

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy.pdf\Hassel_Sven-010-Vlada_pekel.pdb

PDB Name: 09-Vláda pekel.txt

Creator ID: REAd

PDB Type: TEXt

Version: 0

Unique ID Seed: 0

Creation Date: 18.12.2005

Modification Date: 18.12.2005

Last Backup Date: 1.1.1970

Modification Number: 0

Sven Hassel

VLÁDA PEKEL

Proč jen se Visla dme a nadouvá jako hrud'
udatného reka
při posledním výdechu na břehu rozbouřených
vod?
Proč vlnobítí v temných, propastných hlubinách
tak naříká,
proč tolik připomíná předsmrtné vzdechy
umírajícího?

Z chladných hloubek dna ledové řeky jako tklivý
sen smrti zní píseň.
Na deštěm omytých polích pláčí žalostným sborem
smuteční vrby...
A mladé polské dívky už zapomněly, jak se smát.

„Němci jsou beze všech pochybností úžasní vojáci...“

Tato slova si 21. května 1940 do svého
zápisníku poznamenal budoucí polní

maršál vikomt
Alanbrooke.

TATO KNIHA je věnována neznámému vojínovi i všem obětem druhé světové války v naději, že nás
politici již nikdy neuvrhnou do podobně nezodpovědného, krvavého šílenství.

„JEDINÉ, O CO STOJÍME, JE SÍLA. A AŽ JI ZÍSKÁME, DOKÁŽEME SI JI UDRŽET. NIKDO NÁS O NI NÁSILÍM NEPŘIPRAVÍ... „

Z Hitlerova proslovu v Mnichově,
30. listopadu 1932

Žádný z mužů páte roty nijak netoužil stát se dozorcem v Sennelageru. Jenže co záleží na tom, co by si nějaký voják přál nebo nepřál? Voják je stroj. Není tu pro nic jiného, než aby vykonával rozkazy. Stačí, aby jednou je-denkrát škobrt a bez prodlení je převelen k nechvalně známému kárnému praporu s číslem 999, který slouží ja-ko všeobecné odkladiště veškerých provinilců.

Příkladů je bezpočet. Vezměme si třeba tankového ve-litele, jenž odmítl uposlechnout rozkazu a vypálit vesnici i se všemi jejími obyvateli - vojenský soud, odebrání hodnosti, Germersheim, 999... Události následovaly v tomto pořadí stejně rychle jako nevyhnutelně.

Nebo jinde, vezměme si SS obersturmführera, který se otevřeně postavil proti svému převelení k bezpečnostním složkám - vojenský soud, odebrání hodnosti, Torgau, 999...

Všechny případy v sobě nesou tutéž děsivou mono-tónnost. Jednou zaběhlá šablona už se nedala změnit, ačkoli po čase začaly řady kárných praporů houstnout nejen neukázněnými vojáky, ale také rozličnými krimi-nálníky.

Oddíl 1, paragraf 1 Německého vojenského řádu pra-ví: „Vojenská služba je služba čestná...”

A paragraf 13 dále: „Žádná osoba, odsouzená k tres-tu odnětí svobody na dobu delší pěti měsíců, není způsobilá k vojenské službě, a je proto automaticky vylou-čena ze služeb u armádních sil pozemních, námořních i leteckých...”

Jenže paragraf 36 k tomu dodává: „Za výjimečných okolností lze od paragrafu 13 upustit a muže odsouzené k trestu odnětí svobody delšímu pěti měsíců je možno za-řadit do armády, jedině však pod podmínkou, že budou sloužit ve speciálních kárných útvarích. Třídy nejtěžších provinilců necht' jsou pak odveleny k útvarům zaměře-ným na likvidaci min a do pohřebních jednotek; tedy k takovým útvarům, které nedisponují žádnými střelnými zbraněmi. Po šesti měsících uspokojivých služeb mohou být tito muži převeleni k praporu 999 v Sennelageru spo-lečně s vojáky, kteří se dopustili nějakých přestupků na bojovém poli. Poddůstojníci musí v době války strávit nejprve minimálně dvanáct měsíců v aktivní službě na frontové linii; v době míru pak deset let. Všechny důstoj-níky i poddůstojníky je třeba tvrdě postihovat v každém případě, kdy projeví nepřiměřenou shovívavost ke svým podřízeným. Každý branec, jenž se prokáže jako schop-ný podrobit se bez námitek tvrdé kázní a je způsobilý k vojenské službě, může být z kárného útvaru převelen k obyčejnému. armádnímu pluku a má nárok na jakékoli běžné povýšení. Před schválením takového převelení je nicméně třeba, aby daný muž byl nejméně při čtyřech různých příležitostech navržen za své zásluhy na bojo-vém poli na udělení vyznamenání. „

Číslo 999 (nebo tři devítky, jak se také říkalo) byl vlast-ně vtip. Nebo to alespoň bylo jako vtip míněno. Je však tre-ba přiznat, že nejvyšší velení na tom zprvu nic humorného neshledávalo, protože čísla přes devět set byla odjakživa rezervována pro speciální bojové pluky. Teprve pak jim ně-kdo laskavě vysvětlil, že tři devítky jsou telefonní číslo Scotland Yardu v Londýně. A co mohlo přijít nacistickému mozku trefnější a zábavnější než opatřit tím-těž číslem pra-por sestávající ze samých kriminálníchků?

Nejvyššímu velení probleskl tváří nepatrný byrokratický úsměšek a povýšeně přikývlo na souhlas. Ať je tím číslem tedy devět-devět-de-vět; a aby se povedený žert ještě vylepšil, proč před ty tři devítky nevložit navíc velké V přeškrtnuté silnou červenou linkou? Ve významu: Vyřazení. Odrovnání.

Neschopní... Což se pochopitelně dalo vztáhnout jak na Scotland Yard, tak na prapor samotný. V tom byl právě ten vtip. Ať tak či onak, člověk se z toho mohl skutečně potřhat smíchy. Pro-tože po pravdě

řečeno, ty bastardy, kteří u praporu 999 sloužili, byste sotva nazvali horními deseti tisíci. Zloději, hrdlořezové i drobní kriminálníci; zrádci, podvodníci a náboženští maniaci; to nejspodnější bahno společnosti, vhodné jedině k odsouzení na smrt.

Jenže my, kteří jsme potili krev na frontové linii, jsme se na to tak nedívali. Nemohli jsme si to dovolit. Ať vévoda nebo popelář, světec nebo nejhorší lump, nás spíš zajímalo, jestli se s vámi dotýčný v době nouze rozdělí o poslední cigáro. K čertu s tím, co dělal člověk dřív, nám záleželo jedině na tom, co dělá nyní, právě tady a teď. V armádě nemůžete bez druhých přežít. V armádě se žije podle hesla, všichni za jednoho a zákon nezištného přátelství dominuje nade vším ostatním.

TÁBOR V SENNELAGERU

ZASTARALÁ lokomotiva pomalu supěla po trati, ve vleku řadu skřípajících nákladních vagonů. Jakmile začala nečekaně brzdit, všichni cestující, kteří tu postávali na nástupišti, k ní překvapeně vzhledli. V jednom z vagonů mohl člověk spatřit skupinku ozbrojených dozorců, ověšených takovým arzenálem, že by jim dokázali zlikvidovat celý pluk.

Také my jsme seděli na nástupišti; hráli jsme oko s několika francouzskými a britskými válečnými zajatci. Porta s jedním skotským seržantem nás ostatní doslova zruinovali a Drobeček s Gregorem Martinem se celou poslední hodinu drželi ve hře jen na dluh, a to ještě vel-mi pochybný. Seržant byl už vlastníkem čtyř jejich dlužných úpisů.

Zrovna jsme rozdávali karty k další hře, když mezi nás svým nevybíravým způsobem vpadl nadporučík Löwe, velitel naší roty.

„Zvedte se, mládenci! No tak, trochu života do toho umírání! Je čas vyrazit!“

Porta znechuceně odhodil karty.

„To je vážně skvělý,“ podotkl hořce. „Fakt skvělý, no ne? Jakmile se člověk konečně zabere do nějaký trochu slušný partičky, hned musí přijít nějaký pitomec, aby ho znova nahnal do války. Už je mi z toho všeho vážně na blití.“

Löwe okamžitě zvedl prudkým gestem ruku a namířil na Portu prstem.

„Varuju vás,“ prohlásil. „Ještě jednou si takhle pustíte pusu na špacír a...“

„Pane!“ Porta hbitě vyskočil na nohy a zasalutoval. Nikdy si neodpustil mít poslední slovo. Dokázal by uhádat snad i samotného führera. „Pane,“ odvětil dychtivě, „dovolte mi vás ujistit, že pokud vám zvuk mého hlasu nějak vadí, bude mi jedině potěšením zůstat v budoucnu zticha tak dlouho, dokud mě sám neoslovíte.“

Löwe na to jen podrážděně mlaskl jazykem, načež nás moudře bez jediného slova opustil. Dědek se s bolestným hekáním zvedl na nohy a odkopl obrácený kbelík, na němž až dosud seděl. Posadil si na hlavu svou čapku a připjal opasek s těžkým armádním revolverem v pouzdře.

„Druhá četo, připravit se k odchodu!“

Neochotně jsme se tedy zvedli i my ostatní. S odpo-rem jsme přitom pokukovali po čekající lokomotivě s nevábně vyhlížející řadou nákladních vagonů. Proč sakra nepřítel nemohl tu ohavnou věc zničit při bombardování? Váleční zajatci, kteří se dosud pohodlně rozvalovali po zemi, nás provázeli zářivými úsměvy.

„Vlast vás volá, vojáci!“ Skotský seržant vyndal z úst zpola vykouřenou cigaretu a sevřel její filtr mezi palcem a ukazovákem. „Nezapomenu na vás,“ ujistil nás. Na rozloučenou zamával Drobečkovými dlužnými úpisy. „Až se vrátíte, s radostí vás tu zas uvítám.“

„Víš ty co?“ obrátil se na něj bez jakékoli zloby Dro-beček. „Měli jsme to s váma všema tehdy u Dunkerque skoncovat jednou provždy.“

Seržant přátelsky pokrčil rameny.

„Neměj strach, kamaráde.. Však budete mít ještě spoustu příležitostí... Až se dostanu do nebe, hned vám tam taky rezervuju místo. Budeme pokračovat ve hře tam, kde jsme přestali, platí?“

„Tak v nebi asi těžko,“ namítl Drobeček. „To se mi zdá zatraceně nepravděpodobný!“ Pak ukázal palcem přímo k zemi. „Co se mě týče, já mám namířeno tam do-lů, brácho! Ty si běž, kam chceš, ale mě ke starýmu sva-týmu Petrovi a tý jeho bandě podělanejch andělů nikdo nedostane!“

Seržant se na to jen usmál a zastrčil si dlužní úpisy do kapsy. Potom vytáhl Železný kříž, který na Drobečkovi vyhrál, a začal ho zamyšleně leštit o košili.

„Jen počkejte, až se sem dostanou amíci! S tímhle udělám slušnej kšeft...“

Pozvedl si Kříž obdivně před oči, plný blažených představ, za jakou cenu ho jednou prodá. Američané by-li svou sháňkou po válečných suvenýrech známí. Všude kolem už se živě šmelilo se zakrvavenými obvazy a pro-pocenými cáry uniformem. Porta měl podobných děsivých památek celou jednu velkou bednu a teď jen vyčkával na chvíli, kdy budou ceny na trhu nejatraktivnější. Bylo to sice nechutné handlování, ale přinejmenším předznamená-valo začátek konce války.

Lokomotiva sebou naposled trhla, aby ještě o kus popojela, ale proud otevřených vagonů se se skřípotem hned zase zastavil a my se rozmrzele a našťavaně sunuli v dešti po nástupišti. Pršelo bez přestání už čtyři dny, takže jsme se s tím za tu dobu stačili nadobro smířit. Jen jsme si vyhrnuli límce kabátů, vrazili si ruce do ka-pes a s nahrbenými rameny zůstali stát ve vlhkém ti-chu. Nedávno jsme vyfasovali nové uniformy, z nichž se dosud šířil odpuzující zápach naftalínu. Za pěkného počasí by nás bylo cítit na kilometr daleko a v uzavře-ných ubikacích jsme se málem zadusili. Naštěstí onen zápach odpuzoval stejně jako nás i vši, takže od nás houfně dezertovaly k nic netušícím válečným zajat-cům. Byli jsme tedy alespoň ušetřeni námahy neustále vyndavat ruku z kapsy, abychom se poškrábali na roz-ličných částech těla.

Na bočních stranách předních vagonů stála již téměř zpola zapomenutá jména Bergen a Trondheim. Vezli v nich malé, odolné horské poníky. Na okamžik jsme se zastavili, abychom si je prohlédli. Byli si všichni až absurdně podobní, jeden jako druhý měli tmavou linku po-dél hřebenu páteře a měkké, černé čumáky. Jednomu z nich se zřejmě něčím zalíbil Drobeček, protože mu za-čal olizovat tvář jako pes, načež Drobeček, kdykoli při-pravený adoptovat první zvíře nebo děcko, které mu projevilo sebemenší náklonnost, začal okamžitě prohlá-šovat, že ten poník je jeho osobním majetkem a měl by proto být všude s ním. Pokusil se ho oddělit od ostatních ve stádu a vyvést ho ven z vagonu, jenže v té chvíli do-razil na místo pár ozbrojených dozorců, kteří nad hlava-mi mávali revolvery a z plných plic na nás ječeli. Směs řevu vzteklych dozorců, dovádění poníků a zlostného klení Drobečkova přivábila o několik vteřin později na scénu i rozzuřeného nadporučíka Löweho.

„Co se to tu u všech všudy děje?“ Odstrčil dozorce z cesty a zamířil přímo do středu té tlačence. Po boku mu důležitě vykračoval Danz, šéf stráží v Sennelageru a ta nejbrutálnější bestie, jaká kdy spatřila světlo světa.

Löwe se při pohledu na Drobečka a jeho poníka zmate-ně zastavil. „Co si sakra myslíte, že s tím koněm budete dělat?“

„Vezmu si ho,“ odvětil Drobeček. „Přeje si se mnou zůstat. Bude to můj maskot.“ Poník ho nepřestával na-dšeně olizovat a Drobeček mu vlastnickým gestem polo-žil ruku kolem krku. „Jmenuje se Jákob,“ dodal. „A ne-přidělá mi nijak zvlášť moc starostí, bude se mnou cestovat z místa na místo po svejch. Jsem přesvědčenější, že si na život v armádě rychle zvykne.“

„Tak takhle tedy?“ Löwe zhluboka nasál rozšířenými nozdrami vzduch. „Okamžitě koukejte to zvíře vrátit, kam patří. My tady vedeme válku, chlape, ne cirkus!“

Pak se zas vztekle odporoučel, vyprovázen Danzem a Drobečkovým zmařeným pohledem.

„Ať se jdou všichni bodnout!“ prohlásil Porta zvesela. Vyndal ruku z kapsy a udělal za vzdalujícími se Löweho zády vulgární gesto. „Jen klid, brácho, až tohle jednou skončí, budou se všichni takoví usmívat dírou z druhý strany hlavy... Celá tahle podělaná sebranka to má spo-čítaný, to mi věř.“ Otočil se a po očku mrkl na Julia Hei-deho, což byl beze vší pochyby ten nejfanatičtější pod-důstojník v celé německé

armádě. „Co ty na to?“ zeptal se ho Porta.

Heide mu věnoval chladné, zastrašující zamračení. Veškeré debaty se mu od přírody protivily. Běhal mu z nich mráz po celé jeho ztuhlé nacistické páteři.

„S mnohem větší pravděpodobností to odnesou desát-níci,“ prohlásil s pohledem pevně upřeným na Portovy prýmký. „Jo, přesně tak, s největší pravděpodobností se nejdřív budou koulet hlavy desátníků.“ „Ale? Vážně?“ ušklíbl se Porta. „A kdo myslíš, že si s nima asi tak bude koulet? No důstojníci určitě ne, to se spolehni. Kolik bys tak tipoval, že nás desátníků v týhle podělaný armádě je, co? No určitě by to pro vás nebyl moc pěkný pohled, kdyby se všichni sešli na jednu hro-madu, to ti můžu říct.“ Po těch slovech zapíchl Heidemu prst doprostřed hrudi. „Vůbec by ti totiž neškodilo,“ do-dal pak, „kdybys čas od času otevřel oči a pořádně se kolem sebe rozhlídnul, aby ses dostal trochu do obrazu. Pod kotlema už hoří oheň, kamaráde - a budeme to my, kdo obstará všechno to vaření, ne ty s těma. svejma dů-stojníkama s krysíma ksichtama.“

Heide vypnul svá úzká ramena. „Pokračuj,“ vybídl Portu ledovým tónem. „Jen pokračuj, sám si pro sebe pleteš provaz. Já si to všechno po-znamenám, to se neboj.“

Drobeček zatím za jeho zády lhostejně nakopl zapo-menutý soudek od oleje a poslal ho vzduchem přímo směrem k vojenskému policistovi, který se procházel opodál. Soudek udeřil muže do ramene takovou silou, až se otočil kolem své osy. Drobeček tiše pohodil hlavou směrem k Heidemu. Policista vyrazil kupředu jako roz-lícený slon. Před pár lety možná ještě řídil v osmihodi-nových směnách dopravu a ždímal krev ze špatně parku-jících řidičů a nepozorných chodců. Válka mu poskytla novou šanci k uplatnění a okamžik jeho vrcholné slávy právě nadešel. Dříve než si vůbec stačil uvědomit, co se to děje, stal se Heide obětí jeho obviňujícího útoku. Por-ta se přitom mohl umlátit smíchy k smrti a Drobeček mlel bez přestání stále dokola jako neúnavný papoušek: „Viděl jsem to na vlastní oči. Jasně jsem viděl, jak do něj kopnul. Úplně zřetelně jsem to viděl.“

Celé události udělal několika ostrými slovy a popuze-ným mácháním rukou přítrž až nadporučík Löwe. „Chcete mi tvrdit, že vás tenhle muž napadl? Z toho vám nevěřím ani slovo. Za celý svůj život jsem větší hloupost neslyšel! Četař Heide je excelentní voják. Kdy-by vás skutečně napadl, můžu vás ujistit, že byste o tom už neměl příležitost nikomu vyprávět... A teď mi padej-te z očí, než se vážně rozčilím. Najděte si na práci něco lepšího, než je plýtvání mým časem.“ Zmačkal papír s policistovým zápisem a opovržlivě ho zahodil mezi kolejnice. Pak se obrátil na Dědku: „Upřímně řečeno, mám vaši čtyři dneska až po krk, četaři Beiere. Rád bych vám připomenul, že bychom se měli chovat jako tanko-vý pluk, ne jako banda neustále se handrkujících kreté-nů. Jestli nejste schopni držet své muže na uzdě, možná bych vás měl přeložit někam jinam, co říkáte? Vyslovil jsem se dostatečně jasně?“

V té chvíli přistoupil k nadporučíkovi důstojník, kte-rý měl na starosti celý konvoj a nonšalantně mu zasalu-toval dvěma prsty zdviženými k čepici. Pak mu podal stoh papírů. Patřil k lidem, kteří nemají času nazbyt. Potřeboval co nejrychleji dokončit dodávku - pět set třicet vězňů určených do Sennelageru k praporu 999-a byl už celý netrpělivý, aby měl vagony co nejdříve prázdné a byl zase na cestě. Už teď měl zpoždění a jeho další zastávka nesla název Dachau, kde na něj čekal k vyzvednutí nový náklad.

Löwe vzal papíry do ruky a zběžně jimi zalistoval.

„Nějaké ztráty cestou?“ Muž jen pohodil ramenem.

„Těžko říct, dokud je nevyložíme a neprohlédneme... Byli jsme na cestě skoro čtrnáct dní, takže by to jednoho ani moc nepřekvapilo.“

Löwe pozvedl obočí.

„Odkud že je vlastně vezete?“

„Skoro odevšad. Fuhlshüttel, Struthof, Torgau, Ger-mersheim... Poslední jsme nabírali v Buchenwaldu a Borge Mooru. Teď kdybyste byl od té dobroty a pode-psal mi to přijetí, abych zase mohl vyrazit.“

„To mi prosím promiňte,“ odvětil Löwe, „ale to nepři-padá v úvahu.“ Doprovodil svá slova pochmurným úsměvem. „Nikdy nepodepisuji žádný příjem, pokud si sám nekontroluji zboží... Takový už je můj zvyk. Nechte vězně vystoupit z vagonů a seřadit na nástupišti. Chci si je spočítat. Teprve až se přesvědčím, že všechna čísla souhlasí, můžu vám ten příjem podepsat. Ale pře-dem vás upozorňuji, že mrtvá těla nepřebírám.“

Důstojník mu věnoval nedůtklivý pohled.

„Živí nebo mrtví, jaký je v tom rozdíl? Po pěti letech války s tím přece nebudete dělat takové štráchy. Měl byste vidět, jak probíhají dodávky pro waffen SS. Tam to má spád. Nikdo zbytečně nepřidělává druhým potíže. Sem tam jednu kulku do týla a spánembohem! Za chvíli je to odbyto.“

„To věřím,“ opáčil Löwe se znechuceně našpuleným horním rtem. „Jenže my nejsme waffen SS. My jsme tankový pluk a máme za úkol dopravit na frontu pět set třicet dobrovolníků. Mrtví nám tedy nejsou k ničemu. Dostanete potvrzení na skutečný počet živých vězňů, které předáte mým seržantům, a pokud proti tomu má-te chuť vznést nějaké námitky, můžete se klidně obrátit na velitele tábora, hraběte von Gernsteina. Záleží čistě na vás.“

Důstojník sevřel rty do tenké linky a přešel to beze slova. Gernstein nepatřil k lidem, s nimiž by si kdokoli s čistým rozumem hodlal něco začínat. Kolovaly dokon-ce historky, že každou noc od půlnoci do čtvrté hodiny ranní obcuje se samotným satanem, a pověsti o jeho zlo-volných krutostech děsily dokonce i po pěti letech všu-dypřítomného krveprolévání a masakrů.

Vagony byly tedy otevřeny, aby vyvrhly svůj náklad zmučené lidskosti. Kolem postávali dozorcí se psy a zbraněmi, připraveni okamžitě zbít do bezvědomí prv-ního, kdo by sebméně zavrával nebo dokonce upadl. Jeden ubožák lapený ve všeobecné panice, celý ohnutý a roztřesený, s nedostatkem sil udržet se na nohou, zmi-zel pod lavinou postupujících těl a opět se vynořil teprve na konci splašeného a zakrváceného davu, s hrdlem roz-trhaným jedním z vrčících psů.

Vstojte jsme přihlíželi, jak se rozechvělé postavy vy-rovnávají do tří zástupů. Všimli jsme si, jak jsou do va-gonů zpět rovnána mrtvá těla. Důstojník obešel rázným krokem nastoupené řady a řízně zasalutoval Löwemu.

„Všichni přítomni a v pořádku, nadporučíku. Myslím, že uznáte sám, že není třeba ztrácet čas prováděním pre-zence.“

Löwe neodpověděl. Tiše se prošel kolem celého zpustlého zástupu mužů, kteří byli teprve před nedáv-nem vytaženi z těch nejhorších pozemských pekel a v uplynulých čtrnácti dnech odsouzeni ke společně sdíleným útrapám. Počkal si, než je všechny spočítají. Z pěti set třiceti osob se jich konce cesty dožilo jen tři sta pětasedesát.

Löwe zůstal chvíli stát se skloněnou hlavou. Nakonec se obrátil k čekajícímu důstojníkovi.

„Podepíší vám přijetí tři set pětasedesáti mužů,“ pro-hlásil.

Nastala odmlka. Doslova jsme cítili, jak okolní vzduch houstne napětím.

„Tak to prosím o prominutí,“ procedil důstojník mezi zaťatými zuby. „Jsem přesvědčen, že jsem doručil stano-venou kvótu v plné výši. Stav zboží není podstatný. Nás zajímá jediné kvantita.“

Löwe pozdvihl obočí.

„Bavíme se tu snad o lidském mase?“ zeptal se. „Jak zní předmět vaší dodávky? Maso, nebo muži?“

Rozhostilo se další ticho. Přerušil je, nijak zvlášť brzy, svým příjezdem až Gernsteinův pobočník, kapitán von Pehl. Jeho vůz okázale zastavil jen několik metrů opodál a kapitán se z něj za chřestění ostruh vysoukal, rozdáva-je vlídné úsměvy na všechny strany. Urov-nal si svůj mo-nokl a celý utopený v lesku svých zlatých prýmků máv-nutím pozdravil oba diskutující důstojníky. Pak srazil paty k sobě a poklepal si jezdeckým bičíkem na nablýs-kané boty.

„Copak se tu přihodilo, drazí pánové? Že by konec války? Nebo snad jen nějaká další nálož ve fűhrerově bunkru?“

Löwe ho vážným tónem zasvětil do situace. Kapitán pozvedl svůj jezdecký bičík k obličeji a zamyšleně se jím podrbal na své hladce oholené bradě.

„Čili drobný problém s čísly,“ zamumlal. „Člověk očekává celý prapor a dostane sotva tři roty. To je sku-tečně nepříjemný problém.“ Pak se s příjemným úsmě-vem obrátil na velitele konvoje. „Doufám, že nebudete pokládat za příliš neomalené, když se vás, drahý pane, zeptám, jak jen se vám podařilo přijít o tolik mužů?“

Nato zamířil k vagonu s mrtvými těly. Několik oka-mžiků si prohlížel vrchní vrstvu, načež svým jezdeckým bičíkem ukázal na jednu z mrtvol. Kupředu okamžitě vystoupil pár dozorců a složil tělo do kupky pilin na ná-stupišti. Mrtvému muži chyběla hlava. Von Pehl si urov-nal monokl na oku. Opatrně, s kapesníkem přitisknutým na nos, se sklonil nad tělo a zkoumavě si je prohlédl. Po-tom se narovnal a pokynul důstojníkovi.

„Mohl byste být tak laskav a ukázat mi místo, kudy vnikla kulka do těla, drahý pane?“

Rozhořčený důstojník nabral zvolna karmínovou bar-vu. Tolik štráchů kvůli jednomu mrtvému vězňovi s pro-střeleným týlem. Copak tady v Sennelageru nevědí, jak to venku chodí?

„Kudy vnikla kulka do těla, drahý pane?“ připomenul se vlídně von Pehl. „Ptám se čistě jen ze zvědavosti, buďte si jist.“

Za von Pehlovými zády stál dělostřelecký důstojník, nadporučík Althaus, se samopalem přehozeným přes ra-meno. Za Althausem pak stál pevně a nehnutě jako skála nadporučík vojenské policie. Oni se snad zbláznili. Jistě, nemůže to být jinak, všichni se zbláznili. Nikdo zcela při smyslech by přece kvůli jednomu mrtvému vězňovi tolik povyku nenadělal. Jeden mrtvý vězeň, stovka mrt-vých vězňů, co na tom u všech všudy záleží? Tam, od-kud sem byli dovezeni, jsou podobných celé haldy.

„Vzbouřili se.“ Důstojník vystrčil v trucovitém vzdo-ru bradu. „Vzbouřili se. Dozorci museli střílet.“

Von Pehl natáhl svou mrtvolně bledou ruku.

„A hlášení?“

„Já... zatím jsem neměl čas nějaké sepsat.“

Von Pehl si poklepal rukojetí svého jezdeckého bičíku o zuby.

„Tak mi alespoň povězte, drahý pane..., kde přesně k té vaší... ehm... vzpouře došlo?“

„Kousek za Eisenachem.“

Eisenach. To bylo pořádně daleko odsud. Snad teď ten chlap ko-nečně přestane strkat svůj pruský nos do cizích záležitostí a nechá ho odjet do Dachau pro další náklad lid-ských trosek.

„Víte, drahý pane,“ zamumlal však namísto toho von Pehl, „že stanovy vám v takovém případě, jaký jste tu právě zmínil, naprosto jasně předepisují podat nepro-dlené hlášení? To je vám zcela jistě známo, že?“

A mys-líte si snad, že vás se to netýká?“ Otočil se k Althausovi a přes rameno řekl: „Nadporučíku, byl byste od té dob-roty a zatelefonoval hned teď přednostovi stanice v Ei-senachu?“

Trpělivě jsme dál stáli a vyčkávali v dešti, zatímco se von Pehl bavil tím, že se za poklepávání jezdeckého bi-číku producíroval jako manekýn kolem nás s jednou ru-kou v bok a chřestil přitom ostruhami. Velitel konvoje si bez ustání přejížděl prstem po vnitřní straně límce. Jeho vlastní muži se od něj začali nenápadně odtaňovat. Je-den z dozorců se tak octl až po mém boku. Odplivl si na zem a koutkem úst mi sdělil: „Já vždycky říkal, že si ko-pe vlastní hrob. Od samýho začátku jsem to říkal. To, jak se k těm vězňům choval, bylo prostě nechutný. Ab-solutně nechutný. Vždycky jsem to říkal.“

Pak se vrátil nadporučík Althaus v doprovodu před-nosty stanice, malého, připosraženého muže s ocelovou helmou na hlavě. To pro případ, že by se tu snad nako-nec něco semlelo. Mužik v boдрém gestu natáhl svou buclatou ruku, kterou se von Pehlovi obratně podařilo přehlédnout, aniž tím přednostovi zavalil nějaký důvod cítit se uraženě. Velitel konvoje si chraplavě odkašlal.

„Doufám, že se plukovníku von Gernsteinovi daří dobře?“ pronesl.

Jeho pokus o zdvořilou konverzaci se utopil v hlubině hrobového ticha. Přednosta stanice spustil ruku zpět k boku. Althaus prsty poklepal na samopal. Von Pehl věnoval pozornost pouze svým dokonalým nehtům. Ve-litel konvoje couvlo krok zpět. Měl raději zůstat tam, kam patřil, v Budapešti, v maďarské armádě. Byla to při-liš nebezpečná hra, hazardovat se slávou a štěstím upro-střed nacistického Německa.

Konečně se von Pehl lhostejně otočil ke svému po-bočníkovi.

„Nuže, nadporučíku? Jaké zprávy z Eisenachu nesete?“

V Eisenachu, jak se zdálo, nejen že neměli o údajné vzpouře ani ponětí, ale dokonce tam ani neslyšeli o sa-motném konvoji. Všiml jsem si, jak se von Pehlovými pruskými očima mihl mrazivý záblesk. Pokynul Danzo-vi, který, podobně dychtivě poslušnému nosorožci, oka-mžitě přiskočil.. Maďar byl na místě zatčen pro podezření z vraždy, podání falešného hlášení a sabotáže konvoje. Bez prodlení byl naložen do přistaveného nákladního vo-zu a odvezen do Sennelageru. Nadporučík Löwe sklesle podepsal potvrzení o přijetí tří set pětadesáti dobrovol-níků a dozorců, od zatčení svého nadřízeného značně vy-strašení a nervózní, ve zmatku odtáhli. Von Pehl si sun-dal z oka monokl, přívětivě pokynul shromážděným dobrovolníkům, naposledy se srdečně plácl svým jezdec-kým bičíkem a milostivě se odporoučel. Okamžitě se rozhostila všeobecná úleva. Napětí jako by se vypařilo do vzduchu, zapalovaly se cigarety, muži si konečně volněji vydechli. Někteří z vojenských poli-cistů dokonce zašli tak daleko, že se vytasili

s láhvemi kořalky, kterou si nedávno dovezli z Francie, a pod příjemným vlivem alkoholu jsme se všichni brzy sbratřili a ruku v ruce se odebrali do nádražní jídelny, abychom si tam navzájem připili na zdraví. Vězni dostali povolení se posadit a bylo jim vydáno něco jídla. Pouze suchý chleba. Avšak i suchý chleba je hotovým luxusem pro člověka, který nahlédl do útrob Torgau nebo Glatzu - pro kohokoli, kdo přežil dietu sestávající jen z čisté vody v Germersheimu, mezi jehož zdi nepoměrně více lidí vcházelo, než z nich vycházelo ven.

Germersheim... Už to jméno samotné vyvolává strach. Místo nezanesené do žádných map, a přesto je tak snadné najít k němu cestu. Stačí opustit hlavní silnici nedaleko za Bruchsaalem, mezi Mannheimem a Karls-ruhe, a zamířit přímo k Rýnu. Každý vám ukáže kudy. Není to ostatně nijak složité. Projedete malou vesničkou plnou sympatických chaloupek se záhony růží přede dveřmi. Tam se na první odbočce dáte doleva, vesničku s veselými domky necháte za sebou a zamíříte do chladné temnoty půlnočního lesa. A právě tam, na široké ta-buli, vás pozdraví první uvítání do Germersheimu: VSTUP ZAKÁZÁN, stojí tu tiskacími písmeny asi dva-cet centimetrů velkými. VSTUP ZAKÁZÁN: VOJEN-SKÁ ZÓNA. Dál pojedete už jen asi kilometr až k mís-tu, kde silnice přechází v obyčejnou lesní cestu. Tam zastavíte a můžete poděkovat Bohu a své šťastné hvězdě, že se do těchto končin dostáváte jen jako pouhý divák. Je odsud dobrý výhled na vězení. Mohutný šedý kamen-ný kolos posazený mezi stromy. Vojenské nápravné stře-disko, tak tomu říkají. A pokud se odvážíte vydat po úz-ké cestě ještě dál a podaří se vám uniknout ozbrojeným strážím i psům a překonáte-li ve zdraví i minové pole, pak vás bezpochyby uvítají s otevřenou náručí a Ger-mersheim se stane posledním místem, které jste na tom-to světě navštívili. Protože jakmile se jednou octnete uvnitř, s největší pravděpodobností už tam také zůstane-te. Mezi lety 1933 a 1945 spolykal Germersheim celkem třiatřicet tisíc osob, které už nikdy nikdo nespáčil...

Zatímco si vězňové-dobrovolníci vsedě olizovali své rozpraskané rty nad sousty na kost tvrdého chleba a zby-tek z nás se motal kolem s láhví nebo cigaretou v ruce, hostil přednosta stanice nadporučík Löweho pečeným zajícem. Jenže jemu ani pozření takové delikatesy nedo-kázalo vrátit dobrou náladu. Nechal nás pak ve dvojstupu vypochoďovat ven z nádraží a dokonce ani Porta, ná-silím vytržený z příjemného pijáckého dýchánku, si nedovolil nic víc než jedno neslušné gesto a tiché za-mrmání.

Zatčení velitele konvoje mělo očividně neblahý dopad na Löweho rozpoložení. Oč by bývalo všechno jedno-dušší, kdyby ten muž přijal jeho potvrzení na oněch tři sta pětadesát vězňů a pustil celou tu záležitost k vodě. Takhle se podařilo jen uvést do pohybu soukolí vojen-ského aparátu a neexistoval způsob, jak je znovu zasta-vit. Plukovník von Gernstein se sice momentálně nachá-zel mimo tábor, na lovu v horách, ale všeobecně se vědělo, že kdykoli se vrátí z podobného výletu, mívá ještě d'ábelštější náladu než obvykle. Bůh pomáhej dů-stojníkovi, který měl tu troufalost obtěžovat ho v takové chvíli podobným případem, jako byl tento. A byl to bez-pochyby právě Löwe, kdo mu celou záležitost bude mu-set předložit. Všichni ostatní mohli svou odpovědnost popřít, takže nakonec zůstane vše čistě na Löwem a na nikom jiném. Z tábora samotného nemůže očekávat žád-nou podporu. Gernsteinův zástupce, který hned v raných časech války přišel o paži a snažil se z tohoto faktu pro sebe co nejvíc vytěžit, se při podobných příležitostech vždy hlásil jako nemocný; a i dalším v řetězci se vždy dařilo ve správný okamžik na několik dní zmizet. Vzato kolem a kolem ušetřil by si nadporučík možná spoustu starostí, kdyby býval postupoval podle běžných proce-dur Sennelageru a mizerného Maďara na místě zastřelil.

Pochodovali jsme plni pobouření, nakaženi nadporu-čikovou špatnou náladou a ze všech stran obklopeni po-řváváním poddůstojníků. Poddůstojníci pruské armády totiž tráví celý svůj život, od kolébky až do hrobu, tím, že chraplavě hulákají jeden na druhého podle zásady, že čím větší randál člověk nadělá, tím spíš ho budou ostatní poslouchat. Jediným výsledkem však vždy bylo, že si mužstvo na řev postupně zvykne natolik, že už si ho za čas ani nevšímá. Nicméně ani to nikdy nedokázalo pod-důstojníky od ustavičného povykování odradit. A tento-krát se skutečně jednalo o čistě reflexivní konání, neboť neustávajícímu proudu hroleb a nadávek nevěnovali po-zornost dokonce ani vězňové, kteří se courali a klopýtali v našem středu.

Asi devět kilometrů od tábora začali mnozí z nich sil-ně umdlévat. Löwe na ně ječel, ať se drží v řadě, ale bylo to nad jejich síly, padali jako mouchy a zůstávali schou-lení ležet po stranách cesty. Dokonce ani

zuřivé bušení dozorců je nedokázalo zvednout na nohy. Löwe byl nucen dát povel k zastavení a nechat je chvíli vydechnout.

Postavil se v neustávajícím dešti mezi ně a měl k nim je-den ze svých povzbudivých proslovů, jemuž jsem sám naslouchal s rostoucím zájmem.

„Vy všichni, co tu sedíte, jste sem přišli jako dobro-volníci. Nikdo vás k tomu nenutil - ale teď, jakmile tu jednou jste, se s vámi bude zacházet jako s vojáky, na to se spolehněte!“

Dobrovolníci, zbití, vyhladovělí a systematicky tyra-nizovaní, se ve svých vězeňských úborech jen trásli, hla-vy skloněné, záda nahrbená. Rád bych věděl, zda byl Löwe skutečně tak naivní, aby věřil tomu, co říká, nebo se jen podvědomě přinutil tomu věřit, aby tak ulevil své-mu svědomí. Zajímalo by mne, co si vlastně pod po-jmem dobrovolník představoval. Copak se o člověku, který dostal na vybranou mezi popravou a praporem 999, vůbec dá říct, že měl možnost svobodné volby?

Zástup se dal znovu dohromady. Vyzazili jsme ve vy-rovnané pochodové formaci po asfaltové silnici s Löwem v čele a nadporučíkem Kommem po jeho bo-ku. Komm přišel na frontě o jednu ruku a teď si vykra-čoval s palcem své protézy zastrčeným za opasek. Ura-zili jsme sotva kilometr, když začali vězňové znovu umdlévat. Byli zezadu neustále poháněni dozorci a po-vzbuzováni maniakálním řevem Danze, který, to přísá-hám, by dokázal přivést k tanci i mrtvolu, kdyby si to usmyslel. Uprostřed davu pobíhal sem a tam kolem své-ho oddílu Drobeček jako ovčácký pes kolem stádečka tupých ovcí a bez ustání je nabádal, ať se koukají držet v řadě a ať je ani nenapadne padnout mrtví k zemi, do-kud se nedostanou do Sennelageru. Pak jsem si všiml, že se náhle zastavil, vydal radostný výkřik a srdečně dloubl jednoho z vězňů do prsou. Zprvu jsem si pomys-lel, že je to nejspíš někdo z jeho dávných přátel, ale vě-zeň, hrozivý obr téměř stejně velký jako Drobeček sám, ho zřejmě nepoznával. Zmateně mhouřil svá drobná pra-sečí očka.

„Desátníku? Copak ty se na mě nepamatuješ?“ zvolal Drobeček a znovu ho důvěrně šťouchl doprostřed hrud-níku. Muž nepatrně zavrával. „No tak, Lutzi!“ rozkřikl se pak. „Lutzi, můj starej kamaráde!“

„Myslím,“ odvětil muž celý nesvůj, „že se mýlíte. Nejspíš si mne s někým pletete...“

„Paříž!“ zahulákal znovu Drobeček a rozhodil doširo-ka paže. „Paříž, tam to bylo! Stará dobrá Paříž se všim všudy, kde sis užíval života, co se do tebe vešlo, každé den v tejdnu jiný kotě do postele... Muselo bejt kaž dej den jiný, nebo ne, Lutzi? Copak se na to vážně nepama-tuješ? Muselo bejt každé den jiný, protože to starý se pokaždý druhej den někam vypařilo... Pěkně si zadová-děť s židovskou kočičkou, a pak ji šoupnout do trouby... Tak to přece chodilo, nebo ne, Lutzi? Copak ty si ne-vzpomínáš? To bejvaly časy, co? To bejvaly časy, nebo ne, Lutzi? Když jsi ještě sloužíval u gestapa a my se ti všichni museli klanět až k zemi a div že ne líbat tu tvoji podělanou prdel...“

„To je hrozný omyl, desátníku!“ bránil se muž. Po če-le mu pomalu stékaly lesklé kapičky potu. „Nikdy jsem v Paříži nebyl..., nikdy za celý svůj život... Nikdy, při-sahám!“

„Jo, a za chvíli mi ještě začneš tvrdit, že jsi nikdy ne-měl ženskou!“ tropil si z něj posměšky Drobeček. Pak nečekaně vytáhl z boty svou dýku a přidržel ji jen něko-lik centimetrů od mužova hrdla, zatímco druhou rukou mu za pochodu tiskl krk tak silně, až nebožák lapal po dechu. „Já s tebe vychovám vojáka, to se budeš divit, Lutzi. Od týhle chvíle si tě vezmu do parády. Dohlídnu na to, aby se z tebe stal ten nejlepší voják v celý týhle všivý armádě. Nedopřeju si chvilku klidu, dokud tě ne-uvidím s ustřelenou půlkou hlavy zběsile bojovat na frontě... Rozuměl jsi mi dobře, Lutzi? Rozuměl, vid?“ Vystrašený muž přikývl a málem si přitom sám prořízl hrdlo o lesklé ostří Drobečkovy dýky. Drobeček se po-malu uklidňoval. Zastrčil nůž zpět do boty. „V pořádku. A ještě mi, Lutzi, pověz,“ dodal znovu vcelku přívětí-vým tónem, „pověz mi, kolik vážíš?“

Lutz polkl tak ztěžka, až mě napadlo, že mu v té chví-li snad musel ohryzek vyskočit na druhé straně hlavy.

„Sto dvacet pět kilo, desátníku.“

„Sto dvacet pět kilo?“ opáčil zděšeně Drobeček. „Všemohoucí Bože, tak to buď rád, že jsi ještě naživu. Krmili tě asi dobře, co?“ Přátelsky uchopil muže za pa-ži. „Ale neměj strach, kamaráde, my tě tý váhy brzo zbavíme. Přísná dieta o chlebu a o vodě a spousta při-jemný ho, zdravýho cvičení na dvoře... Budeš zase v po-řádku, starouši, dostaneš se na třicet, ani nebudeš vědět jak. Až s tebou skončím, budeš známej jako Duch ze Sennelageru...“

Asi kilometr před táborem nařídil Löwe další krátkou přestávku. Věžňové se zhroutili na prosáklou zem. My ostatní jsme si dřepi na paty vedle nich nebo se pokusili najít úkryt ve strouze podél cesty. Jakmile dorazíme do tábora, ocitneme se pod neustálým dohledem, a bylo proto nezbytné, abychom svůj pochod dokončili v doko-nalém pořádku. Než jsme znovu vyrazili kupředu, mu-seli jsme se vyrovnat do bezchybných řad.

„Zpívejte!“ nařídil nám Löwe a my jeho rozkaz po-slušně splnili.

Do tábora jsme napochodovali spíš jako nějaký vycvi-čený pruský pluk než jako banda neotesaných vagabun-dů, jimiž jsme ve skutečnosti byli. Existovala totiž ne-příjemná možnost, že se plukovník von Gernstein, jako už několikrát v minulosti, nečekaně vrátí o čtyřadvacet hodin dřív, než bylo v plánu, a začne slídit, špehovat a vůbec strkat nos do věcí, kde bylo jeho zvědavosti nej-méně potřeba. Jak jsme věděli, mohl nás klidně už v těchto chvílích pozorovat polním dalekohledem. I k tomu už několikrát došlo a už jsme měli tu zkuše-nost, že co se sebemenších disciplinárních nedostatků týče, mívá skutečně ostríží zrak.

Zastavili jsme se před blokem první roty a noví branci byli ponecháni, ať na volném prostranství v bičujících proudech deště mrznou ještě další dvě hodiny. Teprve po té době se totiž štábní četař Hofmann rozhodl, že vyjde ven a podívá se na ně.

Hofmann měl na sobě černou uniformu tankových oddílů, ačkoli co jsme věděli, nestrčil za celý svůj život do tanku ani palec. Jeho biblí byla Příručka štábních dů-stojníků, kterou nosil všude s sebou. Byl na ní tak závislý, že kdybyste mu ji sebrali, mělo by to na něj stejný účinek, jako když někomu proženete srdce kulkou.

Ted' si tedy zvolna vykračoval podél rozptýleného zástupu dobrovolníků, dával si načas, každého muže podroboval dlouhému, pronikavému pohledu. Když pak dosáhl po-sledního v řadě, potrásl smutně hlavou s výrazem člově-ka, jemuž leží na bedrech tíha starostí o celý svět.

„Opiááci!“ pronesl zničeně. „Poslali mi tlupu uvřeště-ných opičáků a čekají, že z nich udělám muže!“

Ztěžka vystoupil do schodů, ale na plošině přede dveřmi se s rozkročenýma nohama znovu obrátil, dopro-vázen po každém boku jedním poslušným nohsledem. Rozhlédl se po té zubožené bandě nešťastníků jako král.

„Dobrá,“ řekl. „Je to smůla, že mi pověsili na krk prá-vě vás, ale dobrá. Člověku se z vás dělá špatně, jen se na vás podívá, ale já si nestěžuju - a neradím to ani vám, pokud nechcete špatně skončit. Jakmile si tu někdo za-čne moc otevírat hubu, přestane mu místní ovzduší brzy svědčit. Hodně brzy.“ Zhoupl se trochu dopředu a poku-sil se o umělecké číslo v balancování na špičkách. Často vídal, jak něco podobného provádí plukovník, ale jak se ukázalo, nebylo to vůbec tak snadné, jak by se mohlo zdát. Ztěžka dopadl zpět na paty, až mu luplo v zádech. „Od této chvíle,“ rozkřikl se, „máte nad sebou jediného strážného anděla, a tím jsem já... Nikdy nezapomínejte na to, že vaše životy jsou v mých rukou. Jakmile já usoudím, že vzduchu, který dýcháte, je pro vás škoda, je s vámi amen. Záleží jen na vás. Slyšeli jste dobře. Je to jasné?“ Dal si ruce v bok. „Pochopili jste mě?“

Jeho stádečko sborově zabečelo a pokývalo unavený-mi hlavami, aby dalo najevo své srozumění s jeho abso-lutní mocí. Co jiného také mohly ty ubohé ovečky dělat? Mnozí z nich byli v armádě už dřív - někteří dokonce v hodnostech generálů - ale ani v těch nejhrůznějších snech si nepředstavovali takové přijetí, jakého se jim tu dostalo. Hodně toho o praporu devět-devět-devět už sly-šeli, dosud nikdy však skutečnost nepředčila jejich oče- kávání tak děsivým způsobem. Muselo jim v té chvíli připadat, že teprve ted' poznali, co se míní rčením o osu-du horším než sama smrt.

Hofmannova uvítací řeč však ještě nebyla u konce.

„Dnešním dnem počínaje bude patnáctá rota spadat pod sedmý tankový pluk - a mohu k tomu dodat jen to-lik, ať nám všem pomáhá Bůh. Zvedá se mi žaludek, bo-dá mne z toho ve vnitřnostech, když si pomyslím, že ně-mecká armáda bude nakažena takovou verbeží, jako jste vy.“ Znovu se zvedl na špičky a pohrdavě se po nich rozhlédl. „Ale nestěžuju si,“ dodal. „Jen se snažím dát vám najevo, jak se cítím. Nerad bych, aby v budoucnu docházelo k nějakým nedorozuměním ohledně mého postoje. „

Vděčně vyslovili svůj dík nad tímto projevem velko-myslnosti.

„Tady v Sennelageru,“ pokračoval Hofmann, „nezále-ží na tom, co kdo dělal dřív, nezáleží na tom, kým

nebo čím jste byli, generál je na tom stejně jako metař. Od to-hoto okamžiku jste si všichni rovni. Všichni jste stejná sběř. Všichni jste spadli do téhož bahna a můžete děko-vat jedinému štěstí, že führer má mnohem měkčí srdce než já, protože kdyby mělo být po mém, rázovali byste rovnou na jatka, kam taky patříte.“ Mrkl na list papíru, který držel v ruce. „Vidím, že jsou mezi vámi dva gene-rálové - dva generálové, jeden plukovník a pár jízdních kapitánů. To je skvělé. To je vážně skvělé. Vylepšuje to jméno našeho zařízení. Navíc rád pracuju s kvalitním materiálem. Člověku to hned zvedne náladu, když vidí generála, jak na kolenou čistí záchod. To pak ze svojí práce cítím přímo radost. Jsem...”

Náhle Hofmann v pulte věty zmlkl. Koutkem oka za-hlédl četaře Wolfa, jak se v doprovodu svých dvou psů opírá o stožár lampy a naslouchá jeho proslovu. Obličej měl Wolf roztažený ironickým úsměvem. Dokonce i je-bo psi jako by se usmívali. Hofmannovi vyskočily po tvářích rudé skvrny. Wolf byl jedním z jeho nejhorších strašáků. Nikdy se nedokázal rozhodnout, koho nenávidí víc, zda Portu nebo Wolfa. Obecně vzato asi Portu, ale v téhle chvíli rozhodně seržanta Wolfa. Podrážděně se k němu obrátil.

„Co se tam tak poflakujete? To nemáte na práci nic lepšího?“

Wolfův úsměv se protáhl do širokého šklebu. Jeden ze psů začal pomalu vrtět ocasem.

„Jen se tady bavím,“ odvětil Wolf. „Žádnou podob-nou komedii si nikdy nenechám ujít.“ Odlepil se od sto-žáru. „Kdo vám píše scénář?“ zeptal se. „V civilu by vám za něj zaplatili slušný peníze. Rozesmál byste lidi tak, až by jim tekly slzy.“

Hofmannova tvář se nafoukla jako přezrálé rajče. Takhle ponižovat pruského vojáka před bandou omilost-něných kriminálníchků! Kam jen to u všech všudy ta válka spěje?

„Četaři Wolfe,“ rozkřikl se s veškerou důstojností, ja-kou ze sebe byl v té chvíli schopen vydolovat.

„Dejte si pozor, abych ty vaše poznámky nenahlásil. Přišel jste sem s jasným úmyslem urážet čest německého poddů-stojníka.“

„Čest?“ zeptal se Wolf. „Jakou čest?“ Potřásl hlavou. „Na čest můžete klidně zapomenout, příteli, pamatujete si, co řekl Ludendorff? Pod hodností nadporučíka žádná čest neexistuje..., tak si to laskavě natlučte do palice a snažte to nějak překousnout!“

Pak nenuceně odkráčel, následován loudavě oběma psy. Hofmann se rozzuřeně otočil zpět ke svému stádu. Začal po něm přejíždět přivřenýma očima, pátrat v je-jich tvářích po sebemenším náznaku úšklebku nebo dr-zého úsměvu, ale všichni mu jeho pohled vraceli s prázdnou, tupou oddaností. Byl jejich strážný anděl. Měl jejich životy ve svých rukou. Nemohli si proto do-volit jakoukoli známku pobavení.

„V pořádku,“ řekl Hofmann. „V pořádku. Tím se do-stávám k dalšímu bodu. Na tabuli v mé kanceláři je kří-dou napsán seznam pravidel a předpisů. Co se musí a co se nesmí. A většina se toho tady nesmí. Dobře si to vše zapamatujte. Závisí na tom váš život. Já mám oči i vza-du na hlavě, já mám oči i na zádech. Vím o všem, co se tu šustne. Jakmile se někdo pokusí vystoupit z řady, je z něj mrtvý muž. Vyslovil jsem se dostatečně jasně?“

Sbor ho chvatně ujistil, že se dostatečně jasně vyjád-řil, a Hofmann se zdál být konečně spokojený, že se mu podařilo úspěšně je podřídít své vůli. Povýšeně je pro-pustil a oni vklopýtali dovnitř, pryč z deště, a podobni promočeným, těstovitým hroudám masa se složili na své matrace. Tam také zůstali, nenasycení, nemytí, v rozmo-čených hadrech, až do rána.

Život v Sennelageru, pokud to vůbec lze životem na-zývat, začínal ve čtyři hodiny ráno hřmotným dupáním vysokých bot po chodbách. Ostré hvízdání a chraplavé výkřiky pak s jistotou probraly ze zasnění i toho, komu se podařilo zaspát zvuk rozkopávaných dveří. Německý poddůstojník nikdy neotevře dveře běžným způsobem. Nikdy nestiskne kliku a nevejde do místnosti jako všich-ni normální, logicky uvažující lidé. Pro něj představují dveře neodolatelnou výzvu, kterou je třeba rozkopnout, rozbořit, podniknout na ni surový útok. K tomu byly přece dveře vymyšleny. A největším přáním každého poddůstojníka, jak se dá vzhledem k jeho přízemnosti očekávat, je rozkopnout dveře tak, aby jediným kopnu-tím vyletěly z pantů. Jak vždycky říkal Porta: „V očích Boha a pruský armády není nic nemožného...”

Ve čtyři hodiny ráno se tedy začaly základy Sennela-geru otřásat a vibrovat pod nápořem útoku.

Dokonce ani Porta nebyl schopen v tomhle randálu spát. Vojáci ve všech pokojích byli skopáni na podlahu a během pěti mi-nut nato představovaly všechny postele obraz naprosté dokonalosti. Taková na

tom místě panovala disciplína.

V důstojnických ubikacích bylo možno každé ráno spatřit plukovníka, jak cvičí za doprovodu taktů vojen-ských melodií. Úzkostlivě si vypracoval sadu přesně sta-novených pohybů, které s pravou pruskou pravidelností prováděl den co den. Končil vždy jízdou na mechanic-kém koni, doprovázen Pochodem Osmnáctého husar-ského pluku.

Pro nás, pouhou spodinu bojující v přečpaných poko-jích kasáren o přežití, začínalo ráno dočista jinak. Plo-chá chodidla na konci vyzábělých nohou se vznášela nad kamennou podlahou ve snaze nalézt alespoň pár centi-metrů místa na stání u umyvadel. Nijak nechráněné prs-ty úpěly pod patami. Muži do sebe navzájem strkali a nadávali, a aby byl všeobecný zmatek ještě větší, pro-dírali se jejich středem sem a tam poddůstojníci.

Zmatek tu panoval neustále. Příliš mnoho lidí se sna-žilo v jednu chvíli dostat na příliš mnoho různých míst, a to všechno v poklusu. Tak mě napadá, zda jsem vůbec kdy viděl v Sennelageru někoho někam klidně jít. Kam-

koli jste totiž mířili, mířili jste tam ve spěchu. Brzy se vše stalo čistě instinktivní záležitostí. Byl to závod o přežití, v němž ti nejpomalejší končili u zdi.

„Pohněte tam sebou! Koukejte rozhejbat ty své zatra-cený zadky! Máte snad obrnu, nebo co?“

Podobné výkřiky se tu ozývaly bez ustání. Po čase to do člověka prosáklo tak hluboko, až najednou zjistil, že když nutně potřebuje někam za svými osobními záleži-tostmi, chová se úplně stejně:

„Pohněte tam sebou! Koukejte rozhejbat ty své zatra-cený zadky! Máte snad obrnu, nebo co?“

Jeden z nejhorších poddůstojníků v Sennelageru byl Helmuth, kuchař páté roty. Patřil k těm největším tyra-nům a zároveň podlejalům na světě. Gestapo si svoje donašeče vážně umělo vybírat. Byl to právě Helmuth, kdo téměř bezdůvodně vylil šálek s horkou kávou na Fischera, jednoho z nejklidnějších, nejsmířlivějších a nejprátelštějších mužů, jací se kdy k praporu 999 do-stali. Snad právě jeho naprostá smířlivost zavedla k to-mu útoku podnět. Už dříve jsem si všiml, že lidé stejné sorty jako Helmuth nedokážou podobný klid a pokoru vystát. Chudák Fischer. Než se dostal do pekla Sennela-geru, byl duchovním. Ve své nevinosti si představoval, že služba Bohu mu zajišť-uje jakousi nadpozemskou ne-dotknutelnost, takže jednou z kazatelny přirovnal Adol-fa Hitlera a celý nacistický režim k náboženskému shro-máždění, které se rozprchlo během kázání a nevyčkalo jeho konce. Ještě tu noc k němu přišli satanáši v kože-ných pláštích a odvedli ho.. Kaplana Fischera pak čekala řada zkušeností, na něž ho četba bible nemohla ani v nejmenším připravit. Začalo to v Bielefeldu a pokračovalo v Dachau, ve speciálním oddělení určeném k mu-čení služebníků božích. Nejhorší na tom však bylo, že uvěznili také jeho ženu se třemi dětmi a drželi je jako ru-kojmí. Celé Dachau nebylo ve srovnání s tím vůbec nic. Ted' ho poslali do Sennelageru, kde mu lidé jako Hel-muth z čisté radosti, kterou jim činil poslech jeho křiku, polévali ruce vroucí kávou. Fischer opářenými prsty po-chopitelně reflexivně ucukl, přičemž zároveň upustil svůj cínový plecháček. Záplava tekutiny se rozlila při-mo na zářivě nablýskané boty seržanta Helmutha. Chu-dák Fischer. Kdyby býval měl jen o trochu víc zkuše-ností, byl by zůstal stát a nechal se opářit třeba až na kost, pokud by to bylo nutné. Určitě by se mu to vypla-tilo, už jen pro těch několik dnů požehnaného klidu a míru na ošetřovně, které by z toho vy těžil. Jenže Fi-scher byl zelenáč. Ještě se nenaučil dostatečně ovládat své reflexy. Zachoval se přesně tak, jak Helmuth před-pokládal. V poplašeném tichu, jež následovalo, zvedl jeden z velkých železných hmků na kávu a udeřil jím Fischera do hlavy. Stáli jsme a přihlíželi, nikdo z nás ani necekl. Takové chování bylo pro Sennelager typic-ké. Za všech okolností držet jazyk za zuby. Mluvením člověk nikdy nic nezískal. Mohli jsme Helmutha nená-vidět, jak jsme chtěli, ale co pro nás koneckonců kaplan Fischer znamenal? Jen jednoho nového příchozího me-zi třemi stovkami. Pro neznámého kazatele přece nikdo nedá v sázku život. Helmuth nechal kovový hrneček znovu dopadnout. Vstal od stolu a začal si prohlížet svou potřísněnou obuv.

„Pojďte sem, kaplane. Na kolena a kapku se pomodlí-me! Ty boty mi svým posvěceným jazykem olížete do čista, abyste tak dal najevo svou skutečnou pokoru...“

Fischer zvolna klesl k zemi, bez nejmenší představy, jak se bude zase zvedat na nohy. Byl to už starý muž, ně-co přes šedesát, zlomený a zničený zacházením, jakého se mu dostalo v Bielefeldu i Dachau, a musel to být sku-těčně velice silný člověk, že vydržel až dosud. Natáhl ted' kupředu svůj pohublý krk,

připomínající spíše něja-kou dlouhou hadici. Pomalu, s bolestí se jeho jazyk při-bližoval ke špičce Helmuthovy pravé boty. Podobných představení jsme byli svědky už tolikrát předtím, že nám dávno nepřišla nijak ponižující. Během své vojenské ka-riéry jsme si něčím takovým museli projít všichni. Člo-věk brzy přišel na to, jak své znechucení spolknout. Mu-sel, pokud chtěl přežít. Ale poprvé to nebylo nikdy jednoduché. Ani mně osobně nečinilo nijak velké potě-šení, když jsem jako čerstvý branec u sedmého hulán-ského pluku musel každé ráno v týdnu olizovat koňům kopyta. Bylo mi proto jasné, jak těžké to musí teď pro Fischera být. Helmuth mu navíc uštědřil pořádný kopa-nec do zubů. Kaplan padl na záda, plival krev a kousky kosti. Helmuth ho mezitím znovu udeřil těžkým hrnkem do lebky. Tím byl přiděl zábavy pro to ráno vyčerpán. Helmuth to jako obvykle trochu přehnal a na ošetřovnu mohla být odnesena další oběť v bezvědomí, aby žila ne-bo zemřela podle toho, jak doktoři uznají za vhodné. Te-dy s největší pravděpodobností zemřela. Takový stařec jako Fischer neměl pro nikoho žádný užitek. „Násled-kem podvýživy z předchozího místa vazby se zřítíl ze schodů...“ V době, kdy se hlášení dostalo na předchozí místo vazby, aby tam bylo obvinění následně pokrytec-ky popřeno, listiny orazítkovány, vytvořeny jejich dvoj-násobné a trojnásobné kopie a nakonec založeny do útrob nějaké příhodně zastrčené kartotéky, byla oběť I dávno mrtvá a pohřbená už tak dlouho, že si nikdo ani nevzpomínal, jak vlastně vypadala.

Po výstupu Helmutha s Fischerem jsme se zvedli a vyrazili na ranní rozcvičku, eufemisticky nazvanou Ranní chvilka se sportem. Neuplynul ani jediný den, aby nebyl nějaký nešť'astník, který nedokázal udržet krok, ukopán a ubit k smrti a odnesen na márách. Senne-lagerská Chvilka se sportem byla zkouškou vytrvalostí, jaká by zničila i plně trénovaného olympijského šampio-na. Je až udivující, k jakým výkonům lze podvyživené tělo přimět, když jedinou další alternativou je pro člově-ka smrt.

Po hodině byli všichni, co přežili, jimž už před očima tančily černé tečky, krev splašeně tepala v uších a plíce rozpínaly žebra bezmála až k roztrhnutí, poklusem po-slání vyzvednout si ve vojenském skladu uniformy a vý-zbroj. Boty, kabáty, kalhoty a čepice se jednoduše rozho-dily do davu, ať si každý urve, co může. Jediným účelem bylo, aby všichni dostali věci v co nejkratší možné době, a jestli dotyčným padly nebo ne, to důstojníky čerta sta-rého zajímalo. Nejdůležitější ze všeho byly boty. S kabá _tem, který vám sotva obepíná hrudník, člověk už nějak přežije stejně jako s kalhotami vytaženými až někam do podpaží, ale jakmile má o několik čísel menší botu, pak to pro něj znamená opravdu vážné problémy. Jeden chu-dák, kterého jsem kdysi poznal, dostal dokonce obě boty pravé. Odpadl během první půlhodiny pochodu, zatímco nějaký trouba si opodál klidně vyšlapoval s nadměrně velkou levou botou na své pravé noze, aniž by vůbec zpozoroval nějaký rozdíl.

Ještě téhož rána, co došlo ke srážce Fischera s Helmu-them, jsme zažili další menší extempore s jedním svěd-kem Jehovovým. Byl to jeho první den v táboře a už sta-čil způsobit pořádný rozruch, protože si za žádných okolností nechtěl obléci uniformu. Jeho kamarád - býva-lý vykradač bytů, jak jsem se později dozvěděl - udělal, co bylo v jeho silách, aby ho do té uniformy dostal, ale ten chlápek si prostě stál na svém a nic s ním nedokázalo pohnout. Jak jsme vyrozuměli, měl jakési náboženské předsudky proti uniformám obecně, a proti uniformě ně-mecké armády zejména. Někdo se ho nato zeptal, proč tedy do Sennelageru vůbec chodil, když nemá ani v nej-menším úmyslu stát se vojákem. Ukázalo se, že jako mnoho jiných prostě nedostal na vybranou. Buď se mohl jít dobrovolně přihlásit k boji za vlast, nebo přihlížet, jak mu věší jeho zmrzačeného bratra. Podle očekávání se přihlásil k boji. Jenže teď, když se sem dostal, nedokáza-la ho k obléknutí uniformy přimět ani smečka rozzuře-ných psů, natožpak nějaký pruský poddůstojník.

Když mu tu hromadu výbavy hodili na hlavu, nechal vše bez hnutí spadat na zem a sebral si jen zelený pracov-ní úbor. Zbytek, šedivý plášť, ocelovou helmu, čepici, ná-bojový pás, pušku, plynovou masku a tisíce dalších věcí, jež jsme s sebou podle předpisů museli tahat, nechal le-žet tam, kam dopadly. Prostě si jen sroloval pracovní úbor, strčil si ho do podpaží a zamířil ke schodům. Četař, který měl výdej věcí na starosti, vystrčil svou velkou ry-šavou hlavu zpoza přepážky a zůstal na tu rozházenou hromádku zbraní a uniformy tupě zírat buldočíma očima. Na okamžik jsem si potěšeně pomyslel, že by mu z toho pohledu mohla prasknout hlavní tepna. On můj nadějný pohled zachytil a smutně si poklepal prstem na čelo. „Tak už je to tady,“ prohlásil. „Doufal jsem, že ten den nikdy nepříjde, ale jak se zdá, už začali rekrutovat i blázny z cvokáren.“

Vyšel ke dveřím a zařval přes celou místnost směrem za nohama svědka Jehovova, které se pomalu ztrácely na schodišti.

„Hej, ty! Ty s tou podělanou svatozáří! Kam si sakra myslíš, že jdeš?“

Muž se na posledním schodu zastavil. Zvolna se otočil zpět a pohlédl na rozzuřeného četaře. Než však stačil cokoli odpovědět, vynořil se se svou psí oddaností na scéně rotmistr Matho. Jakákoli služba, která by případně mohla vyústit v několik ostrých úderů karate nebo ko-pem do slabin, mu byla vítaná.

„Co se tu děje? Kolem čeho je tu tolik povyku? Dělá snad někdo problémy?“

Četař jen ukázal obviňujícím prstem.

„Poslali nám sem cvoka. Nejspíš si myslí, že už si po-letuje v nebi a hraje na babu s andělama.

Prohlašuje, že na sebe naši uniformu nevezme.“

Svědék Jehovův srazil paty k sobě.

„Jen pracovní,“ potvrdil. „Proti pracovnímu úboru ne-mám nejmenší námitky.“

„Nemáte nejmenší námitky proti PRACOVNÍMU ÚBORU?“ zopakoval rotmistr Matho se vzrůstajícím vztekem.

V celé místnosti se teď rozhostil klid. Za všechna léta strávená u armády jsem se s ničím podobným nesetkal. Začínal jsem ke svědkům Jehovovým pocítovat tajnou úctu. Ať bylo jejich vyznání jakkoli nesmyslné, zdálo se, že i tvář v tvář pruskému poddůstojníkovi si dokážou stát za svým.

„Nemáte nejmenší námitky proti PRACOVNÍMU ÚBORU, tak jste to řekl?“ Matho náhle sebral ze země pohozený šedý plášť a zatřásl jím, jako by to byla chcíp-lá krysa. „A co se zbytkem uniformy? Nelíbí se vám její barva, nebo co? Máte něco proti jejímu střihu? Chlape zatracená!“ Mrští pláštěm zpět na podlahu a jediným mohutným kopnutím jej poslal přes celou místnost. „Kde si myslíte, že jste, na pařížský módní přehlídce, nebo co? Jste tu, abyste se připravoval do války, a ne abyste dělal ksichty, že se vám nelíbí uniforma! Až do-řed jste jen seděl na svý tlustý prdeli a cpal se fůhrero-vým chlebem a salámem a teď tu budete reptat a kňučet, že se vám nelíbí, jak vypadá německá uniforma!“

„Vůbec mi nejde o to, jak vypadá, rotmistře. Jde mi o celý princip téhle války.“ Svědek Jehovův se rozběs-něnému Mathovi postavil s dokonale vážnou tváří.

„Jsem křesťan, pane. Nezabiješ... Mé vyznání mi zaka-zuje brát do ruky zbraň nebo nosit uniformu. To je všechno.“

Pak se otočil k odchodu. Matho byl za ním na scho-dech tak rychle, že mu z toho málem chytly vlasy. Popa-dl ho za rameno, otočil a nakopl do zadku takovou silou, až muž přeletěl přes zábradlí a po hlavě dolů. Místnost se rychle a tiše vyklidila. Moc dobře jsme věděli, co bu-de následovat. A neměli jsme nejmenší chuť tomu přihlí-žet. Jako stádo dobytka jsme se začali hrnout do chodby.

Jakmile se za námi zavřely dveře, začalo se chmurné di-vadlo v místnosti páchnoucí pižmem a lidským potem chýlit ke svému nevyhnutelnému vyvrcholení. Zaslechli jsme Mathův hlas stoupat ho hysterického jekotu, pro-klínat bibli, svědky Jehovovy i církev obecně. A donesly se k nám i klidné, zřetelné odpovědi jeho oběti:

„Nemohu si pomoci. Jsem křesťan. Raději sám zemřu, než bych vzal do ruky zbraň proti svému bližnímu.“

A v té chvíli už jsme jak my, tak jistě i on sám věděli, že z té místnosti živý nevyjde.

Zaslechli jsme, jak si Matho odepíná svůj těžký kože-ný řemen a podle svého zvyku strká muži přezku až pod nos, zatímco ten pronesl ona důvěrně známá, nesmyslná slova: „Gott mit uns.“

Bůh s námi skutečně byl. Svatá německá armáda a blahoslavený fůhrer krmili svá nevděčná dítka chle-bem a salámem a tenhle ufnukaný, slabošský maniak si tu klidně bude stát za svým a odmítat účast v boji.

Pak se k nám doneslo první hlasité prásknutí, jak ko-žený řemen švihl kupředu a šlehl oběť přezkou do tváře. Uvnitř nezůstal jen sám Matho, měl tam k ruce další půltucet četařů. Střídali se jeden po druhém, předháněli se, kdo způsobí největší zranění nebo kdo vyvolá nejdel-ší a nejhlasitější bolestivé zasténání. Trvalo bezmála tři-cet minut, než se v místnosti konečně rozhostilo posvát-né ticho a my si mohli být jisti, že trápení skončilo. Na podlaze zůstal ležet jen pouhý předmět bez života, kte-rým už bylo možno leda tak kopat si z rohu do rohu. Teď si své šílené tyranské choutky už neměli na čem vybíjet. Otevřeli dveře a zavolali nás zpět, abychom zlikvidovali tělo. Z nosu zbyla jen temná krvavá kaše. Ústa byla roz-sekána

napadrt' a dásně rozbité. Sebrali jsme tedy ty po-zůstatky lidské marnivosti a vyhodili je ven z okna. Když jsme pak ještě vytřeli podlahu, mohli jsme si jít dál po svých každodenních starostech. Všechno bylo naprosto v pořádku a v normálu. Jen jedno další tělo k sebrání a pohřbení v bezejmenném hrobě. Pravděpodobná příčina smrti: následek opilosti. V alkoholovém opojení vypadl z okna. Je skutečně až zarážející, kolik obyvatel Sennelageru vypadlo z okna v alkoholovém opojení. Nebylo snad jediného dne, kdy by nedošlo alespoň k jednomu takovému případu - čili žádná zvláštnost, o jaké by bylo třeba psát domů. Jeho žena, pokud tedy nějakou měl, bude nosit svou kůži na trh od jednoho byrokratického nafoukance k druhému. Ale nikdo jí nebude schopen poskytnout uspokojivou odpověď. S největší pravděpodobností se o to nikdo ani nebude nijak snažit. V německé armádě se ztráceli lidé odjakživa. Kdo by si dělal hlavu s jedním zavražděným svědkem Jehovahovým?

Pustili jsme celou tu záležitost z mysli a vyrazili ven, abychom si vyslechli kapitánovu tradiční uvítací řeč k nově příchozím - nebo k tomu zbytku, který z nově příchozích zůstal. Fischer se nalézal na ošetřovně, svědek Jehovahův byl mrtev a bůhvíkolik dalších vy-dechlo během noci naposled nebo někam zmizelo v průběhu dne.

„Jste tu,“ prohlásil kapitán se svým přívětivým úsměvem, „z milosti Boží a z milosti fűhrera. Je to vaše příle-žitost k pokání a získání odpuštění. Šance k napravení hříchů minulosti a nového začátku s čistým štítem. Vaší jedinou starostí tady v Sennelageru bude stát se dobrými a užitečnými vojáky. Je vaší povinností spolupracovat s námi a jako věrní občané své vlasti prokazovat ochotu ke službě fűhrerovi. Je mnoho způsobů, jak toho dosáh-nout. Jen pro příklad, až se dostanete na frontu, můžete se tam třeba přihlásit na nějakou speciální misi... Přiro-zeně,“ uzavřel pak s odmítavým posunkem pěstěné ruky, „právě od vás se očekává ještě mnohem víc než od oby-čejných vojáků. To se rozumí samo sebou. Je to tak jedi-ně správné a spravedlivé. Musíte odčinit to, čeho jste se dopustili v minulosti...“

„Pane!“

Vysoký, statný muž, který byl před válkou, aspoň podle pověsti, úspěšným kuplířem v Berlíně, zdvihl ru-ku nad hlavu a přerušil tím kapitána uprostřed jeho ply-nulého, výmluvného proslovu.

„Pane!“

Kapitánovo roztrpčení se dalo vypozerovat jen z ne-patrného nakrčení jeho tenkého obočí.

„Ano, příteli? Copak je?“

Rozjařený kuplíř vyskočil na nohy. Stejně dobře jako kdokoli jiný musel vědět, že jeho šance na přežití jsou u praporu 999 hodně malé. Tím, že bude otravovat a ob-těžovat kapitána, už nemůže nic pokazit.

„Pane, smím se na něco zeptat?“ řekl.

„Jistě že smíte,“ odvětil kapitán se snahou vyhladit vrásky na čele. „Ptejte se, na co chcete. Jen ať vám to ne-trvá celý den.“

Mužův dotaz byl vskutku velice jednoduchý. Chtěl vědět, co se stane s kriminálníkem, jako je třeba on, když mu někdo během boje za fűhrera, kterým se proká- že jako věrný občan své vlasti, ustřelí hlavu. Očistí ho to od jeho někdejších poklesků? Bude pak uznán schop-ným být přijat do armády jako plnohodnotný voják?

Položil svou otázku tónem zcela nepředstírané upřímnosti. Prostě člověk, který nefalšovaně touží po odpovědi. Dychtivý a ochotný nechat si pro fűhrera a pro vlast ustřelit hlavu třeba okamžitě, pokud se mu dostane ujištění, že se tímto činem zvedne jeho cena v očích armády.

Nikdo si netroutl se nahlas zasmát nebo se třeba jen pousmát. Hofmannovy jiskřící oči byly v té chvíli všude najednou, ale nesetkaly se s ničím jiným než s hrobovým tichem. Vypadalo to, jako by ho všichni doslova hltali pohledem a čekali, co na tuto palčivou otázku odpoví.

Kapitán si poklepal svým jezdeckým bičíkem na boty. „Můj drahý příteli, když někdo zemře jako hrdina, pak s ním přirozeně bude jako s hrdinou také nakládá-no... Pokud by uvedený případ nastal, bude o dotyčného plně postaráno. Článek 226 Trestního zákona jasně sta-noví, že komukoli, kdo padne na bitevním poli, se auto-maticky dostane prominutí jeho zločinu. V tomhle smě-ru si nemusíte dělat nejmenší starosti. Doufám, že jsem tímto vaši otázku zodpověděl a dostatečně vás uklidnil?“

„Ano, jistě, pane. Vskutku uklidnil, pane. Chtěl jsem si jen být naprosto jistej tím, že vím, co dělám, ještě než půjdu a udělám to.“ Muž se vesele usmál. „Nechtěl jsem si péct husu dřív, než se ujistím, že si na ní taky budu moct ještě pochutnat..., jestli chápete, jak to myslím.“

Hofmann si v koutě vyndal zápisník a začal si do něj něco škrábat tužkou. Drobeček rozevřel co nejneopatrněj-ší škvíru mezi rty a jako druhořadý břichomluvec tudy propustil několik slov.

„Bejt na tvým místě, moc bych se o to nestaral... Ty sis tu svoji husu nejen upekl, tys ji rovnou spálil na škvarek !“

Dny, které následovaly, byly těžké a tvrdé, jak už to v Sennelageru chodilo, a pěti dalším z našich dobrovolníků přinesly zkázu. Jeden zkolaboval a zemřel během pochodového přesunu; druhý nedokázal dostatečně rychle utéct, když nešťastnou náhodou spadl granát; a ti tři další zpanikařili během výcviku při svém prvním setkání s tankem, byli mu okamžitě nahnáni v ústřety a rozmaš-rováni na kaši jako odstrašující příklad pro ostatní.

Krátce poté se vyskytlo několik neúspěšných pokusů o dezerci. Každý, kdo se něčeho podobného odvážil, byl nejpozději do šesti hodin polapen a dopraven zpět do Sennelageru, kde jej předal podplukovníku Schrammovi, místnímu popravčímu.

Schramm se stal lidským řezníkem vlastně jen pod tlakem okolností. Ani povahou, ani nadáním se pro ten-to úkol nijak zvlášť nehodil. U Lembetgu přišel pod tankem o nohu, což znamenalo definitivní tečku za jeho vojenskou kariérou. Avšak místo toho, aby jej povýšily na plukovníka a zajistily mu nějakou pohodlnou práci v anonymní kanceláři, poslaly ho authority ve své zlo-myslnosti odměnou za prokázané služby právě do Sennelageru. První poprava, která se konala pod jeho vele-ním, pro něj znamenala šok, z něhož se už nikdy úplně nevzpamatoval. Po třetí a čtvrté mu připadalo, že přichází o rozum. Jenže měl ženu a tři malé děti a věděl, jaký osud by je i jeho samotného potkal, kdyby odmítl uposlechnout rozkazů. Uchýlil se proto k láhvi a pil od té doby jako duha. Před popravou si lokl, aby si uklidnil nervy a utišil své svědomí; během popravy pil, aby si dodal odvahy, bez níž celou procedurou nebyl schopen projít; a po popravě si nahnul, aby zapomněl na to, co byl právě nucen vykonat. A jelikož se popravy odbýva-ly třikrát do týdne, musí být všem jasné, že podplukov-níka bylo málokdy možno spatřit střízlivého. Kulhal po táboře, využívaje svou šavli místo hole, a na živou duši slova nepromluvil. Za dnů, kdy se měla konat nějaká poprava, byl nezřídka tak pod parou, že se nedokázal pohybovat bez podpory a popravčí četa ho musela sem a tam přenášet. Nikoho však ani nenapadlo, aby ho na-hlásil veliteli tábora. Na Schramma se pohlíželo spíše s jakousi lítostivou účastí a byl mezi mužstvem vše-obecně velice oblíbený.

Kdykoli jste ho zahlédli v rozmazaném šedém světle časného rána, jak se belhá po dvoře s láhví kmínky v ru-ce, mohli jste si být jisti, že se chystá další poprava. Přesně v polovině cesty mezi muničními sklady a dů-stojnickou kantýnou, kde byl bezpečně mimo dohled Gernsteina a jeho slídivého dalekohledu, si vždy vyšetřil několik minut na posilněnou alkohol. Na chvíli se posadil na nízkou zídku, bradu si opřelo jilec šavle, za-hleděl se do nebe a přemýšlel bůhví o jakých nepřijem-nostech, až nakonec zastrčil láhev znovu do kapsy a za-čal se šourat dál svou cestou s umělou nohou vydávající zaskřípání při každém kroku.

Když pak dorazil do tábo-rového vězení, byla mu pokaždé bez výjimky nabídnuta velká sklenice piva; kterou vždy stejně bez výjimky při-jal. O něco později se objevil v doprovodu popravčí čety a společně zamířili směrem k dvorku, kde se popravy konaly.

Jakmile byla exekuce skončena, snažil se vymazat z paměti veškeré stopy, které tam po sobě oběť zanecha-la. V táboře kolovala historka - a my jsme jí všichni vě-řili - jak se ho jedné noci jistý pobočník v důstojnické kantýně zeptal: „Jak se ten generál dneska předvedl?“

„Generál?“ odvětil zmateně Schramm. „Jaký generál?“ „Ten, co jste ho dneska ráno zastřelil, staříku,“ vy-světlil pobočník. „Generálmajor von Steinklotz.“

„Von Steinklotz?“ zopakoval Schramm. „Já zastřelil generálmajora von Steinklotze?“

Musel si nejspíš myslet, že trpí nějakými alkoholický-mi přeludy. Uprostřed okolních výbuchů smíchu dopil svou kmínku a vypotácel se ven z kantýny, kde se skácel jak široký tak dlouhý. Jeho žena ho za pomoci několika soucitných svobodníků dopravila domů, kde ho, aniž by si to sám uvědomoval, svlékli a uložili do postele.

Přinejmenším dvakrát se pokusilo sebevraždu. Popr-vé se pověsil doma na trámu na půdě, ale jeho žena jej tam včas objevila a odřízla. Podruhé se předávkoval lé-ky, ale vypumpovali mu žaludek a poslali ho zpět do služby. Čas od času, ve chvílích nezkalené mysli, usedal v důstojnické kantýně a hrával na klavír. Byl skvělý pia-nista, bohužel příliš zřídka natolik střízlivý, aby se doká-zal na hru soustředit déle než jen

několik minut.

Také plukovník von Gernstein přišel během aktivní služby o nohu. Vlastně přišel o obě, ale člověk si toho stěžít všiml. Při prvním pohledu byste si mysleli, že má jen poněkud těžkopádnou chůzi. Měl navíc ztuhlý krk a nedokázal otáčet hlavou, aniž se přitom otočil celým tělem. Páteř mu vyztužovala ocelová vesta. Ústa nosil stažená do tenké, nafialovělé linky, bezerté a svraštělé. Levou polovinu tváře nechal u Smolenska v bitvě mezi německými Tigery a ruskými T-34. Von Gernstein byl je-diný, komu se včas podařilo vyplatit ven z otevřeného poklopu hořícího tanku. Pravé oko měl navždy ustrnulé v slepém, skelném pohledu a jednu ruku zkroucenou do ohyzdného pařátu. Přesto nebylo možno cítit s tímto člo-věkem sebemenší soucit. Jeho povaha každého nesmírně odpuzovala a po pěti letech války už jsme viděli příliš mnoho deformací, jakými může být postiženo lidské tě-lo, aby nás cokoli dokázalo snadno pohnout k lítosti.

Podle slov jeho vojenského sluhy sedával von Gernstein až do čtyř hodin do rána u partičky pokeru se sa-motnou Smrtkou a d'áblem. Voják přísahal, že je jedné noci spatřil na vlastní oči, Smrtka byla celá v černém od hlavy až k patě, s hohenzollernským křížem kolem krku, a d'ábel v uniformě SS obergruppenführera. Smyšlená pohádka, nicméně někteří lehkověrnější z nás jí skuteč-ně uvěřili. Šířily se nové a nové pověsti o von Gernstei-novi, který obcuje s d'áblem, von Gernsteinovi, který ovládá temné síly, o von Gernsteinovi, který oživuje mrtvé... Je však zcela pochopitelné, že tohoto muže ha-lila rouška jistého tajemna. Po celé noci se v jeho bytě svítilo a u jeho soukromého vchodu parkovaly dva černé mercedesy, které přijížděly pravidelně noc co noc přes-ně s úderem půlnoci a odjížděly těsně před úsvitem.

Společně s Portou jsme jednoho příjemného, krásné-ho dne dali své životy v sázku a bezmála zkameněli stra-chy jsme do plukovníkova bytu nahlédli. Dokonce i Por-ta byl na okamžik dočista beze slov.

Připadali jsme si, jako bychom vstoupili do Alladinovy jeskyně uprostřed Sahary. Všude na podlahách ležely nataženy tlusté vrst-vy perských koberců; na stěnách visely nenuceně rozvě-šeny malby starých mistrů; v oknech bohatě zdobené aksamitové závěsy a uprostřed místnosti se u stropu houpal třpytící se lustr... Zdálo se nám zhola nemožné, že taková nádhera v zchátralém Sennelageru vůbec mohla existovat. Pak si vzpomínám, jak jsem byl jedné noci ve službě na hlídce s Gregorem a Drobečkem. Postávali jsme ne-daleko garáží a pozorovali tisíce třpytivých odlesků z lustru v plukovníkově apartmá. Zcela nečekaně Gregor dušeně zakřučel jako postrašený pes a upustil svou puš-ku. Já s tlumeným výkřikem hrůzy odskočil dozadu a Drobeček se otočil na patě a s řevem vyrazil do noci. V osvětleném obdélníku okna se totiž přímo před naši-ma upřenýma očima vynořila děsivá silueta samotného satana...

Zůstali jsme s Gregorem stát jako přimrazení. Dokon-ce ani když nám postava dávno zmizela z dohledu, ne-byli jsme schopni odtrhnout od okna oči. Gregor klesl na kolena a začal kolem sebe šátrat po pušce, hlavu za-kloněnou v ostrém úhlu dozadu a pohled pevně upřený do jediného místa. Drobeček zřejmě vyvolal na strážnici hotové pozdvižení, protože během několika vteřin se na scéně objevil četař Linge a dožadoval se odpovědi na otázku, co všechnu tu paniku vyvolalo. Gregor se přinu-til zklidnit svá roztřesená kolena a chvějící se rukou ukázal k oknu. Pak otevřel ústa a vydal z nich skřehota-vý zvuk jako ropucha s rybí kostí uvízlou v hrdle.

„Byl to d'ábel...“

„Dábel... „

„V uniformě...“

„Uniformě... „

„Uniformě?“ Linge nás jednoho po druhém přejel“ pohledem. „V jaké uniformě sakra?“

„SS,“ zaúpěl Gregor.

„Obergruppenführer,“ dodal jsem já, s pocitem, že je na čase přispět s něčím originálním do debaty. Linge se zatvářil popuzeně.

„Pro Kristovy rány,“ prohlásil. „Všichni SS obergrup-penführerové vypadají jako sám d'ábel. Něco nového mi říct nemůžete?“

„Tenhle měl rohy,“ namítl Gregor v nenadálém zá-chvatu zoufalé inspirace. „Hnusně velký, odporný ro-hy. .. dva, trčely mu takhle z čela. .. A navíc,“ dodal po-někud vzdorovitě, „popíjel kouř.“

„Popíjel kouř?“ nechápal Linge.

„Síru,“ vysvětlil jsem mu. „Pekelnou síru, přesně tak.“ V té době už se prostor kolem garáží jen rojil vojáky, kteří nám přispěchali na pomoc. Linge netrpělivě mlaskl jazykem o zuby.

„Žvásty,“ řekl ostře. „Nic než kecy a žvásty. Nic ne-smyslnějšího jsem neslyšel za celý svůj...“

„Podívejte!“ zvolal náhle Gregor. „Už je tam zas!“

Postava prošla kolem okna a znovu se ztratila. Gregor se obrátil a vyrazil pryč, a ačkoli bych na to nemohl při-sahat, jsem v duchu přesvědčen, že Linge ho okamžitě následoval. Ať už to bylo jakkoli, když jsem znovu na-byl smyslů, zjistil jsem, že jsem zůstal dočista sám. Celé okolí tonulo v tichu. Klid jako v hrobě, snad jen dvakrát tak zlověstný. Za mnou ve von Gernsteinově bytě se stá-le míhaly a prokmitávaly odlesky světla a kdesi za ok-nem dosud postávala d'ábelská postava satanáše...

Během panického úprku přes dvůr mi dvakrát spadla helma z hlavy a s rachotem se kutálela po dlažbě, takže jsem se musel dvakrát plazit po rukou a po roztřesených kolenou, abych ji znovu našel, než jsem se konečně dostal ke strážnici a mohl, breptaje při tom nějaké nesmysly, vrazit dvěma dovnitř do úkrytu. Linge tu stál s tváří bílou jako stěna. Cosi si pro sebe mumlal, a když jsem jej míjel, popadl mne v jakémsi pološíleném vytržení za rameno.

„Ani muk!“ řekl mi. „Nikommu ani slovo! Za celou noc jste nikde v okolí toho místa nebyl! Pamatujte si: nikde v okolí toho místa jste nebyl!“

„Jistě,“ odvětil jsem trpce. „A ještě mi zkuste namlu-vit, že tam nebyl žádný d'ábel...“

„Do hajzlu s d'áblem! Nebyl jste nikde v okolí toho místa!“

V náhlém záchvatu zuřivosti nakopl Linge plechovou helmu, která tu ležela na podlaze. Ta se vznesla do vzdu-chu a půvabným obloukem proplachtila ven oknem. To však bylo v ten moment bohužel zavřené. Následovala sprška rozbitého skla, tupý úder a rozezlený, bolestný výkřik.

„Někdo to schytl,“ podotkl jsem.

Drobeček přešel místností a vyhlédl ven rozbitým ok-nem, v němž jako polámané zuby trčely ostré skleněné hroty. Pak se s potměšilým zadostiučiněním otočil k Lingemu.

„Nadporučík Dom,“ pronesl prostě. „Přistála mu přesně na prsou.“

Za okamžik nadporučík skutečně vtrhl do strážnice, jako by měl v patách celou hordu T-34. Rozzuřeně se rozhlédl kolem dokola.

„Kdo hodil tu helmu? Odpovězte, na co se vás ptám! Kdo hodil tu helmu?“

Četař Linge se s nervózním, provinilým úsměvem za-čal bokem šourat podél zdi strážnice.

„Čemu se tam k čertu tak hihňáte?“ vyštěkl nadporu-čík. „Máte všech pět pohromadě? Co se tlemíte jak něja-kej pošahanej maniak? Víte, že za napadení důstojníka byste taky mohl skončit před popravčí četou?“

„Pane, já ji na vás nehodil, pane,“ odvětil Linge s ne-obvyklou, až přemrštěnou upřímností. „Vyklouzla mi z prstů, pane. Stál jsem v té chvíli čirou náhodou u okna a ona mi prostě vyklouzla z prstů. Zmizela dřív, než jsem ji stačil zastavit. Natáhl jsem po ní ještě ruku, ale neměl jsem šanci.“

„Proboha, četaři, přestaňte plácát kraviny jako nějakej kretén!“ Nadporučík postoupil netrpělivě o krok kupře-du, když tu si náhle uvědomil, že strážnice je na tuto noční dobu nezvykle přeplněná. „Co je to tu vůbec za sešlost? Co tu všichni ti muži pohledávají?“ Podezřívavě se rozhlédl po kroužku napjatých tváří a bez váhání se zaměřil na nejslabší článek řetězu: vojína Nesse, který byl všeobecně znám jako lékařsky potvrzený imbecil. Dom k němu přistoupil a luskl mu před obličejem prsty jako na psa. „No tak, příteli! Ven s tím! Nestůjte tu tak a přestaňte laskavě slintat!“

Vojín Ness mu věnoval jalový, zoufalý pohled. Na protější straně místnosti, za nadporučíkovými zády, se mu četař Linge snažil němými gesty naznačit, že jestli jen cekne, vlastnoručně mu podržízne krk. Nessovi po-malu začínala vypadávat spodní čelist z pantů.

„Tak bude to?“ zaječel nadporučík. „Odpovíte mi na moji otázku, nebo se radši přidáte k četaři Lingemu na jeho cestě před popravčí četou?“

Ness se roztřeseně postavil do pozoru. Očima žalost-ně přeskakoval z nadporučíka na četaře. Pytlovité tváře se mu klepaly strachem.

„Viděli d'ábla,“ vypravil ze sebe nakonec. „Viděli d'ábla, pane.“

A bylo to venku. Jakmile Ness otevřel své velké, ma-sité rty, zbývající muži v místnosti, kteří se do té chvíle báli byt' jen pípnout, začali chrlit stále další a další detai-ly. Dali Lingemu, co se do něj vešlo. Ten

měl však dost rozumu na to, aby se do událostí nijak nemíchal a nechal jim volný průběh. Společně s ním a s Drobečkem jsme zůstali stát a se sevřenými rty znechuceně pozorovali, jak ti pitomci přicházejí s novými, stále zmatenějšími verzemi celé historiky. Gregor se mezitím už moudře vy-pařil bůhvíkam. Ness teď žvatlal hlasitěji než kdokoli z ostatních a nadporučík kolem sebe mával rukama a snažil se ten chaos nějak utišit.

„Zmlkňte, proboha! Ticho, povídám! Chci slyšet sku-tečný vojenský hlášení, žádnou hororovou povídačku!“

Dostal tedy své vojenské hlášení: přesně v 1.05 hodin byl spatřen d'ábel, jak se prochází plukovníkovými po-koji. Všichni přítomní toho byli svědky, mnozí byli ochotni odpřisáhnout existenci rohů, síry, rozeklaného ocasu atd. Jeden muž dokonce horlivě dodával cosi o rozdvojených kopytech, ale tento fakt byl ostatními ro-zezleně zamítnut, neboť aby se něco takového dalo za-hlédnout, musela by postava chodit po rukou s nohama ve vzduchu.

Nadporučík Dorn se zaraženě usadil na okraji stolu a beze slova si nás prohlížel. Chápal jsem, jak se asi musí cítit. Ani on jistě nedokázal uniknout pověstem, které po táboře kolovaly; a i kdyby žádným strašidel-ným báchorkám nevěřil, bylo téměř nevyvratitelné, že něco neobvyklého se tu skutečně děje. Není kouře bez ohýnku, jak se říká. Kdo jen to mohl být, kdo každé no-ci přesně s úderem dvanácté přijížděl ve dvou černých mercedesech k našemu plukovníkovi na návštěvu? Na druhou stranu jsme si všichni dokázali představit plu-kovníkův hněv, kdyby se k němu dostalo hlášení, že noční hlídka byla objevena na strážnici, jak tam živě diskutuje o spatření d'ábla. A všichni jsme také věděli, čím rota by při nejbližší příležitosti putovala na frontu. Tedy toho důstojníka, který by měl takové hlášení na svědomí. Nadporučík Dorn...

S lítostí jsem na něj pohlédl a on ke mně obrátil svou ztrhanou, zašedlou tvář. Bylo nepochybně jeho povinností o celém incidentu informovat vyšší místa. Byl jsem v tu chvíli šťastný, že vezím ve svých prošoupa-ných, špatně padnoucích botách, a ne v těch jeho.

„Tak dobrá,“ prohlásil nakonec. Ztěžka. se zvedl na nohy. „Abychom si v tom udělali jasno. Kdo že to údaj-ně spatřil ono mytické stvoření v plukovníkových poko-jích jako první?“

„Desátník Creutzfeldt, pane, a vojín Hassel,“ odpově-děl četař Linge, jak nejrychleji mohl.

Za ten incident s helmou ho jistě nečekalo nic pěkné-ho a bylo jasné patrné, jak je dychtivý, aby s sebou do bahna stáhl ještě někoho dalšího.

Nadporučík přistoupil k Drobečkovi a na chvíli se před ním se zamyšleným pohledem zastavil.

„Desátníku Creutzfeldte,“ pronesl pak, „není možné, že jste se dnes večer před nástupem do služby něčeho trochu napil?“

„Přesně tak, pane.“ Drobeček vyloudil na tváři výraz zchytralého imbecila a začal vypočítávat na prstech.

„Čtyři sklenice piva a pár štamprlat kmínky.“

„Pár, desátníku Creutzfeldte?“

„Inu... dvě až tři. Možná čtyři nebo pět... řekněme rovnej půltucet,“ uzavřel Drobeček úslužně.

„Jinými slovy, desátníku, byl jste opilý?“

„O nic víc než normálně, pane,“ přisvědčil Drobeček statečně.

„Mám si z té poznámky vyvodit, že býváte opilý pra-videlně, když nastupujete do služby, desátníku Creutz-feldte?“

Drobeček se na okamžik zamyšleně odmlčel, aby roz-vážil odpověď.

„Je to tak, pane,“ přiznal nakonec. „Ale určitě byste to na mně sám nepoznal.“

„Přesně jak jsem si myslel,“ uzavřel nadporučík. „De-lirium tremens. Měl jste vidění, desátníku. Jednou jsou to růžoví sloni, podruhé čerti s kopyty... Pouhý výplod přebujelé fantazie. Zahlédl jste plukovníka, jak prochází kolem okna, popíjel při tom šálek kávy a na hlavě měl nasazenou svou hulánskou helmu, kterou jste si přiroze-ně spletl s párem d'ábelských rohů. Nebylo to přesně tak, desátníku Creutzfeldte?“

„Ale jo, je to docela dost dobře možný,“ přitakal Dro-beček vesele. „Řekl bych, že máte naprostou pravdu, pa-ne. Nejspíš se to muselo zběhnout právě takhle.“

Nato se nadporučík spokojeně obrátil ke mně.

„A vy, Hassele,“ řekl přívětivě. „Je vůbec třeba, abych se i vás ptal, jestli jste si v průběhu večera neza-vdal trošku toho alkoholu?“

„Ne, pane,“ odvětil jsem. „Myslím, že se ani ptát ne-musíte. „ Nadporučík se na mě se stisknutými rty usmál.

„Kdo velí vaší rotě? Nadporučík Löwe, nemám prav-du?“ Sbor dychtivých hlasů ho o tom okamžitě ujistil. „Dobře, dobře,“ ozval se nadporučík. „Myslím, že pro-tentokrát ho ještě můžeme nechat v klidu spát. Ale jest-li se budou podobné opilecké pitky opakovat, potom bych byl nucen, jak jistě sami uznáte, si na vás pořádně posvítit. A je vám doufám jasné, jaké by to pro vás mě-lo následky, kdybych se rozhodl podat o tomto vašem nočním hýření hlášení? Dostali bychom se všichni, přá-telé, do značně nezáviděníhodné situace... Proto vám do budoucna doporučuji do plukovníkových oken radě-ji příliš nenahlížet. Co si plukovník zamane dělat v kte-roukoli denní nebo noční hodinu, do toho nikomu z vás nic není. Má nepopíratelné právo zvát si do svého sou-kromého bytu, kohokoli chce, a za špehování by vám pravděpodobně příliš nepoděkoval.“ Nato zamířil nad-poručík ke dveřím, ale těsně před nimi se ještě zarazil. „A co se vás týče,“ obrátil se na četaře Lingeho, „až vás příště napadne postávat u zavřeného okna s tím vašim plechovým kloboukem v ruce, dejte si zatracený pozor, jestli se po dvoře náhodou zrovna neprochází někdo z důstojníků. Buďte si jistý, že podruhé už byste tak snadno nevyvázl.“

Tím by se zdála být celá aféra uzavřená, jenže lidem mluvit nezakázete a ke konci následujícího dne už se novinka rozšířila po celém táboře. Creutzfeldt s Hasse-lem viděli d'ábla u plukovníka von Gernsteina. Creutz-feldt s Hasselem a četařem Lingem viděli, jak plukovník von Gernstein hraje s d'áblem karty. Vojín Ness byl při-pravený kdykoli odpřisáhnout, že se plukovník každou noc úderem dvanácté proměňuje v upíra...

O čtyřiaadvacet hodin později byly pod plukovníkový-mi okny objeveny otisky kopyt. Ze všech koutů tábora se okamžitě seběhli diváci a ti vědečtější založení otisky hned změřili a dokonce se pokusili udělat i sádrové od-litky. Nějaký hlupák nadhodil, že to mohl být divoký ka-nec z lesa, ale to bylo pochopitelně ihned zavrženo jako naprosto směšná představa. Žádný německý kanec s alespoň nepatrným pudem sebezáchovy by nikdy ne-riskoval život na dvorech Sennelageru. Pro většinu mu-žů byly otisky nevyvratitelným důkazem, že plukovní-kovi noční návštěvníci nejsou nic jiného, než jak se traduje, a začínaly se objevovat ještě mnohem odvážněj-ší historky, než jaké se vyprávěly kdykoli předtím. Po-cházely prý od zásobovacího důstojníka druhé roty, ale brzy je bylo možno několikrát denně zaslechnout po ce-lém táboře. Vyprávělo se, že předešlý plukovníkův po-bočník, když se jednou kolem čtvrté hodiny ranní vracel do tábora z nedalekého nevěstince, nepochybně zpitý pod obraz a ve stavu, kdy nebyl schopen přežít žádný větší otřes nervového systému, narazil náhodou přímo v hlavní bráně právě na plukovníka s jeho odpudivými společníky. Příštího rána pobočníka našli ležet na ze-mi se čtyřmi zlomenými žebry a otisky zubů po celém těle. Navíc přišel o rozum a už nikdy nenabyl plné kon-troly nad svými smysly. Nakonec ho převezli do vojen-ské psychiatrické nemocnice v Giessenu, kde podle po-věsti procházel sály s koštětem přes rameno a vyprávěl každému, koho potkal, že je smrtka s kosou. Pak se jed-noho dne oběsil na důstojnické toaletě.

V Sennelageru se zatím po táboře rojily zvěsti jako hejna sarančat. Jedna z nejlepších historek, jež se obje-vily, pocházela od svobodníka Glenta, kterému se jedno-ho rána podařilo s nějakou posílkou vetřít do plukovní-kova bytu. Domníval se, že plukovník je bůhví-kde, a zatím na něj narazil doma, jak tu u stolu mastí karty se svými dvěma děsivými společníky. Návštěvníci, jakmile Glenta zahlédli, se okamžitě co nejvíc zahalili do svých plášťů a stáhli si klobouky hluboko do tváře, ale jemu se přesto poštěstilo zahlédnout jejich rysy. Vypadali dočis-ta jako duchové, vyprávěl potom. Jako cosi ze samot-ných pekel. Jako lebky potažené pergamenem, s černý-mi otvory místo nosu a úst, plamennýma rudýma očima a bez uší. A celá místnost páchla po síře...

Hned dalšího dne požádal Glent o převelení. To bylo zdvořile zamítnuto, přesto byl však propuštěn z plukov-níkovy štábu a poslán na práci do zbrojního průmyslu, kde, jak jsem přesvědčen, doufali, že bude mít mnohem méně příležitostí potkávat se se Smrtkou a s d'áblem na každém rohu.

Muži se teď ještě víc než kdy dříve vyhýbali jakému-koli setkání s plukovníkem. Jakmile se v dálce ozvalo skřípání a vrzání jeho umělých údů, vylidnil se okolní prostor na kilometr daleko. Jednoho dne vtrhl plukovník neočekávaně k četaři Hofmannovi. Nikdo se příliš ne-zdržoval, aby byl celé scény svědkem. Rozprchli jsme se jako krysy z potápějící se lodi, takže jsme se nikdy s jis-totou nedozvěděli,

co se tam vlastně odehrálo, ale Hof-mann strávil něco přes týden na ošetřovně s horečkou tak vysokou, že byste si na jeho čele mohli smažit vajíč-ka. Když se vrátil mezi nás, vypadal, jako by právě vstal z mrtvých, a přísahám, že po dobu celých prvních čtyři-advaceti hodin nepromluvil s nikým ani slovo. Ale pokud plukovník skutečně obcoval s ďáblem, ne-mohl si vybrat lepší místo než právě Sennelager. Tady jste narazili na kdekoho. Od pasáků a prostitutek až po vysoko postavené generály. Jeden z generálů, které jsme tu měli, byl kupříkladu von Hanneken, který za dnů své slávy sloužil jako vrchní velitel německých ozbrojených sil v Dánsku. Jeho pád nesouvisel s ničím jiným než s malichernou chtivostí a lakotou. Poněkud to přepískl na černém trhu a někdo ho udal. Ani generálové nejsou zcela imunní. Ze života uprostřed bohatství vysávaného z obsazeného Dánska spadl až na samotné dno sennela-gerského hnojště. Obzvláštní zájem o tohoto muže jevil Porta. Byl najisto přesvědčen, že generál si někam ulil ze zboží prodaného na černém trhu malý poklad, a byl pevně rozhodnut z něj jeho tajemství dostat dřív, než ge-nerála pošlou do akce a někdo mu vystřelí mozek.

„Tak co?“ vyzvídal nezlomně každé ráno Drobeček. „Už promluvil?“

„Ještě ne,“ odpovídal Porta. „Ale pracuju na něm.“ A skutečně na něm pracoval! Nespouštěl ho ani na okamžik z očí, jako by byl jeho rodnou matkou. Zásobo-val ho cigaretami a speciálními příděly potravin, tahal ho ze všech potíží, sledoval každý jeho krok. Když se nám pak doneslo, že náš pobyt v Sennelageru se chýlí ke konci, dočista zpanikařil a okamžitě změnil taktiku. Při-bral si na pomoc Wolfa, Hofmannova starého nepřítele, a jednoho ze svých obzvláštních přátel, a společně pro generála připravili „speciální výcvikové období“, jak to sami nazvali. Nikdy jsme se nedozvěděli, co přesně se stalo, ale hned následujícího dne se Porta s Wolfem bu-jaře opili a ruku v ruce pak vyrazili do nedalekého ne-věstince. Od toho večera už Porta nejevilo generála se-bemenší zájem a ten byl ponechán sám sobě, ať plave, jak dovede, nebo se utopí.

Co se nás ostatních týče, bavili jsme se zatím zlomy-slným pozorováním úpadku někdejšího člena gestapa, Lutze. Lutz byl Drobečkův fackovací panák. V minu-losti se Drobečkovi postaralo ztrátu jeho desátnických frček a tři měsíce nucených prací v káznici v Besan-sconu a Drobeček si teď dával s potěšením záležet, aby- mu tento dluh splatil. My ostatní jsme mu při tom byli s radostí nápomocni. Dokázali jsme si s takovým býva-lým gestapákem kopat po táboře jako s mičudou, čím tvrdší rána, tím lepší. Každým dnem jsme dychtivě oče-kávali hlášení o jeho pokrocích. Drobečkovou nejoblí-benější zábavou bylo vytáhnout Lutze ven na cvičiště.

To se vždycky usadil na rohu zastřešeného parkoviště a vyřvával odsud své povely, zatímco tlustý Lutz, zatí-žený veškerou myslitelnou výzbrojí, pobíhal s funěním sem a tam nebo dokola v kruzích, dokud nakonec ne-vyhnutelně neskončil pádem do jámy plné černého, mazlavého bahna, jaká se tu vždy minimálně jedna na-šla. Po takovém závěrečném kolapsu byl poklusem hnán zpět do kasáren triumfujícím Drobečkem, který jej zezadu popoháněl špičkou bajonetu a pyšně svou oběť předváděl všem okolostojícím. V naprostém finále byl pak Lutz nucen zazpívat písničku, která začínala slovy: „Život vojáka, to nádherná je věc...“

Nikdo proti tomu nikdy nezasáhl. Lutz patřil do Dro-bečkova oddílu, a byl proto plně pod jeho odpovědností. Záleželo čistě na Drobečkovi, aby z něj udělal řádného vojáka, bez ohledu na metody, jakých k tomu použije. Lutz se při dvou příležitostech pokusil vzít si život, ale jediné, co si tím vysloužil, byly čtyři dny na samotce. Po Drobečkově drezúře si tam jistě musel připadat jako v učiněném ráji. Když výcvikové období dospělo ke svému konci, byli všichni ti, kterým se podařilo přežít, uznáni schopnými nastoupit na frontu, aby se tam nechali zmasakrovat ne-přátelskými zbraněmi nebo roztrhat na kusy nepřatel-skými minami. Celý Sennelager byl vlastně jen takovou generální zkouškou před mnohem krvavější a drsnější realitou. Mnozí z těch ubožáků se v těch chvílích jistě v duchu ptali, proč jen si v koncentračním táboře raději nevybrali smrt.

„NÁROD, V NĚMŽ MÁ KAŽDÁ PRŮMĚRNÁ RODINA ČTYŘI DĚTI, SI MŮŽE DOVOLIT VSTUPOVAT DO VÁLKY KAŽDÝCH DVACET LET: ZA PŘEDPOKLADU, ŽE DVĚ Z DĚTÍ PŘIJDOU O ŽIVOT, STÁLE JEŠTĚ ZBÝVAJÍ DRUHÉ DVĚ, KTERÉ ZAJIŠTUJÍ TRVÁNÍ RODU.“

Himmler v projevu k důstojníkům na fakultě
politologie v Braunschweigu, 9. ledna 1937

Obergruppenführer Berger zvedl telefon téměř přesně v tom okamžiku, kdy začal zvonit. Přitáhl k sobě sluchát-ko a zavrčel do mikrofónu.

„Dirlewangere? Jste to vy?“

Dirlewanger na druhém konci drátu se ušklíbl na od-raz své tváře v okně.

„Doneslo se mi,“ pronesl, „že byste si se mnou přál mluvit.“

Volil opatrná slova; obezřetně neutrální, zarytě neosob-ní, jako člověk, který natahuje nohu, aby prsty ozkoušel teplotu vody. Kdyby to tak bylo doopravdy, musel by teď prsty okamžitě ucuknout: teplota byla hodně pod nulou.

„Přál s vámi mluvit!“ zařičel Berger. „To bych řekl, že jsem si s vámi přál mluvit! Na co si to tam venku sakra hrajete? Co se to tam děje?“

„A co by se tu u všech všudy mělo dít?“ Dirlewanger se ihned ostražitě stáhl do obrany. „Co jste čekal, že se tu bude dít? Nemůžu přece připravit omeletu, aniž bych přitom rozbil pár vajec, copak jsem kouzelník? Pro Kristovy rány, Bergere, nejsme tu na žádném pikniku! Potřebuju víc mužů, a potřebuju je

rychle!“

„Kdo by je nepotřeboval?“ namítl Berger. „Copak si myslíte, že si tu držíme vojáky u ledu, protože nám dělá dobře, když vás slyšíme takhle skuhrat? Snažte se vidět věci, tak jak jsou, člověče! Vyčistili jsme všechny vězni-ce, všechna nápravná zařízení v celém Německu! Co víc můžeme dělat? To podle vás máme otevřít koncentrační tábory a posílat vám lidi i tam odsud?“

„Je mi úplně jedno, odkud mi je pošlete, „ odsekl Dir-lewanger. „Pro mě za mě otevřete třeba cvokárny a pošlete mi sem blázny. Je mi jedno, co jsou zač, hlavně když to nebude banda ubrečených srabů. To je to jediné, na čem mi teď záleží. Kromě židů a homosexuálů беру všechno, takže mi pošlete cokoli, na co narazíte - ale hlavně ať je to proboha co nejdřív!“

Nastala chvilka ticha.

„Tak dobře,“ pronesl nakonec škrobeně Berger. „Do-stanete své muže. Možná se vám nebudou moc líbit, ale dostanete je.“

Následujícího rána byly ve snaze objevit nějaký po-užitelný materiál pročesány všechny tábory, věznice a útulky. Hodil se každý, kdo nebyl žid nebo prokazatel-ný homosexuál. Dokonce i maniak se sebevražděnými sklony se dá nějak využít, pokud ho dokážete vytrénovat. A byl-li někdo schopen takového člověka vytrénovat, pak to byl bezpochyby Dirlewanger. Svá učňovská léta strá-vil pod velením vrchního řezníka SS, standartenführera Theodora Eickeho z Brigády smrti. Tvrdil o sobě - a ni-koli bezdůvodně, to je třeba přiznat - že neexistuje člo-věk, kterého by on nedokázal zlomit...!

ZE SENNELAGERU nás poslali do oblasti páchnoucích bažin, plné dusného vlhka a komárů, několik kilometrů od Matoryty. Prapor byl v plném stavu, ale jen první rota dostala k dispozici tanky. Zbylých jedenáct zůstalo v podobě pěchotních jednotek, takže jsme se museli čvachta-vými vodami mokřin potupně brodit po svých. Drobeč-kovi se v patách táhl věrný Lutz a nesl mu veškerou výstroj, zatímco Drobeček si pánovitě vykračoval něko-lik kroků před ním, provázen žárlivě nenávisnými po-hledy nás ostatních.

Přidělili nám nového divizního velitele, který se před nás dostavil s monoklem na oku a v naleštěných černých botách, aby si nás prohlédl. Ke svému značnému zne-chucení pro něj musel Wolf obstarat dvě dodávky, aby měl náš nový velitel v čem převážet svou generálskou výstroj. Jen nebesa vědí, co si ten chlap myslel, že s pl-nými dvěma dodávkami věcí bude v těch Bohem zapo-menutých končinách dělat. „Ten kripl s sebou táhne dokonce i koncertní křídlo!“ rozčiloval se Wolf.

Na inspekci se tedy generál dostavil kolem poledne.

Ze vsi dorazil v kübelu a byl přivítán plukovníkem Hin-kou, velitelem našeho pluku. Stáli jsme všichni v pozoru uprostřed močálu, kde jsme byli následně donuceni k ukázkovému pochodu, abychom se náležitě předvedli, takže jsme skončili obalení bahnem od hlavy až k patě. Jakmile jsme se pak znovu zastavili, začalo na nás bláto zasychat a v ohbích praskat. Ale von Weltheim jako by si toho vůbec nevšiml, nebo si snad myslel, že jsou to přirozené životní podmínky proletářských mas. Rázoval kolem nás sem a tam a prohlížel si nás skrz svůj monokl. Pak nám přívětivým tónem oznámil, že děláme čest ně-mecké armádě, že on osobně je hrdý, ano, hrdý, že je je-ho vlast dosud s to vyprodukovat tak skvělé a statečné muže, a že až přijde slavné konečné vítězství, bude na nás moci být naše země skutečně pyšná. Byl jsem tak ohromený, že jsem na něj zůstal zírat s pokleslou čelistí, z níž se mi pomalu oddrolovaly kusy zaschlého bahna.

„Ať se jde s těma kecama vycpat,“ zamumlal po mém boku Porta. „Hrdinský činy, to není nic pro mě, kamaráde.“

Navíc to bylo nepochybné znamení, že válku prohrá-váme. Být velebeni jako zachránci národa namísto nadá-vek a spílání do bandy líných, zbedněných, zločinných povalečů, jimiž jsme beze sporu skutečně byli - nebo bychom byli, kdybychom k tomu dostali příležitost. Ne-byl by žádný problém dát si uprostřed vyrovnaných řad pohov a udělat si trochu pohodlí, ale protentokrát jsme se všichni donutili ukázat své sebeovládání a vyslechli toho muže s obřadnou vážností. Byl to koneckonců veli-tel naší divize.

„Jen ještě jednou napněte všechny síly,“ pravil nám naléhavě. „Jen ještě jednou napněte síly, víc po vás, udatní mládenci, nežádáme... Jeden poslední mocný ná-por a Rusové budou poraženi a zahnáni na útek! Ukolé-bali jsme nepřítel do stavu sebevědomého uspokojení! Domnívají se, že se dostali do vedení, protože jsme se rozhodli využít... ehm... strategickou... ehm... taktiku. Taktiku, ano. Strategickou taktiku. Přesně tu jsme se rozhodli využít, a tak jsme je obelstili! Ale ještě před Vánoci, ještě před Vánoci, to vám přísahám, přijde naše hodina!“

Z našich řad se ozvalo zemdlelé provolání slávy, na-čež se generál, tímto projevem věrnosti očividně celý nadšený, obrátil k Hinkovi a bez rozmyšlení mu nařídil, ať toho večera dostaneme dvojité přiděl potravin. Ze-mdlelé provolávání slávy ihned získalo na intenzitě, až se nakonec proměnilo ve sborový pochvalný řev. Hinka nám věnoval chorobný, bledý úsměv a pokýval hlavou. Na okamžik jsem si myslel, že nám všem v té chvíli udělá ostudu tím, že se pozvrací.

„Jak si přejete, pane,“ zamumlal.

Von Weltheim si nasadil monokl a rozhlédl se kolem sebe svým vystouplým, krátkozrakým okem.

„Tak je to správné, plukovníku Hinko. Tak je to na-prosto správné. Jsem na váš pluk hrdý. Když si člověk pomyslí, že tito muži z čisté lásky ke své vlasti a odda-nosti führerovi vystoupili z tanků a dobrovolně se při-hlásili na místa pěšáků, začne být znovu hrdý na to, že je Němec. Hrdý, to vám povídám! Hrdý!“ Znovu si sundal monokl z oka, očividně ještě dojatější než před okamžikem. „Bůh jim žehnej, plukovníku Hinko! S tak odhod-lanými muži, jaké tu vidím před sebou, nám vítězství nemůže uniknout.“

I těm nepřehlouplejším z nás - jako kupříkladu Dro-bečkovi - muselo být jasné, že generál za celou svou

dlouhou a různorodou vojenskou kariéru získal jen vel-mi málo zkušeností s životem na frontě. Sotva několik vteřin po jeho odjezdu už se muži začínali vsázet, jak dlouho tu asi vydrží. Všeobecně převládal názor, že po prvním skutečném útoku nám generál ukáže záda i se svým koncertním křídlem a přinejmenším dvojnásobnou rychlostí světla se stáhne někam do bezpečí.

Téhož večera jsme opravdu byli obdarováni dvojitou dávkou potravin, jak nám bylo přislíbeno. Navíc jsme dostali mimořádný přiděl piva, abychom měli jídlo čím spláchnout. Na několik požehnaných hodin jsme mohli dočista pustit z hlavy jak zhoubné mokřiny, tak veškeré válečné úsilí a beze studu hýřit a opíjet se do němoty. Také mezi nás v tu dobu zabloudila dvojice dívek, které na svém útěku před postupujícími Rusy patrně špatně odbočily za Brestem Litevským. Byly to telefonistky od luftwaffe a správně měly být neprodleně poslány tam, kam patřily, nicméně velení nad touto záležitostí převzal do svých rukou seržant Hofmann a rozhodl, že by se dívky mohly postarat o příjemné rozptýlení poddůstojníků. A děvčatům, to je třeba podotknout, se tento nápad nezdál být nijak proti srsti. Když jsem je spatřil napo-sled, měl už je seržant Hofmann obě položené na stole s vyhmутými sukněmi. A jedna z nich, alespoň podle vojína Nesse, který má oči všude, dokonce neměla kal-hotky. Jak se mi zdálo, znamenalo to pro něj poněkud traumatický zážitek. Vydrželo mu to jako hlavní téma k rozhovorům ještě na několik dalších týdnů.

O něco později téže noci upadly obě dívky, ať už s kalhotkami nebo bez, i s většinou poddůstojníků do opileckého omámení a o několik posledních lahví piva se tedy mohla podělit zbylá skupinka četařů. Je třeba do-dat, že ani ti nedrželi příliš jistý krok a měli poněkud za-temněné mozky, a jak už to s četaři chodí, začali mezi sebou velice brzy vést ostré spory a navážet se jeden do druhého. Námět debaty - pokud se to vůbec dalo deba-tou nazvat - se nakonec stočil ke komunismu. Ve snaze uklidnit nějak celou rozjívěnou skupinovou hádku, která hrozila zanedlouho vyvrcholit ve fyzické násilí, dostal v tom okamžiku oberwachmeister Danz skvělý nápad a povolal k sobě malého Lenzinga, aby ostatním vše za-svěceně vysvětlil. Lenzing k nám přišel s poslední do-dávkou dobrovolníků. Vypadal jako nedorostlý šestnác-tiletý kluk, přestože ve skutečnosti už se blížil k dovršení jedenadvacátého roku života. Kdysi býval studentem, v minulosti tak vzdálené, že mu teď musela připadat jako ztracená cesta v šeru dávnověku. Uvěznili ho za to, že sympatizoval s komunisty, a ani se tím na veřejnosti nijak zvlášť netajil. Když pro něj dva opilí Danzovi poslové dorazili, aby jej odvedli s sebou, spal zrovna jako zabitý. Vytáhli ho rovnou zpod deky a odtáhli dolů do zakouřeného doupě-te plného zvratků, kde se vesele bavila skupinka četařů. Celého rozklepaného ho usadili na stůl a shromáždili se kolem něj jako dav čumilů při veřejné popravě. Pak mu Danz nařídil, ať jim podá výklad o ideálech komunismu - „pokud možno tak jednoduše, aby je byla schopna po-chopit i partička tupohlavých nacistů, jako jsme my.“ -

Takže se ten nebožák ocitl doslova mezi dvěma ohni. Smrt na něj dýchala odkudkoli, kam se jen obrátil. Když se teď podruhé přizná ke své komunistické víře, jako by si rovnou podepisoval rozkaz k vlastní popravě; pokud ovšem na druhou stranu odmítne Danzovi vyhovět, tak ten si to s ním nepochybně na místě vyřídí. Jinou mož-nost však na výběr neměl. Pokrčil tedy svými úzkými rameny a počal ze sebe soukat první řetěz laciných klišé, která mu v té chvíli přišla na mysl.

„Komunismus je bitvou proletariátu proti mezinárod-nímu kapitalismu. Je to boj proti imperialismu. Zname-ná povstání dělnické třídy proti jejím utlačovatelům...“

Celých deset minut mu naslouchali v uctivém opilec-kém tichu, dokud se Danz nakonec hlasitě nerozchechtal a nerozbil poslední láhev o zeď. Stáhl Lenzinga dolů ze stolu a poklepal ho na rameno.

„To nebylo špatný, můj rudej příteličku! To vůbec ne-bylo špatný!“

Pyšně pak provedl svého chráněnce po místnosti a chlubil se jím jako s nějakým exponátem na výstavě. Jen se na něj podívejte, tak tohle je ten člověk, co si tróufne postavit se fúhrerovým vojákům a do očí jim ká-zat komunistickou propagandu...

Bylo pochopitelně naprosto nevyhnutelné, aby zane-dlouho nějakého hašteřivého opičáka jako třeba Hof-manna nebo Kleinera - a podle všeho to byl právě Klei-ner - napadlo postavit si hlavu a celý večírek pokazit. Pro začátek se začal s Lenzingem hádat; a jelikož byl v té době už příliš opilý na to, aby dokázal mluvit srozu-mitelně, obrátilo se vše brzy k nejhoršímu. Neboť od hádky byl už jen krůček k tomu, aby byl Lenzing ozna-čen za zrádce a následně pak za komunistického psa a přítele židů; a odtud byl ještě menší krůček k obecné-mu volání po krvi. Danz, jak se pro tu chvíli ukázalo, se rozhodl vzít

Lenzinga pod svou ochranu, protože jakmi-le někdo na celou místnost zařičel, že všichni komunis-tičtí sympatizanti jsou zbabělé baby, byl Danz okamžitě na nohou a připravený svého nového přítele bránit. Roz-hodlo se tedy, aby Lenzing svou odvahu prokázal tím, že se postaví ke zdi a ostatní si s ním zahrají na Viléma Tel-la, tedy že se pokusí rozstřelit láhev od piva, kterou mu zatím vratce postavili na temeno hlavy. Tento nápad Danze očividně uspokojil, neboť v tom okamžiku na-dobro přestal zasahovat do veškerého dění - pro všech-ny případy se totiž v bezvědomí složil na zem. Za hlav-ního střelce tedy Kleiner jmenoval sám sebe.

„Hlavně zůstaň stát v klidu, ty komoušský štěně, po-kud teda nestojíš o to mít vystřelenej mozek... Málokdy se mi stane, abych minul cíl, ale i kdyby k tomu teď do-šlo, nemusíš si s tím dělat starosti. Budeš to mít za sebou dřív, než si vůbec uvědomíš, že jsem tě trefil.“

Pak vytasil revolver a zamířil svou chlupatou, prasečí tlapou, která se mu přitom viditelně klepala ze strany na stranu. Právě v tom okamžiku začal Hofmann - ze všech lidí právě on - ztrácet nervy. Jsme teď přece jen na fron-tě, vysvětloval, už ne v Sennelageru, a kdyby toho muže našli příští ráno mrtvého s kulkou v čele, mohla by se vyjít spousta nepříjemných otázek.

„To myslíš vážně?“ zachechtal se Kleiner, jehož před-stava, že by měl někoho zavraždit, očividně pobavila. „Chtěl bych vidět ten vojenskej soud, kterej by někomu strhal odznaky za to, že zavraždil komunistu. Spíš by mu za to nějakou tu medaili přidali.“

Zdvihl revolver před sebe a stiskl spoušť. Kulka se od-razila ode zdi a s bzukotem prosvištěla oknem. Polovina přítomné společnosti se okamžitě ponořila pod stoly a židle, zatímco ta druhá půlka, buďto opilejší nebo se silnějším vlasteneckým zápalem, začala Kleinera popi-chovat, ať si dá s tím parchantem další kolo. Kleiner ani nijak zvlášť povzbuzovat nepotřeboval. Zdál se být tro-chu vyvedený z míry tím, že při prvním pokusu minul cíl, ačkoli těžko hádat, zda za terč momentálně pokládal onu láhev od piva, nebo mladíkovu hlavu.

„Prokrista!“ vydechl Hofmann a zvedl před sebe židli jako ochranu před zbloudilými kulkami. „Pro Krista, ta-dy to bude pořádně svištět kolem uší!“

Kleiner si ho nevšiml. Vrávoravě se opět obrátil smě-rem ke zdi a znovu zacíлил. Někdo vsadil tři láhve vodky, že netrefí. Kdosi další přihodil celý měsíční žold, že za-sáhne; Revolver v Kleinerově zapoceně dlani se pomalu houpal ze strany na stranu. Hofmann začal zpoza své žid-le vystrašeně cosi brblat o možných dopadech, jaké by na ně všechny mělo nějaké Lenzingovo poranění.

„Jdi se vycpat,“ poradil mu přátelsky polohlasem Kleiner. „Až budu chtít tvoji radu, tak si o ní sám řeknu. Do té doby se o to nestarej a nech nás laskavě na pokoji. Jsou tu v sázce tři láhve vodky.“

O lidském životu se nemluví. Kleiner přivřel jedno oko a stiskl spoušť podruhé. Kulka se zaryla do zdi jen několik centimetrů od Lenzingovy hlavy.

„On se pohnul!“ zaječel Kleiner. „Ten pitomej zbabě-lej zmetek se pohnul!“

V té chvíli už se Lenzing klepal celý od hlavy až k pa-tě a i Kleiner sám vypadal, jako by se mu všechny kosti v těle náhle proměnily v rosol. Kolena se mu podlamo-vala a on se díky tomu nakláněl hned na jednu, hned na druhou stranu. Pak vystřelil potřetí, a to už mu ruka po-skakovala jako větev v silné vichřici. Láhev od piva sklouzla Lenzingovi z hlavy a zřítíla se na podlahu, ale propuknu vši radostný jásot byl záhy umlčen pronika-vým hlasem, který se ozval ode dveří.

„Byl by někdo tak laskav a řekl mi, co se to tu u všech všudy děje?“

Kleiner pozvolna otočil hlavu. Po celé místnosti se začínali ze svých úkrytů plazit jednotliví muži a nejistě se zvedat na nohy. Nadporučík Löwe stál s helmou nara-ženou až hluboko do očí, palce zaháknuté za opasek. Pozoroval je všechny chladným pohledem. Pak trhl hla-vou směrem k Lenzingovi.

„Vy se vraťte do své ubikace. Vyřídím si to s vámi poz-ději.“ Počkal, dokud se vystrašený hoch neztratil z míst-nosti, a kopnutím za ním zavřel dveře. „Vrchní četaři Kleinere,“ řekl. „Vidím, že jsem vás silně nedocenil. Ne-tušil jsem, že tak vášnivě holdujete střelným zbráním. Myslím, že bychom pro váš talent měli najít nějaké lepší uplatnění... Tímto okamžikem jste převelen k protitanko-vé četě. Věřím, že tam dokážete velké věci.“ Znechuceně po těch slovech ohrnul ret. Nato nechal své oči pomalu bloudit po zbytku shromážděného mužstva. „Uvědomuje-te si, doufám,“ prohlásil, „že existuje jen jeden jediný, a žádný jiný důvod, proč celou tuhle vaši zvrhlou, ožralou sebranku nepoženu před vojenský soud a nenechám vás vypakovat přímo do Torgau? Jsme v pátém roce války a jsme na pokraji katastrofálního

zhroucení, takže si vás radši nechám tady, ať vás tu ruské dělostřelectvo rozstřílí na kusy, než abych vás posílal zpátky do nesrovnatelného pohodlí vojenské věznice. A rovnou teď a tady vám mohu říct, že by mi bylo úplně a naprosto jedno, kdybyste měli vy všichni skončit s vyhrězlými vnitřnostmi a ustřelenýma rukama. Nemá smysl, abyste za mnou v takovém pří-padě chodili kňučet. Pokud to bude v mých silách, posta-rám se, abyste zůstali tady na tomto místě a bojovali, dokud vás všechny něco netrefí. A až vás něco trefí, počí-tejte s tím, že zemřete, protože nikdo nebude mít čas zdr-žovat se tím, aby se kvůli vám zastavoval a sbíral vás.“

Poté udělal rázně čelem vzad, vykročil z místnosti a zabouchl za sebou dveře. Rozhostilo se šokované ti-cho. Náhle jako by všichni rázem vystřízlivěli. Snad právě v tomto okamžiku si poprvé uvědomili, co to zna-mená, když někdo prohrává válku. Zároveň jim dochá-zelo, že Löwe nemluvil jen tak do větru a že jsou všich-ni do jednoho skutečně odsouzeni k smrti.

Kleiner se ztěžka složil na židli a zůstal naní rozvalený sedět, koupaje se v potu, nohy natažené před sebe, paže svěšené k podlaze. Revolver mu vyklouzl z prstů a on jej nechal ležet tam, kam dopadl. Pro zbraň se na-konec musel shýbnout Hofmann a podat mu ji.

„Radši si na ni dávej pozor,“ řekl. „Mohla by se ti jed-nou hodit, až se rozhodneš to sám se sebou skoncovat...“

Následujícího rána jsme zaujali pozice po boku 587. pěchotního pluku, abychom tam přispěli na pomoc 500. pluku, což byl kárný oddíl, složený však nikoli z kriminálníchků, nýbrž téměř výhradně z degradovaných důstojníků. Všichni WU, Wehrmacht unwürdig, tedy nezpůsobili k řádné službě v německé armádě, ať už pat-řili ke kterémukoli pluku, museli na zádech nosit červe-ný odznak, díky němuž je bylo možno snadno odlišit od ostatních.

Frontová linie byla v těch místech zlověstně klidná. První z ruských zákopů se nacházely až na druhé straně bažin a země nikoho mezi nimi a námi ležela v tichu, opuštěná. Dorazili jsme sem ve čtvrtek. Podle těch, kteří se v místní oblasti už nějakou dobu pohybovali, to byl den, kdy se u ruského vojska vydávají zvláštní přiděly vodky; jeden a půl litru na muže, po nichž však během hodiny už nezůstane ani stopa. Bylo nám sděleno, že nás čeká noc bohatá na události.

Tady, v samotném středu mokřin, se rojili a buželi komáři jako při jedné z egyptských ran. Byli ještě mno-hem horší než všudypřítomné vši, které nás na našem putování neopouštěly ani na okamžik. Vybavili nás sice ochrannými síťkami, ale ty potvory si i tak vždycky na-šly cestu dovnitř a okamžitě se pustily do sání krve. Por-ta prohlašoval, že našel účinný ochranný prostředek, ale z našeho pohledu se jednalo o věc stejně odpudivou jako samotná přítomnost komárů. Celý se pomazal přišerně páchnoucí kolomazí získanou z jednoho nákladního au-tomobilu, který byl uprostřed slatin vyhozen do vzduchu a ponechán svému osudu, takže zakrátko se mu zdaleka vyhýbal nejen obtížný hmyz, ale i všichni ostatní živí tvorové. Se zájmem jsme čekali, zda zápach, který z něj vycházel, nakonec nezažene i Rusy.

V zákopech všude kolem nás ležely roztroušeny pro-minentní červené odznaky WU. Prostě a jednoduše předhozeny nepřátelským dělům. Slíbili jim, že když se nějak vyznamenají v boji, čeká je omilostnění, ale větší-na z nich stejně dobře jako my věděla, že je to jen poví-dačka pro naivky. Prakticky se mohli pokládat za mrtvé muže. Byli tu v podstatě jen na doplnění počtu. Byli tu, aby položili své životy. Tísnil se v malých hloučcích, přeplnění záští a utrpením, v tupém očekávání, kdy je naženou do minového pole nebo vypudí ven ze zákopů, aby se postavili první salvě ruských děl. Nikdo jim ne-věnoval pozornost, snad jen když je chtěl seřvat nebo zkopat. Stejně jako nepopulárním válečným zajatcům se jim každý vyhýbal a zacházel s nimi s maximálním opo-vržením. Jakmile začne boj, nebudou schopni pomoci ani sobě, ani nikomu jinému. Už jim nezbývalo pro co žít, dočista se pro ně setřel rozdíl mezi životem a smrtí. Krátce po osmé hodině večer divadlo vypuklo. Něja-kou dobu jsme jen poslouchali, jak tam na druhé straně bažin povykují a smějí se a připravují se přitom na útok. Ale život s minometnými granáty není právě jednodu-chý, ani když jejich přilet předem očekáváte. A mířily na nás se vskutku nepříjemnou přesností, jedna skupinka WU byla roztrhána na cáry ještě dřív, než Drobeček (který byl vždy jako první připraven vrhnout se do akce) vůbec stačil připravit svůj kulomet k odvetné palbě. Hned potom následovaly fosforové nálože, které začaly explodovat nešťastným WU přímo před nosem a způso-bily tím masovou paniku, neboť WU se s křikem rozběh-li všemi směry jako stádo ovcí napadené vlkem. Střelba pokračovala s občasnými přestávkami po ce-lou noc. Chvilky klidu jsme si užili teprve během

dopo-ledne, ale hned odpoledne si nás vzali do parády zase odstřelovači. Byli to Sibiřani, usazení ve vrcholcích stromů jako ohromné černé vrány. Troufám si tvrdit, že na tu práci museli mít nějaké speciální školení, protože nepromarnili ani jediný výstřel. Jakmile člověk vystrčil hlavu nad okraj zákopu, byt' jen na setinu vteřiny, už měl kulku rovnou mezi očima. Byli to hotoví ďábli v převleku, tihle Sibiřani.

Dokonce i sami Rusové z nich měli strach. Zabíjeli čistě pro živočišnou radost ze zabíjení samotného, den za dnem přičítali ke svým obětem další a další, schovávali si mrtvoly, aby za ně dostali nějaké vyznamenání, stejně jako si druzí schovávají drobné na dárek pro babičku. Přesto myslím, že jsme si sotva moh-li stěžovat. Měli jsme ve své vlastní armádě jejich přesné protějšky v Tyrolanech, kteří, co se vystřelování lidských mozků týče, vykazovali stejnou horlivost i přesnost.

Prvním, kdo na naší straně zaznamenal přesný odvetný zásah, byl malý Legionář. Pozoroval jsem ho, jak při-kládá pušku k rameni, jak míří a střílí, a z jedné z nej-vyšších větví vzdáleného dubu se zřítilo k zemi mrtvé tělo. Sotva jsme skončili s gratulacemi k tomu skvělému výkonu, zapsal se mezi úspěšné střelce i Porta a další Sibiřan spadl z nebes a zabořil se do bažiny. Na kratičký okamžik vykouklo mezi mraky slunce. V paprsku světla zazářil v jednom křoví zatoulaný kovový předmět. Barcelona chytil Portu za ruku a ukázal mu tím směrem.

„Tamhle je... tamhle vzadu za tím rákosím, s drnem trávy naraženým na palici, parchant mizerná...“

Porta vzrušeně vytrhl Barcelonovi polní dalekohled a jeho samotného odstrčil stranou, aby se mohl lépe po-dívat. Do místa, kde ještě před okamžikem stál, udeřila trhavá kulka. Porta nemarnil čas. Odložil dalekohled, vztyčil se a v rychlém sledu vypálil tři výstřely. Za ráko-sím se vzepjalo lidské tělo. Rozhodilo rukama do vzduchu, udělalo krok směrem do bažiny a svezlo se k zemi. Během chvíle bylo vtaženo do hlubin dmoucího se močálu a zmizelo nám z očí. Na hladině zůstalo v místě, kde zahájilo svůj sestup ke dnu, jen několik odpudivých, hnědých bublin. Celá okolní oblast se vůbec začínala stávat rozlehlým hřbitovem. Možná jednoho dne, až už všechny boje ustanou, propustí močál své nesčetné oběti a všechny prázdné lebky vyplují na povrch, aby se v po-klidu pohupovaly na hladině bahnitého jezera.

Takovou scenerii by stálo za to vidět. Byl by to skvostný památ-ník téhle pětileté rezičiny.

Zatímco se Porta dosud radoval ze svého triumfu, vy-hladila jedna dobře mířená střela celou první četu sedmé roty. Jediné, co po ní zbylo, byl prázdný rukáv od kabátu zvolna se vznášející ovzduším. Když se usadil prach, objevili jsme ještě pár úlomků kostí a kousků pokrouce-ného plechu. WU propadli takové panice, že jsme dosta-li rozkazem je v případě potřeby postřílet.

Kaplan Fischer se krčil v jednom výkopu společně s jistým bývalým pošťákem z Lipska. Pošťáka přistihli, jak krade registrované balíky (přestupek, za jaký se ob-vykle dával trest smrti), ale zřejmě měl nějaké známé na vysokých místech, protože se mu podařilo vyváznout s pouhými deseti lety žaláře. Pak se nechal jako blázen nalákat k praporu 999 se slibem, že když se bude ukáz-něně chovat, bude dosazen zpět na své někdejší místo v Lipsku. Zdá se, že existují lidé, kteří uvěří prostě čemukoli, dokonce i nacistické propagandě. Stačil přiroze-ně krátký pobyt v Sennelageru, aby se všechny jeho ilu-ze rozptýlily, jenže v té chvíli už nebylo kam couvnout.

„Hej, kaplane!“ ozval se najednou a dloubl třesoucího se Fischera do vychrtlých žeber. „Co kdybychom odsud zdrhli?“

Kývl přitom hlavou směrem k zemi nikoho. Fischer za-váhal. Zahleděl se přes rozlehlé mokřiny k ruským liniím.

„Jak já to vidím,“ pokračoval pošťák, „horší než tady už to na té druhé straně plotu být nemůže.“ Fischer k ně-mu otočil své blankytně modré oči, v nichž jako by se zračila otázka o správnosti takového činu.

Pošťák ho pev-ně popadl za ruku. „Podívej se na to takhle,“ řekl. „Když zůstaneme tady, tak nás zabijou, to je bez debat...“

Jakmile dořekl poslední slova, ustala kolem náhle všechna střelba. Močál zahalila hustá opona ticha. Pak se k nám zvolna, jedna za druhou, začaly prodírat celé škály nových zvuků. Slyšeli jsme praskání a prskot ohně v nedaleké vesnici, která byla v jednom plameni. Slyšeli jsme vzdálené bučení vyděšeného dobytka. Slyšeli jsme nárek raněných a umírajících, jež volali po svých ženách a matkách.

Do toho všeho se z ničeho nic ozval nový zvuk. Zvuk lidských hlasů přerůstající v píseň. Byla to důvěrně zná-má německá melodie Starých kamarádů - a přicházela k nám odkudsi zpoza ruských linií...

„Chápeš, jak to myslím?“ zašeptal pošťák rozčileně. „Chápeš, jak to myslím?“

Píseň zatím utichla. Zaslechli jsme praskání ve skrytých mikrofonech, načež se k životu probudila celá síť reproduktorů.

„Rudá armáda zdraví prapor číslo 999 - a zejména všechny politické vězně, kteří byli násilím donuceni bojovat za svůj zkorumpovaný režim. Apelujeme na vás, udělejte, co je ve vašich silách, ve prospěch zasta-vení Hitlerovy vražedné válečné mašinerie! Pokládáme se za vaše bratry a dostane se vám od nás veškeré pod-pory, jakou jsme schopni nabídnout. ... Dobře poslou-chejte, němečtí vojáci! Vyslechněte, co vám chceme říct! Dnešního rána vám bylo sděleno, že se přiděly po-travin musí snížit na polovinu, protože nějací sabotéři vyhodili do povětří železniční trať. Je to lež! Je to na-cistická lež! Všechny vaše zásobovací spoje jsou v na-prostém pořádku. Víme to, protože tam u vás máme své lidi, kteří jsou připraveni vás odříznout, kdykoli se nám zlíbí. Zatím jim však zadržujeme ruku. Viděli jsme ale, jak vlaky se zásobami bezpečně dorazily na místo určení. Viděli jsme, jak se z nich vykládá jídlo bylo ho dost pro každého a ještě by něco zbylo. Tak kam se všechno podělo, ptáte se? Jen se nebojte po-hlédnout na zmiji, kterou si hřejete na prsou, němečtí vojáci! Zeptejte se svého hlavního seržanta Bodeho z osmé rot, co s těmi zásobami udělal. .. Zeptejte se ho, kam ukryl ty dvě stovky kartonů cigaret a třiadvacet lahví vodky! A pokud vám odmítne odpovědět, po-dívejte se sami do nákladního vozu s číslem WH6 65 1 557. Podívejte se pod benzinovou nádrž a uvidíte, co tam najdete. A kdybyste narazili na nějaké obtíže, vy-hledejte polskou prostitutku Wandu Stutnitzovou, ta vás dovede na správné místo a vše vám ukáže... Zítřejší večer pořádá váš generál Freiherr von Weltheim večer-ek v Matorytě. Laskovská ulice, Matoryta. Tu adresu si dobře zapamatujte, němečtí vojáci! Všechny nápoje a cigarety, které se tam budou podávat, pocházejí od hlavního dodavatele, seržanta Lumbeho. Ošidil o ně čtvrtý tankový pluk.“ Hlas ztlchl a tlampače se opět rozvřeštěly proudem přišerné vojenské hudby. Nikdo nepromluvil. Nikdo se nepohnul. Jen jsme stáli a skelnýma očima zírali nepřítomně před sebe jako stádo tupého dobytka, které čeká na řezníkovu sekyru. Pak hudba znovu s praskotem utichla a vrátil se řezavý, hrdelní hlas německy pro-mlouvajícího Rusa s novou propagandou.

„Soudruzi! Němečtí soudruzi! Dobře poslouchajte!

Odhod'te zbraně a osvobod'te se! Zbavte se jha impe-rialismu a pojd'te se připojit ke svým dělnickým bra-trům! Svobodná armáda socialistických národů vás če-ká s otevřenou náručí. Maršál Rokossovskij vám nabízí čestné místo ve svém vojsku. Bude se tu s vámi zacházet, jako byste byli jedněmi z našich vlastních ruských vojáků. Vaši nacističtí důstojníci vás nazývají podlidmi - nízkými, nemyslicími tvory ze slatin a mo-čálů. Smějeme se jim do tváří! Kdo, ptám se vás, kdo kráčí od vítězství k vítězství už od bitvy u Stalingra-du? Mluvím právě k vám - k vám z praporu číslo 999, k vám, kteří jste byli proti své vůli donuceni vzít do rukou zbraně a bránit své tyrany. Zbavte se pout a při-pojte se k nám v boji za svobodu! Slíbili vám rehabili-taci? A vy jste jim uvěřili? Mají skutečně vaši plnou důvěru? Opravdu jste věřili jejich lživým slibům? Soudruzi, nenechávejte se takto klamat! Již nikdy ne-máte spatřit své rodné Německo. Ani jediný z vás. Va-še rozsudky smrti byly dávno podepsány. Poslali vás sem, abychom vás tu všechny pobili... Ale my vás za-bíjet nechceme! Přejděte na naši stranu, dokud je čas, abychom se tak vyhnuli prolévání krve svých bratrů! Můžeme vám nabídnout naději v nový život. Můžeme vám nabídnout účast ve válce proti nacistickým zlo-čincům, kteří vás v zájmu své vlastní záchrany odsou-dili k smrti... Budeme bojovat a zvítězíme! Nezastaví-me se, dokud nedosáhneme Berlína! Pojd'te a připojte se do našeho boje. Nenecháme vás hladovět, ani pad-nout v potupném zápase dělníka proti dělníkovi... Dnes večer budeme očekávat váš příchod. Mezi deva-tenáctou a jednadvacátou hodinou. Budeme vás krýt palbou a zajistíme vám bezpečný průchod. Vzmužte se a dodejte si odvahy! Postavte se proti svým proná-sledovatelům a prchněte!“

Po tomto chraplavém zvolání hlas zmlkl. Pošťák s ka-planem se ve svém výkopu tiskli vsedě jeden k druhému a celí se třásli. První přerušil ticho pošťák.

„Sám jsi to slyšel,“ zašeptal. „Slyšel jsi, co říkal. Je to úplně stejný jako dřív. A dává to přece smysl, nebo ne? Jediná rozumná věc, která se dá udělat, je vypadnout od-sud, dokud je to vůbec ještě možný... Co ty na to, pad-re? Jdeš se mnou?“

Fischer zvolna zavrtěl hlavou.

„Nemohu,“ řekl. „Přeju ti hodně štěstí, ale já od svých lidí neuteču. Potřebuji mne a já s nimi musím zůstat.“ Pošťák na něj zůstal zaraženě hledět.

„Jsi snad úplnej cvok, nebo co? Copak jsi z toho tady dočista zpitoměl? Co to má za smysl zůstat tady a po-máhat bandě pomalu chcípajících bláznů? To si chceš hrát na nějakýho mučedníka? To chceš? Zařvat tady stejně jako nedávno ten šilenej svědek Jehovův?“

„Ježíš zemřel na kříži,“ zamumlal Fischer poněkud nesouvisle. „Neuteču před svým osudem, ať už ho pro mě náš Pán přichystal jakýkoli. Neobrátil se zády k ně-čemu, co považuji za svou službu.“

„Službu!“ zvolal jeho druh pohrdavě. „No, jestli si představuješ službu tak, že tady zůstaneš sedět na zadku, a nehneš se odsud, dokud ti někdo neustřelí hlavu, tak já teda ne! Vypadnu odsud, dokud je pro mě nabídka dru-hý strany takhle výhodná.“

Fischer k němu obrátil svůj pár bledě modrých očí. „Být tebou,“ odvětil mímě, „nespoléhal bych tolik na to, že Rusové dodrží slovo. Nemysli si, že nemají svoje koncentrační tábory a politické vězně. Mám do-jem, že pro tebe najdou ještě mnohem lepší uplatnění než nacisti.“

Pošťák pokrčil rameny.

„Tohle holt musím riskovat, příteli. Možná nemám moc velkou šanci, to ti dávám za pravdu, nicméně je to lepší než nic... Doufám, že mě nezastřelíš do zad, až se vydám na druhou stranu?“

„Nevystřelil bych na žádného člověka,“ odušil váž-ným tónem Fischer. „Bůh s tebou.“

Ve všech okolních zákopech a kráterech po výbuších se dohadovali ostatní WU a šeptem mezi sebou rozebí-ra-li ruskou nabídku ze všech možných hledisek.

„Slyšel jsi, co říkali? Slyšel jsi, co právě říkali?“ oto-čil se vzrušeně na svého společníka Paul Weiss, bývalý bankéř, podvodník a podfukář. „Proč bysme to nezkusi-li? Co? Proč bysme to nezkusili? Stejně zařveme, ať bu-deme bojovat za rudý nebo za nacisty. Do hajzlu se stra-nou i s celou vlastí! Co kdy pro takový, jako jsme my dva, udělali? V Německu ve skutečnosti nikdy žádná svoboda neexistovala.

Aspoň já ji za celej svůj život ne-poznal. Kamkoli se člověk vrtne, hned má za patama gestapo jako smečku hladovejch psů. Proč s tím sakra nepraštit a pro změnu se nepodívat, jak vypadá svět z tý druhý strany barikády?“

Krátce před sedmou hodinou večer se spustil déšť; celá oblast se záhy ponořila do vlhkého oparu rozechvělého, šedého mžení. Téměř současně zahájili Rusové uzavírací palbu. Dělostřelecké salvy, až do té chvíle jen občasné, postupně nabraly na intenzitě. Šrapnely začaly rozrývat zemi před zákopy a sprška zápalných pum ozářila zemi za našimi zády. Nepochybně se z ruské strany jednalo o ne-nápadný způsob, jak povzbudit všechny případné dezertě-ry ukázkou, co všechno je pro ně přichystáno, pokud se rozhodnou zůstat, kde jsou, a dál bojovat za Hitlera.

Přesně v 19.00 střelba ustala. Náhle ticho přerušil svým výbuchem už jen jeden jediný šrapnel. Exploze se však ozvala za námi, kdesi poblíž vesnice, kde Hofmann dosud špásoval se svými dvěma telefonistkami od luft-waffe.

„Doufejme, že to ten parchant dostal,“ zabručel Dro-beček s obvyklou přejícností, jakou choval ke všem nad-řízeným.

Paul Weiss se svým druhem vykukovali ze své před-sunuté pozice přízemní mlhou směrem k ruským liniím, které jim v tu chvíli připadaly dočista opuštěné. Přestože nikde nebylo ani známky po nějaké činnosti, věděli jsme, že jsme potajmu sledováni ze všech stran.

„Fajn, tak je to tady,“ sykl Weiss. „Teď honem pohyb, než se sem nahrne hlavní tah. Stačí, aby si stejnej nápad vzalo do hlavy pár dalších, a za chvíli to tu bude vypadat jak v nějakým zábavním parku v neděli odpoledne... Tak šup šup, zvedáme se!“

Jeho společník však zaváhal. Než se stačili pohnout, doplížila se k nim dvojice WU ze sousedního kráteru. Weiss netrpělivě zamlaskal jazykem.

„Tak co? Jdete, nebo ne?“

Sledován nerozhodnými pohledy svých druhů vyrazil směrem do země nikoho. Zapadl do nejbližší jámy a plácl sebou na břicho, takže se ostatním ztratil z očí.

O několik vteřin později se na scéně objevil četař Rep-ke. Prohlédl si tři zbylé muže a zamračil se.

„Co se to tu děje?“ Přiložil si k očím polní dalekohled a podezřívavě se zadíval do mlhy. „Ještě před chvílí jste tu byli čtyři. Kam se poděl ten čtvrtý?“

Vojáci si vyměnili bázlivé pohledy. „Nikam se nepoděl, četaři... „

„Jsme tu celou dobu pohromadě...“

„Jen my tři...“

„Nikdo víc...“

Repke je chladně ignoroval. Když v rostoucím přítmí mlhy nic neobjevil, přehodil si přes rameno samopal a bez jediného ohlédnutí vykročil pryč, aby zkontroloval nedaleké kulometné hnízdo. Tři muži neztráceli čas. Repke se nepochybně brzy vrátí a nikdo z nich neměl v úmyslu ani náhodou nechat se jím v záležitosti vojáka Weisse a jeho náhlého zmizení vyslýchat. Odhodili zbraně a jeden přes druhého se vrhli do deště směrem na sever.

Na obou stranách se teď znovu rozduňelo dělostřelečtvo. Země se pod palbou z těžkých děl celá rozechvěla, vlevo i vpravo explodovaly šrapnely. Nehnutě jsme čekali na místě.

„Necháme je, ať se trochu vyblbnou,“ prohlásil suše Dědek. „Stejně je to za chvíli unaví.“

Mlhavé mžení se zatím proměnilo v pořádný, vytrvalý liják. Navíc se zvedl vítr a my byli během několika vteřin promočení až na kůži. Jak se začala snášet noc, halily se vzdálené kopečky obsazené Rusy postupně do tmavomodrého oparu. Lepší podmínky si dezertéři ne-mohli přát.

Štábní četař Wolte postával s Büglerem a Treiberem, dvojicí Wehrmacht unwürdige. Upřeně zíral směrem k ruským pozicím. Bugler po straně mrkl na Treibera, oba pohlédli na Wolteho a navzájem na sebe kývli.

„Četaři,“ nadhodil Bügler přiměřeně pokorným tónem, „promiňte, že vás obtěžuji takovou malicherností, ale nevíte náhodou, jestli dneska dostaneme něco k jídlu? Ne že by to trápilo mě osobně, to samozřejmě ne. Jen mám obavy, že to, jak mi kruží v břiše, musí být slyšet přinejmenším kilometr daleko.“

Četař Wolte se k dvojici zvolna otočil. Posunul si helmu do týla. -

„Inu,“ odvětil, „a proč se na to ptáte zrovna mě? Proč si nezaskočíte na druhou stranu a nezeptáte se Rusů? Zdá se, že o těchhle věcech vědí mnohem víc než my sa-mi. Slyšel jste přece, co tu prohlašovali, nebo ne? Na druhé straně dostanete jídla, co hrdlo ráčí. Tak proč se neseberete a nejdete si pro něj?“

Treiber zmateně o krok ustoupil, koutky úst mu nepatrně poklesly. Vypadalo to, jako by je Wolte otevřeně vyzýval, ať se přidají k nepříteli. Ale něco takového bylo přece naprosto nemožné. Wolte byl příkladný nacist. Věřil ve stranu a stejně tak i ve führera. Wolte by nikdy nepřihlížel dezerci se založenýma rukama.

Bügler musel několikrát naprázdno polknout, než se zmohl na odpověď.

„Zastřelil byste nás,“ zablekotal nezřetelně. „Zastřelil byste nás okamžitě, jakmile bychom se pohnuli.“

„Myslíte?“ Wolte se pohledem opět zatoulal směrem k ruským liniím. „Jak můžete vědět, co bych udělal nebo neudělal? Třeba bych se k vám dokonce přidal. Čím víc nás tam dorazí, tím je pravděpodobnější, že se nám do-stane vřelého uvítání...“ Náhle zdvihl ruku a ukázal před sebe. „Podívejte,“ řekl. „Podívejte támhle. Další čtyři z vašich druhů vyčkávají, kdy se budou moci ztra-tit... Co kdybychom se k nim přidali? Kdyby se karta obrátila proti nám a ukázalo se, že to nedokážeme, mů-žeme ty čtyři zatknout a přivést je s sebou zpátky. Kdo by se opovážil pochybovat o skutečnosti, že jsme se od-sud vydali je pronásledovat?“

V Büglerově tváři se zračilo znepokojení.

„Jo, to zní všechno moc pěkně,“ prohlásil. „Vážně moc pěkně, ale stejně si myslím, že se nám Rusáci ne-vrhnou zrovna do náruče, když uvidí, že za sebou ve vleku vedeme nacistu. Nejsou to přece úplní blázni. Ne-jsou přece dočista pitomí. I kdybyste si serval všechny ty blbosti z prsou, všechny ty odznaky a tak, stejně by poznali, že nejste jeden z nás.“

„Myslíte, že mě tohle už dávno nenapadlo? Myslíte, že jsem neudělal všechna nutná opatření?“ Wolte se po-usmál, jako by chtěl sám sobě pográtulovat za vlastní prohnanost. „Postaral jsem se o to, abych s sebou pořád nosil dvoje papíry: jedny pro každodenní použití, druhé pro případ nouze...“

Nastala zdráhavá odmlka.

„Tak dobře.“ Bügler nahnul rameno. „Dáte jim teda ty falešné papíry, aby neměli šanci zjistit, že jste nacist. V tom případě by to možná stálo za pokus. Ale možná taky ne. Jak si můžeme být jistí, že nám říkali pravdu? Kdo nám zaručí, že hodlají dodržet svoje slovo?“

„Nikdo,“ odvětil Wolte. „Tak už to chodí. Co se Rusů týče, nedá se zaručit vůbec nic. Jednu chvíli vás plácají po zádech a připíjejí si s vámi vodkou, a druhou už vám strkají hlavě naganu do pusy. To je riziko, se kterým musí člověk počítat.“

„V tom případě,“ namítl Bögler, „si nejsem jistý, jest-li do toho vážně chci jít.“

„Já bych z toho takový strach neměl.“ Wolte poklepal prstem na malou plátěnou mošnu, kterou měl přehozenou přes rameno. „Mám tu s sebou jednu nebo dvě věcičky, o nichž jsem přesvědčen, že by Ivany náramně potěšilo, kdyby se jim dostaly do rukou. Za jejich přispění by totiž dokázali zlikvidovat celou německou frontovou linii jediným úderem. Jsem přesvědčen, že je to víc než dost, abychom si tím zajistili jejich vděk.“

„Ale to...“

„Ale co?“ Wolte se krátce, chraplavě zasmál. „Jestli máte strach ze mě, mohlo by vás samotného napadnout, že jsem toho tady teď navykládal už tolik, že by to bez problémů stačilo na pověšení. To je snad dostatečný důkaz mojí upřímnosti.“ Na okamžik se odmlčel. „A abych nezapomněl,“ dodal, „ještě pár slov předtím, než vyrazíme. Žádné historky o Sennelageru. Spolehněte se na to, že by se vám to nevyplatilo. Protože nezapomínejte, že pokud prásknete vy mě, můžu na oplátku vždycky prásknout zase já vás. Rusové nemají kriminální živly v lásce o nic víc než nacisti. Jakmile se jim jednou donese, co všechno máte na kontě, pomašírujete oba dva přímo do dolů na olovo. Takže si všechny báchoriky nechte raději pro sebe. Jasno?“

Bögler zaváhal.

„Řekl bych, že jo,“ odvětil nakonec rozmrzele. Wolte se obrátil na jeho společníka.

„A vy?“

„Jsem pro,“ přidal se Treiber.

„Dobře. V tom případě...“ Wolte natáhl ruku. „Dejte mi své doklady.“

Oběma proběhl v očích záblesk nejistoty, nicméně pak, i když se zřetelnými pochybnostmi, je Woltemu skutečně vydali. Wolte nalistoval pár volných stran a na ně načmáral písmena PN - Politicky nežádoucí. Ze své plátěné mošny potom vytáhl gumové razítko s plukovníkovými iniciálami. Pečlivě je otiskl pod ručně nadepsaná písmena; a pak pro lepší působivost připojil ještě slovo Buchenwald. Rozdal doklady zpět a Böglerovi se nad zdařile provedenou seržantovou prací hned roztáhla ústa do širokého úsměvu.

„Skvělý,“ prohlásil. „Vážně skvělý. Buchenwald, he? Hned se cítím mnohem bezpečněji.“

Wolte schoval své gumové razítko.

„Tak do toho,“ řekl. „Teď, nebo nikdy!“

Cesta zemí nikoho proběhla překvapivě snadno a jednoduše. Naši hrdinové sklonili hlavy a pelášili jako zajíci. Ani si toho pořádně nevšimli a už byli u prvních ruských zákopů. Zapadli do nich s rukama vysoko zdviženými a zanedlouho po nich následovaly celé zástupy dalších. Vypadalo to, jako by se celý široký pás země mezi oběma armádami náhle zaplnil čilým ruchem. Ruská propaganda odvedla dobrou práci.

Drobeček pozoroval celé to představení polním dalekohledem. Doprovázel události nepřetržitým komentářem, abychom z nich i my ostatní něco měli.

„Nic podobného jsem snad v životě neviděl. Ti cvoci se motají všude kolem... A do hajzlu!“ zvolal náhle vzrušeně. „Tamhle jdou další! A další! Sakra, tam už musí být aspoň půlka celý tý naší podělaný armády! Hele, a tamhle se odsud nejspíš nedostanou včas...“

Porta se v jedné chvíli připravil k výstřelu, ale Dědek ho zarazil.

„Nech je jít,“ řekl. „Nech ty chudáky, ať si jdou. Nech je běžet, když chtějí. Už brzo sami poznají svojí chybu.“

Pryč z otevřené náruče Berlína přímo do spárů Moskvy. Napadlo mě, kolik z nich má alespoň mlhavou představu, vstříc čemu vlastně běží.

Náhle se k nám přitíhl major z pomocných oddílů, tvář mu jen sršela fanatickým vztekem.

„Co tu u všech čertů děláte?“ rozeřval se na Löweho. „Proč po nich nestřelíte? Kristepane, vždyť ty křesy dezertují!“

Ještě než Löwe vůbec stačil otevřít ústa k odpovědi, nacpal se major za jeden kulomet a ze všech plic začal svým frenetickým, trochu přiskrceným hlasem ječet: „Pal! Pal!“ Odkudsi ze země nikoho mu odpověděl sbor zoufalých výkřiků. Rachot naší střelby záhy přivedl na scénu také plukovníka Hinku. Málem o majora, zběsile pálicího z kulometu, zakopl a natáhl se na zem.

„Kdo je to?“ zeptal se podrážděně. „Co tady má co pohledávat?“ Netrpělivě se obrátil na svého

pobočníka. „Kdo je ten muž? Proč mi o něm nikdo nic neřekl?“

Pobočník si majora obezřetně prohlédl.

„Skutečně nevím, pane,“ odvětil potom. „Opravdu nemám nejmenší tušení, kdo by to mohl být.“

„Tak si od něj vyžádejte doklady a koukejte to zjis-tit!“ vyštěkl plukovník.

Major jen neochotně opustil své místo za kulometem, a ještě neochotněji předložil své doklady. Pohled na Löweho chladný úsměv a zvuk Portova nejpapného řeho-tu mu situaci rozhodně nijak neulehčily.

Pobočník do-klady zběžně prolistoval. Porovnal jednu fotografii s druhou, přezkoumal několik podpisů a pochybně vy-hlížející razítko. Nakonec se zamračil a obrátil se na plukovníka.

„Připadá mi to nějaké podezřelé, pane. Ruku do ohně bych za to nedal, ale rád bych si tyto doklady prozkou-mal zevrubněji.“

„Co prosím?“ zvolal rozvztekle major. „Troufáte si naznačovat, že jsou ty doklady falešné?“

„A co když skutečně jsou?“ namítl odměřeně plukov-ník. „Nedělá nic jiného než svou povinnost. Co si má člověk myslet, když objeví naprostého cizince, který připochoďoval bůhví odkud a bez jediného slova o svolení klidně převezme velení nad celou jeho rotou? To mně osobně připadá přinejmenším jako poněkud nezvyklé. Kdybych býval chtěl, mohl jsem vás na místě zastřelit.“

Major rázem ztratil značný díl svého hektického zá-palu. Hřbetem ruky si nervózně otřel ústa. Porta, jako obyčejně neschopný držet chvíli jazyk za zuby, začal teď plukovníkovi horlivě nabízet své cenné rady.

„Nedat nikomu žádnou šanci, pane! Přesně tak nám to vždycky říkali v Ulmu, pane. Nejdřív střílet, a teprve po-tom se ptát, to nám lili celou dobu do hlavy. Na kon-trašpionáži, abych byl přesnej. Mám v ní totiž kurz.“

„A co to má u všech všudy co dělat se mnou? Chcete se tu snad vydávat za odborníka na špionáž?“ obořil se na něj major. „Za chvíli se mi ještě budete snažit namlu-vit, že jsem ruský agent v německé uniformě!“

Port a se vytáhl do plné výšky a vycenil zuby.

„Sám reichsführer přece prohlásil, že je lepší zabít pět nevinnejch lidí než nechat jednoho padoucha bez po-trestání.“

„Pro Kristovy rány!“ zvolal major. „Můžete někdo umlčet tohohle kretěna i s tím jeho nekonečným žva-něním?“

Plukovník, který dosud pozorně studoval mužovy do-klady, mu je nyní vrazil zpět.

„Vemte si to a vraťte se ke svému praporu,“ pronesl chladně. „Ve vhodné době se na celou tuhle záležitost podíváme podrobněji. Překročil jste své pravomoce a já budu požadovat plné vysvětlení vašeho chování. Teď zmizte. „

Major se ztratil snad dokonce ještě rychleji, než při-šel. Plukovník vzal do ruky dalekohled a zamýšleně se zadíval na zběsile prchající stíny, které dosud pobíhaly sem a tam zemí nikoho.

„Tak dobře,“ utrousil pak. „Pokračujte ve střelbě.“ Drobeček pokrčil rameny.

„Hotovej cvok,“ zamručel si pod vousy. „Plejtvat už-itečnou municí na těch pár ubožáků. Já bych je klidně ne-chal Ivanům. Ti s nima brzo zametou sami.“

Čistě mechanicky, bez jakéhokoli nadšení z daného úkolu, jsme opět zahájili palbu. Drobeček nabíjel a na-bíjel jako automat, šeptaje přitom všem nábojnicím, když je cpal do komory, své obvyklé něžnosti. Ke kaž-dé z nich mluvil, jako by to byl nějaký jeho starý a dobrý přítel. Byl ostatně nejlepší nabíječ, jakého jsme měli. Byl rychlý, přesný a naprosto neunavitelný. Vydržel pracovat celé hodiny, aniž se na něm projevi-ly nějaké známky únavy. Možná si nebyl příliš jistý v počtech a často měl problémy spočítat, kolik je dvě a dvě, ale s minometem zacházel beze vší pochyby bravurně.

„Třiapadesát metrů,“ řekl Dědek.

„Naládovat, nabít, pal,“ zpíval si Drobeček, jako když někdo odřikává litanii. „A leť si, ty moje zlatíčko...“

Do vzduchu tryskaly gejzíry lidských trosek. Nicmé-ně Rusové brzy zahájili na ochranu svých rádoby sou-druhů, kteří spěchali, aby se k nim připojili, krycí palbu. Všude kolem nás, často až nepříjemně blízko, vybucho-valy granáty a Porta nadával a narážel si svou čepici stá-le hlouběji do čela.

„Všiví Rusáci,“ vztekal se. „Všivý ruský svině. Víte, že ke střelbě z těch svejch kanonů využívají ženský?

Ty mu-sejí mít bicepsy jak fotbalový meruny, to vám povídám.“

Asi o hodinu později už uzavírací palba na obou stranách pozvolna utichla. Jen několika málo dezertérům se podařilo úspěšně uniknout z nacistického kotle přímo do komunistického ohniště. Část jich byla znovu po-chytána a dána pod zámek. Spousta dalších však ležela roztrhaná a mrtvá ve zvířených bažinách země nikoho. Podél celé frontové linie. však mezitím panoval čilý ruch, telefony bez ustání vyzváněly a zpravodajové uháněli sem a tam se svou obvyklou domýšlivou horli-vostí. Bezpečnost i tajná policie už byly o celém debak-lu informovány a my teď jen sklesle posedávali a vy-čkávali jejich příjezdu.

V rohu seděl s obličejem v dlaních jeden podplukov-ník Gefepa. Uniformu měl dosud jako novou, celá se jen blyštěla, zato jeho tvář se zdála být posetá vráskami a předčasně zestárlá. Nejenže dvanáct z jeho poddůstoj-níků dezertovalo společně s tou smečkou WU, ale teď mu navíc řekli, že zběhl i jeden jeho kapitán. Podplu-kovník žadonil u Hinky, ať kapitána nahlásí jako ztrac-e-ného v akci, ale Hinka zůstával neoblomný a pevně trval na svém.

„Můžete si promluvit s Bezpečností,“ navrhl, což byla pochopitelně ta poslední věc, jakou by člověk, který je dosud při smyslech, udělal.

Krátce před půlnocí zahájili Rusové palbu na hlavní stan naší divize. Dostřel i směr jejich projektilů byly zázračně přesné. Muniční sklady vylétaly jeden za dru-hým do povětří. Nepřátelské střely si s chladnou přes-ností vyhledaly i naše maskované tanky. Vypadalo to tak, že se podařilo dezertovat někomu z velícího štábu a zásobit druhou stranu cennými informacemi.

S pozvolným příchodem šedého úsvitu jsme se probu-dili k doslovnému honu na čarodějnice, zaměřenému na ty WU, kteří s námi, ať už z vlastní vůle nebo nezbytnos-ti, zůstali. Částečně se jednalo o jakousi formu odvety; zároveň však šlo i o touhu po nalezení obětního beránka, po demonstraci vlastní oddanosti führerovi a nenávisti k jeho nepřátelům prostřednictvím zbití několika bez-branných mužů. Zahlédl jsem kaplana Fischera, jehož právě uprostřed modlitby napadl rozběsněný seržant Lin-ge a udeřil ho do tváře svou helmou. Spatřil jsem ober-wachmeistera Danze, jak chvátá, aby se k tomu povyra-žení připojil. Viděl jsem, jak pažbou revolveru roztříštil kaplanovi čelist a zatlačil mu botou tvář do bahna. Pak se oba rozdováděně vydali pryč ve snaze nalézt si nějakou novou oběť. Kaplan Fischer se nejistě vyškrábal na nohy, z rozbitých úst a po bradě mu crčela krev. Mohlo to pro něj však dopadnout ještě mnohem hůř. Přinejmenším byl stále naživu. Podplukovníka, jehož kapitán včera dezer-toval, našli o něco dříve s vystřeleným mozkem.

Později téhož rána nám poskytl pomoc jistý pěchotní pluk. Vyčerpané pozůstatky praporu 999 byly svolány dohromady a odveleny do blízké vesnice, kde vyvolaly úžas i zlé předtuchy jednotek, které zdejší prostor oku-povaly.

„Nejspíš trestanci,“ prohodil jeden z mužů znalecky ke svému sousedovi. „Co jinýho by to mohlo být za lidi? Jen trestanci.“

„Nebo špehové,“ přisadil si jiný.

Nikomu z nich nepřišlo ani zdaleka na mysl, že by tihle polonazi kostlivci mohli být jejich vlastními kraja-ny; že by tato zubožená sbírka kůže a kostí mohla být poslána z Německa, aby tu položila životy za vlast. Führer by ve své nezměrné moudrosti a nesmírné dobrotě něco takového nikdy nepřipustil. Prapor bez zastavení prošel vesnicí a pryč z dohledu užasle přihlížejících vojáků, aby pochodoval ještě dal-ších deset kilometrů. Teprve pak jim bylo konečně po-voleno zastavit a dostalo se jim vřelého uvítání dozor-čím oddílem od Varšavské bezpečnosti, jejíž členové nosili na helmách odpudivý znak umrlčí lebky. Ti je ne-chali nastoupit do řad a zacházeli s nimi s obvyklou přá-telskostí bezpečnostních složek. Kdokoli jen trochu vy-čnival z řady, schytl buď ránu do hlavy, nebo rovnou kulku do týla z P-38. Ti, kteří se neudrželi na nohou, byli lhostejně zkopáni do bezvědomí a ponecháni napospas potulným psům. To vše se neobešlo bez značného pokři-kování a ječení a zmatku, psiho štěkání, dupotu bot, vy-volávání rozkazů. Patřilo to tak nějak k běžné proceduře.

Po chvíli, když už byl prapor náležitě pročištěn a nej-spíš i shledán dostatečně reprezentativním, předali ho majorovi a dvěma speciálním Dirlewangerovým rotám. Major okamžitě roztřeseným zbytkům čísla 999 nařídil vysvléct se z těch hadrů a vyrovnat se podél zdi s ruka-ma za hlavou. Kdokoli se pokusí pohnout, informoval je poté, bude zastřelen. Vzhledem k následnému poklesu stavu se lze dohadovat, že

se o to zřejmě pokusili mnozí.

Zatímco Dirlewangerovi hrdlořezové neustávali ve svém úkolu výběrového odplevelování a vyjednocování, pokračoval major klidně ve svém proslovu. Vydržel mluvit téměř celou hodinu. Do nejpodrobnějších detailů květnatě popsal rozličné tresty, které čekají toho, kdo by se byť jen o vlásek odchýlil od daných pravidel a naříze-ní. Důrazně je varoval před jakýmkoli pokusem o násle-dování jejich někdejších druhů přes frontovou linii k ruským zákopům: rodiny každého z nich, ženy, děti, matky a otcové, byly shromážděny na jedno místo a jsou drženy jako rukojmí. Konečně jim oznámil, že ti, kdo zůstali dosud naživu, se mohou znovu obléci a připravit se k transportu k 27. tankovému pluku. Tam na ně už če-ká spousta příležitostí k hrdinské smrti.

V těchto chvílích však většině z nich i představa, že stojí po kolena v bahně a kolem hlavy jim hvízdají ruské minometné granáty, připadala jen jako příjemné zpestře-ní dlouhé chvíle. Všichni přeživší se tedy vděčně nasou-kalí do všech cárů a potrháných kusů oblečení, jež se jim poštěstilo najít, načež ke svému milému překvapení zjistili, že už na ně čeká konvoj nákladních vozů, které je mají dopravit na jejich nové stanoviště. Naneštěstí pro ně byl však 27. tankový pluk daleko, daleko vpředu; a mnohým z nich nebylo předurčeno, aby k němu dora-zili živí. Tajný tribunál totiž na svém zasedání značně svévolně rozhodl, že každý třetí z nich má být bez soudu popraven. Za tímto cílem se tedy teď měli vydat.

Nákladní vozy je dopravily na určené místo a svůj ža-lostný náklad tu vyložily. Za pomoci bajonetů a pažeb pušek byli muži špalírem vojáků vyzbrojených železný-mi tyčemi nahnáni na jatka. Někteří se dokonce nedosta-li ani dovnitř. Je až obdivuhodné, kolika různých smrtel-ných úderů je tenká železná tyč v rukou odborníka schopna. Když je člověk jednou v armádě, je pochopi-telné, že zabíjí právě takovým způsobem, jak se po něm zrovna požaduje. To se pak brzy stane expertem na spousty druhů vražd.

Ti, kterým se úspěšně podařilo proběhnout řadami vo-jáků, byli vtěsnáni dolů do vlhké temnoty sklepení polo-rozbořené budovy. Půda se tu pod nohama rychle měnila v lepkavé bahno. Ze stropu kapala voda. Kolem cupitali potkani, vypelichaní hlady, a hryzali muže do nohou. K uskladnění tolika těl tu bylo sotva dostatek místa. Do-zorci museli použít biče, než se jim vůbec podařilo dve-ře zavřít a opatřit je závorou. Po celý den a celou noc tu byli muži ponecháni, ať hladoví se zalykají nedostatkem vzduchu. Každý tu bo-joval jen sám za sebe, na sentiment nezbyvalo místo. Ti nejslabší byli stlačeni k zemi. Krátce po půlnoci se dve-ře otevřely a bylo vyvoláno půl tuctu jmen. Vybraní ne-božáci si rukama i nohama razili cestu k východu. Mu-seli pociťovat nezměnou úlevu. Dveře za nimi znovu zapadly a ti, kteří zůstali vevnitř, zaslechli po chvíli dáv-ku kulometné palby.

Rozhostilo se ticho, neboť si všichni uvědomili, co to znamená, když teď někoho vyvolají jménem...

Byla to podivná sebranka kriminálníků, tahle banda k smrti vyčerpaných brachů. Některé z nich přistihli, jak poslouchají cizí rádiové stanice; jiní se odvážili nahlas pochybovat o konečném vítězství; další si pustili pusu na špacír a na veřejnosti vyjevili své skryté názory. Ostatní kradli, podváděli, vraždili. Mnozí byli naopak upnuti k nevhodné myšlence, že vše lze vyřešit bez nási-lí. Ted' však, jeden jako druhý, čekali na smrt ve sklepení plném potkanů.

Uběhlo deset minut. Dveře se znovu rozletěly a bylo vyvoláno dalších šest mužů, aby stanuli tváří v tvář střelbě z kulometů. Za úsvitu už se všichni v bahnitém sklepě cítili o mnoho pohodlněji. Byla tu spousta místa k pohybu, spousta vzduchu na dýchání. Muži si opět za-čínali připadat jako lidé, rozproudila se debata a speku-lace, kdo bude na řadě, až se dveře otevrou tentokrát. Kdosi přišel s teorií, že jsou odváděni jen kriminálníci s modrými nebo červenými prýmky. Všichni se zelený-mi prýmky si okamžitě zhluboka vydechli.

„Jo, bude to určitě přesně tak,“ přisadil si jistý vrah z Lipska. „Už jsem na to kápnul. Odklízejí jenom poli-tický vězně a zrádce. A nemůžu říct, že bych s nima nesouhlasil. Proč by měl sakra Adolf šatit a živit lidi, co ho chtějí jen podvádět? Hezky se jich zbavit, tak je to správný, a jejich podíly rozdělit pěkně mezi nás ostatní. „

Zelené prýmky začínaly teď být samy se sebou stále spokojenější, protože čas běžel a nikdo z nich nebyl do-sud vyvolán. Ke slovu se opět přihlásila jejich vězeňská mentalita. Začali okrádat slabé a mrtvé o všechno, na co jen mohli položit ruce. Jeden z nich se dokonce obrátil na kaplana Fischera, který se ještě stále chabě držel ži-vota, a udeřil ho do jeho už tak dost pohmožděné a zkr-vavené tváře.

„Jak to, že se nemodlíš, ty všivej kněžoure? Proč To-mu tam nahoře neřekneš, ať sejde sem k nám dolů

a po-dá nám pomocnou ruku?“

Z opačné strany zatuchlého sklepení se ozval trpký smích.

„Ten tam nahore! To by byla věc, kdyby se tak posta-vil proti SS... „

Pozdě odpoledne se dveře otevřely naposledy a ne-znamý kapitán SS je vyzval, ať vyjdou k prahu.

„Tak dobře, teď mě poslouchejte, vy prašivá bando! Správně byste teď měli být už všichni mrtví. Kdyby bylo po mém, vyvedl bych vás ven a jednoduše bych se vás do jednoho zbavil. Jenže sám reichsführer se rozhodl dát vám ještě jednu šanci, abyste dokázali, že si skutečně zasloužíte dál žít. Doufám, že se cítíte odpočatí a při pl-né síle, protože vás čeká dlouhá cesta až na místo, kde vás přejdou choutky na dezerci a přebíhání k nepříteli. Kam vlastně jdete, se dozvíte, teprve až se tam dostane-te, ani o chvíli dřív.

Pochodovat budete bez bot. Když může bez bot pochodovat bulharská armáda, proč byste nemohli vy? Ti z vás, kteří se živí dostanou až na určené místo, dostanou všechno, co budou potřebovat. Kdokoli padne cestou k zemi, bude na místě zastřelen. Jestli ně-komu připadá, že nedokáže pochodovat bez bot, ať vy-stoupí z řady a řekne to hned.“

Rozhostilo se bázlivé ticho, až jeden muž skutečně pomalu vykročil ze stínu sklepení kupředu. Kapitán sle-doval, jak se k němu muž přibližuje.

„Nuže? Co máte za problém?“

Muž dokulhal ještě o několik kroků. Pravou nohu měl celou od krve a očividně zlomenou. To hovořilo samo za sebe.

„Ale, ale, s vámi to vypadá vážně špatně,“ prohlásil kapitán. „S takovým zraněním jste se měl hlásit už dávno.“

Nechal si přivolat zdravotníka a ukázal mu na muže. V Dirlewangerově brigádě žádní doktoři nesloužili. Všechny operace prováděli nejistýma rukama nezkušení zdravotníci, navíc bez přispění anestetik. Mělo se za to, že se tím mužstvo jediné utuží.

„Tak co si o tom myslíte?“ otázal se kapitán. „Bude schopný pochodovat?“

Zdravotník na zkoušku zabořil prst do živého masa poraněné nohy. Muž zavyl bolestí, načež se zdravotník s úšklebkem znovu postavil.

„Mám obavy, že nikoli, pane. Jeho stav je naprosto nevyhovující.“

Kapitánovi se na tváři usadil účastný výraz.

„Je to ostuda,“ prohlásil pak, „že budeme mít první oběť ještě před tím, než jsme vůbec vyrazili.

Nicméně, pokud ten muž skutečně není schopen pochodu, tak pro-stě není schopen pochodu a nám nezbyvá než to s ním skoncovat. „

Do sklepení vstoupil dozorce. Nebohý invalida byl sražen na kolena, hlavu předkloněnou kupředu.

Zara-chotil výstřel. Problém byl vyřešen.

„Tak,“ pokračoval kapitán. „Je tu ještě někdo, kdo se necítí být schopen vydat se na pochod?“

Z nastalého ticha vyplynulo, že všichni ostatní jen kvetou zdravím. Když se však vrávorající zástup koneč-ně dal na cestu, zůstávala za ním na zemi dlouhá krvavá stopa.

Přeživší by li k 27. tankovému pluku doručeni krátce po půlnoci. Nahnali je do kůlny, aby se tam prospali, a následujícího rána je vybavili zbraněmi a uniformami.

Teď byli všichni konečně připraveni položit život za vlast. Téhož večera jsme byli znovu povoláni na frontu i my.

„TEN, KDO JEDNOU PŘÍSAHÁ NA HÁKOVÝ KŘÍŽ, MUSÍ SE OD TÉHOŽ OKAMŽIKU VZDÁT VĚRNOSTI K ČEMU-KOLI JINÉMU!“

Himmler v projevu k jugoslávským dobrovolníkům v Záhřebu, 3. srpna 1941.

Dva tisíce Poláků bylo nahnáno do kasáren několik kilo-metrů za lesy, jež tvořily severní hranici Varšavy. Z veškerých okolních vesnic byli vyhnáni všichni muži i ženy; zůstaly jen malé děti.

„Je mezi vámi někdo, kdo rozumí německy?“ obořil se hauptsturmführer Sohr na vyděšený dav.

Narazil si svou šedou čepici se zlověstnou umrlčí lebkou na vrcholu hluboko do čela, aby si zaclonil oči před zářící odpoledního slunce. Pomalu se před něj prodral starý Polák.

„Rozumím několik slov, pane. Snad vám můžu být ku pomoci.“

„Dobře. Povězte svým lidem, ať se vyrovnají do tří řad. Řekněte jim, ať se chytanou za ruce, a až vydám rozkaz k pochodu, nakažte jim pochodovat do lesa tak, aby mezi jednotlivými řadami zůstaly aspoň desetimetrové mezery.“

„A co jim mám říct, aby udělali, až budeme v lese, pane?“

„Řekněte jim, ať... sbírají jahody. V tomto ročním období bývají nejzralejší. „

Stařec bezelstně, se slepou důvěrou jeho podivný rozkaz přeložil. Na vystrašených tvářích se postupně začala projevovat znatelná úleva. Seřadili se poslušně do trojstupu a se smíchem stiskli ruce svých sousedů. Zvláštní lidé, tihle nacisti. Sehnat dohromady dva tisíce mužů a žen jen proto, aby v lese sbírali jahody! Nikdo z nich netušil - protože nikdo nepokládal za vhodné jim to říkat - že celý les je plný min položených polským odbojovým hnutím.

První řada se vydala kupředu, ruku v ruce a na tvářích dosud slabý úsměv úlevy. Několik opozdílů, těch pár, kteří cítili instinktivní nedůvěru, bylo popoháněno vpřed muži SS s puškami v ruce. Členové SS udržovali se zástupem krok. Ani oni sami zatím neměli o minách tušení. Věděli jen, že byli před několika dny odsouzeni k smrti a že jim teď naprosto nečekaně a nevysvětlitelně, byla udělena milost. Nedokázali si dost dobře srovnat v hlavě proč vlastně.

Stařík kráčet uprostřed první řady. V dlaních svíral ruce svých dvou synů, každého po jednom boku. Našla-poval obezřetně, jako by se mu každým okamžikem mohla rozevřít země pod nohama. Znal Němce. Věděl, že jde vstříc své vlastní smrti. Jakmile dorazili k hranici lesa, okamžitě ztuhl a vůbec celý zástup se náhle instinktivně zastavil. Jejich průvodci od SS mezi nimi pobíhali sem a tam, pálili z pušek do vzduchu a poháněli lidi kopanci. Dav se opět neochotně pohnul kupředu.

Udělali sotva dva kroky mezi stromy, když jim celé okolí explodovalo do tváří. Synové se starci vytrhli ze sevření. Polámaná těla vzlétala vysoko do vzduchu. Lidé křičeli a nařikali a v panice se snažili tím peklem proběhnout. Následovaly stále nové a nové výbuchy, nový křik. Hotové pandemonium. A už byla vstříc smrti hnána druhá řada obětí. Mladá žena s dlouhou dřevěnou třískou zaraženou do boku upadla po straně na zem. Plazila se kus po prašné, krví nasáklé půdě, sténala bolestí a prosila o milost. Ale milost nebyla na pořadu dne. Zahnali ji zpět do té hrůzy, jež běsnila mezi stromy.

Třetí řada zůstala lapena mezi minovým polem na jedné straně a řadou pušek SS na druhé. Mnozí se rozběhli proti hlavním a byli pokoseni kulkami. Ostatní se vrhli do lesa, kde chvíli zakopávali a klopýtali o svíjející se těla svých druhů, než byli sami rozerváni na kusy.

Hauptsturmführer si posunul čepici zpět do týla a neřučně pozoroval probíhající masakr. Když spatřil, že les vzplanul ohněm, sám pro sebe se usmál.

„Dva tisíce lidských rozbušek,“ zamumlal si. „Nejúčinnější protiminová jednotka, jaké jsem kdy měl tu čest velet... „

MAJOR Z POMOCNÉHO ODDÍLU

NÁŠ PLUK se opět vrátil doprostřed močálů. Tentokrát do močálů poblíž Tomarky. Nicméně, jeden kus bažiny vy-padá stejně jako druhý. Tataž lepkavá vlhkost, tytéž ne-konečné roje komárů.

Už jsme si na to vše však zvykli a během klidnějších chvil se nám dokonce dařilo nalézat za to, že jsme by-li do těchto míst posláni, i jisté odškodnění. Jakmile jste se usadili a divoký život se vzpamatoval z prvotního šo-ku po invazi, začali jste si uvědomovat, že celé to místo je vlastně fascinující přírodní rezervací. Žily tu třeba spousty vlaštovek a žab. Jednoho dne si dokonce náš těžký kulomet přiletěli prohlédnout dva čápi a časem si navykli lovit přímo pod ním žáby. Hnízdo měli vysoko ve stromech nedaleko naší frontové linie. Po několika prvních dnech si pravděpodobně na neustálé rachocení kulometů a výbuchy náloží zvykli. Je až pozoruhodné, jak rychle se divoký život smířil s rozruchem způsobovaným lidmi a stroji. Zařadili vše jednoduše jako novou složku svého každodenního života. Žila tu třeba i rodin-ka zajíců, kteří nás chodili každé ráno navštěvovat a že-brat o zbytky potravy. Házeli jsme jim kousky zelí, které zajíci hned hltavě polykali, a to navzdory veškerému okolnímu dění. Pak odběhli směrem k ruským liniím, kde na ně nepochybně už čekal druhý chod.

Ke konci svého pobytu jsme už měli shromážděný pěk-ný zvěřinec. Kromě čápů a zajíců si k nám každý večer po západu slunce chodila hledat něco k snědku i rodinka li-šek. Jedno z mláďat jsme pokřtili Toša. Bylo to nádherné stvoření, čistě bílé od hlavy až po špičku ocasu. Drobeček jednou udělal tu chybu, že se ho pokusil chytit. Odnesl si od rozdivočelého zvířátka však jen nepěkný kousanec do nohy a od té doby se raději spokojil s přihlížením z uctivé vzdálenosti. Hned za spojařským postem měli brloh je-zevci. Často jsme otevírali plechovky s kondenzovaným mlékem a nechávali je u vchodu, abychom jezevce vylá-kali ven. Takovými a podobnými drobnými zábavami jsme si tedy v močálu zkracovali dlouhou chvíli.

Co se Rusů týče, vídali jsme je ještě mnohem řidčeji než samotná zvířata, ale i tak jsme přesně věděli, kde právě jsou. Každou noc bez výjimky jsme mezi devate-náctou a jednadvacátou hodinou kropili jejich pozice minometnou palbou. A každou noc, jakmile jsme my přestali, posílali nám oni svou odpověď. Bylo to v pod-statě velice džentlmenské a průhledné vedení války. Po-kud člověk zachoval patřičnou opatrnost, nijak nehrozi-lo, že by mohl být zabit. To jen ti cvoci od praporu 999 se pořád hnali do problémů. Neustále nosili nasazené své ocelové helmy, patrně jen proto, že jimi byli vybave-ni. A protože helmy se ve vlhkém ovzduší mokřin leskly a blyštěly, představovaly pro nepřítele tak jasný cíl, že bylo nemožné ho minout.

Jednou v noci jsme stáli společně s Portou na hlídce nedaleko předsunutého kulometného hnízda. Tíživé ti-cho na nás působilo značně depresivním dojmem, nic-méně neznámému ptáčkovi, který nás čas od času poctil z nitra močálu kratičkou melodií, jsme za jeho serenády příliš vděční nebyli. Měl nezvykle chraplavý hlas, drsný a skřípavý. Opakovaně zpíval dva krátké tóny následova-né falešným trylkem,

který nám po chvíli začínal lézt pořádně na nervy.

„Pitomej pták,“ podotkl jsem. „Hýká jak nějaký osel se škytavkou.“

Konečně se objevili Drobeček s Gregorem, aby nás vystřídali, ale my se rozhodli ještě chvíli zůstat a dělat jim společnost. Za pár hodin jsme stejně měli nastoupit na další hlídku a připadalo nám jako zbytečná ztráta času – trmácet se teď pryč a pak zas zpátky. Porta vybalil kostky s kusem zeleného sukna a my se usadili ke hře. Byly to nádherné kostky. Pravá slonovina, s tečkami zdobenými zlatem. Porta je kdysi ukradl v jednom kasinu v Nice. Natáhli jsme sukno přes bednu s municí a Drobeček s Gregorem došli po každém kole k přednímu ochrannému valu a lhostejně vykukli ven, jestli se u Rusů něco neděje. Jako obvykle se nedělo vůbec nic. S největší pravděpodobností tam mastili karty. Noc byla tichá, jen ptáček v močálu nepřestával hýkat.

Čas ubíhal pomalu. Měli jsme neustále našpicované uši, aby nám neunikl ani ten nejnepatrnější šramot, a dokonce ani překrásné slonovinové kostky si nedokázaly plně udržet naši pozornost. Gregor si začal okusovat nehty a plivat kousky kolem sebe. Pokaždé, když ptáček v bažinách otevřel svůj zobák a zatrylkoval, trhl nervózně hlavou a prohlásil: „Prokristapána!“ Po čase ztratil zájem o hru dokonce i Porta. Začal se plížit okolní temnotou, sem a tam podél kulometu. Přímou si tím říkalo problémy, ale žádné nepřišly. Nakonec ze vzteku popadl svou flétnu a odtančil za jejího doprovodu mezi stíny. Močál náhle ožil zvukem ptačí písně. Naslouchali jsme jako u vytržení. Rusové nejspíš naslouchali také a ani se nijak nepokoušeli zahajovat střelbu.

A pak z ničeho nic si Drobeček položil prst na rty a výstražně mávl rukou na Portu. Já sám jsem neslyšel nic než zmámené čírikání ptáků, ale Drobeček má, co se blízkého nebezpečí týče, doslova zvířecí instinkty, takže jsme všichni tři uctivě ztichli a zůstali sedět s nastraženými ušima. A nakonec jsme to zaslechli také: vzdálené hučení letadel. Porta si přiložil flétnu zpět ke rtům.

„Stuky,“ prohlásil pohrdavě. Drobeček se zamračil. „Myslíš?“

Než však Porta stačil odpovědět, rozetnul náhle noční oblohu oslepující záblesk. Udělalo se jasno jako ve dne a my dočista nechráněni přímo uprostřed té záře.

„Houby stuky!“ zaječel Gregor a zapadl do úkrytu za předním valem vztyčeným nad zákopem. My ostatní jsme se hlava nehlava vrhli okamžitě za ním.

Kdesi za našimi zády se k životu probudily protiletectvé baterie. Hučení letadel přerostlo do pulzujícího řevu motorů. Zhlédli jsme je, jak se nám valí nad hlavami, jedna vlna za druhou. Porta se mohl jít se svými stukami leda tak vycpat: byly to ruské bombardéry.

Ticho jsme si té noci už neužili. Stejně tak jsme nezaslechli ani ptáčka, který hýkal jako osel a tolik nám svým trylkováním otravoval život. Bažiny ožily krupo-bitím pum, proměnily se v ohromný kotel, v žhnoucí jezero plamenů.

„Musíme odsud vypadnout, sakra!“ zvolal Porta; a tak jsme vypadli.

Ovzduší bylo plné poletujících střepin. Celá třetí četa, čítající dvaatřicet mužů, byla smetena z povrchu jedním přímým zásahem. Všude kolem pobíhali a povykovali muži. Bunkry a zákopy, velitelská stanoviště, mušnické sklady i tanky s pohonnými hmotami, to vše trhaly nepřátelské bomby na kusy. Jen se nám jedna vlna letadel přehnala nad hlavami, už se po několika vteřinách blížila druhá. Nedostali jsme ani kratičkou pauzu, ani chvíli na oddech. Dalo se jen přebíhat z úkrytu do úkrytu v marné snaze o dosažení nějakého cíle. Později jsme se dozvěděli, že proti nám byla namířena veškerá síla celé čtvrté letky sovětských vzdušných sil. Tu noc nás napadlo sedm stovek bombardérů. Kamkoli jste pohledli, nikde jste nespatriili nic jiného než trosky. Mrtví muži ležící na hromadách; pomatení muži poskakující sem a tam jako zajíci; ranění muži řvoucí z plných plic; vyděšení muži přehající do úkrytu; důstojníci pokřikující rozkazy, které nemohly být vyplněny, protože nezbyl skoro nikdo, kdo by je poslouchal. Po sedmi stovkách bombardérů přišlo na řadu těžké dělostřelectvo, aby dílo zkázy dokončilo. Mohli jsme se jen krčit v těch několika dosud nepoškozených zákopech a doufat, že tu bouři nějak přečkáme. Pumy napáchaly obrovské škody a do zákopů nám začala prosakovat voda z močálů. Sirný zápach byl nesnesitelný. Stáli jsme v té břečce a bahně, prohýbali se v pase a chrchlali a chrchlali, dokud nám nepřipadlo, že máme vnitřnosti snad až v krku.

Když uzavírací palba konečně ustala, vyplazili jsme se ven jako duchové z jiného světa a chmurným pohledem jsme se začali rozhlížet, co všechno nám zůstalo.

Stromy byly zuhelnatělé a pokroucené do groteskních tvarů. Nedaleko stál tank typu Panther, překrojený čistým řezem ve dví. Nikdo z pěti mužů jeho posádky nepřežil. Jeden z nich byl dokonce přímo uprostřed tan-ku rozpučen v pase. Za chvíli kolem nás nějaký četař prohnal skupinku vyděšených WU, aby hledali mrtvé důstojníky, kteří si, koneckonců, přece zaslouží důstojný pohřeb.

Nepřítel nám však povolil jen kratičkou chvíli na oddech a už se na nás vrhl znovu. Přes bažiny se smě-rem k nám vyvalil hustý žlutý dým a Bůh pomáhej ne-božákům, kteří někde odložili své plynové masky. Žlutá mlha v sobě totiž obsahovala chemickou látku, která se vám prožrala přímo do plic, a bez náležité ochrany jí ni-kdo nebyl schopen čelit. Četař Linge se o to sice poku-sil, ale jeho útrapy byly tak děsivé na pohled, že jsme se rozhodli jeho trápení ukončit. Od toho dne vojáci nikdy nepustili své plynové masky z dohledu.

Za rozvířenými hradbami jedu jsme zaslechli neza-měnitelné zvuky svědčící o nepřátelské aktivitě, ačkoli jsme nebyli schopni přesně rozpoznat o jaké. Já sám bych hádal na přesun pěšího vojska, to však bylo ne-možné, neboť ženisti už dávno vyhodili do povětří jedi-ný most, který se klenul nad močálem, a jiná cesta na druhou stranu neexistovala. Konečně se k nám z předsu-nutého pozorovacího stanoviště donesla zpráva; že hluk, který slyšíme, pochází od shromažďujících se tanků.

„Tanky?“ zvolal nevěřícně Löwe. „Co si u všech čertů představují, že tady zmůžou s tanky? Nikdy se jim nepo-daří dostat je přes bažinu.“

Když se asi po půlhodině mlha rozptýlila, skutečně jsme spatřili tanky, jak si na opačné straně mokřin razí cestu směrem od nepřátelských pozic. Ohromná děla měly už připravená k palbě, a skutečně se na nás za chvíli sneslo první krupobití jejich granátů.

Nechápavýma očima jsme sledovali, jak k nám tanky pozvolna postupují; a v jejich stopách se táhly těsně se-vřené řady pečoty. Na naší straně zatím zbývající WU, v této chvíli již absolutně demoralizovaní, kňučeli ne-skrývaným strachem. Většina z nich právě poprvé viděla tanky v akci a ty ohromné zelené stvůry jim musely při-padat jako nějaké předpotopní příšery pomalu se zano-řující do bahna. Na podporu našich jednotek přispěchala četa plamenometčků a dvě stě metrů před námi se zača-la narychlo usazovat baterie protitankových děl. Byla však zdemolována jediným z postupujících T-34 dřív, než vůbec stačila zahájit palbu.

„Jsou naprosto šílení!“ zaječel Löwe. Byl to výkřik čirého zoufalství. „Jsou dočista a naprosto šílení, tohle se jim nikdy nemůže podařit!“

První monstrum se zatím zabořilo čumákem dolů a po hlavě se potopilo do čvachtající bažiny. Pak se po obou stranách rozletěly ohromné chuchvalce bahna a k naše-mu úžasu se tank opět vyrovnal a pustil se vytyčenou cestou směrem k nám. Vypadal jako po okraj naložené plavidlo kolébající se na rozbourené hladině. Nahýbal se a kymácel, voda mu pleskala do pásů, ale přesto postůupoval stále vpřed.

„Jak je to sakra...?“ Barcelona se na nás ohromeně otočil. „Vyhodili snad most do vzduchu, ne! A žádná ji-ná cesta přes přece neexistuje!“

Legionář pokrčil svým útlým ramenem.

„Zřejmě,“ prohlásil, „si postavili nějakéj novej.“ Museli ho mít připravený už předem: pontonový most, který během všeobecného zmatku při bombardo-vání natáhli přes močál. Dalekohledem bylo možno spatřit lesknoucí se vlákna drátů, jimiž most pro větší bezpečnost přivázali ke kmenům stromů. Muselo to stát život spoustu jejich mužů, ale pro Rusy, ostatně stejně jako pro nacisty, nebyl lidský život na žebříčku hodnot nikdy příliš vysoko. Lidé koneckonců patřili k těm nej-levnějším druhům surovin. Zatímco kavalkáda nadále postupovala, přicházely nazmar ještě další a další životy. Několik tanků sklouz-lo z plovoucího chodníčku stranou. Chvíli balancovaly na nejzazší hranici zkázy, načež se poddaly svému osu-du a s bubláním se zanořily do hnědých vod. Po celé rozloze bažiny poskakovaly žáby a kvákaly na protest proti tomuto vpádu do svého soukromí. Vítr k nám teď v závěsu za žlutým jedovatým dýmem přivál olejnaté výpary.

Löwe už viděl dost. Zamávali jsme na protitankovou četu, která k nám ihned poklusem přispěchala, následo-vána rozptýleným hloučkem oddechujících WU s bed-nami granátů.

Vedoucí T-34 klasickým způsobem zlikvidoval naše předsunuté pozice, dříve než stačily vypálit víc než pár žalostných výstřelů - těžký tank jednoduše rozcupoval muže na cáry, takže z nich zbyla jen syrová, rudá kaše, a pak se pustil poklidně dál svou cestou. Podařilo se nám ho nicméně zničit dřív, než stihl

napáchat nějaké další škody, a na naší straně se hned zvedl vítězný jásot. V rychlém sledu byly zneškodněny ještě dva další tanky, ale zbytek stvůr se zatím dál nemotorně prodíral mokři-nami. Postupovaly zatuchlým, hnědým bahnem jen ztěž-ka, podobny obrovitým hrochům.

Ucítil jsem, že se bezděčně celý třesu, až mne Porta dloubl svým ostrým loktem do žeber.

„Co se klepeš? Máš snad třesavku, nebo co?“

V té chvíli dorazili ženisti s dodávkou tankových min, které nám složili k nohám. Tanky byly už jen na dvacet metrů daleko. Téměř jsme na sobě cítili jejich horký dech a kyprá půda se nám vzdouvala pod noha-ma. Löwe na nás křikl, ať se připravíme k akci. Každé-mu z nás určil jeden cíl, nicméně i tak jsme museli po-čítat ještě s nápořem blížící se pěchoty. Pak sám popadl jednu minu a přikrčil se, připravený ke skoku. Toho člověka jste prostě museli obdivovat. Ať už jste si o důstojnících obecně mysleli cokoli, nadporučík Löwe byl pořád tady, pořád s námi i v té nejhustší pal-bě. Oplýval chladnokrevnou odvahou, která si vskutku vyžadovala úctu. Co se mě samotného týče, přitiskl jsem se celý roztrfesený k zemi a ani v nejmenším jsem si nehodlal hrát na hrdinu. Dříve nebo později budu z iluzorního bezpečí svého úkrytu tak jako tak vypuzen a vržen do otevřené bitvy proti padesáti tunám nepřá-telského železa a oceli. Ale dokud ten okamžik nepři-jde, byl jsem rozhodnut udělat se tak malým, jak to jen jde. Nikdy jsem si nedělal žádné falešné představy o vlastní statečnosti.

Konečně se na nás kolosy vyvalily. Granáty z jejich hlavní nám přesvištěly nad hlavami, zapadly mezi neda-leké pahorky a natropily tam spoušť mezi záložními jed-notkami. Na opačné straně močálu zaměřilo svůj cíl ne-přátelské dělostřelectvo, a zatímco jsme nadále leželi ve svých mělkých prohlubních, začaly kolem nás vybucho-vat šrapnely. Zem byla brzy pokryta dobře známými troskami lidských pozůstatků. Také z bažiny létalo ven všechno možné. Kusy rostlinného i živočišného života se rozpleskávaly všude kolem.

Náhle upoutal mou pozornost Barcelona, který ležel hned vedle a ukazoval roztrfesenou rukou směrem k rus-kým liniím. Opatrně jsem nadzvedl hlavu. Ze zákopů se vynořovaly celé zástupy zeleně oděné pěchoty a kráčely po vodě! Vyvedlo mne to z rovnováhy natolik, že jsem pro ten okamžik dočista zapomněl na nebezpečí, že bych mohl být rozstřílen na kusy, a vzpřímeně jsem se posadil, abych měl lepší výhled. Podrobnějším pozoro-váním jsem zjistil, že nepřátelští vojáci ani tak nejdou, jako se spíš kloužou, neboť měli na nohou připevněné sněžnice. A za nimi postupovala řada motorizovaných saní, vybavených kulomety. Za celou dobu, co jsem sloužil u vojska, jsem nic podobného nespatrił.

„Kterej magor nám to tvrdil, že Rusové nevědí, jak pořádně bojovat?“ zvolal jsem a zapadl zpět do svého mělkého dolíku.

„Adolf,“ odpověděl zahořkle Barcelona. „Ten to byl. Náš milej strejček Adolf, kterej sám ví houby o skuteč-ným boji, protože se nikdy nenamáhal dojet se sem na tu zatracenou řezničinu podívat.“

Nadporučík Löwe cosi spěšně vykládal do polního te-lefonu.

„Útočí na nás v ohromném počtu - je jich tu přinej-menším celá divize. Za takového stavu nejsem schopen udržet pozice příliš dlouho. Žádám posily. Potřebuju...“

V telefonu to začalo hašteřivě praskat. Viděl jsem, jak se Löweho prsty pevně sevřely kolem sluchátka.

„Říkám vám, že pokud nepošlete posily, nebudu s největší pravděpodobností schopen udržet pozice.

Po-třebuju nějakou pomoc, proboha! Vrhají proti nám všechno, co mají - nedokážu přece zázraky! Co po nás vlastně u všech všudy chcete? Máme zůstat sedět na místě a nechat se zmasakrovat? Tím přece jejich postup nezastavíme. A nejspíš se nám nepodaří ho ani nijak znatelně zpomalit. Potřebuju lidi! Potřebuju víc mužů, a potřebuju je okamžitě!“

V telefonu to znovu zapraskalo, tentokrát ještě hlasi-těji a agresivněji než prve. Zaslechl jsem zvuk ostře vy-rážených sykavek. Löwe stáhl obočí a sevřel rty.

„Provedu,“ řekl nakonec škrobeně. „Pokud je to váš rozkaz.“

Když pak praštil telefonem na zem, Porta se otočil a zamrkal na mě.

„Líbilo by se ti nosit na prsou řadu metálů? Vypadá to, že by tohle konečně mohla bejt tvoje velká šance... Zdá se, že si jdeme buď pro slávu, nebo pro smrt!“

Löwe zůstal na okamžik stát a přimhouřenýma mod-rýma očima nepohnutě sledoval přibližující se tanky. Ty byly donuceny udělat dočasnou přestávku, aby měla pě-chota šanci je dohonit. Pro tankové posádky to není žád-ná radost, když mají být doprovázeny pěšáky. Löwemu se tvářil drobný, tvrdý úsměv.

„Druhá četa, vztyk! Připravit k akci!“

Ještě přede dvěma lety byl útok pěchoty proti tankům pokládán za hrdinství hraničící se šílenstvím. Čin ne-obyčejné neohroženosti po právu zasluhující nějaké vy-znamenání. Od těch dob se však podobné věci staly na-prosto běžnými. Byl to náš každodenní chleba, ačkoli ani to jim neubralo nic na jejich sebevraždnosti.

Löwe s Dědkem se vrhli do akce jako první. Oba sví-rali v náručí protitankovou minu. Dědek vrhl tu svou pod břicho jednomu tanku, Löwe umístil druhou přesně do střelecké věže druhému. V jediném okamžiku zazně-ly dvě mohutné exploze. Oba muži sebou hodili stranou. Löwe přistál v kráteru, kde ses rukama omotanýma ko-lem nohou a koleny přitisknutými až k bradě krčil Klei-ner. Obličej měl šedý a celý ztuhly strachy a na první pohled bylo patrné, že se ani omylem nehodlá žádné z probíhajících akcí zúčastnit. Löwe se rozhlédl kolem, až mu pohled padl na opuštěnou bazuku, jejíž střelci le-želi mrtví opodál. Šťouchl Kleinera do žeber, „aby upou-tal jeho pozornost.

„Koukejte vstávat,“ přikázal mu, „a přineste sem tamhletu bazuku.“

Kleiner jako by ho neslyšel. Löwe s rostoucí netrpěli-vostí svůj rozkaz opakoval, ale muž začal jen slabě kňourat. Löwe na něj pohlédl se směsí úžasu a znechu-cení. Právě v té chvíli k nim dolů sklouzl Drobeček. Do-padl na dno jámy, až se kolem rozstříkla sprška černého bláta. Jediným pohledem zhodnotil situaci a rozhodl se vyřešit ji vlastními metodami, jež byly sice drsnější, zá-roveň však také mnohem účinnější než cokoli, co by si dovolil Löwe.

„Padej pro tu podělanou bazuku!“ zařval.

Zvedl roztřeseného Kleinera za límec a jednoduše ho vykopl ven z kráteru. Pak vyskočil ven za ním a vrazil mu ještě jednu pořádnou pěstí do obličeje. Byla to šlup-ka, že by po ní většina mužů nejspíš upadla do bezvědo-mí, Kleinera však překvapivě naopak přivedla k rozumu.

Doplazil se k bazuce, popadl ji a už s ní pelášil zpět k nadporučíkovi. Nejbližší T-34 dělal teď spoušť sotva dvacet metrů před námi. Löwe s naprostým klidem po-zvedl bazuku k rameni. Střela se vyřítla přímo ke své-mu cíli. Tank si nás v poslední chvíli všiml a jeho kulo-mety se okamžitě natočily ve směru k nadporučíkovi, který měl jen tak tak čas znovu se skrýt v kráteru, než se nad námi prohnala sprška kulek.

Ale to už se ozvala silná exploze a ze střelecké věže tanku vyšlehl k obloze jazyk rudého plamene.

Drobeček mě dloubl špičkou boty do boku.

„Tak padej, rychle!“

Ani nevím jak, ale najednou jsem v každé ruce držel jednu minu. Dědek na mne povzbudivě kývl a poklepal mi na rameno. Vypadalo to, že mi vážně nezbyvá nic ji-ného než vylézt ven a hrát si na hrdinu. Vyškrábal jsem se tedy k okraji a rozrušeně se rozhlédl kolem. Přímou přede mnou se tyčila silueta dalšího T-34. Bůhví odkud se tu vzal. Nad hlavou mi trčel jeho dlouhý kanon, uka-zující jako kostnatý prst kamsi do dále. Bez rozmyšlení jsem mrštíł jednu svou minu přesně pod otočnou věž, vrhl se stranou a schoulil se v bahně do klubička.

Nárazová vlna výbuchu mě přesto vymrštila do vzdu-chu a odhodila mne aspoň třicet metrů daleko. Těsně před sebou jsem měl další tank. S hrůzou v očích jsem jeho směrem hodil svou zbývající minu, uskočil mu z cesty a zakryl si hlavu rukama. Nic se nestalo: zapo-mněl jsem nasadit rozbušku. Tank se valil dál a mně ne- zbývalo než tam sedět a bezmocně přihlížet, jak pod svými pásy drtí poslední z našich protitankových děl. Měl jsem u sebe už jen automatickou pušku a hrstku granátů a s tím se na T-34 zaútočit nedá.

Na chvíli jsem našel útočiště v kráteru plném bahnitě vody. Po hladině plavaly olejové skvrny a kousek vedle leželo v kaluži temně rudé krve zmrzačené tělo. Okolní ovzduší bylo prosyceno černým dýmem a korditovými výpary, které člověka nutily k neustálému kašli a někdy až ke zvracení. Náhle se přede mnou odkudsi vynořil Drobeček. Vrhł se přímo mezi tanky, vyskočil na věž nejbližšího z nich a začal jako šílenec bušit do poklopu. Objevila se hlava v kožené helmici. Drobeček ji zarazil zpět dovnitř, hodil za ní granát, přibouchl víko a sesko-čil na zem. Ozvala se tlumená exploze a ohromný tank se v otřesech zastavil. Spatřil jsem, jak se Drobeček zve-dá na nohy a rychle mizí se dvěma protitankovými mi-nami v rukou. Tvář měl celou potřísněnou od oleje i kr-ve, a když házel jednu z min pod pásy dalšímu z blížících se tanků, zkrřivil u toho rty v ďábelském úsměšku, až mu mezi nimi probleskly řady ostrých bí-lých zubů.

Nárazová vlna ho odmrštila na záda, takže mu druhá mina vyklouzla z ruky a odkutálela se kus od něj. Drobeček sebou mrštil do zákopu. Jeden T-34 ho pravděpodobně zpozoroval, neboť okamžitě změnil kurz a vyrazil přímo k němu. Ze své blátivé jámy jsem jasně viděl, jak tank zachytil pásem zapomenutou minu a v následné explozi praskl jako vaječná skořápka a roz-padl se. Na bocích byl celý promáčklý a poklop na stře-lecké věži zel dokořán. Jeden jediný muž vyletěl z jeho útroh vcelku. Přistál v zákopu hned vedle Drobečka, na-čež se oba postavili a chvíli se navzájem měřili pohledy.

Drobeček se vzpamatoval jako první. Vrazil muži do žeber svůj samopal a srazil ho na kolena. Rus byl v tom okamžiku již nepochybně přesvědčen, že udeřila jeho poslední hodinka. V Rudé armádě žádné zajatce nebrali a neviděl jistě žádný důvod, proč by se Němci měli cho-vat jinak. Přesto zvedl nejistě ruce nad hlavu a až ve svém kráteru jsem slyšel, jak brebtá horlivá ujištění, že vůbec není komunista, ani stalinovec, že bojoval jen proto, že ho k tomu donutili, a ve skutečnosti proti Něm-cům nic nemá, právě naopak, má Němce rád, Němci jsou jeho přátelé, Němci jsou...

„Dobře, dobře, už sklapni,“ zavrčel Drobeček. „Jsme na tom všichni stejně, kamaráde. Ty nejsi komunista, já zase nejsem nacista, já mám rád Rusy, ty máš rád Skop-čáky - tak proč se prostě nespojíme a nejsme přátelé?“ Obratně zajel muži rukou do kapsy a odebral mu revol-ver. Pokynul jeho hlavní na dno zákopu. „Dolů. Mrkne-me se, jestli náhodou nejsi nějak nebezpečnej.“

Muž poslušně klesl na kolena a Drobeček ho zkuše-nou rukou prošacoval od hlavy až k patě.

Zákopovou dý-ku znechuceně odhodil, zatímco užitečnější nagan pře-vedl do svého osobního vlastnictví. Pak poklepal muži přátelsky na rameno.

„V pořádku. To by stačilo. Zvedni se.“

Stáli tak nějakou dobu v zákopu bok po boku a na-slouchali zvukům bitvy, která zuřila všude kolem nich. Rus se zdál být Drobečkovým chováním dočista zmate-ný. Kolem projel T-34, tak blízko, že se ho mohli téměř dotknout, a oba muži se ve svém úkrytu instinktivně při-krčili. Když se o několik minut později znovu vynořili na povrch, chovali se k sobě navzájem již mnohem druž-něji. Rus se šklebil a živě máchal rukama, zatímco Dro-beček už upustil od výhrůžných gest samopalem. Pak Rus náhle otevřel svou tomu a vytáhl kus chleba, maso a nějakou láhev. Tak oba postávali v zákopu, smáli se, přežvykovali a navzájem se častovali vtipnými poznám-kami. Jak jsem se tak choulil ve své smrduté jámě a po-zoroval je, začínaly se mi sbíhat sliny. Chvíli jsem zva-žoval možnost, že bych se k nim přeplazil, ale na pruhu země, který nás od sebe odděloval, bylo nebezpečně ži-vo, takže jsem raději zůstal na místě a snažil se utišit svíravé pocity v žaludku okusováním nehtů.

Když Drobeček se svým novým druhem spořádali i poslední sousta jídla a vypili zbytek piti, začali si na-vzájem ukazovat fotografie. Rus se pravděpodobně chlubil svou dívkou nebo matkou. Ty Drobečkovy byly naopak beze vší pochyby silně obscénní.

Znavený nekonečným krčením se v bahně, začal jsem se opatrně soukat ven. Granáty poletovaly všemi směry. Naše dělostřelectvo zřejmě konečně odhadlo ten správ-ný dostřel a udržovalo koncentrovanou uzavírací palbu. Zhlédl jsem, jak z jednoho hořícího tanku skáčí jako oživlé pochodné muži jeho posádky a s řevem se válí po zemi. Opodál ležel ruský plukovník s ustřelenýma noha-ma. Stále dokola volal, ať mu někdo přinese nosítka, ale namísto toho přes něj přejel jeden z jeho vlastních tanků a rozmaširoval ho. Tentýž tank poté zamířil k zákopu, v němž se ukrývali Drobeček s Rusem. Křikl jsem na ně, ať odsud zmizí, a Drobeček okamžitě popadl svůj samo-pal a jediným mrštným skokem se přenesl přes okraj, přímo do cesty rachotícímu tanku. Rus zůstal tam, kde byl, bledý v tváři a očividně vyděšený. Drobeček na něj zařval, ať leze za ním, ale muž jen zavrtěl hlavou a příkr-čil se strachy na dně zákopu. Hádám, že to bylo poprvé, co se setkal s tanky v roli obyčejného pěšáka. Dopustil se té nejzákladnější chyby, neboť si myslel, že je před tankem bezpečnější v zákopu než na volném prostran-ství. Drobeček očividně zaváhal, zda ho má opustit, po-dal mu ještě ruku, aby jej vytáhl, ale nezbýval na to čas. Blížící se tank už byl téměř nad ním, takže se mu poda-řilo uskočit na stranu skutečně jen o vlasek. Rus si v té chvíli uvědomil své nebezpečí: tank najede na zákop a on zůstane lapen pod ním. Příliš pozdě se zachytil okraje a pokusil se vyškrábat ven.

Ztratil přitom svou koženou helmici a jeho světlé vla-sy teď zavlály ve větru, oči rozšířené děsem, paže nata-žené proti valícímu se monstru. Jeho bratři si ho patrně vůbec nevšimli. A i kdyby, pochybuji, zda by se mu ješ-tě stačili vyhnout. Najeli přímo nad zákop, rozdrtili ho pod svými pásy a v naprosté

nevědomosti pokračovali dál svou cestou. Jejich cílem bylo německé protitankové, dělo kdesi za nepřátelskými liniemi. Dostali rozkaz, že ho musí za každou cenu zlikvidovat, a nemohli si tedy dovolit plýtvat čas ohleduplným vybíráním trasy mezi mrtvými, nebo dezorientovanými vojáky, kteří jim vběhli do cesty.

Drobeček se zvedl na nohy a zůstal stát uprostřed po-letujících trosek. Hrozil pěsti a proklínal vzdalující se tank. Křikl jsem na něj přes těch padesát nebo šedesát metrů, jež nás od sebe dělily. Otočil se a zamířil ke mně. Všiml jsem si, že je v nebezpečném rozpoložení, na-prosto bez starosti o vlastní život a připravený pálit po všem, co se kde hne. Jak tak vzdorovitě krácel, s kulka-mi hvízdajícími kolem hlavy, došlápl náhle botou na na-taženou ruku německého kapitána, který tu ležel na ze-mi s dírou velikosti grapefruitu v břiše. Zaťal slabě prsty Drobečkovi do nohy a ten se v domnění, že se jedná o nějakého Rusa, otočil na patě a vyprázdnil mu přímo do hlavy celý zásobník. Příliš pozdě si uvědomil, co vlastně dělá. Zůstal na moment stát s povislou čelistí, pak jen fatalisticky pokrčil rameny a pokračoval dál směrem ke mně. Ten muž by nejspíš zemřel tak jako tak a Bůh mu pomáhej, kdyby se byl navíc dostal do rukou Rusům. Navíc, taková už je válka. Pro lítost v ní nezby-vá místo.

Drobeček přistál po mém boku v kráteru, až mne ce-lého ohodil sprškou páchnoucího bahna.

„Co to máš s botou?“ zeptal se.

Podíval jsem se na nohy a ke svému překvapení jsem zjistil, že pravou botu mám roztrhanou na cáry. Musela mi ji servat z nohy nárazová vlna po tom prvním výbu-chu. Doposud jsem si toho nevšiml, ale teď, když jsem na to byl upozorněn, zalila mne ohromná vlna sebelítos-ti. Nečekaně jsem si uvědomil, jak tady vlastně trpím. Zima, vlhko, hlad, poraněná pravá noha, navíc bez boty, kterou bych si ji mohl chránit...

„Teče mi krev,“ řekl jsem a hlas se mi při tom roztrásl úzkostí. „Podívej, teče mi z toho krev! Krvácí mi no-ha...“ Strhl jsem zbytky boty a opatrně sloupal kusy po-nožky, jež se mi přilepily na maso. „S tímhle přece ne-můžu chodit,“ prohlásil jsem. „Jak se mám sakra naboso trmácet po takovýhle krajině? Jak mám sakra...“

Drobeček mi útočně vrazil svou tvář až těsně před oči. „Přestaň s tím zkurveným kňučením!“ zavrčel.

„Kou-kej držet hubu nebo ti ji rozflákám!“

Seděl jsem tedy v bahně jako spráskaný pes a držel se za poraněné chodidlo. Drobeček mi čas od času věnoval pohled, v němž se mísila nenávist s pohrdáním. Náhle nečekaně vyskočil z jámy a odklusal pryč. Myslel jsem si, že mne nadobro opouští, ale za pár vteřin byl zpátky.

„Tumáš,“ řekl mi. „Zkus si tyhle.“ Hodil mi pár bot. A to takových bot, jaké jsem snad v životě neviděl. Svět-le citronově žlutá kůže, měkké a poddajné a skoro nové. Zůstal jsem na ně zírat s ústy otevřenými obdivem a úctou. „Sebral jsem je jednomu ruskému důstojníko-vi,“ vysvětlil bezstarostně Drobeček.

„Myslím, že by ti mohly padnout.“

Zbavil jsem se druhé boty, celé sedřené a okopané, a vklouzl chodidly do tohoto nového páru. Na tváři se mi rozlil úsměv dětské radosti. Jako u vytržení jsem prohnul prsty na nohou. Bylo to jako about si střevíce z labutího peří. Je zvláštní si pomyslet, že ještě před několika lety, za šťastných dnů na samém počátku tohoto všeho, jsme bojovali proti armádě v rozedraných cárech; a teď jsme to byli my, kdo se tu válí v hadrech, naše uniformy byly samá díra, a aby si německý voják vůbec zajistil nějakou slušnou obuv, musí se uchýlit k okrádání mrtvých rus-kých důstojníků. Konec války již nemohl být daleko. Nepřátelské tanky i pěchota se náhle opět probudily k životu. Společně s Drobečkem jsme zapadli co nej-hluběji do své jámy a byli nuceni zůstat celé minuty le-žet se zadrženým dechem a hlavama ponořenýma pod hladinu špinavé vody.

Než jsme se odvážili vydat se zpět k našim liniím, by-lo už pozdě večer. Ruský útok selhal, ale cena zaplacená oběma stranami byla značná. Celá oblast byla poseta mrtvými a umírajícími, dokonce i odporné zelené ba-henní mouchy už nechtěly lidské maso a krev ani vidět. Mouchy a krysy byly ostatně jediní živočichové, kteří se v době války množili a dobře se jim vedlo.

Seděli jsme a pozorovali okolí, nedojati pohledem, který jsme měli před očima už tolikrát předtím. Porta ne-chal kolovat velký kameninový džbán plný odpudivě vy-hlízející tekutiny. Barcelona se uvolil ochutnat ji jako první a okamžitě se skácel na záda, lapal po dechu a prs-ty si zoufale rozdíral hrdlo. Se zájmem jsme ho sledovali, napjatí, jestli se z toho zmátoří. Porta už se té břechky dobrovolně napil sám, ale bylo

všeobecně známo, že Porta má žaludek jako ze železa a trávicí systém, jakému by nedělalo problémy vypořádat se třeba i s kyanovodí-kem, jako by to byl obyčejný krajíc chleba s máslem.

„Do hajzlu s takovou břechkou!“ vydechl Barcelona. Po tvářích se mu proudem valily slzy. „Co je to sakra zač? Něčí smradlavý chcanky, nebo co?“

Porta se škodolibě pousmál.

„Brambory,“ řekl. „Shnilý brambory, nic víc.“ Pozvedl džbán ke rtům a zhluboka si lokl. Barcelona si rozhrnul límec a začal si masírovat hrdlo.

„Spíš jako shnilý mrtvoly,“ podotkl trpce.

„Jo,“ souhlasil Porta, otíraje si rukou spokojeně ústa, „spíš to chutná přesně tak... Dá si se mnou ještě někdo doušek?“

Během noci k nám dorazily posily. Byla to střelecká brigáda SS, jenže místo výložek měli na límci Union Jacka. Prohlíželi jsme si je s neskryvanou zvědavostí, a když jsme zaslechli, že mezi sebou mluví anglicky, sotva jsme věřili svým vlastním uším. Britští vojáci ve službách SS? Copak se Churchill s Hitlerem dali nako-nec dohromady? Vytvořili jsme s Brity alianci? Snad abychom se společnými silami postavili Rusům?

„To si snad děláte legraci!“ otočil se k nám britský Oberscharführer s hustou kšticí plamenně rudých vlasů a opovržlivě si odplivl. „Ti pitomí blázni v Londýně si pořád ještě myslí, že můžou spolupracovat ruku v ruce s komunisty a dosáhnout tak nějakého úspěchu. Mají snad pořád ještě dojem, že v zahradě kvete všechno buď jasně červeně, nebo aspoň růžově.“ Znovu si odplivl. „Však oni zjistí, jak se spletli. Jenže to už bude pozdě.“

V tichém úžasu jsme naslouchali jeho přízvuku. Opravdový Angličan v uniformě SS...

„Máte snad nějaké námítky?“ otázal se nás chladně.

„Nic takového,“ ujistil ho Legionář. „Absolutně nám nesejde na tom, jestli jste pokrevní bratr anglického krále nebo třeba nějaké žlutohubej parchant odněkud z Mongolska. Jen nás zajímalo,“ dodal, „co vás sem přivádí.“

Muž se zachmuřil.

„Jsme dobrovolníci. Všichni jsme dobrovolníci.“ Neměl zřejmě velkou chuť dál se o tomto tématu roz-šiřovat, nicméně malý Unterscharführer po jeho boku se hned přidal se svou troškou do mlýna.

„Chodili po táborech a rekrutovali lidi. Já byl ve Sta-lagu VIII. Zajali mě po Dunkerque.“

„A to jste se vážně dobrovolně přihlásili?“ zeptal jsem se nevěřicně.

„Inu...“ Muž pokrčil rameny. „Nepřipadalo mi to v té chvíli jako nejhorší nápad. Zdálo se mi to rozhodně lep-ší než jen tak sedět na zadku a až do konce války se šťourat v nose.“

Vzdorovitě na nás pohlédl. Legionář na to jen zavrtěl hlavou, i když spíš z lítosti než vyčítavě.

„A co pak?“ nadhodil.

Muž zaváhal.

„Pak?“

„Přesně tak,“ přitakal Legionář. „Pak... Až válka skončí. Až všechno to střelení dospěje ke svému konci a začne něco jiného... Až postřílejí všechny válečný zločince a zrádce a kolaboranty a obchodníky na černém trhu... Co se stane pak?“

Muž si olízl rty. Zbytek jeho druhů odvrátil nejistě pohledy jiným směrem. Zdálo se, že odpověď na tuto otázku zná jen zrzavý Oberscharführer.

„Nic se nestane,“ odvětil stroze. „Pořád budou potře-bovat všechny bojeschopné muže, které budou schopni sehnat. Jen už to nebudou nacisti, proti komu je postaví, ale komunisti... Nejhorší, co nás může potkat, je rok dva za mřížemi. Pak už podle mě budeme na kordy s Ruskem, takže nás zase honem rychle propustí.“

Dědek pozvedl jedno obočí.

„Z vás mluví vážně optimista,“ zamumlal. „Ale dejme tomu, že dřív padnete do rukou právě Rusům?“

„A co? Chcete jako vědět, co potom? Co když jim prostě řekneme, že nás frickové donutili bojovat na svojí straně? Kdo to bude moct vyvrátit?“

Dědek se smutně pousmál. Zdálo se neuvěřitelné, že ještě i po pěti letech války může být někdo stále takhle naivní.

S příchodem úsvitu jsme posbírali své zbraně a brit-ské dobrovolníky opustili, abychom se opět po čase vrá-tili na svá místa v zákopech. Dědek našpicoval uši smě-rem k ruským liniím a svěsil koutky úst.

„Blíží se problémy,“ prohlásil. „Nečeká nás tamodtud nic pěknýho.“

Zůstali jsme stát, abychom se zaposlouchali ho hluku horečnatého hemžení v ruských zákopech, a rázem jsme věděli, že má Dědek pravdu. Vždycky dokázal vytušit, kdy se schyluje k bouři. Cítil to prostě v kostech a my jeho slova přijímali bez jediné pochybnosti.

„Ale ještě to chvilku potrvá,“ dodal pak. „Tak vynde-j-te karty, zahrajeme si jednu nebo dvě partičky.“

Porta hned vytáhl svůj balíček a usadili jsme se ke starému dobrému oku. Byl tu s námi i komunista Len-zing. Podařilo se mu přežít všechna pekla, jimiž byl po Sennelageru vláčen, a celý ten proces ho viditelně zoce-lil. Nebyl z něj sice ještě voják, ale už se z něj stal aspoň muž. Sotva by ho dnes někdo měl za šestnáctiletého chlapce. Sloužil teď jako nabíječ Portova kulometu.

„Tak,“ prohlásil Dědek, když rozdal balíček cigaret, „ty jsi studoval medicínu, vid’?“

Lenzing sklonil hlavu v tichém souhlasu. Porta se k němu okamžitě naklonil a začal se jako obvykle zají-mat o vše možné podrobnosti.

„Taky jsi někdy rozřezával lidi a hrabal se v nich?“ vyzvídal.

Lenzing se slabě pousmál.

„Ne, tak daleko jsem se nedostal. Uvěznili mě dřív, než jsem dokončil kurz.“

„Museli tě asi pěkně zblbnout,“ podotkl suše Gregor. „To je ten problém s váma studentama. Vždycky si musíte pouštět pusu na špacír a dohadovat se o tomhle nebo tam-tom. Co to má za smysl? No? Co to má za smysl? Proč ne-můžete zůstat zticha a hledět si svýho jako my ostatní?“

Lenzing pokrčil lhostejně ramenem.

„Možná máš pravdu,“ přisvědčil.

„Nikdy nemluv, dokud se tě někdo na něco sám neze-ptá,“ řekl mu Porta, od něhož to skutečně sedělo.

„To je moje rada do života, brachu.“

„Jasně, ale do života je třeba vědět ještě říu dalších věcí,“ připojil se s vážnou tváří Drobeček. „Na spoustu dalších věcí je totiž nutný dávat si pozor. Když si chce člověk udržet hlavu na ramenou, musí se předně naučit, jak vůbec tuhle hru hrát. Zdaleka to není jen otázka od-povídání ‚ano, pane‘ a ‚ne, pane‘. Mnohem víc jde o to, nedat najevo, co má člověk tady nahoře. Chápeš, jak to myslím?“ Poklepal si prstem ze strany na hlavu. „Ať už děláš cokoli,“ pokračoval, „nikdy nesmíš dopustit, aby získali podezření, že tady máš něco víc než jen starý pi-liny. Vezmi si například mě.“ Sebral své dvě karty a po-malu si na prstech přepočítal jejich hodnotu. „Vezmi si třeba mě,“ opakoval. „Jak si myslíš, že jsem se tady ce-lou tu dlouhou dobu dokázal udržet?“

„Nemám poněti,“ odvětil Lenzing.

„Ne?“ řekl Drobeček. „No tak se podívej, já ti to vysvět-lím. Hraju si na pitomce, chápeš? Chovám se jako idiot...Jako že nemám páru o tom, o co kráčí. Je ti to jasný?“

„Naprosto,“ odvětil Lenzing naprosto vážným tónem. Drobeček si vyžádal z balíčku další kartu a provedl na prstech nové sčítání. Pak se na Lenzinga spokojeně usmál.

„Víš ty co?“ zeptal se. „Jeden psychiatr kdysi pověděl mému důstojníkovi, že mám jen maličkej krůček k im-becilitě. Což v podstatě znamená,“ vysvětlil hned, „že jsem blbej jak tágo. Že vlastně ani nemám žádnéj mo-zek... No, a takovej student jako ty, co se učí na doktora a tak vůbec, asi bys nebyl zrovna nejšť-astnější, kdyby ti řekli, že jsi imbecil. Nejspíš by tě to pořádně vytočilo. Snažil by ses jim dokázat, že to není pravda. Chodil bys od jednoho k druhému a otvíral by sis hubu. Zavařil by sis pořádný problémy... Zato já,“ prohlásil Drobeček dobromyslně, „já tu roli klidně přijal. A od tý doby to na mě hraju pořád. Klidně se zeptej kohokoli, kdo mě zná. Všichni ti řeknou to samý. A výsledek je ten,“ zakončil pak, vykládaje před nás vítěznou sadu karet, „že mě ni-kdo neotravuje. Říkám si, co chci, a dělám si, co chci a nikdo si toho nevšímá, protože jsou všichni přesvědče-ný, že jsem pitomec.“

„To je všechno pěkný,“ ozval se Porta. „Ale pro někte-rý z nás to není tak snadný jako pro tebe. Spousta z nás pro to totiž nemá stejně přirozený předpoklady jako ty.“

„Co tím máš na mysli?“ zeptal se se zájmem Drobeček.

„Třeba to, že v místech, kde bys měl mít mozek, máš jen velkou prázdnou díru,“ odpověděl Porta. Příštího dne se opět spustil déšť. Valil se dolů přímo v provazech a nebylo před ním úniku. Zbraně

začínaly rezivět, boty nás dřely a rozpadaly se nám na nohou. Dokonce i kůže začala člověku vráskovatět a nabývat houbovitého vzhledu. A jako by toho bylo málo, dostali jsme rozkaz, že máme změnit stanoviště. S nadávkami a kletbami jsme si sebrali svou výstroj a s čvachtáním se vydali těžkým bahnem, hezky v řadě za sebou za nadpo-ručíkem Löwem. Kožené popruhy tvrdé jako železo se nám zařezávaly do ramen. Bosé nohy v děravých botách jsme měli jednu otláčeninu a puchýř. V čele našeho zá-stupu pochodoval Löwe v kabátě lemovaném kožešinou, který uzmul z těla mrtvého ruského majora. Dosud na něm byly nepřátelské nášivky, ale o takové drobné detai-ly se teď už nikdo nestaral.

Drobeček nesl přes rameno přehozený stojan pod ku-lomet a lehkým krokem si vykračoval lepkavým bah-nem. Za ním se prohýbal Helmuth pod čtyřmi bednami s municí. Proklínal bez rozdílu vše, co mu za chůze při-šlo na mysl. Děšť, bláto, Rusy, Himmlera, Hitlera, Göe-tinga, Goebbelse, zatracené Brity, zatracené amíky -děšť, bláto, Rusy, Himmlera, Hitlera...

„Kolikátýho vůbec dneska je?“ zeptal se z ničeho nic Heide.

V Helmuthově nenávislné litanii nastala chvilková odmlka překvapení; pak ale spustil nanovo: „Podělaný Rusáci. Pitomí podělaný parchanti. Pitomí podělaný teploušský parchanti. Pitomí podělaný...”

„K čemu to chceš vědět?“ Pokusil jsem se ho překřik-nout. „Co na tom sakra záleží, jestli je druhého září ne-bo druhého nějakýho úplně jinýho všivýho měsíce?“

„Záleží na tom spousta věcí,“ opáčil Heide chladně.

„Škoda že nedáváš líp pozor, co kdy řekl náš führer.“ Helmuth se náhle uprostřed svého drmolení zastavil. „Proč? Co měl jako říct?“

„Že během tří měsíců,“ informoval nás Heide, „bude válka u konce. Führer slíbil, že na Vánoce budou všech-ny jednotky zpátky doma.“

Ze všech stran se na něj okamžitě sesypaly hlasité posměšky.

„Jestli se tohle vyplní,“ chechtal se Porta, „tak ať mi mezi nohama naroste uzenáč!“

Během dalšího pochodu neustávajícím deštěm se však mezi námi postupně rozhostilo stísněné ticho.

Hel-muthovi došla zásoba nadávek. Dokonce i Porta upadl do mlčenlivosti. Své nové žluté boty jsem měl obalené bahnem a šaty se mi lepily na tělo. Země se nám pravi-delně otrásala pod nohama, jak v dálce vybuchovaly šrapnely. Vypadalo to, že nikdo z nás nemá tušení, kam přesně jdeme, ani proč tam vlastně jdeme. Obecně se mělo za to, že pochodujeme čistě proto, abychom byli v pohybu, jelikož nenašli žádný lepší způsob, jak nás momentálně zaměstnat.

Došli jsme k dalšímu močálu a začali se brodit po ko-lena hlubokou bahnitou vodou. Jak se vám jednou noha zabořila dolů, bylo nesmírně obtížné vytáhnout ji znovu nahoru. Muži odfrkovali a remcali a zvedali chodidla co nejvýš, zatímco bažina mlaskala a bublala a snažila se nás vši silou udržet. Troufám si říct, že jsme v té chvíli připomínali spíš stádo cirkusových slonů než pluk vojá-ků na pochodu.

Čas od času, když se už i Löwe vyčerpal tak, že nebyl schopen dalšího kroku, jsme se na mokré zemi rozesadi-li na své torny a tupě zírali do deště s hlavami stejně prázdnými jako výrazy v obličejích. Dosáhli jsme už takového stupně, kde i myšlení samotné vyžadovalo příliš-nou námahu. Většinu času jsem pochodoval se zavřený-ma očima. Poradil mi to Legionář. Člověk se plahočil čistě automaticky, krok za krokem jako nějaký soumar, ve stopách muže před sebou. Když se zastavil on, zasta-vili jste se i vy. Kdyby vstoupil do minového pole, vstoupili byste tam za ním. To bylo riziko, které bylo nutné na sebe vzít. Kdyby si však člověk chvílemi bě-hem chůze nedopřál dvacet, mohl by také najednou zjis-tit, že už pochoduje beze spánku několik dní.

Nadporučík Stegel, přibližně v polovině zástupu, se motal jako opilý, podkluzoval, klopýtal a kolébal se do-předu dozadu. Poslední čtyři dny jím zmítaly vysoké ho-rečky, ale odmítli ho uznat za nemocného. Ještě nebyl na frontě dostatečně dlouhou dobu, aby mu mohl být povo-len luxus nemocniční postele. Prostě jeho horečkám ne-věřili. Dokonce i tomu nejzaujatějšímu pozorovateli mu-selo být zřejmé, že má Stegel skutečné těžkosti, jenže to by si nejdřív musel lehnout na zem a zemřít, aby se mu podařilo přesvědčit nadřízené.

Nečekaně jsem zaslechl ránu, a když jsem otevřel oči, spatřil jsem, že se nebohý nadporučík skácel po hlavě do bahna. Ztratil přitom jak svou pušku, tak i helmu. Hned se k němu rozběhl jeden seržant, aby mu pomohl vstát. Nadporučík byl vytažen zpět na nohy, cosi si pro sebe nesrozumitelně mumlal, ale ani za podpory jednoho mu-že z každé strany a zbaven tíhy své torny se nezdálo, že s námi dlouho udřít

krok.

Dědek pochodoval v trpělivé zamlklosti po boku Le-gionáře v čele druhé čety. Navzdory dešti měl Legionář mezi rty zavěšenou svou neodpuštělnou cigaretu.

Náhle se k nám odkudsi seshora sneslo energické vr-čení motorů. Natahovali jsme krky a upírali zrak na ob-lohu, ale déšť nám všechno zakrýval, viděli jsme jen še-dou mlhu, za níž na nás možná číhal nespátný nepřítel. Vrčení motorů přerostlo v burácení, pak v ohlušující řev a my v šedém oparu. Zahlédli několik pohyblivých, při-zračně černých obrysů.

„Že by bouřková mračna?“ prohodil Fischer svým ne-výrazným pastorským hlasem.

„Houby bouřkový mračna!“ zaječel Heide a zapadl do nejbližšího příkopu.

Drobeček do kaplana Fischera strčil takovou silou, až nebožák o kus odletěl. Já jsem společně s Barcelonou následoval Heideho do příkopu. O pár vteřin později ko-lem nás vytryskly gejzíry zeminy, jak dopadly první pu-my. Zaslechl jsem Löweho volat, ať se všichni někam schovají. Spatřil jsem, jak si dlouhý plamenný jazyk klesá širokou brázdou k zemi a následně ji trhá na cáry. Vtiskl jsem tvář co nejhlouběji do rozmoklé země a ru-kama na uších jsem se snažil ztlumit zvuk výbuchů. Pu-my byly určeny pro vesnici vzdálenou zhruba třičtvrtě kilometru. Podařilo se jim ji dočista vymazat ze zemské-ho povrchu a silnici, po níž jsme právě pochodovali, proměnit v rozrytou hromadu trosek.

Löwe se opatrně vztyčil a mávl na nás rukou, ať ho následujeme. Vyrázili jsme husím pochodem. Obcházel jsme opatrně hluboké krátery a hledali si cestu mezi kusy asfaltu. Mrtvé a raněné jsme nechávali ležet, kam padli.

„Taková už je válka,“ poznamenal Legionář s pokrče-ním ramen. Zapálil si novou cigaretu a přilepil si ji na rty. „Tak už to chodí,“ dodal.

Rusové měli zvláštní metody, na jejichž základě roze-sílali po skončení každé akce haldy pohlednic, na nichž stálo vytištěno jediné slovo: Nezvěstný. Žádný voják Rudé armády nebyl nikdy prohlášen za mrtvého nebo zajatého. Pouze nezvěstní. Koneckonců byla přece vál-ka. Proč zbytečně podrývat obecnou morálku.

Konečně nás svým ochranným černým štítem skryla noc a my se začali cítit o něco bezpečněji. Déšť neustá-val. Nadporučík Löwe nakázal rozcouranému zástupu zastavit, a tak jak jsme byli, celí ztuhlí a s bolavýma no-hama, jsme se začali zakopávat na okraji lesa. Naštěstí tu byla zem kyprá jako rašelina, takže nám to šlo bez ob-tíží. Zatímco jsme pracovali, začal Gregor opět poučovat Lenzinga, jak vhodné je držet v každé době jazyk za zu-by a nikdy nevěřit ani slovu z toho, co člověku kdy řek-ne někdo, kdo právě stojí u moci. Byl tímhle tématem doslova posedlý.

„Všechny ty kecy,“ prohlásil, když opovržlivě hodil za hlavu další lopatu zeminy, „všechny ty kecy, který ti nalili do hlavy o tom, jak je Rusko ideální stát. Ty řeči o komunismu a podobně. Proletáři, spojte se a buďme všichni přátelé a soudruzi a tak dále. Všechno je to jen snůška nesmyslných hovadin. Je to jen pi-tomá fantazie.“ Přestal na chvíli kopat a zapřel se ru-kou v kříži. „Myslíš, že by ti bylo v Rusku líp než v Německu? Tak na to zapomeň, kamaráde! Zapomeň na všechno, co ti kdy tvrdili. Nacisti, komunisti, fašis-ti, co je v tom za rozdíl? Když na to přijde, jsou všichni jeden jako druhý.“

„Mám tomu rozumět tak,“ zeptal se opatrně Lenzing, „že ačkoli nejsi komunist, vůbec tě nezajímá, co je v Německu právě za režim?“

„Já se o žádný podělaný režim nestarám,“ odvětil Gregor a zarazil rýč opět hluboko do země. „Jediný, co mě zajímá, je, aby mě nechali na pokoji u mé práce. Momentálně jsme ale v týhle prokletý válce a já si mys-lím, že bysme měli všichni přiložit ruku k dílu a udělat, co je v našich silách, aby byla co nejdřív za náma. Seru na to, která strana nakonec vyhraje, hlavně ,když se budu moct vrátit do civilu a začít znovu tam, kde jsem skon-čil. To je všechno, o co já se starám.“

„A co jsi dělal, než vypukla válka?“ chtěl vědět Lenzing.

„Já?“ zeptal se Gregor. „No, jezdil jsem s dodávkou. Dělal jsem pro jednu stěhovací firmu. Nevedlo se mi nejhůř. Ty tuzéry, co nám boháči nechávali za převezení pár kousků nábytku - to bylo vážně báječný!“

„To věřím, že sis takový spropitný nechal líbit,“ řekl Lenzing.

„To mi teda věř,“ přitakal Gregor.

Chvilí bylo ticho.

„A nevadilo ti nikdy,“ vylezlo po chvíli z Lenzinga, „že jsi musel dělat takovouhle práci? Tahat se s nábyt-kem pro lidi, kteří si mohli dovolit jen tak sedět a dávat ti za to tak nepřiměřeně vysoký tuzéry?“ „Proč by mi to mělo vadit?“ zeptal se Gregor. „Když se jim chtělo ty peníze takhle rozhazovati co bych si stěžoval?“

„Ale nepřipadá ti nespravedlivý,“ trval na svém Len-zing, „že někteří lidé mají peněz, že by s nima mohli to-pít v kamnech, zatímco druzí nemají ani na jídlo a na střechu nad hlavou?“

Gregor pokrčil rameny.

„Tak to přece chodí, nebo ne? Tak už je to prostě na tom světě zařízeno, kamaráde. Jeden má a druhý ne.“

„A tobě to nepřijde nesprávný? Nežil bys radši v systému, v němž by bylo bohatství rozděleno rovno-měrněji?“

„Jdi mi s tím někam,“ odvětil Gregor. „Kdo by si přál svět, ve kterém by si byli všichni rovný? Podle mě se má o sebe každý umět postarat sám.“

Lenzing zvolna potřásl hlavou. Gregor očividně patřil k lidem, kterým vymyli mozek snad ještě před naroze-ním, a nemělo nejmenší smysl snažit se ho o něčem pře-svědčovat. Jenže právě když otevíral pusku, aby utrousil nějakou další provokativní poznámku na adresu trpkých hroznů socialismu, když k nám přichvátil Dědek a uči-nil celé diskusi konec.

„Potřebujou tě tam vzadu,“ dloubl do Gregora. „Ale dávej pozor, je tam celkem zmatek.“

„A kde není?“ Gregor znechuceně odhodil rýč a vydal se za Dědkem. „O co jde tentokrát?“

„Průzkum za nepřátelský linie - a nezačíněj mi tu kňučet, já si to nevymyslel!“

Seskočili do zákopu, kde se Porta pohodlně rozvalo-val na polním lehátku. Gregorovi se závisť rozšířily zomíčky.

„Kde jsi to sebral?“

„Našel,“ odvětil prostě Porta.

Ten chlap byl svým způsobem skutečně génus. Pro-stě typ člověka, který uprostřed arizonské pouště čirou náhodou zakopne o láhev šampaňského. Typ člověka, který v naprosté pustině objeví zatoulané polní lehátko.

Dědek si natáhl nohy do strany a unaveně se posadil vedle něj.

„V pořádku. Takže je to takhle. Porta, Drobeček, Legi-onář, Gregor a Sven jdou všichni se mnou. Jakmile se...“

„Polibte mi už konečně prdel!“ vztyčil se Porta na svém lůžku. „To si snad někdo myslí, že jsme jediný vo-jáci, který v týhle podělaný válce bojujou?“

Rozzuřeně nakopl čísi plechovou helmu a my ostatní se k němu rozhořčeným sborem přidali.

„Proč zase my? Vždycky to padne na nás!“

„Proč to pro změnu nemůžou tentokrát odskákat něja-ký jiný pitomci?“

„Proč si na tu špinavou práci nenajdou někoho jinýho?“ Dědek zvedl paži a všechny nás umlčel.

„Reptání a nářky nám to nijak neulehčí,“ prohlásil.

„Rozkazy jsou rozkazy, to víte stejně dobře jako já. Kde je vůbec Drobeček?“

„Šel domů,“ odsekl Porta. „Povídal, že už ho válka nebaví. Nasedl na první vlak zpátky do Berlína a říkal jen, že vás od něj mám pozdravovat.“

Dědek se zamračil. Podrážděně na mne kývl hlavou.

„Svene, jdi ho najít - a ať ti to laskavě netrvá celou noc !“

Vyslídil jsem Drobečka, jak hraje kostky se třemi vo-jíny ze čtvrté roty. V jistém bodě hry zřejmě došlo k menší hádce: jeden z mužů měl celé oko černé a druhý si ošetřoval nepěkně pohmožděnou ruku.

Drobeček sám reagoval na zprávy, jež jsem mu přinesl, podle očekává-ní značně nepříjemně. Nicméně se s dupáním vydal za mnou do zákopu a navzdory rozkazu naprostého ticha pořvával celou cestu vzteky.

„Tak podívej,“ rozkřikl se, jakmile stanul Dědkovi tváří v tvář, „nemůžu se takhle po nocích plahočit za ne-přátelskejma liniema! Není mi dobře. Jsem nemocnej člověk, jestli sis toho ještě nevšiml. Bolej mě záda. No-hy mám celý gumový. Hlavu jako plnou pilin. Loupe mi v kloubech. Navíc si myslím, že jsem chytnul chřipku.“

„Je mi úplně jedno, i kdyby sis uhnal třeba tripla,“ vyštěkl na něj Dědek. „Vůbec mě nezajímá, co jsi chyt-nul nebo nechyt-nul. Jednou jsi dostal rozkaz, tak ho splniš, i kdyby ses tam měl doplazit po čtyřech!“ Pak se obrátil na nás ostatní. „Takže pozor. Na chvíli sklapněte a dávejte pozor. Hesla jsou: Dřevěné nohy a pár plstě-ných bot.“

„Dřevěný nohy a pár plstěnejch bot?“ opakoval jsem. Dědek se na mne zahleděl.

„Přesně to jsem teď snad řekl, ne? Co je s tebou? Ne-doslýcháš nebo co?“

Zvedl ze země krabici s granáty a začal je rozdávat. Zasmušile jsme si je nastrkali do kapes a připravili se vyrazit za svým nevídaným posláním.

„A nechci už od nikoho z vás slyšet ani slovo!“ sykl Dědek.

Tiše, rozmrzele a ve špatné náladě jsme za ním jeden po druhém vyklouzli do temnoty. Udělala se přízemní, lepkavá mlha, která nám vířila kolem nohou a zajišť-ova-la nám veškerý úkryt, který jsme potřebovali. Krčili jsme se v mokré trávě, naslouchali, napínali zrak, dokud jsme si postupně nepřivykli na tmou. Odkudsi zpředu k nám doléhaly tlumené zvuky a my věděli, že nepřátel-ské linie nemohou být daleko. Dědek se k nám se šep-tem otočil.

„Jdeme pořád dopředu. Snažte se držet co nejvíc při zemi a za žádnou cenu nestřílejte, pokud vám neřeknu.“

Vyrazili jsme na další cestu mlhou a šerem, kupředu ostrou, vysokou trávou. Náhle se nedaleko nás ozvalo poplašené cinknutí kovu o kov. Bylo tak slabé, že by sot-va vystrašilo ptáčka na větvi, nicméně šesti unaveným vojákům plazícím se temnotou při něm ztuhla krev v ži-lách. Dědek klesl na kolena do trávy a my ostatní jeho příkladu hned následovali. Dlouhou chvíli jsme zůstali, jak jsme byli, nepohnuli jsme se ani nepromluvíli, až konečně Dědek cosi pošeptal Legionáři a ten poslal sdě-lení dalším v řadě: u stožáru vzdáleného jen několik metrů po naší pravé straně leželo nepřátelské kulometné hnízdo. Za ním se nepochybně rozkládaly první ruské zákopy. Po několika okamžicích ticha se Dědek opatrně zvedl na nohy a pokynul nám.

„Na co si to sakra hraje?“ sykl rozčileně Gregor. „Mě-li jsme přece jen zjistit, kde ti Rusáci jsou. Co chce ještě dělat?“

„Čert ví,“ odvětil jsem.

Skličeně jsme se vydali v Dědkových stopách. Do-konce i Legionář, většinou tak netečný k osobnímu ne-bezpečí a nepohodlí, se začínal ptát, zda je moudré po-stupovat ještě dál.

„Měj rozum,“ naléhal. „Slyšel jsem rozkazy stejně jasně jako ty. To, kvůli čemu nás sem poslali, už jsme splnili. Nevidím důvod, proč dál pokoušet štěstí.“

„O tom rozhoduju já,“ usadil ho nekompromisně Dě-dek. „A dokud to tu já budu mít na povel, bude se dělat, co řeknu. Jasný?“

Legionář jen pokrčil rameny.

„Dobře, dobře. Nemusíš se hnedka vztekat. Jen jsem myslel...“

„Tak nemysli,“ poradil mu Dědek. „Myšlení si ne-chej, až se vrátíme zpátky. Pak budeš mít dost času i na to, aby sis na mě stěžoval.“

Sloup i se skrytým hnízdem kulometčků jsme teď už měli za zády. Prorazili jsme si cestu vysokou trávou a vklouzli do lesa, kde nám pod nohama praskaly a chrčupaly větvičky jako kukuřičné vločky k snídani a spodní větve stromů nás svými kostnatými prsty škrá-baly do tváří. Promočené uniformy se nám znovu začaly lepit na tělo. Bosé nohy nás ve vodou nasáklých botách zase začaly dřít. Celí roztřesení a rozklepaní jsme se prodírali podrostem. Pokud jsme věděli, mohl se celý les jen hemžit Rusy, jenže když si Dědek vzal něco do hlavy, nedalo se mu odporovat, takže nám nezbývalo než plahočit se za ním a modlit se, aby byl spokojen dřív, než se dostaneme příliš daleko.

Pak se Dědek zčistajasna zastavil. My ostatní jsme se mu shromáždili za zády. Tichým gestem nás nasměroval do stínu pod stromy a já si jednu nádhernou chvíli už myslel, že se otočíme na cestu zpět. Ale takové štěstí nás zatím nečekalo. Narazili jsme na ruskou frontovou linii, čili dalším krokem mělo být její překročení, abychom se podívali, co leží za ní.

„Starouš se nám dočista zcvoknul,“ zašeptal mi Gre-gor do ucha.

Za ochranným valem jsme jasně slyšeli slabé mručení hlasů, rachocení zbraní, lidské kroky. Portovi praskla pod nohou větvička. Do temné noci se to rozlehlo jako výstřel a my se automaticky začali

připravovat na nej-horší. Nad ochranným valem vykoukla na okamžik hla-va. Zaslechli jsme o překot hovořící ruské hlasy. Dědek nám pokynul hlavou.

„Jdeme.“

Klesl na všechny čtyři a k našemu zděšení se začal plazit přímo k ruskému zákopu. Dokonce i Legionář se tím zdál být poněkud zaražený. Na okamžik zaváhal a my mezitím spatřili, že Dědek zamířil k průlomu mezi liniemi, k jedinému místu, kde bylo - ovšem jen s ne-smírnou dávkou štěstí - možno nepozorovaně proklouznout na druhou stranu. Legionář rozhodil rezignovaně rukama. Pustil se v Dědkových stopách a nám nezbylo než ho následovat.

Té noci se nás drželo fantastické štěstí. Dokonce ani když z podrostu vystřelil zajíc a vletěl Gregorovi přímo pod nohy, takže ten se s lomozem skácel na zem, nepřišel nikdo zjistit, co se to děje. V bezpečí jsme pronikli frontovou linií a já pomalu začínal znovu trochu volněji dýchat, když tu Drobeček vypustil ten nejsilnější, nejne-stoudnější a nejhalasnější pšouk, jaký jsem kdy zažil. Dědek se na něj obrátil s chladným vztekem v očích.

„Udělej to ještě jednou a já...“

Bez vyčkání, až Dědek dokončí hrozbu, Drobeček svůj výkon zopakoval. Rozlehlo se to nocí jako výstřel z kanonu. Instinktivně jsme všichni padli na zem a od-kutáleli se do křoví. Dokonce i Drobeček sám se tvářil značně vydešeně.

Po chvíli jsme se znovu sebrali a opatrně se vydali dál, ale ještě jsme neušli ani pár metrů, a Dědek nás při-nutil znovu zastavit. Kdesi před námi se ozývaly hlasy. Tiše jsme se sunuli kupředu, abychom se na to podívali zblízka. Narazili jsme na osamělý kulomet, střežený dvojicí opilých ruských vojáků, sdílejících láhev vodky. Zůstali jsme chvíli stát a poslouchali, o čem se budou bavit. Jeden z nich byl očividně ještě mnohem opilejší než druhý. Objímal oběma rukama kulomet a mezi jed-notlivými doušky vodky se snažil hlasitě notovat jakousi píseň o Volze. Jeho společníka to pochopitelně silně zneklidňovalo. Co chvíli se díval přes rameno k temným stromům a ke změti podrostu a stále znovu a znovu opa-koval: „Pšššt! Pšššt!“ a přikládal druhému ke rtům láhev s vodkou, aby ho utišil. Nakonec byla však láhev prázd-ná a on začal panikařit a vyhrožovat svému druhovi, že jestli okamžitě nezmlkne, ustřelí mu hlavu. Jeho společ-ník si však s opileckou důstojností přehodil pušku přes rameno a vrávoravě se postavil na nohy.

„Jdu na procházku,“ prohlásil.

Vyškrábal se na ochranný val a se zpěvem se nejistým krokem vydal naším směrem. Jeho druh za ním zlostně mrštil prázdnou láhev od vodky. Ta těsně minula Grego-ra a se žuchnutím přistála u nohou Portovi. Dědek po-klepal na rameno Drobečkovi a kývl na něj. Drobeček přikývl nazpět. Vyklouzl pryč do temnoty, aby si opilý-ho tuláka podal. Legionář vytasil z boty dýku a ztratil se ve směru kulometného hnízda.

O několik minut později už jsme maskovali dvě mrtvá těla pod haldou mokrého listí. Jeden byl zadušen ten-kým drátem, druhý skončil s nožem mezi žebry. Obrali jsme je o zbraně a ty ukryli kus opodál. Ještě nějaký čas potrvá, než si jejich přátelé všimnou, že oba zmizeli, a jako první je pravděpodobně napadne, že dvojice de-zertovala. Naše první myšlenka patřila teď bez jediného stínu pochybnosti co nejkvapnějšímu návratu ke vlast-ním liniím. Gregor se dokonce obrátil a vyrazil ještě dřív, než Dědek stihl vydat nějaký rozkaz, a byl za svou iniciativu také ihned náležitě seřván.

„Vrátíme se, teprve až já řeknu,“ řekl Dědek chladně, „ani o chvíli dřív.“

„Jestli půjdeme ještě dál, tak už nejspíš nikdy,“ podo-tkl vzdorovitě Porta. Dědek si jeho slov nevšímal. Porty bylo vůbec lepší si většinou nevšímat. Stanovoval si sice pro všechno svá vlastní pravidla, přesto však zůstával vynikajícím vojákem, a Dědek rozhodně nebyl jediný, kdo včas poznal, že se vyplatí jeho neustálé drzosti a ne-dostatek disciplíny přehlížet, aby ho měl člověk v přípa-dě nouze po svém boku. Vydali jsme se tedy dál, hlouběji do lesa. Dědek zjev-ně hodlal zjistit, co se nachází na opačné straně, nicméně my jsme na celou výpravu začínali pohlížet neskrý-vaně cynickým okem. Mně se hlavou například honila představa, jak nás nutí pochodovat až do Moskvy, aby-chom si obhlédli Kreml. Konečně začaly stromy řídnout a my si uvědomili, že se již jistě blížíme otevřené krajině. Dosáhli jsme okraje lesa, kde se nám otevřel výhled do širého kraje, který ja-ko pestrá deka pokrývala celá ruská armáda. Kolem proudil nekonečný zástup mužů i vozů. Rozhodně nic, co bych já osobně nazval potěšujícím divadlem, zato Dědka ta podívaná podle všeho nadchla.

„Dobře, dobře,“ mumlal si pro sebe, zatímco se rukou podvědomě drbal na bradě. „Tak to bychom měli... Ted' se můžeme vrátit zpátky.“

Všichni kromě Legionáře a Dědka samotného se okamžitě otočili na patě a dali se na úprk. Drobeček s Portou se vříteli do lesa, následováni v několikamet-rovém odstupu mnou s Gregorem. Nečekaně jsme je dohonili ve chvíli, kdy se oba rozhodli svůj zběsilý útěk přerušit, aby mohli ohledat tři mrtvá těla v kráte-ru po vybuchlém granátu. Tři mrtví důstojníci, dva Rusové a jeden Němec. Drobeček s Portou si vyměnili pohledy.

„To by nemuselo bejt špatný,“ prohlásil Porta. Společně skočili do jámy a začali lačně šacovat ne-hybná těla v naději, že objeví nějaké peníze nebo nějaké drobnosti. Zatímco se Porta probíral kapsami, vypáčil jim Drobeček ústa, aby se poohlédl po zlatých plom-bách. Ve chvíli, kdy se na scéně objevili Dědek s Legio-nářem, byli nebožáci již bezmála svlečení do naha. Le-gionář zhodnotil situaci nevzrušeným pohledem, zato Dědek jako obvykle málem zešílel vzteky.

„Okamžitě padejte ven! Nechte ty mrtvolky na pokoji! Už jsem vám nesčetněkrát říkal, že podobný věci nestr-pím, je to nechutný, chováte se jako zvířata! Krucifix, vy jste ještě horší než zvířata!“

„Jasně, jasně,“ odvětil Porta přátelským tónem. „Hlavně klid, jo? Ještě tě z toho trefí šlak, když budeš takhle vyvádět.“

„Proč hnedka tolik křiku?“ zeptal se Drobeček nás ostatních, jako by tu Dědek vůbec nestál. „Když je ne-obereme my, postará se o to za chvíli někdo jinej, to je jasný jakoacka.“

Se vzteklým zavytím se Dědek vrhl na dno kráteru mezi ně. Jakmile to udělal, ozářila náhle noční oblohu nad námi světlice a my se všichni instinktivně ponořili do úkrytu.

„Jdou po nás,“ ozval se neradostně Legionář. „Ted' si asi užijeme.“

Kdesi zahájil palbu kulomet. Nebesa roztrhla sprška raket a ozářila je téměř denním světlem.

„Rozptylte se!“

Další pobízení jsme nepotřebovali. Vzali jsme nohy na ramena a pádili jako o život lesem, prodírali se pod-rostem, čvachtali bažinami, na cáry se rozdírali o trní a ostružiny. Sešli jsme se nakonec až v opuštěném kulo-metném hnízdě. Chyběl jen Gregor.

„Kde sakra je?“ dotazoval se podrážděně Dědek. „Kam se k čertu zatoulal? Viděli jste ho někdo?“ Nikdo ho neviděl.

„Půjdu se po něm poohlídnout,“ nabídl se Porta.

Ale Dědek po něm okamžitě vystřelil rukou. „Zakazuju ti se odsud hnout! To je rozkaz!“

„Jdi se vycpat,“ odsekl Porta a ruku setřásl.

Ztratil se mezi stromy nazpět cestou, kterou jsme při-šli. Slyšeli jsme, jak za běhu pokřikuje na všechny strany.

„Gregore? Kde u všech čertů jsi, ty chlape zatracená?“

V té chvíli vypuklo rachocení ruských zbraní nanovo.

Kulky i stopovky nám svištěly nad hlavami. Dědek na okamžik zaváhal, pak si tiše zaklel pod vousy a vyskočil ven, aby dohonil Portu. My ostatní jsme ho okamžitě následovali. Během dlouhého trmácení válkou jsme to-ho společně prožili už příliš mnoho, abychom tu ted' mohli Gregora ponechat na milost Rusům.

Z temnoty se vynořily podezřelé stíny. Port a mezi ně rozhodil hrstku granátů a pádil dál. Spěchali jsme za ním. Gregora jsme nakonec našli stočeného do klubíč-ka v jednom palebném krytu. Bez meškání jsme ho od-sud vytáhli.

„Na co si to tady sakra hraješ?“ pustil se do něj Dě-dek. „Sedíš si tu a cucáš si v poklidu palec jak nějaká štěnice usazená na kusu špinavýho hadru, zatímco my se tu honíme dokola s devíti milionama povykujících Rusů za patama...“

„Já za to nemůžu,“ bránil se rozmrzele Gregor. „Měl jsem jich za sebou celou smečku. Nedá se přece očekávat, že zvládnou celou Rudou armádu jednou rukou, no ne?“

„Možná by ti bejvalo jedinež prospělo,“ okřikl ho Dě-dek, „kdybysme tě tu nechali zaživa uhnít!“

Zbytek cesty jsme zvládli bez větších obtíží. Na cestě zpět nám Drobeček sdělil, že podle Heideho, který vždycky věděl všechno, co se jen vědět dalo, a kolikrát i něco navíc, máme být zakrátko posláni do Varšavy.

„Povídal Heide, že je tam teď celejch sto tisíc brit-skejch výsadkářů... sto tisíc britskejch výsadkářů a celý město se jen rojí polskejma vojákama... máme se tam dostat někdy na Novej rok, povídal Heide.“

„Ale, ale!“ vyprskl Porta. „Já myslel, že jsme měli bejt všichni už na Vánoce zpátky v Německu.“

Dostat se zpět do poměrného bezpečí vlastních linií nám trvalo ještě téměř hodinu. Dědek se hned vypravil podat hlášení, zatímco my ostatní jsme se svalili na mat-race, abychom ve zbývajícím čase ukořistili tolik spán-ku, kolik jen bude možné. Jak se však brzy ukázalo, ne-měla nám být dopřána ani kratičká chvílka. Sotva jsme zavřeli oči, už se mezi námi znovu vynořil Dědek a třásl s námi, abychom se probudili.

„Je mi líto, mládenci. Ještě s náma úplně neskončili.“ Rozhodil po těch slovech rukama v omluvném gestu. „Posílají pomocné oddíly, aby se pokusily prorazit ne-přátelský linie, a my je při tom máme krýt.“ Pod Portou se v šoku z té zprávy málem propadlo je-ho polní lehátko. Na okamžik jsme zůstali všichni v ta-kovém ohromení, že jsme se nezmohli na slovo.

Dědek se na nás unaveně usmál.

„Je mi jasný, jak si asi v týhle chvíli stojím na žebříčku popularity, ale obávám se, že proti tomu nic nenadělá-me.“ Pokrčil rameny. „Venku je koneckonců válka a...“

„Nepovídej!“ ozval se Porta se silným sarkasmem v hlase. „A to ti zas nakukal kdo?“

Gregor se posadil a začal se kolem sebe žalostně roz-hlížet rozespálýma očima.

„Proč zase my?“ stěžoval si. „A proč musej vůbec ně-koho posílat? Proč sakra celý to místo nevyčistěj napal-mem?“

„Protože nám začíná docházet munice,“ odvětil Dědek krátce. „Je mi líto, ale už je to tak. Nedá se s tím nic dělat. Nemá cenu, abyste se na mě takhle koukali, já tu zatracenou válku nezačal...“

Zahořkle jsme jeden po druhém vylezli ze zákopu a zařadili se za nadporučíka Löweho. Nesli jsme s sebou jen nezbytnou útočnou výzbroj. Když člověk spolupra-coval s pomocnými oddíly, musel pracovat rychle: ne-mělo smysl s sebou tahat jakoukoli zbytečnou zátěž. Vypadalo to, že se nám při této příležitosti nedostane ani obvyklé podpory tanků. Válka začínala být vážně tvrdá.

Pomocné oddíly, celých pět rot tvořících jeden prapor, jsme našli už připravené vyrazit na cestu a celé ověšené obyčejnými ručními granáty i granáty s rukojetí, menší-mi střelnými zbraněmi a napalmovými bombami ruské-ho původu. Jedna rota byla navíc vyzbrojena plameno-mety. Neměli zrovna nejlepší pověst, tihle vojáci z pomocných oddílů. Připadali nám cizí, zamlklí a neko-munikativní, a snadno jsme uvěřili všem historkám, kte-ré kolovaly o jejich bezdůvodné krutosti jak k nepříteli, tak k sobě navzájem. Od okamžiku, kdy jsme se k nim přidali, nás okázale ignorovali, a když se Porta zeptal, jestli by někdo nemohl postrádat jednu cigaretu, byl to samotný důstojník, kdo k němu bez jediného slova, do-konce bez jediného pohledu jeho směrem, natáhl balí-ček, ať si z něj nabídne.

„Co to s nima je?“ zeptal se podrážděně Gregor. Ob-rátil se na jednoho zarputile se tvářícího desátníka, který se právě šť-oural dlouhým nehtem mezi zuby. „Co to s váma je? Vyřezali vám jazyky, nebo co?“

Člověk by řekl, že to byla docela obyčejná otázka, jenže desátníkovi z nějakého důvodu nejspíš nesedla pod nos. Během několika vteřin si s Gregorem viseli na-vzájem na hrdlech a od té chvíle už bylo jen otázkou ča-su, kdy se do rvačky přidají i všichni okolo. Drobečkovi se právě úspěšně dařilo dusit jednoho vyděšeného vojá-na, když nějaký rozčilený hlas rozkázal, ať toho nechá-me, a my se roztrpčeně otočili, abychom se podívali, kdo nám to kazí legraci.

Byl to náš starý známý major, který měl nedávno onen trapný výstup s plukovníkem Hinkou. Stál tu s roz-kročenýma nohama, ruce v bok, přeměřoval si nás ledo-výma, hloubavýma očima, jako bychom byli náklad ně-jakých vzácných živočichů určený na dovoz do laboratoře. Za jeho zády postával s bezvýraznou tváří nadporučík Löwe.

„Být vámi,“ pronesl major suše, „šetřil bych si sílu spíš na zabíjení nepřítele než na sebe navzájem. Mohu vás ujistit, že tohle nebude žádný nedělní školní výlet.“ Zakoulel očima a jeho pohled se náhle zastavil na Porto-vi. „A hele, náš známý, výřečný desátník!“ zamumlal. „Vystupte o krok vpřed, ať se na vás pořádně podívám. My dva se ještě poznáme, na to vemte jed...“

Porta se útočně prodral dopředu. Major zůstal na mo-ment civět na žlutý klobouk, který Porta nikdy neodlo-žil, ať šel kamkoli. Měl ho u sebe od samotného začátku války a důstojníci, kteří byli aspoň trochu chytří, se s ním raději naučili žít.

„Sundejte ten krám z hlavy!“ vyštěkl major. „Kde si myslíte, že jste? Na maškarním bále?“

„Je mi líto, ale to vážně nevím, pane.“ Porta si svůj klobouk zvolna sundal a držel ho teď uctivě před sebou jako nějaký velkopodnikatel. „Nikdy jsem na žádném bále nebyl, pane.“

„Nebud'te drzý, desátníku! Jak dlouho už jste v armádě?“

„Už dlouho, pane. Už zatraceně hrozně dlouho.“

Majorova obočí se slila v jedinou linku.

„Bud'te laskavě přesnější, desátníku!“

„Ano, pane.“ Porta napnul nohy a srazil podpatky.

„Smím se poradit se svými vojenskýma dokladama, pane?“

Majorovi netrpělivě zachrčelo vzadu v hrdle. Zhlédl jsem, jak nadporučík Löwe rychle maskuje široký úsměv v tváři potlačovaným zívnutím.

„Copak jste nějaký idiot, desátníku?“

„Ano, pane.“ Porta omluvně sklonil hlavu. „Kdysi mě v Postupimi vyšetřoval nějaký vojenskej doktor na hla-vu, pane. A jako výsledek toho vyšetření potom prohlá-sil, že jsem vrozeně slabomyslněj. Povádal, že v tako-vým případech je to neléčitelný. Povádal, že by mě neměli pouštět ven mezi lidi. Povádal, že...“

„Pro Kristovy rány, desátníku, sklapněte!“

Major ten nerovný zápas vzdal. Otočil se na podpat-ku a zamířil pryč, následován nadporučíkem Löwem, který právě bojoval proti dalšímu zívnutí. Porta se za-myšleně usmál. Nasadil zpátky na hlavu klobouk a mrkl na Lenzinga, který vše s poněkud zdráhavým obdivem sledoval.

„Takhle se na to musí,“ prohlásil Porta. „Když člo-věk vytrvá dostatečně dlouho, vždycky se jim nakonec začnou dělat vzteky mžitky před očima...“

Pak přišel rozkaz k nástupu do akce, pomocné sbory si upevnilly opasky a připravily se vyrazit. Major, který právě posílal své muže na téměř jistou smrt, seděl v bez-pečí podzemního krytu a ožižlával ohromný doutník. Ruské dělostřelectvo znělo v porovnání s ubohými a křečovitými zášlehy z našich vlastních vyčerpaných děl silně a zdravě.

Přihlíželi jsme, jak byla první z pěti rot vyslána do pole, aby tam byla záhy zmasakrována. Vedl je nadporu-čík s šedýma očima devadesátiletého starce, zanořený-ma hluboko pod povrch hladké, mladistvé tváře.

Pozorovali jsme je, jak se vynořili ze zákopů a v po-klusu se vrhli přímo před ústí nepřátelských děl.

„Hotová sebevražda,“ podotkl Barcelona po mém boku.

„Hotová vražda,“ řekl jsem já při pomyšlení na majo-ra, který si sedí ve svém podzemním krytu a pokouje tlustý doutník.

Byli bezmála všichni roztrháni na kusy dřív, než se jim podařilo urazit prvních pár set metrů. Jen jedné malé skupince, vedené jistým četařem, se podařilo dosáhnout cíle. Chladně a s klidem, se zřetelně patrnou lhostejností ke krupobití nepřátelské palby všude kolem, vrhli na ne-přátelské linie své granáty a rozběhli se do krytu.

Když se prach usadil, nebylo už po četaři a jeho mu-žích ani památky. Jen široký pruh rozryté země a tu a tam bezhlavé tělo, lidský trup bez nohou a rukou, kup-ka zprohýbaného kovu, hromádka ohořelého masa. Ma-jorovi to však nestačilo. Povolal si druhou rotu, pod ve-lením nadporučíka Kelze, a vyslal ji ve stopách té první. Vojáci běželi touž cestou, týmž kouřem a týmiž kulka-mi, pod nohama drtili poházené údy svých mrtvých dru-hů, hnali se peklem, aby se na jeho konci nechali po-vraždit od Rusů. Přežila jich jen hrstka. Sotva hrstka. O slabý průnik nepřátelskými liniemi se pokusilo jen několik roztroušených mužů a všichni hned v prvních minutách boje padli.

Major hryzal tlustý doutník, až od něj odletovaly kousky tabáku, a zuřivě volal pro další rotu. Její velící důstojník byl mladý, nezkušený a horlivý. Čerstvě pro-puštěný ze školy v Gross Bornu a dychtivý položit život za předem ztracenou věc. Zdvihl ruku nad hlavu a s ry-kem se vrhl vpřed jako do arény, pobízejе své muže, ať jej následují. Ti, podobni dokonale vycvičeným cirkuso-vým zvířatům, samozřejmě uposlechli.

Hned první salva zasáhla mladého důstojníka do ža-ludku. Druhá mu utrhla obě chodidla v kotnících. Přesto na těch krvavých pahýlech běžel ještě několik metrů, ne-přestával mávat rukou nad hlavou a povzbuzovat křikem ostatní. Když umíral, měl před očima nepochybně před-stavu posvátného Železného

kříže...

Útok byl odvrácen. Do akce byly poslány plameno-mety, ale ještě než se dostaly do poloviny cesty, setkaly se se vzdušnou vlnou fosforu, která se jim od ruských linií vyvalila v ústřety. Rozprchli se v kruzích s unifor-mami v jednom plameni, váleli se po zemi, svíjeli se ja-ko hadi a maso jim odpadávalo z kostí, které se tím pá-dem obnažovaly ve své čistotě a bělosti. Jen šest mužů se vrátilo z tohoto inferna zpět. Jedním z nich byl i nad-poručík, který vojáky vedl.

„Je mi líto, pane.“ Stál sklesle před majorem, tvář očázenou kouřem, uniformu ohořelou, vlasy i obočí opálené. „Je mi líto, pane, ale na druhou stranu není možné se dostat... „

„Není možné? Není možné? Co tím sakra chcete říct, není možné?“ Major si vytrhl z úst zbytek doutníku a roz-šlápl ho patou. „Za tohle vás nechám zastřelit! Zbabělost před tváří nepřítele! Vy jste ostuda německé armády!“

„Je mi líto, pane. Udělali jsme všechno, co bylo v na-ších silách...“

„Všechno? Všechno, co bylo ve vašich silách, říkáte? Tak to se potom styďte!“

„V takovém případě mi, pane, dovolte...“ Zarachotil výstřel a nadporučík se svezl majorovi k nohám. Revolver mu vyklouzl z ruky a odkutálel se opodál. Major si znechuceně odfrkl. Zahleděl se na těch pár zbylých důstojníků, až se jeho oči zastavily na nej-mladším z nich.

„Dietel! Nadporučík Dietel!“

„Pane?“

„Jděte tam a ukažte těm prašivým Rusům, že němec-ká armáda je dosud silou, s níž je třeba počítat! Dokažte mi, proboha, že mám stále aspoň jednoho důstojníka, na něhož se mohu spolehnout, že vykoná můj rozkaz!“

Dietel byl však z jiného těsta než spousta lehkomy-sl-ných bláznů. Neměl ani v nejmenším v úmyslu zahodit svůj život při nějaké beznadějně misi. Jenže rozkaz je rozkaz, a to i v případě, že se rovná rozsudku smrti, tak-že neměl jinou možnost než poslechnout. Se stisknutými rty zamířil ke dveřím. Major ho ještě dobrotivě poples-kal rukou po rameni.

„Jen jim ukažte, co jsme my Němci zač, chlapče! Ne-mějte z té lůzy žádný strach!“

Nadporučík Dietel se tedy se svými muži vydal na poslední cestu, kryt naší kulometnou palbou. Nestačili se však dostat ani do čtvrtiny cesty a už přišly první pro-blémy. Major okamžitě odsoudil Dietela jako idiota a zbabělce, který bude zastřelen na místě, pokud si troufne vrátit se zpět živý. Celý rozběsněný se hned ob-rátil na dalšího důstojníka.

„Tak dobře, Pleine, teď je to na vás! Běžte a vyčistěte ten bordel, který tam po těch ufnukaných srabech zů-stal!“

Nadporučík Plein váhal jen nepatrný okamžik, načež se vrhl přímo doprostřed chaosu, pokřikuje na své muže, ať s ním drží krok. Viděli jsme ho postupovat kupředu mezi dýmem a plameny. U nohou mu vybuchovaly šrap-nely, kulky hvízdaly kolem hlavy, a přesto uprostřed to-ho všeho kráčel dál, bojoval jako démon, hulákal na hro-mady mrtvol, ať se koukají zvedat a jít s ním, vystřelil po četaři, který se pokusil dát na útěk, krok za krokem se stále blížil k ruským liniím.

Nepřátelští plamenometčíci byli smeteni. Spatřili jsme nadporučíka Dietela roztrhaného na kusy. Viděli jsme i nadporučíka Pleina se skupinkou jeho mužů, jak dosahují prvních zákopů a pouštějí se do divokého boje muže proti muži. Sibiřani se bili jako roboti, vytrénova-ní buď zabít, nebo být zabiti. Bojovali s chladným od-hodláním, necitelní, nevzrušení, lhostejní jak k životu, tak k smrti. Plein se svými muži proti nim stáli jako v extázi. Zdálo se, že jsou opojným nadšením z boje do-čista opilí. Mrtvá těla se vršila jedno na druhé, Rusové i Němci bez rozdílu. Muži s podříznutými hrdly, muži s vyhrězlými střevy, muži s hlavou visící z ramenou na jediné nitce.

Když bylo zabíjení u konce a nevelká skupinka našich bratří zneškodněna, otřeli si Sibiřani beze spěchu nože od krve a zaujali opět své pozice. Jen jediný muž se za-chránil a podařilo se mu vrátit zpět k německým liniím, kde klesl mrtvý majorovi k nohám, ještě než stačil po-řádně otevřít ústa, aby podal hlášení.

„Idioti!“ soptil major. „Idioti a zbabělci! Nic než ne-schopní idioti a zbabělci!“

Přirtil se k polnímu telefonu a pak jsme ho zaslechli ječet, sekýrovat někoho do sluchátka a stěžovat si, že tenhle prapor je složený jen ze samých idiotů a zbabělců a že bude potřebovat mnohem silnější

dělostřeleckou podporu, než jaké se mu dostávalo dosud, pokud máme mít nějakou naději, že se vůbec někdy dostaneme dosta-vu, kdy budeme s to uskutečnit úspěšný průlom. O počtu minometů, které bude potřebovat, dřív než dá svolení k dalšímu útoku, se handrkoval jako stará tetka na veli-konočném trhu. „Deset? Říkal jste deset? Nebud'te přece směšný, člo-věče! Tomu říkáte nějaká podpora? Tím byste neublížil ani bleše... Zvedněte to na dvacet a já o tom budu pře-mýšlet... No dobrá, dobrá, tak tedy patnáct. Jestli je to skutečně maximum, které pro mě můžete udělat, uzavře-me to na patnácti, ale Bůh vám pomáhej, jestli nás ne-cháte ve štychu!“

Rázně položil zpátky sluchátko a sebral zbytky svého praporu k poslednímu útoku. Jakmile se rozlétly první granáty, začaly do vzduchu na opačné straně bitevního pole tryskat důvěrně známé trosky lidí i výzbroje. Major stál a s jednou rukou zdviženou počítal. Když napočítal do patnácti, spustil prudce paži a vrhl se sám do víru bit-vy. Uklouzl a spadl na zem, těžce se zvedl na nohy, za-mával rukou nad hlavou a běžel dál s roztroušenými zbytky svých pomocných sborů.

Tentokrát měl útok úspěch. Rusové pod nápořem po-volili. Do spojovacích zákopů a bunkrů zapadaly ruční granáty. Do zejících tlam děl se cpaly výbušniny. Samo-paly rachotily a štekaly, muži si navzájem stínali hlavy rýči a polními lopatkami, bodali jeden druhého bajone-ty. Majora našli, jak leží s čerstvým doutníkem v ús-tech po boku ruského důstojníka. Oba byli mrtví. Ale to byli jen dva z tisíce, kteří toho dne přišli o život.

Než jsme se vůbec stačili na svých nových, těžce na-bytých pozicích opevnit, zahájili proti nám Sibiřani dal-ší útok. Vyhrnuly se jich na nás odnikud celé hordy, ma-lí, šikmoocí mužící, podsadití a širocí v ramenou, s krátkýma nohama a o to delšíma rukama, pokřikující chraplavými hlasy na Stalinovu počest. Bojovali jsme s nimi v zákopech, klouzali a čvachtali v krvi a vnitřnos-tech mrtvých. Zato Sibiřani stáli pevně a nepohnutě a pomalu, leč neúprosně nás zatlačovali zpět, odkud jsme přišli.

Všude kolem mne muži klopýtali, padali, vzlykali v běhu. Přímě přede mne se náhle skutálel granát a já na něj jen tak tak nešlápl. Uskočil jsem stranou jako vyplašený kůň, sebral jej a hodil přímě doprostřed blí-žícího se hloučku Sibiřanů. Výbuch mne odhodil do strany, takže jsem přistál v jednom kráteru, přímě na nějakém čerstvě zabitěm těle, které tu leželo schoulené do klubíčka ve vlastní krvi, s hlavou v nepřiřazeném úhlu a roztrženým břichem, jehož obsah mi při dopadu vystříkl na nohy. Vykrík jsem hrůzou a honem se zase hrabal ven. V bezhlavé panice jsem se rozběhl pryč, ale připadalo mi, že Sibiřani už jsou všude kolem, že pálí do všech směrů najednou, takže jsem neviděl žád-nou cestu, kudy proniknout do bezpečí. Pak jsem náhle zahlédl Portu, jak postupuje pozpátku a střelí od boku za pochodu. Hned jsem se klopýtavě rozběhl jeho smě-

rem, jáma nejáma, klouzal jsem a padal v loužíCh krve a oleje, jen abych byl co nejrychleji po jeho boku. Jak-mile jsem se tam dostal, hned jsem bylo poznání klid-nější. Porta patřil k nedotknutelným. Porta byl nezniči-telný. Představa, že by si nějaká nepřátelská kulka našla cestu jeho pevným, vychrtlým tělem, byla na-prosto absurdní. Dokud jsem se kryl za jeho zády, byl jsem v bezpečí.

Pokračovali jsme ve svém bezhlavém útěku, ustupo-vali až bůhvíkam. V jednu chvíli jsme narazili na kapla-na Fischera, který se klátil pustinou se zejícím otvorem na jedné straně hrudi, jímž jasně prosvítala plíce. Přes hromadu trosek se k němu dobelhal jiný WU, zřejmě je-ho přítel.

„Neboj, starouši, dostaneme tě zpátky v pořádku. Po-staráme se o tebe. Nenecháme tě umřít...“

Tomu muži patrně zoufale záleželo na tom, aby ka-plan Fischer nepřišel o život. Snad se pro něj v průběhu času stal jakýmsi talismanem. Symbolem naděje. Pokud přežije on, pak to bezpochyby dokážou i ti ostatní. Do-kud bude žít kaplan Fischer, znamená to, že je Bůh ještě docela neopustil. Odkudsi k nám přispěchal mladík s nosítky, ale když spatřil, že Fischer je jen WU, okamžitě se otočil a vydal se hledat někoho, komu bude jeho pomoc více potřeba.

Morfia se nedostávalo a nebylo možno plýtvat jím pro takové, jako je kaplan Fischer.

„Nech mne zemřít,“ pronesl stařec. „Ponechej mě ta-dy a nech mne zemřít. Já nejsem důležitý.“

Jeho druh si však přehodil kaplanovu paži kolem krku a počal ho bolestivě vláčet směrem k iluzornímu bezpečí jednoho kráteru po vybuchlém granátu.

„Ty nezemřeš. Nenechám tě zemřít. Dostanu tě zpát-ky, dostanu tě do nemocnice, dohlídnu, aby se tam o te-be pořádně postarali, i kdyby to měla být ta poslední věc, kterou ještě udělám... Jen tolik nekřič, starouši!“

Proboha živého, jen tolik nekřič! Dělán vše, co je v mých silách, co víc bych ještě mohl udělat?“
Společně se zřítili do kráteru. Kaplan Fischer zůstal ležet s hlavou v klíně svého společníka, jeho krev
třísni-la zem. Kdesi opodál vybuchl šrapnel. Vzadu v lese za-rachotil kulomet.
„Tak jak se cítíš, starouši? Řekni mi něco. Řekni mi něco! Mluv, o čem chceš, jen se mnou proboha
mluv! Nenechávej mě tu o samotě!“
Kaplanův obličej byl šedý a vpadlý. Rty mu začínaly modrat. Explodoval další šrapnel, o něco blíže než
ten předchozí.
„Teď už to nebude dlouho trvat, starouši. Bolí to ješ-tě?
Možná už ne. Možná už to nebolelo. Kaplan Fischer byl úplně zticha. Oči měl zavřené a rty bezmocně
po-otevřené.
„Proč se nemodlíš, starouši? Proč se za nás nemodlíš, co? Přece by ti nijak neublížilo, kdybys...“
Jistě by mu to nijak neublížilo. Možná by mu to i pro-spělo. Ale čas vyměřený modlitbě brzy vypršel.
Kaplan Fischer byl mrtvý.

„NEJLEPŠÍ POLITICKOU ZBRANÍ JE ZBRANĚ STRACHU. KRUTOST S SEBOU ZÁROVEŇ
PŘINÁŠÍ ÚCTU. MUŽI NÁS MOHOU NENÁVIDĚT, POKUD CHTĚJÍ. NEŽÁDÁME SI JEJICH
LÁSKU; JEN JEJICH STRACH...“

Himmler v proslovu k důstojníkům SS
v Charkově, 19. dubna 1943

Nicholas Kaminski byl někdejší školní učitel z Brjansku na Ukrajině. Jeho matka byla Polka, otec
Němec a on sám bezvýhradně oddaný nacistické věci. Během zimy 1941-42 se vydal s hrstkou podobně
orientovaných fa-natiků vést válku proti partyzánům. Bylo mu v té době pětadvacet let a jeho krutost se
brzy stala příslovečnou.

V umění zabíjet pomalu, po jednotlivých stupních, byl samouk, ale říkalo se o něm, že vynalezl víc
způsobů mučení než staří Číňané.

Himmler se o něm doslechl prostřednictvím obergrup-penführera Bergera a okamžitě se o něj začal
zajímat. Nechal si ho předvést do Berlína, kde si Kaminski svou schopností vyvolávat u svých bližních
bolest záhy získal jeho značný obdiv. Od té doby stáli Ukrajinci v očích reichsführera bezmála tak
vysoko jako samotní Němci.

Kaminského kariéra byla doslova raketová. Navzdory počátečnímu handicapu, totiž skutečnosti, že
nenáležel k žádné z nadřazených germánských ras, se zanedlouho stal SS brigadenführerem a během tří
měsíců divizním generálem ve Waffen SS. Jeho schopnosti byly takové, že se proti němu neodvážili

otevřeně mluvit dokonce ani ti nejvýše postavení důstojníci.

Koncem roku 1942 přišel generál Kaminski na nápad připojit k Německé republice provincii Lokot, v níž se to v té době partyzány a různými záškodníky jen hemžilo. Jeho brigáda čítala šest tisíc mužů, povětšinou dezertérů z ruské armády. Skládala se z osmi pěchotních prapont, jednoho praporu tankového, dvou dělostřeleckých čet, jedné čety kozáků a čtyř ženistů. Během necelých dvou let ohromil Kaminski se svými šesti tisíci muži všechny své kritiky, neboť vyčistil provincii Lokot od všech narušitelů pořádku a skutečně ji připojil k Německu.

Na jaře roku 1943 přeložil Himmler jeho brigádu do oblasti Lemberku v Polsku, kde Kaminski překonával sám sebe a rozseval smrt a zkažení, kamkoli vstoupil. Jeho jméno se stalo synonymem nenávisti a hrůzy; jenže „ne-žádáme si jejich lásku; jen jejich strach... „

DOLŮ PO HORSKÉM ÚBOČÍ

„ČETAŘ BEIER! Četař Beier!“

Když jsme to volání zaslechli, oddávali jsme se právě poklidné hře oka. Porta na Dědka pozdvihl obočí, ale ten nevzrušeně pokračoval v pokuřování páchnoucí dýmky a prohlížení svého listu.

„Dej mi další,“ řekl. Drobeček mu podal kartu. Na Dědkově tváři se pomalu roztáhl široký spokojený úsměv. „Tohle kolo nemůžu rupnout,“ prohlásil a natáhl ruku nad bednu od munice, která nám sloužila za hrací stolec. Drobeček zavrčel a hodil mu pátou kartu.

„Četař Beier!“ Volání se ozvalo znovu. „Neviděl ně-kdo z vás četaře Beiera?“

Složil jsem karty a pohybem naznačil, jako bych je chtěl odhodit.

„Myslím, že se po tobě někdo shání,“ podotkl jsem. Držela se mne mlhavá naděje, že bychom ho o tu skvělou kartu přece jen mohli připravit. Dostal jsem do ruky eso a to mi trochu stouplo do hlavy. Vsadil jsem celý svůj žold v příštích deseti letech na to, že mi k němu při-jde desítka nebo nějaká figura, a samozřejmě jsem nako-nec skončil s kartou dobrou leda tak na vyhození. „Něja-kej chlápek z protitankový čety,“ dodal jsem, když jsem otočil hlavou, abych se rozhlédl kolem.

Zmiňovaný zpozoroval, že se na něj dívám, a hned k nám chvátal.

„Četař Beier?“ zeptal se. Jeho oči se na okamžik za-stavily na každém z našeho kroužku, až se nakonec ustálily na Dědkovi. „Vy jste četař Beier?“ otázal se. „Hledám vás tu už dobrých třicet minut! Kde jste sakra byl?“

„Celou dobu právě tady,“ zamumlal v odpověď Dědek. „Proč ten shon?“

„Máte sehnat dohromady svoji četu a jít se mnou. Podplukovník Schmelz se svojí údernou skupinou už je na cestě a vy se k nim máte připojit. Jsou na opačné straně řeky. Ukážu vám cestu.“

„Jdi se bodnout,“ utrousil Porta, aniž zvedl oči od ka-ret. „Máme lepší věci na práci... přihraj mi ještě jednu a dej si setsakra záležet, ať je co nejmenší...“

Drobeček úslužně obrátil šestku. Dědek zůstal roztou-ženě hledět na svou výherní sadu v ruce, lapen mezi vo-láním povinnosti a lákadlem ohromné sumy peněz. Já sám byl v obdobné situaci, nicméně v mém případě bylo rozhodnutí mnohem prostší. Odhodil jsem karty, popadl pušku a chvatně vyskočil na nohy, přičemž jsem čirou náhodou převrhl naši bednu od munice. Drobeček si mě přeměřil kyselým pohledem.

„Koukám, že někdo z nás už se nemůže dočkat, až od-sud vypadne a bude se moct nechat zabít,“ podotkl.

„Ale vůbec ne,“ opáčil jsem. Narazil jsem si na hlavu čepici a utáhl si opasek ještě o jednu díрку. „Jen mi nedě-lá dobře pomyslení, že na nás musí podplukovník čekat.“

„Je to snad nějaký tvůj kámoš?“ ušklíbl se Drobeček, který moc dobře věděl, že jsem tu seděl s rukou plnou smetí a modlil se za vysvobození.

Najednou se odkudsi vynořil Portův starý známý Wolf.

„Že nechávám pozdravovat starýho Lucifera,“ řekl. „Vypadá to, že se s ním nakonec přece jen setkáte dřív než já...“

Měl jsem nepříjemný pocit, aby to náhodou nebyla pravda. Přes všechnu svou předstíranou starostlivost, aby-chom nenechávali podplukovníka Schmelze čekat, jsem z téhle mise neměl podvědomě ani trochu dobrý pocit.

Náš průvodce nás v krupobití šrapnelů dovedl až za most. Na druhé straně řeky se zvedal prudký svah s úz-kou pěšinkou, takže jsme se po chvíli mimovolně seřadi-li do zástupu a pomalu si probíjeli cestu po úbočí, které bylo chvílemi téměř svislé.

„Pěkná blbost mluvit tady o satanáších,“ zavrčel Dro-beček, zatímco jsme oddychovali a lapali po dechu a stále znovu a znovu sklouzávali dolů. „Podle směru, kterým se táhneme, se spíš za chvíli potkáme se samot-ným svatým Petrem.“

Náš průvodce otočil hlavu a pohlédl na Drobečka. „To máš možná pravdu,“ řekl. „To máš možná zatra-cenou pravdu.“

Dědek se po těch slovech na chvíli zastavil, aby na-bral dech.

„O co tady vlastně vůbec jde?“ zeptal se.

„O co tu jde?“ Průvodce si dal také krátkou pauzu.

Založil si ruce v bok a posměšně se usmál. „Dobře že se ptáte! O šílenou, sebevražednou misi, o to tu jde. Jestli chcete slyšet moji radu, tak se odsud utrhnete a ztratíte se, jakmile se k tomu naskytne první příležitost, a hlavně než se Rusáci dostanou dolů a odříznou vás.“ Ukázal palcem dozadu na most. „Jak dlouho si myslíte, že tam tamhle to asi tak vydrží?“

Dědek zůstal zamračeně stát.

„A co ty?“ zeptal se pak.

„Já?“ Muž se rozesmál. „Já odsud padám ještě tu mi-nutu, co vás bezpečně dopravím na místo, o to nemějte starost! Nemám ani v nejmenším v úmyslu se tady tý kr-vavý lázně zúčastnit!“

Konečně jsme se vydrápali na vrchol a nahlásili se podplukovníkovi, který podle vzezření pamatoval ještě potopu. Žilnaté ruce se mu klepaly, oči měl smutné a vy-stouplé. Válka nepochybně už dnes nebyla totéž co za jeho mladých let.

Kapitán pluku, který jsme tu měli vystřídat, podal podplukovníkovi vděčně ruku.

„Tahle pěšina,“ řekl a ukázal na úzký svah, po němž jsme se sem právě s námahou vyšplhali, „je jedinou cestou, kterou mohou Rusové využít k útoku. Žádný jiný způsob, jak se dostat nahoru nebo dolů, neexistuje. Jak vi-díte, lze ji snadno zajistit několika kulomety. V noci se tu toho většinou moc neděje, je to příliš riskantní, zato ve dne...“ Odmlčel se a pokrčil rameny. „Inu, tak jako tak, měli byste být schopni ji udržet ještě aspoň pár hodin. Nic víc nepotřebujeme. Jen pár hodin, přesně tak to říkal ge-nerál...

Prostě se tu držte až do chvíle, kdy spatříte signál, a pak utíkejte, co vám síly stačí. Vystřelíme tři světlice. Tři zelené světlice. V okamžiku, kdy je spatříte, dejte roz-kaz k ústupu a poklusem spěchejte k mostu, ať jste tam dřív, než vyletí do vzduchu. Žádná jiná cesta přes řeku tu není, tak se vynasnažte, ať tu nezůstanete odříznutí.“

Obsadili jsme své pozice, jak nám náš průvodce uká-zal. Tady vysoko ve skalách, kde jsme se teď nacházeli, byla spousta přirozených ochranných valů a střílen. Ka-pitán se svými muži odtáhl. Všude kolem nás se válely bedny s municí, koše minometných granátů, hromady min a ručních granátů.

Drobeček mezi tím vším poskakoval jako rozjařený kluk a štědře si od každého nabíral.

„Tak tady to všechno schovávali!“ Sebral hrstku gra-nátů a začal s nimi žonglovat. „Něco takovýho jsem ne-viděl už od sedmatřicátého!“

„Bůhví proč to sem vlastně natahali,“ ozval se Barce-lona, který byl od chvíle, kdy jsme sem dorazili, zamlk-lý a očividně rozladěný. „Budeme si moct hodně gratu-lovat, když vůbec dostaneme šanci něco z toho využít.“

Mávl rukou dolů po svahu. „Sedíme tu vystavený rov-nou na ráně. Jsme tu na tom všivým kusu kamene vysta-vený tak, že i slepec s prakem by se musel hodně snažit, aby nás minul.“

„Proč si sakra na chvíli nesedneš na prdel a nepřesta-neš kňourat?“ okřikl ho Porta. „Přinejmenším jsme se vyhrabali z těch prochcanejch zákopů.“

„To bych radši seděl v zákopu, než tu bejt vyložený jako terč pro střelecký cvičení,“ odvětil Barcelona. Porta si ho přestal všimát. Usadil se pohodlně na ka-menech, vytáhl svůj ubrousek ze zeleného sukna a roz-prostřel ho na zemi.

„Zahraje si někdo?“ zeptal se.

Legionář s Dědkem se k němu bez váhání přidali. Já jsem sebral kravský zvonec, jenž se povaloval opodál, a na zkoušku jsem s ním zatřásl. Při zvuku, který vyšel, se všichni kolem okamžitě vrhli do úkrytu s rukama při-tisknutýma na uších. Musím přiznat, že poněkud to vy-vedlo z rovnováhy i mne samotného.

„Udělej to ještě jednou,“ vydechl Barcelona, když řin-čívá ozvěna mezi skalami konečně odezněla, „a najdeš moji botu zaraženou pořádně hluboko ve svý prdeli!“

Opatrně jsem položil zvonec zpátky na pruh trávy.

„Jak jsem měl tušit, že to nadělá tak příšernej randál?“ prohodil jsem. „Nejsem přece žádná kráva, nebo jo?“

Posadil jsem se a ponořil se do vlastních myšlenek, zatímco ostatní se vrátili k přerušené hře oka. Čas od ča-su se kolem probelhal podplukovník, zřejmě aby si zkontroloval, co děláme. Navzdory rokům, které už měl na svém kontě, to skoro vypadalo, jako by to dnes bylo poprvé, co ho poslali na frontovou linii, a očividně měl srdce až v kalhotách.

Drobeček s sebou stále vlácel svého osobního otroka, bývalého příslušníka gestapa, Adama Lutze. Dnes už byl ten člověk jen vybledlým stínem svého někdejšího dobře živeného já, ale jakýmsi zázrakem se mu zatím dařilo přežívat bez jediného škrábnutí.

„Jsem přesvědčenější, že tohle bude tvoje velká příleži-tost,“ informoval ho laskavým tónem Drobeček.

„Až začnou troubit k ústupu a my ostatní se začneme staho-vat, tak tě tady nechám, abys kryl náš odchod a postřílel tolik Rusů, kolik se ti podaří. Rozumíš? Prostě tu zůsta-neš a budeš kolem sebe pálit jak magor, dokud ti nedo-jde munice. Určitě ti za to dají metál.“

Lutz si nervózně olízl rty. Porta se na něj d'ábelsky za-šklebil.

„Neměj strach, kámo. Určitě se zapíšeš do dějin, uvi-díš že jo. Proslavíš celej tenhle pluk. Jednou přijde den, kdy si o tobě budou všichni číst ve slabikářích... ,bývalý člen gestapa Adam Lutz, který se neohroženě vrhl vstříc blížícím se hordám nepřátel. Když mu ruský šrapnel ustřelil nohu v kyčli, sebral ji ze země a začal s ní má-chat nad hlavou jako s kyjem. .. Podařilo se mu pomlátit šest stovek sibiřských vojáků, než dostal zásah z mino-metu, ale pak si vzal hlavu do podpaží a hrdinně bojoval dál tak dlouho, dokud mu srdce nepřestalo bít...’ Paneč-ku,“ prohlásil Porta, otíraje si slzy z očí, „není to dojem-ný? Jen to pomyslení, že vlast dokáže pořád ještě přivést na svět takovýhle hrdiny!“

„Když už je řeč o hrdinech,“ prohodil Gregor, „zají-malo by mě, co se stalo se starým Weltheimem?“ „Weltheimem?“

Zůstali jsme na něj zaraženě zírat. Kdo to měl být, ten Weltheim?

„To jméno mi vzdáleně něco připomíná, zní mi trochu povědomě,“ připustil Legionář.

Přesto však musel Gregor naše vzpomínky trochu oži-vit, abychom si vzpomněli, o kom je vlastně řeč: Walter, baron von Weltheim, velitel naší divize, který nás na krátký čas navštívil uprostřed bahna a močálů Matoryty, aby se pak i se svým koncertním křídlem a dvěma ná-kladními vozy osobních věcí ztratil bůhví kde a už se ni-kdy neobjevil. Legionář pokrčil rameny.

„Nejspíš teď bude v bezpečí a klidu nějakýho zlatem obloženýho bunkru. Usrkává gin a snaží se vymyslet, jak to zařídit, aby mohl vydat rozkaz k dalšímu strategický-mu ústupu, a přitom to vyznělo jako naše vítězství.“

„Možná takový rozkazy už vydal,“ dodal trdnomysl-ně Barcelona. „Celá ta všivácká armáda se možná už teď stahuje bůhví kam. A nás, ubohý pitomce, tady nechali jako svoje gesto na rozloučenou. Posadili nás tu na kupu podělanejch skal doprostřed kilometry rozlehlý pustiny, abysme tu čekali, až nás přijdou zmasakrovat.“

„Každej, kdo je tak zbědovanej jako ty,“ odvětil Dro-beček, „si nic jinýho ani nezaslouží. Nechceš tady zůstat společně s Lutzem, aby sis vysloužil taky nějaký ten metál ?“

Podplukovník dosud neklidně přecházel sem a tam, vyčkával na signál tří zelených světlic, který stále nepři-cházel. Až o půlnoci vybuchl náhle celý obzor plame-nem a skalnaté podloží se nám rozdunělo a roztráslo pod nohama, jak Rusové zahájili dělostřeleckou palbu.

„Co se to sakra děje?“ ječel Schmelz a šátral po pol-ním dalekohledu. „Kdo na koho u všech všudy pálí?“

„To jsou Rusové, pane.“ Dědek, klidný a sebejistý ja-ko vždy, zaujal pozici po podplukovníkově boku.

„Po-stupujou do útoku, zatímco se naše jednotky stahujou. Byli by blázni, kdyby toho nevyužili. Taková šance se jim přece jen nenaskytne každej den.“

Nezaujatě se zahleděl ke kouřovým mračnům na ob-zoru. Podplukovník odložil polní dalekohled.

„Co budeme dělat?“ zeptal se. „Měli nám přece dát signál. Měli vypálit rakety, aby nás kryli. Měli počkat, dokud neuvidíme světlice...“ Otřel si hřbetem ruky čelo. „Co navrhuje udělat, četaři?“

Pravděpodobně budete mít víc... ehm... zkušeností s tímto typem... ehm... te-rénu než já. Jste v téhle oblasti už mnohem déle. Řekně-te mi, co si myslíte, že bychom měli udělat.“

„Vysrat se na světlice a vypadnout odsud,“ zamumlal Porta.

Dědek varovně pozdvihl obočí. Obrátil se na roztře-se-ného podplukovníka.

„Myslím, že bysme měli sejít dolů a podívat se; co se děje, pane. Podívat se, jestli je most ještě na místě. Tím, že zůstaneme tady nahoře, ničemu neprospějeme a jsem přesvědčen, že.. .“

Noc náhle protrhl zvuk ohlušující exploze a uťal Děd-kovu větu v půli. Všichni jsme se nahnuli k ochranné-mu valu, abychom se podívali ven. Po celém obzoru tryskaly k nebi gejzíry plamenů.

„Hajzlové!“ zvolal Barcelona. „Zasraný hajzlové! Vyhodili ten podělanej most do vzduchu!“

Pohlédl jsem podplukovníkovi do tváře. Byla šedá, s odrolenou kůží, spodní ret se mu třásl.

„Tak to bysme měli,“ prohlásil Dědek. „Počítám, že jsme se rozhoupali příliš pozdě, pane.“

„Nesmysl!“ Podplukovník se vztyčil v celé své výšce. „Nesmysl, četaři! Nikdy by nevyhodili ten most do po-větří, aniž nám předtím dali smluvený signál.“ Nervózně u toho máchal svou papírově tenkou rukou.

„Vemte s se-bou tyhle tři muže, sejděte dolů a podívejte se, co se sta-lo. Budu vás se zbytkem rotý následovat.“

„Provedu, pane.“ Dědek se otočil k nám. „Sven, Dro-beček, Porta...“ Přehodil si pušku přes rameno a kývl hlavou směrem k řece. „Jdeme.“

„Zase my?“ namítl jsem.

„To je snad blbej vtip,“ přidal se Porta.

Dědek se k němu rozlíceně obrátil.

„Mohl bys laskavě držet tu svoji hubu aspoň na chvíli zavřenou a prostě jen dělat, co se ti řekne?“

Porta si vzpurně narazil na hlavu svůj žlutý klobouk a vyrazil v Dědkových stopách, používaje pušku místo vycházkové hole. Drobeček uklouzl a zřítíl se dolů po strmém, skalnatém svahu. Kulomet, který padal před ním, vydával doslova hromové hřmění, jež Drobeček doprovázel vodopádem šťavnatých kleteb.

„Proboha!“ zvolal poděšeně Dědek.

Přes ochranný val se vyklonil Barcelona a zavolal na nás.

„Proč si rovnou nevezmete megafon a nenahlásíte jim, že se blížíte?“

Zanedlouho nás dohonil zbytek rotý. Připadalo nám, jako by se mezi sebou usnesli, že se už načekali dost dlouho, takže si všichni prostě přehodili zbraně přes ra-mena a vydali se pryč, ať se podplukovník rozhodne sám, jestli je bude následovat, nebo ne. Bylo patrné na první pohled, že tenhle člověk se do velení podobné mi-se absolutně nehodí.

„Tupohlavej starej kozel,“ brumlal si Parta pod vousy. „Toho měli někde zakonzervovat už před pěknou řádkou let.“

Noční vzduch byl teplý a těžký, takže když jsme po téže úzké pěšině, po níž jsme jen před několika hodina-mi vystoupali nahoru, sestupovali opět dolů, pořádně jsme se zapotili. Komáři z níže položených bažin se na nás vrhali v celých hejnech. V ovzduší jsme cítili důvěr-ně známý sladký, nahnílý zápach močálů a věděli jsme, že někde dole na nás čeká nepřítel.

O kus dál před naší hlavní skupinou vypálil náhle Drobeček dva varovné výstřely, aby nás zpravilo tom, že zvětřil Rusy. Podplukovník zvolal několik nejasných, hysterických rozkazů, ale muži dávno následovali in-stinkt, který si za dobu války už stačili vypěstovat, a vrh-li se ke straně pěšiny, kde začali připravovat palebné po-zice, rozestavovat kulomety a minomety.

Zahlédl jsem Lutze příkrčeného za balvanem. Třásl se tak silně, že jsem slyšel, jak mu o sebe drkotají zuby.

„Koukni na něj,“ ušklíbl se Barcelona, který v oka-mžiku, kdy se začalo schylovat k nějaké akci, znovu na-byl své dobré nálady. „Třepe se jak sulc!“

Gregor se k muži doplazil a vrazil mu výhrůžně revol-ver do žeber.

„Pamatuj si, kamaráde,“ řekl. „Jeden podezřelej po-hyb a naučíme tě skákat tak vysoko, že se ti o tom ani nezdálo, jasný? My si tady na gestapáky zrovna nepotr-píme.“

Odkudsi ze spodní části cesty se ozvala celá série vý-střelů, načež se náhle vynořil Dědek. Rozhlédl se kolem po podplukovníkovi, spatřil ho příkrčeného v příkopu a poklidně k němu zamířil, aby podal hlášení.

„Rusové jsou všude kolem, pane. Nemáme ani za-traceně nepatrnou naději, že prorazíme. Podařilo se nám zlikvidovat jednu malou četú, ale celá oblast se jima jen hemží... Myslím, že nejlepší, co můžeme udělat, je zůstat sedět na zadku a čekat, na kterou stra-nu se vrátí.“

Než se však podplukovník zmohl na nějakou odpo-věď, nebe nad hlavou nám nečekaně ozářilo jasné světlo.

Podplukovník vyskočil celý rozradostněný na nohy.

„Signál... „

„Ne, pane.“ Dědek ho zadržel pevnou rukou. Strhl ho zpět k zemi právě včas, aby je neosvítla další světlice, která se vznesla do vzduchu. „To je nepřítel, pane, snaží se nás lokalizovat.“

Nikdo se ani nepohnul. Zůstali jsme, kde jsme byli, skrytí mezi skalami. Světlice nám přelétávaly nad hlavou celou věčnost. Gregor nepřestával tlačit ústí revol-veru Lutzovi do žeber. Dědek uctivě zatlačoval podplukovníka do bezpečí příkopu. Naši přítomnost mohl prozradit sebenepatrnější pohyb. Konečně se vysoko do noci vznesla poslední světlice. Přelétla nás obloukem, pokropila svým světlem a poma-lu, velmi pomalu zapadla kamsi za řeku a zhasla.

„V pořádku, pane.“ Dědek pomohl podplukovníkovi ven z příkopu a začal si do hlavičky své dýmky přechovat tabák. „Myslím, že bychom se možná měli začít připra-vovat do akce, pane...“

Většina z nás už byla plně zaneprázdněna. Heide s Legionářem pokládali po celé délce úzké cesty proti-tankové miny. Porta měl plné ruce práce s přípravou Molotovových koktejlů. Gregor s Barcelonou masko-vali pod větvemi stromu minomet. Byl umístěn kus mimo cestu a mířil ve směru, kterým Rusové museli bezpodmínečně přijít. Drobeček seděl na skalním vý-čnělku a vesele přivazoval ruční granáty ke špalíčkům výbušniny. Bylo sice značně riskantní s něčím tako-vým manipulovat, zavánělo to bezmála sebevraždou, ale dávalo to vždycky náramnou šlupku, a to Drobeč-kovi stačilo. Zdálo se, že ho představa utržené hlavy nebo paží vykroucených v kloubech nijak nevzrušuje, tvářil se naopak vcelku spokojeně. Všichni ostatní se mu obloukem vyhýbali.

Podplukovník činorodě pobíhal od skupinky ke sku-pince, vydával spousty navzájem si protiřečících rozka-zů, které Dědek krácející v jeho stopách buď hned potaj-mu odvolával, nebo aspoň upravoval. Tak se dostal až k Drobečkovi, jenž si vysedával na své skále a pohrával si s bednou ručních granátů. Podplukovník se zděšeně obrátil na Dědka.

„Četaři, je si tenhle váš desátník vědom toho, co právě dělá? Není ten muž slabomyslný? Uvědomuje si, že mů-že každou chvíli vyletět do povětří?“

„To je v pořádku, pane.“ Dědek podplukovníka od Drobečka a jeho smrtonosných hraček rozčileně odtáhl. „Jeho to prostě baví.“

„Baví?“ opakoval podplukovník. „Je ten člověk im-becil?“

Problému s odpovědí byl Dědek naštěstí ušetřen. Kdesi pod námi spustil kulomet a my zaslechli, jak se po svahu valí kaskáda skalnatých úlomků.

„A je to tady,“ prohlásil klidným tónem Dědek. „Už jdou.“

Po srážu se k nám z ničeho nic vyškrábal Heide. Při-ložil si prst ke rtům a tiše ukázal dolů na cestu ke shluku křovisek. Dědek pozdvihl obočí.

„A co? Na co se podle tebe máme koukat? Já vidím jen pár obyčejnejch keřů... „

„Pár obyčejnejch keřů, který tam před půlhodinou ješ-tě nebyly,“ řekl Heide.

Dědek tam pohlédl znovu.

„Seš si jistej?“

„Naprosto. Na tom místě nebylo nic než skály.“ Podplukovník mlaskl netrpělivě jazykem.

„Nesmysl a žvásty!“ prohlásil. „Co je to s vašimi mu-ži, četaři? Jsou snad všichni nějak vyšinutí?“

Dědek se zamračil.

„Četař Heide je jeden z nejlepších vojáků z celého pluku, pane.“

Což byla naprostá pravda. Ten chlap mohl být krysa a parchant a nacista do morku kosti, ale ať ho nazveme jakkoli, nemůžeme popřít jeho vojenské schopnosti. (Navzdory své fanatické víře ve stranu měl dvacet let po válce skončit jako podplukovník v ruské armádě. Na dí-tě z berlínské stoky skutečně skvělá kariéra!)

Podplukovník se na Heideho povýšeně zahleděl. „Snažíte se nám namluvit, že celý ten hájek stromů tam najednou vyrašil odnikud?“

„Keřů, pane,“ opravil ho Heide. „Jsou to keře.“

„Keře nebo stromy! Co je v tom za rozdíl? Slyšel jste někdy o keři, který vyroste o metr za hodinu?“

„Ne, pane, to jsem neslyšel,“ odvětil Heide. „A můžu vám říct, že bych byl teď mnohem št’astnější, kdybych byl slyšel.“

Dědek najednou zatajil dech. Všechny oči se okamži-tě upřely na ta záhadná křoviska tam dole. Spatřili jsme, jak se pár keříků samovolně vykořenilo a dalo do pohy-bu. Přeshouraly se o několik metrů

a znovu se usadily. Následoval je další pár, a pak další a další. Lutz poděše-ně vyjekl a Gregor mu ihned přikryl ústa dlaní. Drobeček si do ruky připravil jednu ze svých podomácku vy-robených zbraní. Podplukovník jen stál a zíral.

„Až dám znamení...“, řekl Dědek.

Zdvihl ruku nad hlavu. Všichni jsme ho sledovali jako ostříži. Pak jeho paže klesla a do vzduchu se vzneslo sto šestatřicet ručních granátů. Pochodující keřiky zavyly bolestí. Mezi skalami se mihly temné obrysy. Zvuk vý-buchu odezněl a na změti potrhaného masa a odděle-ných údů se začal usazovat prach. Legionář se vydal po-zůstatky ohledat.

„Mongolové“, řekl nám po návratu. „Odporný zmet-kové. Ale myslím, že jsme je vyplašili pořádně.“

„Neměj obavy, však oni se vrátí“, namítl chmurně Dědek.

Znovu jsme se usadili a nervózně očekávali další ne-přátelský pokus. Podplukovník jako by nevydržel chvíl-ku v klidu, neustále pochodoval sem a tam a okusoval si nehty. Porta se pokoušel hrát ve tmě kostky, levá ruka proti pravé, a Barcelona upadl zpět do své předešlé za-smušilé nálady.

„Jednu marku denně“, mumlal si pro sebe. „Jednu po-dělanou marku denně. Dejte se k armádě, nechte si vy-střelit mozek, a to je všechno, co za to dostanete... a to mě čeká ještě dalších dvacet let!

Kristepane, já se musel dočista zbláznit. Musel jsem bejt naprostej cvok. Musel jsem... „

Odmlčel se teprve, když se Drobeček náhle sklonil k samopalu a začal zběsile pálit do tmy. Dědek vystřelil světlici. Teprve v jejím světle jsme spatřili, co Drobečekovy cvičené uši zaslechly už před chvílí. Dmy trávy pohybující se pomalu vzhůru svahem...

Byly od nás sotva třicet metrů, a když Drobeček zahá-jil střelbu z kulometu, zanechali veškerých pokusů o maskování a rozběhli se po cestě směrem k nám. Byli to Mongolové, přesně tak. Ještě dnes vidím ty jejich šik-mé oči a široké, ploché lícní kosti. Podivní vojáci ruské armády, kteří sotva uměli slovo rusky.

„Palte podle libosti!“ křikl na nás Dědek. Podplukovník chrлил svůj obvyklý proud jalovostí, které našťestí zanikaly v palbě z ručních zbraní. Četař Koblin s desátníkem Lutzem ládovali do minometu je-den granát za druhým a snad si vůbec nevšimli, že si ne-vzali ochranné ocelové rukavice, takže měli po chvíli ru-ce plné popálenin a puchýřů. Heide popadl plamenomet a v krátkých, cílených dávkách páлил přímo do středu blí-žících se Mongolů. Tráva se páčila a cesta rudla krví, ale jakmile jeden muž padl, hned na jeho místo skočil další.

Za Mongoly se teď vynořila linie ruské pěchoty a my je smetli jako mouchy. Neexistuje nic vražednějšího než boj na otevřeném svahu. Neměli se před námi kde krýt, jak se chránit, a přesto se na nás valili stále další a další, jedna vlna za druhou se řítila na porážku. Napadlo mě, proč jen se nás nepřítel tak urputně snaží zlikvidovat, jednu osamělou rotu, opuštěnou a zapomenutou během všeobecného úprku německé armády.

„Palte níž!“ zavolal na nás Dědek. „Dostřel tři sta!“

Byl to hotový masakr. V takových podmínkách to ta-ké sotva mohlo vyústit v něco jiného. Dokonce ani na-prostá početní převaha nedokázala naše mimořádné po-stavení na vrcholu úzké cesty kompenzovat. Když bitva dospěla do krizového bodu, jednoduše jsme aktivovali miny, které tak pečlivě rozložili Heide s Legionářem.

V následné tlakové vlně jsme všichni zavravorali. Na cestě se objevily rozměrné jámy a po svahu se přehnala lavina kamení a šterku, která s sebou smetla polovinu nepřátel. Druhá polovina se buďto rozprchla, nebo byla ponechána napospas smrti z našich hlavní. Vyhrnuli i jsme se za nimi dolů po srázu, v čele s Drobečkem, kte-rý páлил po všem, co se kde hnulo, a povykoval a hulákál jako šílenec.

Zpoza jednoho balvanu náhle vystoupil nepřátelský důstojník s rudou hvězdou lesknoucí se na kožšinové čepici a zvedl ruce nad hlavu. V každé dlaní držel jed-nu S-minu, ale ještě než je stačil hodit, zarachotil vý-střel a jeho tvář se rozlétla na nespočet střepů, jako by byla ze skla. Porta se cynicky uchechtl a sklopil hla-veň. Muž se ještě i bez očí a bez tváře snažil připlazit po zemi naším směrem.

Drobeček vydal vítězný výkřik a proklál ho svým bajonetem, jímž ho doslova při-špendlil k zemi.

Vypadalo to, jako by celý svět dočista zešlel. Zabíjeli jsme v horečnatém vytržení, zabíjeli jsme pro samotné zabíjení, jako zvířata jsme se vyžíva-li v krvavé lázni.

Horské úbočí zvolna utichalo. Nepřítel se stáhl a nám už nezbyvalo koho dál vraždit. Zůstali jen mrtví a raně-ní. Cestou zpět na skalnatou plošinu nás provázelo úpění umírajících, až Heide popadl kanystr s

benzinem, od-šrouboval víčko a odhodil jej na svah mezi ně

„Co to děláte?“ zaječel podplukovník, který se až do této chvíle žádné z našich nočních aktivit nezúčastnil. „Co si sakra myslíte, že děláte? Zapalujete pohřební hranici?“

Heide sklopil hlavu.

„Přišlo mi to rak nejjednodušší, pane.“

„Nejjednodušší? Jak to myslíte, nejjednodušší?“

„Jak to tu vyčistit, pane.“

„Vyčistit?“ Podplukovník byl skoro bez sebe rozhořčením. „Jsou mezi nimi i ranění, četaři!“

Heide téměř neznatelně pokrčil rameny.

„Slyšel jsem je, pane,“ odvětil.

„Zakazuji vám kohokoli z těch mužů usmrtit!“ vyštěkl podplukovník. „Proboha, když už musíme válčit, snažme se to aspoň dělat lidsky!“

„Jak si přejete, pane,“ řekl Heide s povýšenou lhostejností.

Ještě že si podplukovník nevšiml Drobečka s Portou, kteří společně vyklouzli do temnoty, své kleštičky v jedné a pytlíky z jelenice v druhé ruce. Vyráželi na svůj hon za zlatými zuby a plombami. Dědek už se častokrát v minulosti snažil učinit jejich pobitevním loupeživým nájezdům přítrž. Teď jen pokrčil rameny a nechal je jít.

„Jednou si tu svoji chamtivost krutě odskáčou,“ řekl jen.

Nicméně tentokrát se tak ještě nestalo. Vrátili se s hořovým malým zlatým pokladem a trpkými stížnostmi, že jsou to vždycky nepřátelé, kdo vlastní ty nejvýnosnější protězy, a nikdy Němci.

„Při jedné marce denně,“ podotkl Barcelona kysele, „se ani není čemu divit, ne?“

Opět se mezi nás vmísil podplukovník. Snažil se uspořádat pohřební obřad. Zůstali jsme na něj tupě zírat. Každou chvíli jsme se mohli dostat pod nový útok. Co-pak vážně čekal, že se vrátíme dolů pod svah a začneme tam kopat jámy do skály?

„Četaři, co je to s vašimi muži?“ obrátil se podplukovník rozčileně na Dědka. „Přišli sem snad všichni od-někud z blázince? To nad nimi nemáte žádnou kontrolu? To nemáte...“

Drobeček náhle zvedl ruku a netrpělivým gestem požádal o ticho. Podplukovník na něj zůstal civět s očima rozšířenými jako talíře. Je skutečně možné, že se tenhle imbecilní desátník opovážil přerušit důstojníka uprostřed věty?

„Seržante,“ prohlásil výhrůžným tónem, „jestli budou podobné nepřístojnosti pokračovat i nadále, budou cen...“

„Můžete chvíli sklapnout?“ okřikl ho Drobeček. „Slyším jejich tanky.“

„Tanky?“ vyjekl podplukovník. Odběhl k ochrannému valu a vyklonil se ven. „Říkal jste tanky?“

Všichni jsme se tiše zaposlouchali. Jako vždy se prokázalo, že měl Drobeček pravdu. Krátce nato jsme totiž i my ostatní zaslechli skřípání tankových pásů a ucítili, jak se úbočí slabě chvěje pod jejich blížící se tíhou. Podplukovník si přitiskl hřbet ruky na ústa.

„Jsme vyřízení,“ jekal. „Jestli na nás poslali tanky, tak jsme vyřízení.“

„To jsme nejspíš byli tak jako tak,“ odvětil prozaicky Dědek. „Bez tanků nebo s nimi, zrovna velká naděje nám nezůstala.“ Vrazil si mezi rty prázdnou dýmku a chvíli ji ocucával. „Ať se propadnu,“ prohlásil pak, „jestli mám nejmenší tušení, proč si s náma dávají takovou práci. Co můžou chtít s takovýmhle mizerným ku-sem skály?“

„A nenapadlo tě,“ ozval se chladně Legionář, „že po naší krvi tolik prahnou třeba proto, protože si myslí, že jsme SS? V tom případě,“ přešel si prstem po hrdle, „Bůh s náma.“

Nastala chvilka ticha.

„Proč?“ zeptal se Lenzing.

Všichni jsme se k němu rázem otočili.

„Proč?“ opakoval Gregor, jako by nemohl uvěřit svým uším.

„Proč Bůh s náma?“ řekl Lenzing.

Legionář mu otcovsky položil paži kolem ramen. „Protože, mé drahé dítě, jestli jim padneme do rukou, bolestivě a po malech kouskách nás rozkrájí, proto.“

Rozhodně nebudou brát zajatce. Nebudou s náma mít ani tolik slitování, aby ti prostě prohnali kulku

hlavou. Pověšej si tě a budou tě mučit až na pokraj smrti a v tomhle stavu tě budou udržovat tak dlouho, dokud jim to bude připadat zábavný...”

Podplukovník se vrátil zpět od valu.

„Proboha, co budeme dělat?“ zeptel se nás poněkud nedočkavě.

Dědek stále zamyšleně okusoval troubel své dýmky. „Postavit se jim nemůžeme,“ prohlásil. „Hrстка mužů nemůže soupeřit s armádou tanků, to je jistý. A rozhodně bych nedoporučoval se vzdát, pokud teda někdo ne-má chuť nechat se pověsit za koule a v tomhle stavu shnít...” Podplukovník ztěžka polkl. Dědek si vyndal dýmku z úst a zůstal na ni zachmuřeně hledět. „Pokud mi nevěříte, tak to zkuste a uvidíte, pane. Ti malí šikmo-ocí bastardi, to nejsou obyčejný lidský bytosti, pane. Ti vás jen nezabijou, ti vás kousek po kousku rozřežou a celou dobu se vám u toho budou šklebit do obličeje.

Viděl jsem pár výsledků jejich práce. Nebyl to moc pěkný pohled.”

„Tak co radíte?“ naléhal podplukovník. „Hromadnou sebevraždu?“

„Navrhuju se odsud zdekovat,“ odvětil Dědek. „Zůstat a bojovat, dokud nám vydrží munice, a pak se ztratit.”

„A kterým směrem byste navrhoval se vydat?“ zeptal se podplukovník s jasně patrným sarkasmem.

„Dolů z kopce Rusům přímo do náruče?“

„Doufal jsem,“ zamumlal Dědek, „že najdeme ještě nějakou jinou cestu...”

„Žádná jiná cesta neexistuje! Víte to stejně dobře jako já. Kdyby tu nějaká jiná cesta byla, už jsme se po ní ne-pochybně dávno dali. Nesnažte se nalézt žádné rozumné řešení, seržante! Očividně se dolů nemůžeme vrátit stejnou cestou, kterou jsme se dostali nahoru, a protože prá-vě to je jediná cesta, která by připadala v úvahu, zdá se mi naprosto nesmyslné bavit se tu o ústupu.”

„Promiňte, pane, ale ještě jedna cesta by tu byla.”

Dědek ukázal troubelí dýmky na opačnou stranu ochranného valu, přesně naproti pěšině, po níž jsme se sem vydrápali a po níž se teď blížily ruské tanky. Pod-plukovníkovi klesla čelist.

„Ale to je šílenství! To je bláznovství! Je tam téměř kolmý sráz! To bychom se rovnou mohli pokusit odletět na Měsíc a se vším tady skoncovat!“

„Jistě, pokud se na to díváte takhle, pane...”

„Hej, Dědku!“

Náhle se vynořil Drobeček, motal se a potácel mezi skalisky. K hrudi si tiskl láhev a bylo jasně vidět, že na nohou nestojí příliš jistě. Zavěsil se Dědkovi jednou rukou kolem krku a zůstal na něm viset, nakláněl se ze strany na stranu, škytal a pokoušel se mu zasunout hrdlo láhve mezi rty. Podplukovník tomu všemu přihlížel s patrným zděšením a opovržením.

„Četaři Beiere, je ten muž opilý?“

„Myslím, že je, pane.”

Podplukovník se naklonil dopředu, aby si své pode-zření ověřil. Obdržel plnou dávku smrdutého řihnutí přímo do tváře, takže spěšně ustoupilo krok zpět.

„To je nechutné, Beiere! Taková potupa! Vaši muži jsou jako prasata! Horší než prasata! Dobytku nesahají ani po kotníky! Vůbec nemají v německé armádě co pohledávat!“

„Jednu marku denně,“ podotkl Drobeček, který si ne-čekaně vzpomněl na Barcelonu a jeho lamentování. „Jednu smradlavou, pitomou marku denně.“ Pozvedl láhev ke rtům a zhluboka si lokl. „To se vážně nevyplatí,“ prohlásil. „Za jednu marku denně si nikdo zlatý zuby dovolit nemůže.”

Podplukovník vydal vzadu v hrdle zvuk potlačované nelibosti.

„Toho muže nahlásím,“ řekl. „Jestli se nám podaří dostat z tohoto svrabu živi, tak se spolehněte, že to udělám.”

Zostrá se obrátil na podpatku a vykročil k ochrannému valu, aby si lépe prohlédl ten kolmý sráz, který se je-vil být naší jedinou únikovou cestou. K Dědkovi se roz-rušeně přišoural Kuls, jeden z našich zdravotníků.

„Jste blázen,“ řekl mu chraplavě. „Vy jste naprostej cvok. Po tom horském svahu se nemůžeme dostat dolů vcelku. Kdyby bylo po mém, ukázali bysme hned a oka-mžitě bílou vlajku, dřív než nás...”

„Bohudíky,“ okřikl ho Dědek, „se podle vás pravdě-podobně nikdo řídit nebude!“

„Budete toho litovat,“ stál si na svém Kuls.

„Vy byste sám litoval toho, kdybyste se s tou smeč-kou vraždících maniaků tam dole pokusil vyjednávat. Nechovejte se jako idiot, člověče! Roztrhali by vás na kusy, než byste stačil mrknout.“

Nato přešel k podplukovníkovi a postavil se po jeho boku.

„Nuže, pane? Smím se zeptat, k jakému jste dospěl rozhodnutí?“

Podplukovník pokrčil rameny. Věděl stejně dobře, ja-ko jsme to věděli i my ostatní, že rozhodnutí bylo učině-no už bez něj. Když Dědek řekl, že půjdeme po tom sva-hu dolů, tak půjdeme dolů. Bylo to prosté.

„Měli bychom držet pozice tak dlouho, jak jen to bu-de možné.“ Podplukovník se odvrátil od ochranného va-lu a zůstal stát s pobouřeně vystrčenou bradou. „Tak dlouho, jak jen to bude možné, četaři. To si zapamatujte. Jak jen to bude možné. S naším ústupem nesmí být spo-jena žádná potupa.“ „Pochopitelně, pane.“

Dědek pokorně sklonil hlavu. Vystřelili jsme světlici a v její záři spatřili dlouhý zástup T-34, jež se propraco-vávaly po svahu směrem k nám. Borovice v plné výšce lámaly jako proutky a opovržlivě odhazovaly stranou.

Ohromné balvany a kusy skály se uvolňovaly ze země a s rachotem se řítily dolů do údolí. Každý tank byl oba-len spoustou pěšáků, kteří viseli často na konečcích prs-tů, u zadních poklopů se jich těsnaly celé chumly jako lidské hrozny.

Drobeček při pohledu na nepřítele jako by okamžitě vystřízlivěl. Konec s vrávoráním a škytáním.

Sledoval jsem, jak si na naprosto pevných nohou razí cestu v ústřety blížícím se tankům, s T-minami a granáty pře-hozenými přes rameno.

Lenzing pobíhal Dědkovi v patách jako věrný psík a bylo patrné, že jen velice nerad by ho ztratil z očí. „Myslíš, že se z toho dostaneme živí?“ otázal se s předstíraně bezstarostnou statečností, kterou však ni-koho neoklamal.

„Možná,“ odpověděl Dědek, poklidně přezvykující troubel své dýmky. „Není to úplně vyloučený... Jen hla-vu vzhůru a nepanikařit. Až si poradíme s těma pár tan-kama, pořad ještě musíme počítat s pěchotou, na to nezapomeň. Snažit se je udržet v šachu, jak dlouho to půjde. A nemíchat do toho žádnou ideologii, jasný? Ti parchanti tam dole nejsou tvoji pokrevní bratři o nic víc, než je mým bratrem třeba Himmler. Takže střílej, abys zabíjel, a pořad si opakuj, že jsme to bud' my, nebo oni, a na ničem jiným ted' nezáleží... Podej mi tu bednu s granátama, na to tu máme jinší machry.“

„Mám z toho strach,“ přiznal se Lenzing.

Dědek se na něj usmál.

„A kdo ne?“ odvětil. „Strach není nic, za co by ses musel stydět. Jen nesmíš dovolit, aby v tobě získal na-vrch, to je všechno.“

První tanky se dostaly na dostřel, jejich dlouhé hlavně trčely naším směrem. Vedoucí vůz na úzké cestě několi-krát podklouzl a už už se zdálo, že se zřítí do propasti, jenže pásy ho vždy udržely, a i když se nacházel na sa-motném pokraji katastrofy, pokaždé se mu podařilo zase vyškrábat nahoru.

Stáli jsme ve své pevnosti a čekali na ně. Dědek zastr-čil dýmku do kapsy a zamyšleně ted' přezvykoval žva-nec tabáku. Malý Lenzing mu byl stále v patách, zatínal pěsti a hrůzo strašně se mračil ve snaze udržet své nervy pod kontrolou. Jen při pouhém pohledu na něj jsem se málem zbláznil strachy já sám. V jedné trhlině ve skále se zatím Porta zaobíral oteví-ráním masové konzervy s nápisem Vyrobeno v USA na etiketě. Porta měl ve zvyku se před bitvou vždycky na-cpat k prasknutí. Tvrdil, že je to z nervozity. Podle všech lékařských kapacit by však člověk neměl chodit do bitvy s plným žaludkem. Když pak dostanete zásah do břicha a protrhnou se vám střeva, hrozí vám zánět pobřišnice. Porta ale prohlašoval, že bude vděčnější za rychlou smrt s plným břichem nějakého dlabance, než kdyby měl po-malu umírat hladu. Sledoval jsem ho, jak špičkou bajo-netu loví ohromná sousta jasně růžového masa a spla-chuje je doušky z láhve saké, kterou uzmul jednomu mrtvému Mongolovi. Jakmile skončil s první konzer-vou, okamžitě začal páčit další. Nedokázal jsem roze-znat, co v ní je, ale podle toho, jak v něm její obsah mi-zel, mu očividně chutnalo. Chtělo se mi zvracet, jen jsem ho viděl.

První tank se pomalu plazil kupředu. Náhle se před ním odnikud vynořil Drobeček. Vrhł se vpřed, přiložil tanku pod břicho magnetickou minu a zapadł po hlavě zpět do svého úkrytu. Výbuch následoval téměř okamži-tě, ale zatímco se usazoval prach a k zemi padaly trosky, prodral se mezi nimi druhý T-34 - lidé

a kov se pod jeho pásy smísili v jednolitou kaši. Záhy se na něj sice snesl déšť granátů, ale zásahy odnesli jen pěšáci na jeho kor-bě. Některým se podařilo sklouznout včas po bocích do-lů, jenže dopadli přímo před čumák třetího monstra, kte-ré je pod sebou rozmaširovalo dřív, než měli čas vyhrabat se z krve a kostí svých nebohých druhů. Za-slechl jsem, jak Lenzing lapá po dechu. Obrátil jsem se k němu, ale můj soucit mu teď nebyl nic platný. Ať si svou lítost ušetří raději všechnu sám pro sebe: pravděpo-dobně ji bude hodně brzy potřebovat.

Legionář se vyřítíl po cestě v ústřety vedoucímu tanku. Vrhł na střeleckou věž zápalnou bombu a skulil se ke straně, aby se za hromadou ruských mrtvol kryl před ná-razovou vlnou. Z poškozeného vozu vyšlehl k obloze modrý plamen. Otevřel se hlavní průlez a z něj se vynořil muž, ale dříve než mohl seskočit dolů, byl roztrhán na ku-sy stejně jako jeho společníci, kteří zůstali lapeni uvnitř.

Kdesi za námi najednou vybuchl šrapnel z třetího tan-ku. Otočil jsem se, abych se podíval, zda způsobil něja-kou škodu, a na místě, kde ještě před okamžikem postá-val četař Litwa se svými muži, jsem spatřil už jen zející jámu. Celá skupinka byla smetena z povrchu zemského.

Vtom zamával Dědek rukou nad hlavou a křikl na nás, ať ho následujeme. Rozběhli jsme se za ním dolů po svahu, ozbrojení bajonety a plamenomety. Ruská pě-chota se sice nacházela v naprostém zmatku, jenže ze-spoda ji podporovala silná minometná palba. Zhlédl jsem seržanta Blaskeho, jak běží kupředu a náhle klo-pýtá o tělo poraněného Mongola. Neudržel rovnováhu, takže spadl na zem, a než se znovu vyškřábal na nohy, odjistil raněný muž granát a poslal je oba do nebes.

Dole v údolí se země otřásala hromobitím dělostřelec-ké palby. Podél řeky musely zuřit lité boje.

Napadlo mne, zda byl most skutečně vyhozen do povětří, nebo dosud stojí, ale ať tak nebo tak, byla to čistě řečnická otázka, neboť jsme se k němu stejně žádnými pozemskými prostředky neměli šanci dostat.

Minomety začaly zlepšovat přesnost své palby a my byli nuceni se stáhnout na svou plošinku. Těsně kolem mne se přehnal Porta, okamžitě následován Drobečkem. Ten mávl rukou a křikl na mě.

„Co tady ještě okouníš? Koukej, sakra, padat pryč!“

„A co ranění?“ vydechl Kuls, který si v naději, že s ním nepřítel bude zacházet s větší úctou, natáhl na ru-káv pásku Červeného kříže.

„Na raněný sereme!“ zaječel Port a přes rameno. Podplukovník to nijak nekomentoval. Nemohl Porto-va slova přeslechnout, ale musel si nejspíš stejně jako všichni ostatní uvědomit, že brát s sebou raněné muže přes ochranný val, je zcela nemožné. Na to, abychom je spustili dolů na nosítkách, jsme neměli ani vybavení, ani čas. Na hladkém povrchu skály nebyly žádné úchyty pro ruce a nohy, takže nám nezbývalo než se prostě vrhnout přes okraj a doufat, že na dno dopadneme s co nejmen-ším počtem zlamaných kostí.

Heide dosud jako zadní hlídka řádl na opačné straně valu s plamenometem. Podplukovník mezi námi ostatní-mi vytvářel naprostý zmatek tím, že bez ustání páčil světlice, jimiž se zdál být najednou dočista posedlý. Oči-vidně ho přepadla utkvělá myšlenka, že si na cestu dolůpo strmé stěně jednoduše posvítíme. Jenže díky neustá-lým přechodům ze tmy do světla a naopak jsme byli na-prosto zmatení a chvěli se na okraji srázu jako stádečko mentálně narušených ovcí. Noc sama o sobě nebyla tak tmavá, abychom nedokázali rozeznat obrysy okolních předmětů, takže světlice spíše oslepovaly, než osvěcova-ly. Podplukovník přistoupil k Dědkovi s výrazem oprá-v-něného rozhořčení ve tváři.

„Co je to s vašimi muži, četaři? To si myslí, že je dolů snesu na zádech? Jestli se nepohnou dostatečně rychle, za chvíli mi dojdou světlice...“

To už se k nám řítíl Heide.

„Je nejvyšší čas vypadnout!“ prohlásil a bez dalších okolků se vrhl přes okraj a zmizel.

Ve sprše prachu a kamení jsme ho následovali. In-stinktivně jsem se sbalil do klubíčka, s rukama kolem hlavy, odrážel jsem se a poskakoval od jednoho skalního výčnělku ke druhému v neustálém strachu, že se najed-nou zřítím do naprostého prázdna. Někteří se rozhodli sjet dolů po zadcích, které si tím rozedrali na cucky. Jiní se pokoušeli zachytávat stromů a keřů, jež cestou míjeli, ale málem si při tom vykloubili paže v ramenou. Slyšel jsem, jak Porta šíleně povykuje, když svištěl dolů jako lidské sáně. Pak se mi k uším donesl výkřik děsu, při němž mi ztuhla krev v žilách - to když se kdosi další propadl do prázdného prostoru a ztratil se bůhvídkde. Cí-til jsem, jak já sám stále nabírám rychlost, sotva jsem si už uvědomoval, jestli dosud jedu po svahu, nebo se pro-stě řítím volným pádem do strže zející pode mnou.

Pak byl však náhle střemhlavý let po horském úbočí zasta-ven zlým nárazem do kmene borovice. Napral jsem to do něj v rychlosti minimálně sedmdesát kilometrů v ho-dině. Helma se mi svezla z hlavy a letěla dál z kopce, od skály ke skále, zatímco já, lapaje po dechu, visel na kmeni stromu a v duchu se snažil odhadnout, kolik kostí mám zlomených. Z nosu i úst mi crčela krev. Točila se mi hlava a byl jsem bezmála ochromený strachem. Od-kudsi ze zdola ke mně dolehl výkřik.

„Hni sebou tam nahoře! Nehodlám tu na tebe čekat celý den!“

Byl to Porta. Stále naživu a celý, usazený na skalní ta-buli. Netrpělivě mi kynul rukou.

„Pojď dolů! Nemůžeš přece celý zbytek války strávit tím, že budeš sedět uprostřed týchle skalní stěny!“

Oběma rukama jsem objal kmen borovice a skrčil se tam, rozřesený strachy jako malé děcko. Měl jsem plášť prosáklý krví.

„Prokristapána!“ křikl na mě Porta.

Začal se šplhat směrem ke mně, ale já se stále pevně držel stromu a kňoural sebelitostí.

„Já tě z tý po dělaný hory dostanu, i kdybych tě měl vlastnoručně shodit!“ vrčel Porta.

Narval mi hrdlo své láhve saké mezi rty a přinutil mne pít. A pak, když jsem se zpola zalykal a skoro nachověl v tváři, mi odtrhl ruce od borovice a už jsem se vezl za ním po strmém svahu. Bylo to o něco jednodušší než pr-ve, neboť tu sem a tam ze skály vyrůstaly chomáče hru-bé trávy a několik pahýlovitých keřků, o něž se dalo za-přít rukama i nohama, aby člověk mohl přinejmenším kontrolovat rychlost a směr svého sestupu. Nervy jsem však měl nadranc a ječel jsem a klátil sebou celou cestu dolů do údolí, kde jsem se setkal s Drobečkem, který mne tak dlouho důkladně fackoval, dokud jsem se tro-chu nesebral.

„Svištěli jsme si to jak namydlený blesky, co, páno-vé?“ prohodil.

Shromáždili jsme se všichni u paty té prokleté hory. Byli jsme pořádně zubožená sebranka. Potrhaní a roze-draní, s pohmožděnými a polámanými končetinami, uni-formy celé rozedrané, tváře pod nánosem krve a prachu a polovinu vybavení následkem svého lavinovitého se-stupu k nepotřebě. Odkudsi seshora, z opačné strany plošiny, kterou jsme právě vylidnili, se ozývalo neustá-vající dunění dělostřelectva. Nepřítel patrně dosud ne-zpozoroval náš útěk a my tedy získali několik okamžiků na vydechnutí.

Svalil jsem se na zem, srdce mi dosud bušilo pod žeb-ry jako kladivo. Pomalu jsem si začínal uvědomovat drá-sající bolest v celém těle. Celý pravý bok jsem měl po-tlučený a sedřený. Na hlavě tržnou ránu, rty rozedrané, nos oteklý do dvojnásobné velikosti. Ale mohlo to být pochopitelně mnohem horší. Mohl jsem si zlomit páteř, nebo roztržít nohu, takže by mě museli odstřelit jako koně. Neexistoval způsob, jak vzít těžce raněné s sebou na další cestu. Člověk buď byl schopný držet krok, nebo prostě odpadl, a to byl jeho konec. Nebyli jsme v situaci, kdy bychom mohli brát pasažéry.

Sřelba nad námi najednou ustala a Dědek se okamžitě škrábal na nohy.

„Jdeme,“ zavelel stručně.

Roztáhli jsme se za ním do dlouhého, kulhajícího zá-stupu. Podplukovník se nás stále držel, pochodoval za-chmuřeně, hlavu skloněnou, po Dědkově boku. Opustili jsme údolí a prošli na dno úzké strže, kde jsme se pono-řili do náruče lepkavé bažiny. Mnozí z těch, kteří ztratili pevnou půdu pod nohama, zapadli hluboko do bahna a už je nikdy nikdo nespasí. Nebyl však čas zastavovat a organizovat záchranné výpravy. Každý se musel starat sám o sebe. Člověk bojoval za vlastní život, jak nejlépe mohl, a nezbývala mu žádná energie, kterou by mohl vě-novat na cokoli jiného než na snahu o vlastní přežití. Když jsme se dostali ven z močálu, pustili jsme se na-příč kukuřičným polem. Po jedné straně jsme měli hoří-cí vesnici. Na druhé ležela řeka a ruské dělostřelectvo.

Dědek pokračoval neúprosně stále dál. Zavrával jsem a zakopl a byl bych upadl, nebýt Gregora, který mě sr-dečně nakopl do zadnice.

„Zvedej pořádně nohy, ty chromajzle!“

Setřel jsem si pot z čela a po tváři se mi rozlila krev, stékala mi do očí a téměř mě oslepovala. Popruhy torny se mi zařezávaly do ramen, rozdíraly je skoro do masa. Slyšel jsem své vlastní namáhavé oddechování a černá noc se mi před očima náhle začala proměňovat v jasně šarlatovou. Znovu jsem zavrával, ale tentokrát neměl

Gregorův vzteklý kopanec žádný účinek. Zůstal jsem le-žet, kam jsem se skácel, s hlavou na chladivé

zemi. Ať si jdou dál beze mě. Už jsem s tím vším nechtěl mít nic společného. Ať si mě Rusové zajmou a udělají, co budou chtít. Všechno mi bylo jedno.

„Zastřelte toho muže!“ ječel podplukovník, který ko-lem mě zrovna popoháněl opozdilce. „Musíme pokračo-vat v postupu!“

„Postupu?“ ušklíbl se Porta. „Myslel jsem, že strate-gicky ustupujeme.“

Gregor s Legionářem mě společnými silami znovu postavili na nohy. Drobeček mi násilím otevřel ústa a nalil mi do hrdla půl láhve jakéhosi nesmírně odpudi-vého nápoje. Byl tak neskutečně hnusný, že jsem všech-no okamžitě vyzvracel, ale cítil jsem se hned o mnoho lépe. Bůhvíco to vůbec bylo. Nikdy později jsem v sobě nenašel odvahu se o to zajímat.

Další kilometr a byli jsme na okraji lesa. Vděčně jsme se dotáhli do vítaného úkrytu mohutných stromů a pro- klestili si podrostem cestu až do poměrného bezpečí uzavřeného okruhu křoviseko Tam jsme si konečně, za-tímco kolem začínalo svítat, dopřáli oddech. V polském lese se dokáže ukrýt celá armáda, a nás byla jen jedna zdecimovaná rota. Rusové nás tu nikdy neměli šanci ob-jevit, snad jen nějakou hodně nešťastnou náhodou.

Roztáhli jsme se po zemi. Půda tu byla měkká a poddajná jako péřová postel, a už jen pouhý luxus možnosti, že si konečně odpočineme, dokázal mnohé z nás pře-svědčit, že život přece jen stojí za to.

„POKUD TO PO NÁS NÁROD ŽÁDÁ, NEMĚLI BYCHOM SE ZDRÁHAT PROLÉVAT KREV,
AŤ UŽ JE TO KREV CIZÍ NEBO NĚMECKÁ.“

Himmler v článku ve Volkischer Beobachteru
ze 17. ledna 1940

Pelageja Sacharovna, kapitánka NKVD a styčná důstoj-nice pro polské partyzány v Lublinu, protřpěla v rukou SS sedmnáct hodin mučení. Dokud nezavěsili její nahé tělo nad otevřenou výheň, nepodařilo se jim zlomit její zatvrzelost - a i pak omdlela, aniž by se od ní cokoli do-zvěděli.

Přivedli ji k vědomí studenou sprchou. Záda měla ce-lá ožehlá, plná hlubokých popálenin, a jen zlehka polo-žený prst u ní vyvolával výkřiky bolesti. Než se do ní pustili němečtí kati, bývala krásnou ženou. Sám Dirle-wanger se s ní při několika příležitostech vyspal. Ted' nezbývalo z její bývalé nádhery zhola nic; nic než znetvořená lidská troska, ponížená za veškeré meze snesitel-nosti. Tělo stažené z kůže a spálené na kost, stvoření, které sténalo a volalo po smrti.

Když jim nakonec přece jen řekla všechno, co věděla, prohnali jí milostivě kulku týlem.

POLÁK

V LESE jsme se zdrželi šestatřicet hodin. Znovu se spus-til déšť. Pršet začalo krátce po našem příchodu a nebyly žádné známky, že by mělo v nejbližší době přestat. Ze stromů na nás kapalo a po rozbrázděných lesních pěši-nách se valily přívaly vody. Půda byla rozměklá a hou-bovitá, mlaskala nám pod nohama a muži na konci naše-ho zástupu zapadali do vodnatého bahna často až po kotníky. Další zastávku jsme si udělali v oblasti bezútěšných hnědých bažin. Porta si hned zul boty a začal z nich vy-lévat vodu. Heide si naproti tomu, ke značnému údivu těch, kteří ho ještě neznali, vytáhl z torny čistící potře-by a počal se celý pečlivě kartáčovat a leštit. Sundal si dokonce boty, aby z nich oškrábal nános bláta. Pak ješ-tě prohlédl podrážky a zjistil, že na nich chybí tři z pře-depsaných třiatřiceti hřebů. Ale nebyl by to Heide, aby s sebou nenesl několik náhradních, ať už jde kamkoli. Když dal tedy boty do pořádku, obrátil pozornost k uni-formě. Krev z rukávů kabátu smyl hadříkem namoče-ným v kaluži dešť-ové vody. Vykartáčoval si bláto z kal-hot. Přepočítal všechny knoflíky, které dokázal najít, načež vytáhl s vážnou tváří hadřík a začal je leštit. Do-konce i podplukovník seděl a zíral na něj s neskrývanou fascinací.

„Každou chvíli si teď začne přepočítávat chlupy mezi nohama,“ ozval se Porta, „aby se přesvědčil, že jsou všechny na svém místě a v pořádku.“

Heide odložil kartáče a hadříky. Zapnul si košili, upra-vil vlasy a velice pomalu se otočil, aby si Portu změřil po-hledem. Přeběhl očima po jeho špinavém těle, od bosých, černých chodidel se špičatými nehty až po zarostlou tvář a rozčuchané vlasy spleené bahnem. Pak se chladně, po-výšeně usmál a začal si své čistící potřeby uklízet.

Podplukovník se rozčileně naklonil k Dědkovi. „Řekněte mi, četaři,“ zašeptal, „není ten voják nějaký divný?“

„Divný?“ opáčil Dědek.

„Tady nahoře,“ poklepal si podplukovník kostnatým prstem významně na čelo. „Nestraší mu kapku ve věži, co?“

Dědek se mdle pousmál.

„Ale vůbec ne, pane. Je to prostě jen člověk, kterému by se dalo klidně říkat Živoucí řád, jestli chápete, jak to myslím.“

„Živoucí řád?“

„Jistě, jako třeba v kláštorech, pane...“

„Aha! Ach tak! Ano, skutečně, přesně tak.“ Podplu-kovník se znovu usadil. Úpěnlivě se přitom snažil vyva-rovat jediného pohledu na Heideho. „Děsivé,“ podotkl. „Ovšem příkladně děsivé.“

Vojín Abt, který před vstupem do armády, aby také přispěl svou troškou do mlýna ve prospěch vlasti, praco-val jako učitel ve škole, dostal kulku do stehna. Prošla skrz a zanechala po sobě dva čisté, elegantní otvory. Ovšem ze způsobu, jakým se Abt plahočil, byste si nej-spíš mysleli, že má amputovanou celou nohu. Teď se vá-lel na zemi, sténal a dožadoval se morfia, zatímco muži, kteří na tom byli mnohem hůře než on, seděli a trpěli docela tiše, neboť věděli, že pro ně stejně nemůžeme nic udělat. I vojín Abt si musel být dobře vědom situace, nicméně neustával v naříkání a skučení, kterým nás všechny jen popouzel.

Napadlo mne, kolik svých žáků asi zbil za neposluš-nost, tehdy za starých dobrých časů před válkou, kdy bylo každé dítě, které dalo najevo pocítěnou bolest, oka-mžitě obviňováno ze zbabělosti, kdy se chlapi učili, že utrpení z nich udělá muže, kdy se slzy trestaly deseti vý-chovnými ranami rákoskou.

Napadlo mne, kolik z Abto-vých bývalých žáků se právě teď na válečných polích Evropy stává muži, zatímco on sám se tu svíjí na vlhké zemi, posmrkává a kňourá kvůli čistému průstřelu nohy. Bylo snadné držet se vzadu a vychovávat führerovi po-travu pro děla, ale když pak postavili před ruské kanony vás samotné, náhle to tak lehké nebylo.

Drobeček, který do té doby seděl přímo vedle Abta, se náhle zvedl, přešel k podplukovníkovi a postavil se před ním do pozoru. Podplukovník k němu poněkud zmateně vzhlédl.

„Ano, desátníku? Co potřebujete?“ Bylo to poprvé po dlouhé době, co si podplukovníka vůbec někdo všiml. Cítil se polichoceně, i když zároveň trochu překvapeně. „Jen mluvte, desátníku! Já vás přece neukousnu!“

„Inu, pane,“ začal Drobeček, „nejde o mě, chápete, ale o toho tamhle...“

Ukázal na vojína Abta, který si stále teatrálně svíral nohu a svíjel se po zemi.

„Ano, ano?“ zeptal se podplukovník. „Copak je s ním?“

„Inu, je přesvědčenější, že umírá, a pořád do mě rejpe, ať jdu za váma a zeptám se vás, jestli si nemyslíte, že by bylo dobrý, kdybysme... ehm...“ Drobeček pohlédl na Abta, který netrpělivě přikývl hlavou a přidal několik gest, patrně aby Drobečka povzbudil. Ten pokrčil pohr-davě rameny. „Tak teda dobře,“ řekl a otočil se zpátky na podplukovníka. „Navrhuje, abysme se vzdali, pane. Prostě abysme to tady zabalili a přešli ke druhý stra-ně..., protože si myslí, že umírá, pane. Povídal, že psal o Ivanech nějakou studii a že zdaleka nejsou tak hrozný, jak se o nich říká. Povídal, že jsou to civilizovaný lidi, stejně jako my, a...“

„Tak takhle je to?“ Dědek se zvedl na nohy a rozzuře-ně zamířil k vojínu Abtovi. „Ty ukňučená malá kryso! Nejsi snad v armádě už dost dlouho na to, abys věděl, že když chceš podat nějaký návrh, že se s ním máš obrátit nejdřív na mě a neotravovat starší důstojníky?“

Zdvihl muže za límec do vzduchu a zatřásl jím. Pod-plukovník všemu jen přihlížel doširoka otevřenýma očima a nic k tomu neříkal. Nikdy dřív jsem neviděl, aby Dědka něco tak vyvedlo z míry.

Pravděpodobně si nebyl příliš jistý, zda je na podplukovníka stoprocentní spoleh-nutí. Možná stačil nějaký takový zbabělý pitomec jako tenhle vojín Abt, aby mu něco nakukal, a než bychom se rozkoukali, mohli bychom být všichni vydáni napospas laskavé milosti civilizovaných Rusů. Podplukovník by nám jistě nepřál nic špatného, jenže byl z posledních událostí ještě celý vystrašený a navíc tak starý, že do vý-slужby patrně odešel už před první světovou.

Dědek od sebe Abta odmrští a přihrál ho Drobečkovi, který jej přijal s otevřenou náručí.

„Dobře, desátníku Creutzfeldte, je tvůj. Od teďka je plně pod tvým velením. Bude dělat všechno, co mu řek-neš, a když ho načapáš při pokusu o útek, máš svolení toho bastarda klidně střílet do zad.“

„S radostí!“ odvětil Drobeček nadšeně.

Znovu jsme vyrazili na cestu po okraji močálu, v zá-stupu po jednom za podplukovníkem a Dědkem včele. Pro své neustálé kňourání byl na tom teď vojín Abt mno-hem hůř než dřív: Drobeček mu naložil polovinu své vlastní výstroje a návdavkem přidal ještě trojnožku pod kulomet, takže jebo žák šel pod tím nákladem shrbený skoro až k zemi. Lutz, který vycítil, že se na něj dočasně zapomnělo, se vytratil až na samotný konec zástupu, tak daleko od Drobečka, jak jen to šlo, a ani nedutal.

Porta s Heidem si zatím uprostřed zástupu vyměňova-li šť-avnaté nadávky a navzájem si vyhrožovali, že tomu druhému udělají díru do hlavy. Heide vinil Portu z toho, že jej schválně strčil do bláta, aby si zašpinil své čerstvě vypulírované boty. Což byla s největší pravděpodobnos-tí také pravda. Porta se koneckonců

ani neobtěžoval ně-jak obvinění vyvracet. Vystačil si s tím, že se posmíval a poškleboval a vůbec přiváděl Heideho do stavu šílené-ho vzteku, takže kdyby Dědek náhle nezvedl ruku a ne-přiměl celý zástup k zastavení, byli by si jistě zanedlouho skočili po krku.

„Co se děje, co se děje?“ zajímal se podplukovník. „Proč jsme zastavili? Vy jste něco zaslechl? Kde to by-lo? Co budeme...“

„Proboha, buďte zticha!“ okřikl ho Dědek pádně a bez nějakých cirátů. Plukovníka to zaskočilo tak, že skutečně okamžitě ztichl. Dědek pokynul Drobečkoví, aby přešel do čela zástupu, a společně se zaposlouchali.

„To vypadá na psy,“ prohlásil po chvíli Drobeček. „Zdá se, že po nás jdou.“

„Se psy?“ ozval se podplukovník. „Co je to za blbost! To je přece nesmysl!“

Jako obyčejně mu nikdo nevěnoval pozornost. Dědek začal udílet rozkazy.

„Vy ostatní radši zůstaňte, kde jste. Vezmu si svoji če-tu a půjdu zjistit, co se to děje.“

„Zase my?“ namítl Gregor.

Tiše jsme se vyplížili do lesa. Už i já sám jsem chvíle-mi zaslechl kňučení a kňourání psů, a protože stromy začínaly řídnout, spatřili jsme, že se blížíme k malé ves-ničce. Dědek na nás mávl, ať zastavíme, a zatímco jsme se krčili v podrostu, zkoumal celou scenerii polním da-lekohledem. Dokázal jsem rozeznat čtyři dlouhé náklad-ní vozy s americkým označením a několik mužů odě-ných do zelených uniforem NKVD, děsivého protějšku německého SS. V čele skupinky vedli na napjatých řetě-zech půl tuctu psů, divoce vyhlížejících stvoření podob-ných vlčákům, jen větších a těžších, očividně dychti-vých rozběhnout se napřed. Podle hustých kožichů šlo nejspíš o nějaké sibiřské plemeno.

„Vypadá to, že nejspíš nejsou jen tak na nějaký nedě-l-ní odpolední procházce,“ usoudil suše Dědek.

„Počítám, že jdou vážně po nás.“

„Kdyby nám nabídli něco pořádného k jídlu a postel na noc,“ zamumlal Gregor, „šli bysme s nima na požá-dání a mohli by si ušetřit všechny tyhle pitomý zmatky a starosti.“

Vojín Abt se ihned dychtivě vyklonil kupředu. „Proč to nezkusit, když už jsme tady?“ zeptal se.

„Když se vzdáme dobrovolně, jako projev dobrý vůle...“ V půli věty ho umlčela šlupka do hlavy od Drobečka. „Ještě chvíli a vlastnoručně tě předhodím těm jejich psům! Koukej si radši připravit kulomet, a to hodně rychle.“

„Tak jdeme na to.“ Dědek se otočil a naznačil nám, abychom zaujali pozice. „Porto, tvoje skupina zůstane tady se mnou. Gregore, seber svoje muže a rozmístěte se nalevo. A zbytek ať je v pohotovosti ke střelbě, jakmile dám znamení.“

Poschovávali jsme se mezi stromy a vyčkávali, až se nic netušící Rusové dostanou na dostřel. Psi kňučeli a napínali řetězy, jen jen se rozběhnout. Patrně už zachy-tili náš pach.

Porta se opět krmil. Otevřel si poslední konzervu a teď si nenasytně olizoval rty.

„Hovězí ve vlastní šťávě,“ vysvětlil mi, když si všiml, že se na něj dívám. „Dáš si?“

„Teď rozhodně ne,“ odmítl jsem. „Momentálně bych to do sebe nedostal.“

Porta zabořil nos do konzervy a zbožně začichal. Mně to nicméně vonělo asi jako milion městských popelnic. Žádný div, že se psi div neutrhli ze řetě-zů. „Teď musela věřit a otáčet hlavy po větru všechna zvířata v celém Polsku.“

Vojín Abt seděl v mokré trávě a znovu naříkal nad svou nohou. Otvory po kulce mu už po okrajích zmodra-ly a stehno nateklo jako ohromný špekáček. Nám to však bylo v téhle chvíli dočista fuk, i kdyby mu měla celá no-ha upadnout. Svým způsobem by to pro nás znamenalo i jistou úlevu. Aspoň by si už neměl na co pořád stěžovat.

„Víš, co by sis na to měl dát?“ zeptal se ho s vážnou tváří Barcelona.

„Ne, co?“ Abt na něj pohlédl se zábleskem naděje ve svých prasečích učitelských očkách. „Co bych si na to měl dát?“

„Ovčí hcanky,“ odvětil Barcelona. „To je starej ven-kovskej léčebnej prostředek. Dělá to hotový zázraky. Musíš si najít vykastrovanýho berana a celej se od něj nechat pochcat. ... A v mžiku budeš jako rybička.“

Nato nenuceně odkráčel s veselým úsměvem na rtech. Abt se s námahou rozzuřeně škrábal na nohy.

„Parchante!“ ječel. „Všiví parchanti, všichni jste všiví parchanti, jeden jako druhý!“

„Fajn, fajn,“ zavrčel Drobeček a stáhl ho zpět na zem. „Tohle si schovej pro Rusáky. Na nás s tím mrháš zby-tečně.“

Gregor po mé levici právě obšírně vyprávěl Lenzingo-vi jakousi zkomolenou historku o tom, jak kdysi stěho-val z pátého patra nějakého domu po točitém schodišti koncertní křídlo, na němž se nesmělo objevit jediné škrábnutí. Pak se do příběhu náhle přimíchala nahá švédská prostitutka s prsy jako melouny, ačkoli bych vám vážně nedokázal vysvětlit jak, a podle výrazu v je-ho tváři si troufám tipovat, že by toho nebyl schopen ani Lenzing. Vlastně si nejsem nijak zvlášť jistý, že Grego-rovo vyprávění vůbec poslouchal. Hleděl mezi stromy směrem na blížícího se nepřítele a možná v duchu pře-mítal, kolik svých pokrevních bratrů dokáže zabít dřív, než oni zabijí jeho.

Heide si s tichou vážností vytáhl jeden ze svých čisti-cích hadříků a urputně jím leštil kulomet. Ten už teď zá-řil jako maják a s největší pravděpodobností upozorňo-val na naši přítomnost každého ruského vojáka v Polsku, nicméně Heide s ním stále ještě nebyl spokojený.

Legionář bedlivě sledoval příchod Rusů se psy a in-formovalo jejich vzdálenosti muže u kulometů. Blížili se s nasazenými bajonety, psi bez ustání napínali řetězy, hlavy skloněné a čumáky až u země. V čele pochodoval důstojník s nagajkou v ruce.

„Pět set kroků,“ oznámil Legionář.

Dědek přiložil pušku k rameni a odjistil ji.

„Dostřel dvě stě.“

Barcelona se ke mně obrátil.

„Připraven?“

Přikývl jsem a ukázal na hromádku granátů, které jsem měl rozložené před sebou.

„Fajn. Po druhý salvě.“

„Tři sta kroků,“ řekl Legionář.

Vojín Abt zhluboka zaskučel a okamžitě schytl od Drobečka pohlavek. Porta neochotně odhodil prázdnou konzervu od hovězího a sebral svou pušku. Psi už v té-hle chvíli vyváděli jako pominutí a jejich vodiči se se-hnuli, aby je vypustili.

„Dvě stě padesát,“ zamumlal Legionář. „Dvě stě dva-cet pět... dvě stě...“

„Pal!“

Čtyři kulometry zarachotily unisono. Důstojník s na-gajkou byl rázem proděravěný kulkami od hlavy až k patě. Drobeček se triumfálně rozchechtal.

„Je to jako házení šipkama!“ prohlásil.

„S lidskýma terčema,“ doplnil ho Lenzing.

Rusové zaváhali. Několik z nich se otočilo nazpět, ale byli lapeni mezi dvěma ohni a neměli jinou mož-nost než pokračovat dál. Před nimi ležely německé zbraně, za nimi ruské. Jeden z jejich vlastních důstoj-níků zahájil palbu z automatické pušky a jeho kulky jim varovně hvízdaly nad hlavou. Psi žádné pobízení nepotřebovali. Vyrázili směrem k nám, vrčeli a cenili zuby. Vojín Abt při tom pohledu vyrazil zděšený výkřik a obrátil se k útěku. Naštěstí pro něj zakopl přes povalený kmen a Legionář ho kopancem přiměl k ná-vratu. Drobeček byl v té chvíli plně zaměstnán kulo-metem, jinak by mu jistě už vpálil kulku do zad, a sbo-hem vojíne Abte.

Zazněla druhá salva a všichni psi až na jednoho popa-dali. Ten poslední, ohromná černá bestie, zamířil v zá-chvatu zuřivosti k Dědkovi, zuby vyceněné a mordu pl-nou slin. Dědek nevzrušeně zacílil a střelil ho dřív, než se k němu zvíře stačilo dostat příliš blízko. Dědek nikdy nezpanikařil. Pes uskočil stranou a začal výt bolestí. Le-gionář jen chladně vytasil revolver a prohnal mu kulku hlavou.

Mých granátů bylo sotva potřeba. Bitva skončila dřív, než se vůbec stačila pořádně rozproudit, a Dědek nám dal znamení, že můžeme vylézt.

„Kdyby válka byla vždycky takováhle sranda,“ prohlásil Drobeček, sám se sebou nadmíru spokojený, „vůbec by to nebylo zlé.“

„Trochu zvláštní sranda,“ podotkl sklesle Lenzing. „Ale vážně rád bych věděl, co přijde potom, až tohle všechno skončí.“

„Co až skončí?“

„Válka - sranda - boje...“

„No, až to skončí, tak to prostě skončí, no ne?“

„Že by to bylo takhle prostý?“ namítl Lenzing.

„Já si to radši ani nepředstavuju,“ ozval se Legionář.

„Deset k jedný, že až se zbavěj Hitlera, začne to všechno nanovo, aby se zbavili jeden druhýho.“

„A kde pak budeme my?“ ptal se dál Lenzing. Legionář se usmál.

„Inu, kde budeš ty, to je nám všem naprosto jasný, ne?“

Venku na barikádách mávat rudou vlajkou a provolávat smrt americkým kapitalistům!“

„To nevím,“ odvětil Lenzing. Povzdech si. „To ne-vím... Kolikrát mě napadá, že už jsem podobných věcí viděl tolik, aby mi to vystačilo do konce života.“

K podplukovníkovi se zbytkem roty jsme se vrátili krátce před západem slunce. Tomu se tak ulevilo, že nás znovu vidí, až mu málem vyhrkly slzy radosti. Napadlo mě, co by se s nimi asi stalo, kdybychom se nevrátili. Kdo z nich by se ujal velení a zda by se dobrovolně ne-vzdali nepříteli.

„Četaři, přemýšlel jsem,“ řekl podplukovník a poklepal Dědku po rameni. „Přemýšlel jsem,“

pokračoval, „ať se propadnu, jestli vím, jak se dostaneme zpátky k řece.“

Nastala chvíle ticha. Dědek zdvolile čekal, že uslyší, jaký výsledek všechno to přemýšlení přineslo, ale jak se zdálo, tak tu nakonec žádný výsledek nebyl.

„Aha,“ pronesl tedy.

„Inu, je to tak,“ řekl podplukovník. „Je to v kostce právě tak. Aspoň podle mého názoru.“

„Takže... ehm... co byste navrhoval dělat, pane?“

„Eh, mno, teď... když se to tak vezme...“ Podplukovník si pošoupl helmu do týla a potrháním kapesníkem si otřel své huňaté obočí. „Je to, pochopitelně, věc důkladného uvážení, že ano?“

„To jistě je, pane“ přitakal Dědek vážně.

Následovala další odmlka. Podplukovník náhle celý zešedl a vypadal skutečně velmi starý. Podobal se už zpola pohřbené mrtvole. Bylo mi ho skoro líto.

„Víte co?“ vložil se mezi ně nečekaně Barcelona. „Já bych měl možná nápad.“

S nadějí jsme se na něj otočili. Barcelona nemíval ná-pady často, ale když už nějaký dostal, stálo obyčejně za to si ho poslechnout.

„Podívejte,“ řekl. „Tady jsme my... tady je řeka... a tady Rusové. Je to tak?“

„Přesně tak,“ potvrdil podplukovník, aby dokázal, že má přehled o situaci. „Jsme obklíčeni.“

„Takže co uděláme?“ zeptal se Barcelona. „Přepadne-me nějakou ruskou četou - odstraníme je - sebereme jim, uniformy. Propracujeme se až dolů k řece. Podíváme se, jestli most pořád ještě stojí. Pokud stojí, přejdeme přes. Nikdo nás nezastaví. Budou si myslet, že jsme Rusové. Pokud nestojí...“ Ukázal palcem přes rameno. „Tadyhle Porta mluví tou jejich hatmatilkou. Může se poptat ko-lem a zjistit, jestli tu není ještě nějaká jiná cesta přes, zjistit, co se vlastně děje. A kdyby všechno ostatní se-lhalo, můžeme si postavit vlastní most. Příkazy shora. Jednoduchý jak facka. Kdo by se s náma hádal?“ „

„Hej!“ ozval se Drobeček. „Ten nápad není zas tak úplně blbej!“ Obrátil se rozjařeně na nás ostatní. „Jen si to představte,“ prohlásil. „Oblíknem si ruský unifor-my a můžeme v nich pochodovat celou cestu až do Berlína!“ „

„Jestli ale mám bejt já ten, co bude mluvit,“ řekl Porta, který byl tím, kdo mluví, vždy, ať se octl v jakékoli situa-ci, „pak trvám na tom, že budu přinejmenším plukovník.“

„Bud' si, čím chceš,“ odvětil Barcelona, „hlavně když se dostaneme přes řeku.“

Podplukovník se tentokrát tvářil skutečně utrápeně. Měl také proč: Porta s Barcelonou byli naprosto schopní pokusit se svůj plán provést. Podplukovník si odkašlal.

„Raději půjdeme dál,“ hlesl nervózně. Nepochybně už se mu hlavou honily představy, jak byl chycen v rus-ké uniformě a zastřelen jako zvěd, ačkoli to sotva mohlo být horší než být chycen v německé uniformě a být za-střelen jako nepřátelský voják. „Víte, četaři,“ řekl ti-chým, důvěrným hlasem Dědkovi, „při nápadech těch vašich mládenců člověku až tuhne krev v žilách...“

Zašli jsme zpět do lesa, hlouběji mezi tyčící se stromy a husté křoviny. Přestalo pršet a z rozbahněné země stoupala pára. Komáři by li úplně všude, pronásledovali nás v ohromném bzučícím mračnu a bylo jich tolik, že nás to málem dovádělo k šílenství. Drobeček je náhle přestal zahánět pryč od své tváře a

zvedl ruku ve výstražném gestu.

„Rusové,“ pronesl.

Ztuhlí jsme. Nikdo z nás nebyl s to rozeznat cokoli jiné-ho než obyčejné lesní zvuky, ale byl by ješitný blázen, kdo by se chtěl s Drobečkem v podobných záležitostech přít.

„Tak jen do nich,“ sykl Kuls, který měl teď pásky Červeného kříže už na obou rukávech, aby skutečně ni-kdo nemohl pochybovat o jeho poslání.

„Nebud' cvok!“

Dědek ho zadržel. Zůstali jsme stát a poslouchali, do-kud Drobeček tiše neukázal prstem. Naklonili jsme hla-vy tím směrem a pomalu začali rozeznávat série zvuků, které očividně neměly se šuměním listí nic společného. Byly to zvuky klapání kohoutků, zvuky lidských hlasů, zvuky těžkých bot v podrostu...

„Tamhle!“

Dědek se rozběhl stranou od pěšiny, kde se kupily ohromné stohy spadaneho listí. Rukama odházal vrchní vrstvu, pak vytáhl bajonet a začal dlabat poddajnou, vlh-kou zemi. Brzy byl pohřbený až po krk a i my ostatní jsme se zavrtávali jako přerostlí krtkové.

„Jste si jistý, že je tohle ten nejmoudřejší nápad?“ vy-dechl podplukovník.

Ať moudrý či nikoli, už bylo příliš pozdě vymýšlet něco jiného. Schoulili jsme se ve svých hnízdech do klu-bíčka, s hustými peřinami listí na sobě a zeminou všude kolem. Rusové už byli nedaleko. Jasně jsem zaslechl, jak na nějaké pušce cvakla pojistka. Přímo jsem cítil těž-ké kroky, jež se k nám blížily. Slyšel jsem mluvit hlasy.

„Nět germanskij! Job tvoju mat', Pjotr.“

Připadalo mi, že se pod zemí zadusím. Nechal jsem si malou škvíru pro přístup vzduchu, ale teď mne posedla myšlenka, že se tento otvor uzavřel, že se pomalu udu-sím vydýchaným vzduchem. Po zádech i po hrudi mi za-čal stékat pot. Ležel jsem schoulený jako embryo v dě-loze, kolena přitažená až k bradě, paže omotané kolem nohou. Zachvátila mne panika, praskaly mi plíce, už jsem to nedokázal vydržet, musel jsem ven... Zahryzl jsem se zuby pevně do pažby revolveru, tlačil jsem si ho do úst. Před očima mi začala tancovat zářivá světélkaja-ko hejno barevných rybiček. Cítil jsem, jak mi cosi leze po tváři a po nose a připadalo mi, že každou chvilku musím kýchnout...

Nad hlavou mi podrostem duněli Rusové, pokřikovali na sebe navzájem a smáli se.

„Job tvoju mat'!“

Vykračovali si po pěšině, šťouchali a dloubali do na-šeho lože z listí. Dostal jsem strašné křeče do obou ru-kou, ale neměl jsem dost místa, abych mohl pohnout byt' jen jediným prstem. Někde venku zazněl výstřel. Na okamžik jsem si pomyslel, že jsme byli objeveni, a hla-vou mi proletěla vlna děsu, když jsem si představil, jaká mučení by nás čekala, kdyby nás tu objevili takhle po-hřbené pod zemí a neschopné se bránit. Smrt zaživa. Ne-bylo by moudřejší se odsud vyhrabat a pokusit se prch-nout, hned teď, dokud měl člověk ještě šanci? Lepe zemřít na sladkém, čerstvém vzduchu než se pomalu za-dusit v téhle podzemní rakvi.

„Russkije jezde, stoj!“

Kolik jich tam ještě je? Jak dlouho to ještě bude trvat, než hledání vzdají a nechají nás na pokoji?

Močový mě-chýř jsem měl na prasknutí, do celého těla mi z něj vy-střelovala žhavá, bodavá bolest.

Pomalu a zahanbeně jsem nechal žhavou moč protékat mezi nohama. Úleva, jakou mi to přineslo, byla tak intenzivní, že na nějakou dobu přebila veškeré ostatní potíže.

Nahoře nad námi, i když teď už ve větší vzdálenosti, se nepřestávaly ozývat hlasy, nepřestávaly praskat vý-střely. Museli střílet všechno, co se kde hnulo; vrány, myši, snad i komáry.

Zhluboka jsem do plic nabral zatuchlý vzduch. Cítil jsem, jak mi pulz zoufale bije na protest. Teď jsem vě-děl, jak se asi musí cítit jablko ve varnici. Dobře si vzpo-mínám ze školy, jak jsme dávali jablka do varnic. Když jste je tam nechali dostatečně dlouho, začala se skutečně vařit, právě tak jako já teď.

Kdokoli venku musel jistě vidět, jak na místě, kde ležím, stoupá ze země pára...

„Hej, to je zvláštní,“ ozval se Porta. „Kde je Sven?“

„Jsem tady dole,“ zachraptěl jsem. „Jsem tady dole!“

Zoufale jsem se snažil pohnout hlavou a prokletit si v listí průzor, ale jako bych byl od krku dolů celý ochr-nutý. Pokusil jsem se volat o pomoc, ale hlas jsem měl tlumený listím, takže mě nikdo neslyšel.

„Musí tady někde bejt,“ prohlásil Drobeček a šlápl mi jednou ze svých ohromných, těžkých bot přímo na hlavu.

Vytáhli mě ven a oklepali, pošťuchovali do hrudi a pleskali po tváři. Kuls pobíhal kolem se svými páska-mi Červeného kříže na rukávech a radil, co má kdo dě-lat, vždy několik vteřin poté, co to dotyčný udělal. Brzy jsem se začal cítit zase skoro v pořádku a dokonce jsem si začal uvědomovat i teplý, vlhký flek na kalhotách.

„Já myslel, že už jsme tě dočista ztratili,“ pověděl mi přátelsky Drobeček.

Vyrazili jsme na další cestu nekonečným lesem. Už dávno jsme vyčerpali všechny své zásoby a žaludky nám začínaly hlasitě a bolestivě kručet hlady. Zejména pro Portu bylo obtížné toto strádání snášet. Počal si v hlavě sestavovat různá jídelní menu a odříkávat je na-hlas všem okolo. Nakonec už to Dědek nevydržel a zdvořile ho požádal, zda by nemohl držet hubu, načež se Porta ponořil do významného, trucovitého ticha a ne-promluvil ani slovo dobrých deset minut.

O půlnoci byl vyhlášen odpočinek. Usadili jsme se pod stromy a z čirého vyčerpání upadli okamžitě do spánku. První hlídku měl držet vojín Abt. Byl bezmála mrtvý strachy. Každý stín, každé zašustění stébla trávy mu usilovalo o infarkt. Ve stehnu mu teď cukalo a on byl najisto přesvědčený, že se mu do rány dostala sněť. Opa-trně vytáhl z kapsy malý čtvereček papíru, který před námi uchovával v tajnosti už několik dní. Byl to kousek vtíravé nepřátelské propagandy, shozený letadlem, aby jej sebral nějaký právě takový lehkověrný blázen jako vojín Abt. Obrátil se ke svým spícím druhům zády a ve světle hvězd si začal papírek znovu předčítat.

„PRŮVODNÍ LIST,“ pravilo se na něm. „Tato pro-pustka zaručuje volný průchod berémukoli příslušníku německých ozbrojených sil, berý se rozhodne dobro-volně přejít k ruské armádě.

(Podepsáni) M. S. Malinan, divizní generál, K. K. Rokossovskij, vrchní velitel rus-kých ozbrojených sil v Polsku.“

Abt papírek složil a pečlivě vrátil do kapsy. Pak otevřel své pouzdro na náboje a vyndal z něj kousek suchého chleba, který zamyšleně přežvykoval několik dlouhých minut. Nakonec se rozhodl. Vykradl se mezi stromy, tam vzal nohy na ramena a rozběhl se, jako by mu v patách uháněli všichni čerti. Na sněť v noze pro tu chvíli dočista zapomněl. Revolver i několik ručních granátů odhodil cestou do křoví. Sundal si pásek i s pouzdry na náboje, zbavil se helmy i pušky. Se sklo-něnou hlavou pelášil směrem k vesnici obsazené rus-kými jednotkami.

„Nestřílejte! Nestřílejte! Přicházím se k vám přidat! Mám u sebe průvodní list od vašich generálů!“

Dva Sibiřani stáli a pozorovali ho, jak se k nim prodí-rá vysokou, tuhou trávou močálu. Nad hlavou mával špi-navým šedým kapesníkem na znamení svých přátel-ských úmyslů a každý mohl vidět, že je neozbrojen. Muselo být zřejmé, dokonce i bez všeho toho povyková-ní a křiku, že je to německý dezertér.

Sibiřani pozvedli kulomety a připravili se k palbě. „Nestřílejte!“ zaječel vojín Abt. „Já nejsem nacista!“

Zastavil se před nimi, mával v jedné ruce svou míro-vou vlajkou a v druhé průvodním listem. Sibiřani ho chladně a rozvážně sprovodili ze světa. Ještě když se ká-cel k zemi, prosil o slitování.

Vítr popadl kapesník a vynesl ho vysoko nad stromy. Průvodní list letěl kus nad zemí, až se ztratil v jednom křoví.

První, kdo objevil, že nás náš samozvaný dezertér už skutečně opustil, byl Barcelona.

„Sakra, proč jsme toho parchanta neodpráskli, dokud jsme měli možnost?“ reptal Porta.

Bylo nám jen malou útěchou, že pokud se už dostal k nepříteli, je touhle dobou s největší pravděpodobností dávno mrtvý. Rusové byli teď upozorněni na naši pří-tomnost a jistě se nás vydají hledat, čímž se naše šance rapidně snižují.

Po zbytek noci a následující dopoledne jsme pocho-dovali z místa pryč, jak nejrychleji jsme mohli, klestili jsme si cestu hustým podrostem, rozdírali si šaty na cá-ry o trny a větvičky, klouzali po rozbahněných svazích, brodili se hlubokými, rozlehlými, ohavně páchnoucími močály. K poledni jsme dorazili na paseku, kterou pro-tínala široká, klikatá cesta. Pochodovala po ní dlouhá kolona vojáků. Byli to ruští vojáci a směřovali k zápa-du. Tiše jsme se stáhli do úkrytu pod stromy. Pokud by se nám nepodařilo tu cestu překročit, znamenalo by to zacházku několika kilometrů, při níž bychom s největší pravděpodobností ztratili v rozlehlém lese správný směr. Nedalo se dělat nic jiného než zůstat skryti v

křo-ví, čekat na tmou a doufat, že pak nekonečné prouděnívojáků ustane.

Setmělo se, ale žádný útlum nepřišel. Na cestě bylo stejně rušno jako dřív. Čekali jsme další hodinu. To už byla skutečně tma a vypadalo to, jako by se na pochod dala celá ruská armáda a pravděpodobně se nehodlá za-stavit celou noc.

„Už mě to ale vážně točí,“ ozval se Porta. „Takhle tu budeme tvrdnout do soudného dne. Moje břicho už to napětí moc dlouho nevydrží.“

„A co bys s tím asi tak chtěl dělat?“ zeptal se Dědek zemdleně.

Porta se zamyšleně zahleděl na cestu. Pak mrkl k ob-loze, která byla celá zatažená a bez jediné hvězdičky. Znovu stočil pohled na cestu, a než mu v tom mohl ně-kdo zabránit, vstal a vyběhl ven. Proklouzl na druhou stranu téměř pod koly jednoho nákladáku. Čekali jsme, kdy vypukne panika a střelba, ale konvoj pokračoval po-kojně svou cestou.

„Co vy na to?“ zeptal se Legionář. „Myslíte, že to sto-jí za pokus?“-
Dědek pokrčil rameny.

„Kde projde jeden, tam by podle mě mohl projít i zbytek...“

Během půlhodiny jsme byli v bezpečí na druhé stra-ně. Já jsem v panice a spěchu zapadl nohou do vyježdě-ných kolejí a natáhl se přímo do cesty blížícímu se T-34. Podařilo se mi odkulit se stranou jen vteřinku předtím, než došlo k nejhorsímu, a zůstal jsem přikrčený ležet v příkopě, dokud kolem mne vozidlo neprojelo a nepo-stříkalo mne blátem od hlavy až k patě.

Vydali jsme se dál, hlouběji do temného lesa, vděční, že jsme zase po posledních několika hodinách stráve-ných v podřepu v křoví v pohybu. Pochodovali jsme ce-lou noc a k ránu k nám konečně začalo doléhat šplouchá-ní řeky, která kdesi pod námi narážela do břehů. Blížili jsme se k okraji lesa, vykračovali jsme si pěkně jeden za druhým po úzké pěšině. V čele šli Drobeček s Portou. Smáli se a přes rameno k nám posílali ledabylé poznám-ky, jako by byli na nějaké nedělní odpolední procházce kdesi tisíce kilometrů daleko od nebezpečí. Nikdy jsem si nebyl úplně jistý, zda mají tihle dva skutečně nervy z oceli, nebo se jim jen prostě nedostává představivosti.

Přes všechnu projevovanou bezstarostnost zůstávali však stále ve střehu. Náhle jsme spatřili, jak Drobeček klesl na koleno a kývl na Portu, ať jeho příkladu následuje. Dědek zvedl varovně ruku. Náš zástup se ihned zastavil. Pomalu a tiše jsme se sunuli kupředu po břiše, centimetr za centi-metrem po ostré, kamenité zemi.

Před námi se rozkládala úrodná zelená pole, sbíhající až dolů ke břehům řeky. Most byl vyhozený do vzduchu a jeho pokroucené pozůstatky vyčuhovaly z vody jako varovně vztyčené prsty. Nedaleko stály ruiny nevelké budovy, byly ohořelé a dosud z nich stoupal slabý dým. Pravděpodobně šlo o strážní boudu náležející k mostu.

Přímo před námi ležel statek. Dědek si ho chvíli prohlí-žel polním dalekohledem..

„Ruská jízda,“ řekl pak. „Podle vzhledu bych to hádal na kozáky.“

Bezmála ještě předtím, než domluvil, vynořil se mezi stromy jen několik metrů od nás muž a vydal se po pěši-ně směrem od nás. Ani jednou se neohlédl naším smě-rem a patrně neměl ani ponětí o naší přítomnosti. Drobe-ček čile vyskočil a tiše se pustil za ním. Omotal mu ruku kolem krku a tvrdě vrazil revolver do žeber.

„Cekneš a je po tobě!“

Muž byl natolik vyděšený, že se na nějaký zvuk ani nezmohl. Otevřel ústa dokořán, oči mu zamrzly a ze-skelnatěly strachem. Na okamžik jsem si pomyslel, jest-li snad nedostal srdeční záchvat. Byl neozbrojený a na první pohled to nebyl voják.

„V pořádku, můžeš ho pustit.“ Dědek pokynul Dro-bečkovi, který neochotně uvolnil sevření kolem krku své oběti. „Kdo jsi? Co tady pohledáváš?“

„Já přítel,“ odpověděl chlapík dychtivě. „Já přítel. Ne komunista. Přítel... Panimaješ?“

„No jasně že panimaju!“ ušklíbl se Porta. „Ty ne ko-munista. Ty přítel... to jsi nám toho o sobě vážně řekl, kamaráde!“ Odvrátil hlavu a opovržlivě si odplivl na ce-stu. „Pěkně ubohá pohádka!“

„Ale prosím, pane, to pravda - to pravda, co já poví-dám...“

„Jo?“ odvětil Porta. „Víš ty co? Mě vážně udivuje, ko-lik Rusů, na který člověk dneska narazí, hnedka slepě přísahá, že nejsou komunisti. Z toho jsem fakt úplně na větvi... Jednu chvíli by si vyřvali hlasivky,

jak provolá-vají slávu tomu podělanýmu Stalinovi, a druhou už ti tvrděj, že ne komunista, já přítel...“ Muž horlivě postoupilo krok kupředu a začal kolem sebe mávat rukama. V obličejí trochu připomínal králíka.

„Já ne Rus, já ne Rus! Polak! Polak! Já Polak! Ladislav Mniaszko.“

„Jakže?“ zeptal se Drobeček.

„Ladislav Mniaszko.“ Muž si zabodl ukazováček do hrudi a usmál se na nás od ucha k uchu. Pak ukázal přes rameno na statek. „To můj dům. Tam dole. Můj dům.“

„Tvůj dům?“ Dědek nakrčil obočí. „Plnej ruskejch vojáků?“

„Oni mi ho vzít, pane. Má žena a dítě, oni pořád tam dole. I má sestra. Můj otec,“ znovu ukázal rukou, tento-krát přes údolí na ruiny strážního domku, „můj otec, oni zabít. On hlídat most. Oni zastřelit, vypálit dům.“

Nastala chvíle ticha. Hleděli jsme střídavě z muže na statek a na zničený most. Koneckonců nezněla ta histor-ka nijak neuvěřitelně.

„A ty?“ zeptal se Dědek. „Jak je to s tebou?“

„Já doma z války. Já vidět Rusy. Já utéct. Já nevědět, co si počít...“

„Zabte toho parchanta!“ zvolal náhle Kuls a dral se kupředu. „Zabte ho, ať to s ním skončíme! Žádnýmu prašivýmu Polákovi se nedá věřit, to víte stejně dobře ja-ko já. Je to celý snůška špinavejch lží! Je to jen lest, jak nás nalákat tam dolů! Podřízněte mu krk a pošlete jim ho tam zpátky!“

„Tak to by snad stačilo,“ přerušil ho chladně podplu-kovník. „Nezapomínejte laskavě, že tady velím já.“ Kuls mu věnoval výhrůžný pohled. Porta podal roz-třesenému Polákovi láhev, který ji přijal se rty staženými do vděčného úsměvu.

„Pověz mi,“ oslovil ho znovu Dědek, „ted' když je most pryč, existuje ještě nějaká jiná cesta, jak se dostat přes řeku? Dokážeš nás dovést na druhou stranu?“

Muž přikývl.

„Tak jest, pan... Jen...“ Kývl hlavou směrem ke stat-ku a rozhodil bezmocně rukama. „Rusové, pane...“

„S Rusama si nelam hlavu,“ odvětil Dědek formálně. „Ty si bereme na starost my. My za tebe vyřídíme Rusy a ty se soustřeď na to, jak nás dostaneš na druhou stranu řeky.“

Když jsme se opatrně přibližovali k okupovanému statku, spatřili jsme, že Rusové hodují na předním dvor-ku. Zapálili ohromný oheň, pekli si na rožni pečínku z hovězího, popíjeli u toho a tancovali s povykáním kolem plamenů. Jeden z nich náhle ztratil rovnováhu a spadl po hlavě do řevavého uhlí v obvodu ohniště. Těž-ko říct, zda byli jeho druhové příliš opilí, aby si ho všim-li, nebo jen příliš necitelní, aby se o něj starali, ale ať tak nebo tak, ani se nehnuli, aby jej vytáhli zpět do bezpečí.

„Jen ať ho nenechají spálit!“ zamumlal Porta.

Měl pravděpodobně spíš na mysli hovězí než Rusa. Pozorně sledoval opékání dalekohledem po celou cestu, co jsme po pěšině scházeli dolů, a byl viditelně stále ne-trpělivější, aby maso už nebylo připečené, až dorazíme na místo.

„Na maso kašlu,“ prohodil Drobeček. „Mě zajímá je-dině chlast.“ Netrpělivě se obrátil na Dědka.

„Nemůžu trochu přidat do kroku? Tam dole mají pravou, nefalšo-vanou ruskou vodku.“

„No dobře, jen žádnou paniku,“ odvětil Dědek přátel-sky. „Vždyť už tam budem.“ Přikázal nám zastavit.

„Barcelono, ty s Gregorem zůstanete tady a budete nás krýt. Drobečku, ty a...“ zaváhal, „ty a Kuls půjdete na-před s Ladislavem. My ostatní pak za váma. A pamatujte si - žádný granáty. Někde jsou tam tři civilisti. Chci je dostat ven živý.“ Pak kývl na netrpělivého Poláka. „V pořádku. Můžete jít.“

Drobeček vyrazil směrem ke statku. Ladislav hned za ním. Dědek se v očekávání obrátil na Kulse.

„No? Slyšel jsi, co jsem říkal?“

„Slyšel! Ale jestli si myslíš, že strčím svůj krk do oprátky, jen abych zachránil dvě všivý, smradlavý pol-ský děvky a jednoho usoplenýho haranta, tak tó jsi teda úplně vedle!“

Dědek se zamračil.

„Odmítáš uposlechnout rozkaz?“

Kulsův vzdorovitý pohled znejistěl. Rýpl špičkou bo-ty do země.

„Nepotřebujeme žádnýho pitomýho Poláka, aby nám ukazoval, jak se máme dostat přes řeku... Proč mu sakra neproženeme kulku hlavou a nenecháme ho tu shnít?“

„Protože tady velí podplukovník a podplukovník roz-hodl jinak!“

Všichni jsme se otočili na podplukovníka, který se nesmlouvavě, po vojensku poškrábal na krku a vypjal ramena.

„Přesně tak,“ potvrdil. „Jste od tohoto okamžiku ve vazbě.“ Pokynul Gregorovi. „Vy na něj dáte pozor.“

„Provedu, pane!“ odpověděl Gregor s jistým škodoli-bým podtónem.

Kuls se zachmuřil.

„Ještě jsem nedomluvil,“ prohlásil, částečně k Dědko-vi, částečně k podplukovníkovi. „Tohle vám totiž nemů-že projít. Mám bratra u Říšský tajný služby. Tam si s lid-ma, jako jste vy, uměj poradit. Riskovat životy německých vojáků kvůli jednomu prolhanému, vychca-nýmu Polákovi! To vás přijde draho.“

Gregor ho tvrdě udeřil pažbou pušky do ledvin.

„Ještě pípneš, Kulsi,“ podotkl, „a tvůj bráška u Říšský tajný služby se už s tebou nesetká...“

Před vstupem do statku stály dvě hlídky. Obě však na první pohled zpité pod obraz. První voják právě vydatně zvracel do živého plotu, druhý se naopak pokoušel tan-čit, seděl na patách a v sériích nekoordinovaných pohy-bů kolem sebe kopal nohama. Drobeček s Legionářem se k nim pokradmu připlížili. Jejich smrt byla rychlá a tichá, takže si Rusové ve své opilosti nejspíš ani ne-uvědomili, že zemřeli.

Drobeček sebral láhev vodky a dychtivě ji zdvihl ke rtům: byla však prázdná. Znechuceně ji odhodil pryč a zlostně nakopl bližší z obou mrtvol.

„Chlemtale lakomá!“

Utěšil se drancováním zlata, a ještě než dorazil Porta, který se hned pustil do práce na druhém z mrtvých stráž-ných, stačil už vytrhnout tři zlaté zuby. Drobeček vysy-pal obsah svého váčku z jelenice na dlaň ruky a chvíli si sbírku trofejí prohlížel. Dědek nad tím potřásl hlavou.

„Jednou,“ řekl Drobečkovi, „tě ty zlatý mrchy budou stát život. A můžu tě ujistit, že já pro tebe neuroním ani slzu.“

„Co ho zas žere?“ prohodil Porta, který se právě čile oháněl kleštičkami.

Drobeček pokrčil rameny.

„Mě se ptej. Počítám, že mu zas jen vlezl nějaký brouk do palice.“

Porta chápavě pokýval hlavou a pokračoval ve své nechutné práci. Na zvláštnosti Dědkova svědomí si už dáv-no zvykl. Když se dostal do své svatouškovské nálady, bylo nejlepší si ho prostě nevšímat. On s Drobečkem se na to dívali tak, že by toho z války jinak mnoho neměli. Pouhou marku denně a naději na kulku do břicha, tak proč si trochu nevypomocť několika zlatými zuby, když už se příležitost sama nabízí?

„Člověk přece musí myslet na nějaký úspory,“ prohlá-sil Porta moudře. „Válka nepotrvá navždycky.“

Člověk musí v životě myslet taky trochu dopředu.“

Vydali jsme se blíž ke statku. Dvůr byl plný hýřících kozáků. Utvořili široký kruh, objímali se navzájem ru-kama kolem ramen a tančili kolem ohně. Při tom po-skakování navíc hulákali a zpívali a každou chvíli se některý z nich oddělil od ostatních a za hromového po-tlesku proskočil plameny.

Ze stájí se ozývalo ržání a podupávání koní.. Tu a tam posedávalo několik malých skupinek, které tiše popíjely nebo kouřily, a pokud jsme viděli, žádné dal-ší hlídky nikde nestály. Přímou naproti domu jsme po-stavili kulomet. Porta jen lítostivě potřásl hlavou. Tihle ostří, veselí kozáci, to byli chlapi podle jeho gusta, a za jakýchkoli jiných okolností než v téhle zpropadené válce, by se okamžitě rozběhl, aby se k nim přidal. Namísto toho se teď na rozkaz svých pá-nů a v zájmu zachování vlastní kůže připravoval ke kr-vavé řezničině.

„Je to úplně škoda,“ prohodit „rozbít takovouhle skvělou párty...“

„Párty je nám ubađená!“ vyštěkl fanatik Heide.

„Radši nemel a pust’ se do toho, proč jsme tady! Neza-pomínej, že tihle muži jsou komunisti a přísluhovači mezinárodního židovstva!“

„Leda přísluhovači tvý báby,“ odvětil Parta. „Kdo ti zas nakukal tuhle kravinu?“

Stáli jsme v tichu a pozorovali dovádění poskakuj-cích kozáků. Odkudsi z lesa za našimi zády zakníkla liš-ka a začala houkat sova. Tma stále houstla, ale plameny ohně prosvětlovaly noc na kilometr daleko. Pomalu ale jistě se Rusové opíjeli naprosto do němoty. Jeden po druhém se potáceli dovnitř do statku. Venku jich nako-nec zůstalo jen pár a ti chrápali různě po zemi, kam zrovna padli. Celé místo se uklidnilo

a ztichlo. Dědek se k nám otočil.

„Připraveni?“ zašeptal.

Začali jsme se skrčení plížit vysokou travou kupředu. Ve statku byla tma, ani v jediném okně se nesvítilo. Ko-ně ve stáji ucítili náš pach, vzpínali se a ržáli, dupali po zemi a kopali do dvířek ve snaze dostat se ven. Byla to dobře cvičená vojenská zvířata, která instinktivně vycítila, že pro ně představujeme nebezpečí. Jenže jejich pá-nové leželi v opileckém kómatu a na jejich poplašná znamení neodpovídali. Teplá, sladká vůně sena se ve vzduchu mísila s kyselým zápachem zaschlých zvratků a rozlité vodky. Kouř ze skomírajícího ohně se táhl při-mo k nám, přinášeje s sebou voňavý požitek pečeného masa, jemuž Porta neodolal, a když jsme procházeli ko-lem, odřízl si bajonetem pořádné sousto. Maso se le-hounce odlouplo od kosti. Parta si ho hned napěchoval do pusy a žvýkal, až mu po bradě na límec stékala šťáva. Oči mu zahálila čirá extáze a on jako v transu už nataho-val ruku po dalším soustu.

„Kdepak, nic takovýho!“ zarazil ho přísně Legionář a postrčil ho ústím plamenometu směrem ke statku.

„Pro zbytek se můžeš vrátit, až to tu vyčistíme.“

U paty schodiště vedoucího do domu leželo asi tucet kozáků, jeden přes druhého na hromadě zmateně prople-tených nohou a rukou.

„Nachcaný jak slívy,“ poznamenal Gregor. Barcelona do jednoho z nich na zkoušku dloubl. Muž se usmál ve spánku. Rozpřáhl ruce a láskyplně objal Barcelonovu nohu.

„Nevéesta,“ zažbrblal.

„Ten je úplně zmámenej,“ podotkl Barcelona, zatím-co vyprošťoval nohu.

„Zab toho parchanta,“ pobídl ho Kuls.

Z vrcholku schodiště na nás mávl Dědek, abychom byli zticha.

„Zavřete huby a pojďte za mnou!“

Opatrně jsme otevřeli těžké dřevěné dveře. Panty by bývaly potřebovaly pořádně promazat, protože skřipaly tak hlasitě, že by to snad probudilo i mrtvého. Ale Ruso-vé chrápali dál. Dědek vešel po špičkách do haly. Ladislav mu cupital v patách bokem jako krab. Všude kolem se povalovala těla, rozvalená na židlích, natažená na podlaze, zavěšená přes zábradlí schodiště. Kromě nich tu byl šílený nepořádek prázdných lahví a louží moči i zvratků. Ladislav sevřel rty do tenké linky. Už ani tro-chu nepřipomínal svým vzhledem králíka. Teď vypadal jako muž, který je připravený na nejhorší a je pevně roz-hodnutý se pomstít. Chytil Dědka za ruku a ukázal mu směrem k ložnicím v prvním patře. Dědek přikývl.

Vykročili jsme vpřed přes rozložená těla a zamířili na opačný konec haly. V ohybu schodiště seděli dva obro-vití kozáci vojáci. Seděli vedle sebe na jednom schodě, zakliněni mezi stěnami svými širokými rameny a spali s hlavou položenou na prsou. Na klíně jim ležely kulo-mety. Nehodlali jsme riskovat. Drobeček je oba zaškrtil holýma rukama.

Pokračovali jsme dál. Odkudsi zdola z haly jsme za-slechli, jak Kuls brumlá něco o svém bratrovi u Říšské tajné služby, ale varovný Gregorův záhlavec ho záhy umlčel.

Když jsem se opatrně snažil protáhnout kolem onech dvou mrtvých seržantů, náhle se ozvala rána a ke mně se po schodech přivalila láhev vodky, následovaná padají-cím Drobečkem, který na ni v přítmí zřejmě šlápl a ztra-til rovnováhu. Oba s rachotem dopadli na kamennou podlahu. Jeden ze spících Rusů otevřel oči a poplašeně se posadil, ale Heide mu podřízl krk dřív, než měl dotyč-ný čas zjistit, co se to děje. Drobeček se se supěním zve-dl na nohy. V rozlehlém zrcadle zahlédl, jak se před ním z ničeho nic vynořila jeho vlastní hřmotná postava, a v šeru si ji spletl s nějakým nepřítelem. S divokým vý-křikem zvedl pušku a vypálil několik výstřelů. Když pak jeho vlastní obraz zmizel ve vodopádu roztříštěného skla, spokojeně si odfrkl.

„Pro Kristovy rány!“ sykl Dědek z vrcholu schodiště.

„Co to tam dole sakra vyvádíte?“

„To jen Drobeček doráží na větrný mlýny,“ odvětil jsem.

Jmenovaný se už mezitím protáhl kolem mě a uháněl zpátky nahoru, obličej potřísněný krví a pokrytý zabo-danými úlomky rozbitého skla.

„Ale dostal jsem ho, hajzla,“ prohlásil.

Mou pozornost upoutal Lenzing. Nervózně se roz-chechtal, ale hned si přikryl ústa dlaní.

„Jakýho hajzla?“ zeptal se Porta.

„Toho, co na mě vyskočil,“ vysvětlil Drobeček. Chvíli bylo ticho.

„Rozstřílel jsem mu ksicht,“ dodal Drobeček. Lenzing už se řehtal tak, že málem přepadl přes zábradlí. Byl jsem rád, že ho zase jednou vidím v takhle dobré náladě.

Dorazili jsme na odpočívadlo, Ladislav proklouzl ko-lem Dědky a chtěl vrazit do jedné dveří. Dědek ho však zadržel. Chvíli jsme stáli venku a naslouchali. Znělo to, jako by tam uvnitř poletoval celý roj včel.

„V pořádku. Otevřeme to...“

Dědek přikývl a Legionář jemně stiskl kliku. Na posteli se válela třesoucí se hora nahého masa.

Vydávala hluboké, pravidelné, protáhlé chrápání, které se rozléhalo celou místností. Z odhozených šatů jsme poznali, že má hodnost majora. Byl úplně plešatý a trochu připomínal Tarase Bulbu.

U nohou postele, celá zkroucená, ležela v bezvědomí mladá dívka. Roztřesený Ladislav na ni zůstal s bledou tváří zírat.

„Tvoje žena?“ zeptal se Dědek soucitně.

Polák zavrtěl hlavou.

„Sestra?“

Ladislav zvolna přikývl a odvrátil tvář ke zdi. Legionář vytasil svůj P38 a přiložil ho majorovi ke spánku, ale v tom vykročil dopředu Drobeček a odstrčil ho z cesty.

„Nech ho mně,“ řekl. „Mordování Rusáků mě začalo bavit.“

A nejvíce se mu to líbilo holýma rukama. Bylo to rychlé, čisté a nenadělalo se přitom příliš hluku. Krátké zachroptění a bylo po majorovi.

„Tady je ještě jeden,“ ozval se nevzrušeně Gregor.

Ukázal na vystrčenou ruku, která trčela zpod postele. Drobeček ji okamžitě popadl. Objevil se kapitán, až na košili a ponožky také nahý. Na jedné paži choval láhev vodky, usmíval se ze spánku a cosi si tiše brumlal.

Usmíval se ještě v okamžiku, kdy mu Drobeček přerazil vaz.

Dívka se zatím pomalu probírala k vědomí. Otevřela oči a s hrůzou zůstala zírat na místnost plnou vojáků. Troufám si říct, že na nás asi nebyl zrovna příjemný pohled; nemytí, neoholení, pokrytí blátem, načichlí potem, v uniformách na cáry. Nijak zvlášť mne nepřekvapuje, že když se k ní Drobeček přiblížil se žádostivým pohledem ve své ohavné tváři a s ohromnými prackama nataženými před sebe, zavřískla děsem. Nemohu jí nijak vidět ani z toho, že když se Porta posadil vedle ní na postel a svůdně se na ni usmál, zahryzla se mu do ruky. Předpokládám, že kdyby se jeden z těch dvou ocitl někde poblíž v okamžiku, kdy bych ležel nahý na posteli, nejspíš bych udělal totéž.

„Nechte ji na pokoji!“ odehnal je ostrým tónem Dědek. Drobeček s Portou se k němu otočili.

„Co je s tebou, starouši?“

„Řekl jsem, abyste ji nechali na pokoji!“ odsekl Dědek. Zvedl jsem majorovu odhozenou košili a podal ji dívce. Tiše se do ní zabalila.

„Dobře, půjdeme.“

Dědek ji odvedl k Ladislavovi, který stál po celou tu dobu u zdi s obličejem v dlaních, jako by si ani po všech těch dlouhých a bolestných letech války nebyl schopen připustit pravdu o lidské krutosti.

„Musíme se podívat ještě po tvé ženě,“ řekl Dědek jemně. „Proveď nás zbytkem domu.“

Našli jsme je dole ve sklepě, ženu i jeho malého synka. Obklopené bandou opilých kozáků, kteří vyspávali po orgiích v tratolišti krve svých obětí. Žena byla znásilněná a pobodaná nožem. Dítě nabodnuté na bajonet. Ne-potřebovali jsme se dívat dvakrát, abychom si byli jisti, že jsou oba mrtví.

Stáli jsme v tichu. Lenzing se odvrátil s rukama přes ústa. Dědek natáhl ruku k Ladislavovi. Legionář vzal dívku a odvedl ji ven. Dokonce i Portovi došla slova.

A pak, zcela nečekaně, Ladislav, klidný, vystrašený, králíkovi podobný Ladislav, zavyl bolestí a vrhl se na nejbližšího kozáka. Než se Drobeček probral z ohromení a přidal se k němu, stihl zaškrtnout tři. Během několika minut bylo vraždění u konce. Už nebylo koho zabíjet.

Vystoupili jsme po schodech nahoru ze sklepa a ven na dvorek. Neměli jsme další důvod pokračovat v prohledávání domu. Porta s Drobečkem, u nichž se rozhod-

ně nikdy nedalo mluvit o nějaké přecitlivělosti, se ihned pustili do zbytků jídla s pitím, protože později by třeba už nemuseli dostat příležitost. Kulse bylo opět slyšet, jak si bručí cosi o svém bratrovi. Zezadu ze stájí se ozý-val zvuk, jako by někdo vyléval vodu ze džbánu. Spo-lečně s Legionářem jsme se tam odplížili a objevili ko-záka, jak si napůl v mrákotách ulevuje do sudu na dešťovou vodu. Legionář ke mně otočil hlavu a mrkl. Ti-še vytáhl z boty nůž. Nechal jsem to na něm.

Kdekdo řádl po dvorku a podřezával hrdla. Hovězí pečeně už byla obraná na kost. Oheň dosud slabě čoudil, uhlíky v temnotě karmínově žhnuly. Drobeček s Portou se někam vypařili a my je vystopovali až v jednom pří-stavku. Seděli tam obkročmo na soudku domácího vína a uřvanými, chraplavými hlasy prozpěvovali vlastenecké písně. Během deseti minut se dokázali opít jak zákon káže.

Barcelona se k nám přičítal se zprávou, že objevil tři ruské náklad'áky naložené barely s benzinem, zaparko-vané pod stromy. Pak se bůhví odkud vyloupl podplu-kovník, nasáklý vodkou a poněkud nejistý v chůzi. Při-šel s toutéž novinou jako Barcelona.

„Na co ještě čekáme?“ zeptal se huhňavým, zastře-ným hlasem. „Tamhle pod stromy stojí tři nákladní vozy v dokonalém stavu. Proč je nějak nevyužijeme?“

Vylezli jsme zpět na čerstvý vzduch a vydali se přes dvorek za Barcelonou s podplukovníkem. Než jsme pak odešli nadobro, štědře jsme celé to místo pokropili ben-zinem - dům, přístavky i stáje. Koním jsme otevřeli vra-ta a ti se po prvních chvílích překvapení vyřítili ven a odklusali do bezpečí lesa.

„Sakra, jak já jim závidím,“ prohlásil žárlivě Gregor.

„Pro ně vlastně válka tímhle skončila.“

„Přesně tak,“ odvětil podplukovník. „Tupá zvířata ne-mají do krvavých lidských záležitostí co zasahovat.“ Ná-hle zahákl Gegerovi ruku kolem ramen a důvěrně se k němu naklonil. „Chcete něco vědět?“ zeptal se. „Než tohle všechno začalo, měl jsem stáj plnou těch nejnád-hernějších koní. Překrásná stvoření. Hezčí jste nikdy ne-viděl... A víte, co se s nimi stalo?“

„Ne. Co?“ otázal se Gregor.

„Vzali mi je,“ řekl podplukovník. „Vzali mi je na koňský maso. Nechutný obchod. Nechutný.“

„To vážně naštvě,“ prohlásil Gregor soucitně.

Dědek se ze všech sil snažil sehnat všechny dohroma-dy a připravit je k odchodu. Polovina roty byla opilá do nemoty a ta druhá dosud pobíhala po statku a hledala uzenou šunku a sýry, kterými by se zásobili na cestu. Nebyl mezi námi nikdo, kdo by neměl po kapsách zastr-kány aspoň dvě láhve vína nebo vodky. Tak dlouho jsme otáleli s odchodem a vzdorovali Dědkovým snahám o nastolení alespoň zdání nějakého pořádku, až se Ladislav rozzuřil a hodil na dvůr zapálenou sirku. Jakmile se benzin proměnil v tisíce hučících plamenů, začali se muži okamžitě sbíhat ze všech stran. Bohužel jsme do té doby nestihli vyjet s náklad'áky, takže patřily k prvním věcem, které mohutný požár pohltil.

Stáhli jsme se mezi stromy a sledovali, jak oheň za-chvátil celý statek. Pomyslel jsem na všechny ty otupělé kozáky uvnitř a napadlo mne, jaké to asi musí být, přejít ze života do nicoty, aniž by si toho byl člověk vůbec vě-dom.

„To není zrovna špatnej způsob smrti,“ prohodil Bar-celona po mém boku. „Taková pohřební hranice nasáklá alkoholem... To vůbec není špatnej způsob smrti!“

„PŘÁL BYCH SI, ABY NĚMECKÁ MLÁDEŽ BYLA SMĚ-LÁ, ABY BYLA STATEČNÁ, ABY BYLA VÁŠNIVÁ A NE-MILOSRDNÁ...“

Himmler v dopise SS hauptsturmführerovi
profesoru Dr. Bruno Schutlzovi, 19. srpna 1938

Reichsführer Heinrich Himmler bylo povstání ve Varšavě informován asi hodinu poté, co k události došlo. Zprvu tomu vůbec nechtěl uvěřit. Bylo přece naprosto nemyslitelné, aby se tyhle krysy, tihle Poláci, tihle ubozí židé, postavili proti moci německé armády a mysleli si, že mohou uspět. Dokonce ani Poláci -nebo židé - nemohou přece být takhle trestuhodně ší-lení. Nebylo to nic víc než jasná sebevražda. Copak se dočista zbláznili?

Očividně to tak vypadalo. Když se zpráva nakonec rozšířila, bylo možno reichsführera spatřit, jak se zmítá v jistě závažných a neklidných duševních dialogích. Přecházel sem a tam po pokoji, z rohu do rohu, opakovaně si snímal a znovu nasazoval brýle na nos a co chvíli si rukou otíral lesknoucí se čelo. „Tak dobře,“ pronesl. „Tak tedy dobře... Však my jim ukážeme, jak nakládáme se zvířaty, která v sobě najdou tu drzost, že svým pánům ukazují zuby.“ Obrátil se ke svým podřízeným, kteří zatím pokorně postávali ve středu rozlehlé místnosti a očekávali instrukce. „Za tohle vymažeme Varšavu z mapy světa. Bude odstraněn každý muž, žena i dítě... každý živý tvor. Všechny budovy budou srovnány se zemí a každý kus dláždění rozkopán!“

Přistoupil k oknu a zastavil se před ním, s rukama křečovitě sevřenýma za zády se pohupoval na špičkách chodidel, ztěžka oddechoval rozšířenými nozdrami.

„Kromě toho,“ dodal a otočil se zpět do místnosti, „zlikvidujete všechny Poláky v trestaneckých táborech. Vyslovil jsem se dostatečně jasně?“

„Ano, reichsführere.“ Obergruppenführer Berger při-kývl hlavou. „Naprosto jasně.“

„Každý, kdo se narodil ve Varšavě, nebo jehož příbuzní tam žijí, bude zastřelen ještě dnešní noci.

Osobně si zkontroluji, jestli to bylo splněno. A očekávám, že mi do čtyřiaadvaceti hodin dodáte kompletní seznam všech mrtvých.“

„Provedu, reichsführere.“

Himmler stáhl nozdry a dlouze, zhluboka nabral dech. Pak pohlédl zpět k oknu a upřel zrak ven na déšť, který na chladné, ponuré město právě padal.

„A co se gauleitera Fischera týče,“ řekl, „toho za trest, že nedokázal vzpouře předejít, pověste...“

Úkol potit Varšavské povstání připadl na generála Ericha van dem Bach-Zalewského z Waffen SS. Ani on, ani reichsführer by si však nikdy nebyli pomysleli, že jim relativně malá skupinka polských partyzánů dokáže na-dělat tolik potíží. V oblasti bylo situováno dvanáct tisíc německých vojáků, plus deset tisíc příslušníků SS z Kaminského brigády. Za těchto okolností bylo naprosto ne-představitelné, jak mohl gauleiter Fischer připustit, aby se mu situace takto vymkla z rukou.

Dalo by se pochybovat o tom, zda si Himmler nebo Bach-Zalewski v tomto stadiu už plně uvědomovali sílu vzpoury. Nicméně nezůstali v nevědomosti dlouho. Poláci se pod vedením generála

Bór-Komorowského, bývalého důstojníka rakouské armády, rychle přesunuli a ob-sadili čtvrt' Wola společně s celým středem města, přičemž smetli jak hlavní stan gestapa, tak i velitelské stanoviště německé posádky. Následně pod svou kontro-lu uchvátili elektrárnu i telefonní centrálu. Třetího dne už

byli Němci na ústupu a vítězní Poláci se ve městě zmocnili několika armádních a muničních skladů. Himmler byl donucen odvolat tři divize SS a šest diví-zí wehrmachtu z ruské fronty - v té době milosrdně klidné - a vyslat je napravit škody. Začátkem září byly ně-meckým jednotkám ve Varšavě dodány nejnovější zbraně a město bombardovaly tři letky stuk. Přestože Himmler vytáhl své eso, stále ještě zůstávaly malé skupinky partyzánů, které se odmítaly vzdát. Ted' už mu zbýval jen žolík. Vložil tedy do hry i jej a od toho dne bylo až do konečné porážky každý den povražděno pět tisíc polských vězňů....

CESTA PŘES ŘEKU

PO ZBYTEK noci a celý příští den jsme následovali Ladislasa a jeho sestru lesem směrem k místu, kde jsme se prý měli dostat přes řeku. Postupovali jsme pomalu, s četný-mi zastávkami, abychom nechali projít nepřátelské hlíd-ky. Kuls si neustále stěžoval, že jsme vedeni do léčky a že toho ještě budeme všichni litovat, jenže to už bude příliš pozdě. Samotnému mi připadalo, že jdeme samý-mi oklikami, nicméně neměli jsme žádný důvod svému průvodci nedůvěřovat a Dědek se zdál být s jeho vede-ním vcelku spokojený.

K půlnoci druhého dne jsme se dostali na ohromné útesy, které se tyčily nad řekou. Dolů sbíhala hluboká strž, na jejímž dně hřměla voda a zlostně vyvrhovala vy-soko do vzduchu bílou pěnu. Jen jsem spatřil, jak na hla-dinu vyčnávají skály připomínající řady zubů ostrých ja-ko jehly, a raději jsem se spěšně vzdálil od drolicího se okraje útesu, abych se připojil zpátky k ostatním.

„A co tady jako máme dělat?“ prohodil kousavě Kuls.

„Zamávat křídla a přeletět?“

Dědek ukázal palcem proti proudu.

„Podle Poláka je asi kilometr tímhle směrem most, ale je příliš riskantní pokoušet se po něm přejít v noci. Na pár hodiněk si tady zdřímáme a vydáme se tam až ráno.“

„Most!“ odfrkl si Kuls. „To bych teda rád viděl!“

Samotnému se mi tomu nechtělo moc věřit. Zatím nebylo po žádném mostu ani známky, a pokud tam skutečně nějaký stál, pak bude jistě dobře strážěn. Je však třeba uznat, že se náš průvodce ve zdejším kraji skutečně vyznal. Zavedl nás k otvoru ve skalách, k puklině, která se po chvíli rozšířila v obstojnou jes-kyni, v níž jsme se rozložili na noc. U ústí pukliny jsme postavili kulomet a zamaskovali ho větvemi a po-pínavými rostlinami. Cítili jsme se tu v poměrném bez-pečí. Skalnatá jeskyně nám po všem tom utrpení v bah-ně a močálech připadala jako nesmírně luxusní příbytek. Bylo tu sucho a teplo a poprvé po několika dnech jsme s sebou měli dostatečnou zásobu jídla a pi-tí. Šťastlivci, kteří už si vypěstovali schopnost zavřít uši přede vším vnějším lomozem, dokázali dokonce i usnout. Legionář se schoulil do klubička a za celou noc nepohnul ani brvou. Já osobně jsem bohužel ne-ustálé Heideho a Portovo

opilecké hašteření, co chvíli zpestřované nezapným Drobečkovým řehotem, a vůbec všeobecné rámusení a krkání ignorovat nedokázal. Ho-diny, které mě dělily od úsvitu, jsem strávil v jakémsi podrážděném omámení, někde na hranici bdělosti a spánku a byl jsem skutečně vděčný, když se po oblo-ze rozlilo první světlo a Dědek nás začal honit, aby-chom se zvedli.

Odstranili jsme kulomet a pustili se za Polákem a jeho sestrou po vrcholcích útesů. Nebe bylo šedé, jen obzor byl protkaný zlatem procitajícího slunce. Nad hlavou nám přes řeku pomalu přeletěla černá vrána. Měl jsem nepříjemný pocit, že naše cesta zdaleka tak snadná a jednoduchá nebude.

„Tamhle,“ ukázal Ladislav a ukázal po proudu k mís-tu, kde se zřítíla obrovská borovice a ležela teď natažená nad propastí, vyvrácené kořeny na jedné straně, koruna větví na druhé. „Tamhle tudy my muset jít.“

Dokonce i Dědek se v tu chvíli musel cítit podvedený. „Je to bezpečný?“ zeptal se.

„Bezpečný?“ odvětil Ladislav. Pokrčil lhostejně rameny. „Kdo to může vědět? Možná to spadnout – možná my spadnout. Možná se to zlomit. Možná zafoukat vítr. Možná přijít Rusové.“ Rozhodil doširoka rukama. „Kdo si s tím dělat hlavu?“

lnu, on ani jeho sestra si s tím hlavu očividně nedělali. Vykročili ruku v ruce směrem k padlému kmeni. Po tom všem, co v posledních dnech prožili, jim možná připa-dalo, že už stejně nemají proč dál žít. Ať si klidně spá-chají sebevraždu, když se jim to zlíbí; my ostatní jsme se do toho však rozhodně nehmuli.

„Co jsem vám povídal?“ ozval se jedovatě Kuls. „Co jsem vám sakra povídal?“

Zůstali jsme stát a pozorovali, jak si nejprve Ladislav a pak i jeho sestra vyzouvají boty a naboso vstupují na provizorní most.

„Už jste tudy někdy šli?“ zeptal se jakoby mimocho-dem Barcelona.

„Nikdy,“ odpověděl Ladislav.

„Proč by měli?“ otázala se jeho sestra. „Dřív tu vždycky stát most.“

Pomalu a opatrně, krok za krokem, se šourali do prázdna. Ladislav měl ruce v bok, aby se mu lépe udržo-vala rovnováha. Dívka je držela rozpažené ve výšce ra-men. Oba nesli hlavy vzhůru a hleděli přímo před sebe na protější břeh. Postupovali zpomaleně jako náměsíční. Jakmile se dostali za polovinu, začal kmen trochu vibro-vat. Dívka zadržela dech a zůstala chvíli stát na jedné noze. Ladislav strnul s nohama od sebe a natáhl k ní ru-ku. Dívka se nepatrně zaklonila. Ladislav se naopak v pase trochu předklonil. Zdálo se nemožné, aby udrželi rovnováhu, ale oba se přesto centimetr po centimetru na-rovnávali, dívce se podařilo znovu pevně došlápnout a klidným krokem pokračovali dál po houpajícím se kmeni. Asi dva metry před protějším břehem se strom znatelně zužoval. Byl tu široký sotva jako lidská bota. Jasně jsme viděli, jak se pod tíhou dvou osob prohýbá. Pro Ladislase muselo být nesmírným pokušením vrh-nout se na pevnou zem jediným skokem, jenže kdyby to učinil, dívku by utlý kmen nepochybně vymrštil do vzduchu jako při zpětné reakci skokanského prkna. Po-lák tedy dokončil cestu poctivě, a jakmile konečně sta-nul na druhé straně, otočil se a natáhl ruku. Dívka se jí přidržela a rázem byli společně v bezpečí.

„Kde projde jeden,“ prohlásil Dědek s nepatrným úsměvem zaměřeným na Legionáře, „tam by měl projít i zbytek... Kdo je na řadě?“

Rozhostilo se ticho. Dokonce i Porta držel teď pusou zavřenou. Ladislav se svou sestrou stáli na druhé straně, mávali na nás a volali, ale jediné, co jsem před sebou vi-děl já, byl rozhoupaný kmen stromu, a jediné, co jsem slyšel, bylo zběsilé burácení vody hluboko dole. Dědek si netrpělivě odkašlal.

„No tak!“ ozval se. „Nebudeme tu přece postávat ce-lej den. Je jen jedna možnost, jak se odsud dostat, a to je přes řeku... A přes řeku vede jediná cesta, takže po ní taky půjdeme.“

„Ani omylem!“ odsekl Kuls. Odhrnul rty ze zubů a vycenil dásně jako vzteklý pes. „Já zůstanu tady a ni-kdo se mnou nehne!“

Dědek udělal krok směrem k němu. Kuls couvl. Na-mířil na Dědka pušku.

„Ještě se hneš a zabiju tě! Úplně klidně tě odprásknu, to mi věř!“

Dědek udělal další krok. Jednou rukou udeřil Kulse tvrdě do obličeje. Druhou mu vytrhl zbraň. Chladně a pohrdavě ji odhodil přes okraj útesu.

„A jestli budeš dál dělat potíže, poletíš tam taky,“ řekl výhrůžně. Pak se obrátil zpátky k nám ostatním.

„Tak kdo bude další provazochodec?“

„Já rozhodně ne,“ prohlásil jsem.

Točila se mi hlava, jen jsem se na ten strom podíval. Tentokrát jsem měl pro Kulse plné pochopení. Na ten kmen by mě nedotáhli ani párem koní.

„To vás tam mám všechny dovést s puškou v zá-dech?“ pohrozil Dědek.

Ozvalo se všeobecné reptání a stísnné šoupání no-hama po zemi, až se Drobeček náhle hrozivě rozeřval, aby si dodal odvahy, a rozběhl se kupředu. Strhl si bo-ty a zavěsil si je kolem krku. Vyndal poslední zbylou láhev malinového vína a několika loky ji vyprázdnil. Pak odletěla přes okraj útesu ve stopách Kulsovy puš-ky a já si na okamžik pomyslel, jestli Drobeček ne-chce skočit za ní. Vyrázil se skloněnou hlavou vpřed jako tank, který se vymkl kontrole. Byl už v polovině cesty na druhý břeh, když náhle ztratil rovnováhu a uklouzl. Kdosi vykřikl. Kmen se houpal nahoru a dolů, jako by byl z gumy, a Drobeček se na něm klá-til zavěšený oběma rukama, zatímco nohama volně komíhal ve vzduchu. Ztuhla mi všechna krev v těle a spodní ret jsem si přežvykoval, jako bych si ho sple-tl s kusem tuhého vepřového řízku. Jakkoli jsem si přál odvrátit oči jinam, zíral jsem na ten výjev jako přimrazený.

„To nedokáže,“ prohlásil Barcelona. Jeho prsty se mi sevřely kolem paže a zaryly se až hluboko do masa. „To se mu nemůže povést...“

Drobeček se zhoupal a zahákl se nohama kolem kmene. Pomalu a opatrně se zavěšený hlavou dolů, po-dobný přerostlému medvídkovi koala, sunul kupředu. Ruku po ruce, nohu za nohou. Dosáhl několika po-sledních metrů. Vtom se ozvalo zlověstné zaprašštění. Ladislav s dívkou zatahli vši silou za větve, aby spo-lečně vytvořili alespoň nějakou protiváhu Drobečkovu mohutnému tělu.

„Kristepane,“ vzdechl si Gregor s tváří popelavě še-dou jako okoralá houba. „Kristepane, já se na to nemů-žu dívat...“

Drobeček mezitím došplhal až ke konci kmene. Na-táhl ruku a zachytil se zakrslého stromu, který vyrůstal z boku útesu. Jednou nohou zašátral po nějakém vý-stupku nebo prasklině, až konečně něco z toho našel a mohl se poněkud těžkopádně vytáhnout do bezpečí.

Z kapsy si vyndal špinavý, zakrvavený hadr, který mu kdysi sloužil za kapesník, a otřel si jím čelo.

„Tak pojďte!“ křikl na nás. „Nic na tom není!“

„Další,“ pokynul nám dvorně Dědek.

Řekl to s takovým podtónem, až by si člověk myslel, že tu stojíme frontu k zubaři. Hned nato se ohlédl přes rameno ve směru, ze kterého jsme sem přišli. Kdesi hluboko v lese se ozývaly výstřely. To mohlo znamenat jediné: NKVD je nám na stopě.

„Hněte sebou, proboha!“

Dědek popadl osobu, která mu stála nejbliž, a postr-čil ji směrem k okraji útesu. Být to já, na místě jsem se otočil, vzal nohy na ramena a přechal hledat pomoc a útěchu u blížících se Rusů, než abych následoval Drobečka v jeho akrobatickém vystoupení nad zející propastí. Ale jelikož se Dědkovi pod rukou ocitl Bar-celona, jen příšerně zaklel a sedl si na zem, aby si zul boty.

Uprostřed kmenu se nečekaně zastavil. Až do této chvíle postupoval vpřed s jistotou cirkusového artisty, využívaje pušku místo tyče k udržení rovnováhy. Ani jednou neškobrtl nebo nesklouzl. Nikdy jsem se nedo-zvěděl, co ho v tom okamžiku tak rozrušilo. Snad udě-lal tu chybu, že se podíval dolů do hlubiny na bystřinu pod sebou. Nebo možná, neboť se právě ocitl v místě, kde před ním ztroskotal Drobeček, pramenilo vše z čis-tě psychologických příčin. Ale ať to bylo jakkoli, Bar-celona se prostě zastavil a ani Dědkovy hrozby, ani Drobečkovu povzbuzování ho nedokázalo přimět k po-kračování.

„Tak co teď?“ zeptal se Gregor a mám ten dojem, že jsem v jeho hlase zaslechl jistou nepatrnou stopu úlevy. Po pravdě řečeno vypadalo to tak, že můžeme všechno prostě zabalit a jít domů. Nedalo se očekávat, že se ně-komu podaří dostat na druhou stranu, dokud nám bude Barcelona uprostřed lávky překážet v cestě... „Co bude-me dělat?“ zajímal se Gregor. Legionář stiskl rty.

„Někdo se musí sebrat a tím pitomcem pohnout,“ pro-hlásil vztekle.

Přehodil si boty kolem krku a vyrázil na záchranu. Malý, pružný a jistý si každým krokem jako kočka. Ani na okamžik nebudil dojem, že by mu hrozilo nějaké ne-bezpečí. Musel se však vypořádat s vyděšeným Barcelo-nou, který nad sebou právě začínal dočista ztrácet kon-trolu. Puška mu vyklouzla z rukou a zřítíla se v otočkách do strže. Barcelona zavrával a málem by ji byl násle-doval, kdyby k němu Legionář nedorazil včas a nesevřel mu pevnou rukou rameno. Na chvíli se schoulili k sobě, zkameněli

jako sochy, nebezpečně naklonění nad okraj nicoty. Pak se Barcelona začal pomalu, velice pomalu plazit kupředu.

Společná váha obou mužů činila zřejmě akorát tak maximum, jaké byl kmen schopen unést. Když na něj na druhé straně vlezl Drobeček s dobrým úmyslem podat pomocnou ruku, ozvalo se odmítavé zapraštění a celá lávka se povážlivě prohnula.

„Jdi zpátky!“ zaječel na něj Dědek. „Zpátky, proboha!“ Drobeček si naštěstí uvědomil nebezpečí ještě včas, aby stihl trojitě katastrofě předejít. Slezl zpátky na vr-cholek útesu a spokojil se s tím, že přetáhl Barcelonu do bezpečí, jakmile se dostal na dosah. Legionář dokončil cestu bez sebemenších obtíží a na druhé straně si hned zapálil cigaretu, aby v poklidu počkal na nás ostatní. Ted' se Dědek obrátil na Portu a kývl hlavou.

„Tak běž.“

„Co, já?“ zeptal se Porta.

„No jistě, ty,“ odpověděl Dědek.

Následovala chvíle ticha.

„Musím?“ otázal se Porta.

„Doporučoval bych ti to. Nerad bych tě tu musel exemplárně trestat.“

„Ne,“ souhlasil Porta. „To bych taky nerad. To bych vážně nerad, abys mě tu musel exemplárně trestat...“

Nasadil kyselý obličej a přehodil si pušku přes rameno.

„Tak fajn. Já teda jdu.“

„A co boty?“ zarazil ho Dědek. „S botama na nohou se tam nikdy nedostaneš.“

„Na boty kašlu,“ odvětil Porta vesele. Otočil se a po-slal nám vzdušný polibek. „Bůh s váma, děti moje!“ Stejně jako Drobeček se nemohl na druhou stranu přepravit obyčejným způsobem. Posadil se obkročmo na kládu a přehopsal celou vzdálenost jako na koni. V půli cesty navíc pocítil potřebu se trochu občerstvit, tak si vytáhl z kapsy láhev a zhluboka si přihnul. Muse-lo to být něco mnohem silnějšího než jen malinové ví-no, protože od toho okamžiku si hlasitě prozpěvoval různé chlípné popěvky, které čas od času přerušoval, aby práskl imaginárním bičem do své vychrtlé zadnice a zavýskl Jupijé, načež pokračoval na své cestě tem-pem, ze kterého mi přímo běhal mráz po zádech.

„Četaři, co je to s tím mužem?“ chtěl vědět podplu-kovník. „To je vážně slaboduchý?“

Další přišel na řadu Gregor. Vydatně se potil a byl očividně vydešený k smrti. Ale Gregor nikdy nepatřil k nějakým hysterikům, usadil se na kmen obkročmo stejně jako Porta a posunoval se pomalu a opatrně z jed-noho konce na druhý, kde byl do bezpečí vytažen hned několika páry nápomocných rukou. V okamžiku, kdy stanul na pevné zemi, ihned omdlel, nicméně i tak se nám postaralo impozantní podívanou.

„Viděli jste?“ nadhodil Dědek. „Je to úplně jedno-duchý.“

Heide už byl v té chvíli v půli cesty. Boty měl úhled-ně ovázané kolem krku a vykračoval si s hlavou vzty-čenou a rameny vypjatými, jako by se právě účastnil nějaké vojenské přehlídky. Náhle nám připadalo, že na tom skutečně asi nic není.

S ostatními však už to tak hladce nešlo. Lutze mu-seli na kmen vehnat puškou a na druhou stranu se ni-kdy nedostal. I další dva ho následovali do hlubiny.

Slyšeli jsme, jak se jejich výkřiky rozléhají při pádu ozvěnou.

Ted' už jsme zbývali jen čtyři. Podplukovník, Dědek, Kuls a já. Můj čas nadešel, už jsem to nemohl odkládat déle a Dědek mne postrkoval směrem k okraji propasti.

„Ne,“ bránil jsem se. „Ne! Já nikam nejdu, to tu radši zůstanu a počkám na Rusy, to radši zemřu tady než tam dole!“

„Nechovej se jako blázen,“ utěšoval mne Dědek. Sklonil se k zemi a sám mi rozvázal boty. „Tak, dolů s nima a mazej.“

„Já nikam nejdu!“ stál jsem si na svém. „Běž ty! Ty a podplukovník. Já tady zůstanu s Kulsem a budeme vás krýt!“

Podplukovník, který se až do tohoto okamžiku držel v pozadí, se náhle vynořil plný života na scéně a začal po-bíhat sem tam s revolverem v ruce a vyhrožovat, že jestli odmítnu uposlechnout rozkazu, tak mě

na místě zastřeli.

„Já vám v tom nebráním,“ odvětil jsem. Podplukovník rozzuřeně zaječel.

„Hergot, četaři! Jestli nedostanete toho muže na druhou stranu, než napočítám do deseti, zastřelím vás oba dva!“

Dědek mi položil otcovsky ruku na rameno.

„Tak dobře, teď mě poslouchej, Svene. Uděláš přes-ně, co ti řeknu. Zuješ si boty, vylezeš na ten most a přejdeš po něm na druhou stranu stejně jako všichni ostatní, co už tam jsou. Já půjdu hned za tebou, takže z ničeho nemusíš mít strach. Kdyby se ti začalo dělat špatně, tak mi řekneš a na chvíli se zastavíme, abysme si odpočinuli. Není absolutně čeho se bát. Kdyby ten strom ležel normálně na zemi, přeběhl bys ho bez problémů, ani bys nemrknul. Jediný, na co nesmíš zapomenout, je za žádnou cenu se nedívat dolů. Koukej přímo před sebe a nic se ti nemůže stát.“

Pod jeho uklidňujícím vlivem jsem sebral dostatek odvahy, abych si uvázal boty kolem krku, zavěsil si pušku přes rameno a udělal několik prvních váhavých kroků do prázdna. Snažil jsem se sám před sebou předstírat, že jsem zase malý kluk a předvádím provazochodecké číslo na ležící kládě, nebo se procházím po vršku cihlové zídky. Nebylo se čeho bát. Dědek měl naprostou pravdu. Kdyby byla jen několik decimetrů pode mnou země, neměl bych s udržením rovnováhy sebemenší potíže. Přesl bych přímo přes, aniž bych se na to musel nějak zvlášť soustřeďovat...

Oči jsem upínal ke svým přátelům, kteří mne pozorovali z druhé strany. Když to dokázali oni, dokážu to i já. Nebylo čeho se bát.

Roklí se náhle prohnal závan větru. Dole na zemi by mi nejspíš připadal jen jako nepodstatný vánek, ale tady nahoře, uprostřed prázdna, jsem měl pocit, že je to hrobový hurikán. Cítil jsem, jak se kymácím. Podíval jsem se dolů na své nohy na kmeni a spatřil řeku se špičatými skalami pod sebou. Už jsem se viděl, jak padám střemhlav mezi ně. Chtělo se mi rvát a křičet, potřeboval jsem se něčeho chytout, abych se uchránil před pádem, jenže nebylo čeho. Nebylo tu nic než prázdný prostor mezi mnou a smrtí, a já zůstal, kde jsem byl, celý roztrásený od hlavy až k patě.

„Jdi dál,“ ozval se za mnou Dědek. Natáhl ruku a pevně mě chytil za opasek. „Jdi dál,“ opakoval.

„Nedívej se dolů. Dělej cokoli, ale hlavně se nedívej dolů.“

Dosáhli jsme několika posledních metrů, kde se kmen zužoval a při každém sebenepatrnějším pohybu se začínal houpat a kývat. Dědek mi pustil opasek a jemně mne pobídl kupředu. Pochopil jsem, že mi naznačuje, abych cestu dokončil sám, bez jeho pomoci, zatímco on zůstane pozadu a počká, až se dostanu na konec. Věděl jsem, že poslední dva metry jsou ty nejzrádnější. Byl jsem si vědom toho, že by možná naši společnou váhu neunesly, i toho, že nás oba vhání do zbytečného nebezpečí. Ale pro všechno na světě jsem prostě nebyl schopen pokračovat dál bez jistoty jeho pomocné ruky. Ze břehu na mne volali, podplukovník na opačné straně ječel vzteky, Dědek mne postrkoval zezadu, ale já se nebyl schopen pohout. Dřepl jsem si na bobek, chytil se oběma rukama kmenu, celé tělo zkameněle strachem. Dědek si přidřepl ke mně.

„No tak, Svene, vzmuž se trochu. Teď to přece nemůžeš vzdát. Vždyť už je to takovej kousek. Čeho se bojíš? Viděl jsi přece, jak to zvládli všichni ostatní.“

No právě, že jsem viděl, jak to zvládli všichni ostatní. Viděl jsem, jak tady Drobeček visí hlavou dolů, a viděl jsem taky, jak se tři zřítili do hlubiny, a měl jsem dojem, že se k nim každou chvíli přidám, protože takhle už jsem se moc dlouho udržet nemohl...

„No tak, Svene, pro slitování boží!“

Dědek začínal být rozčilený, a není divu. Kdo by nebyl, usazený ve vzduchu se sedmdesáti metry volného prostoru pod sebou a metr před vámi pomatený idiot, kterému s největší pravděpodobností každou chvíli přeskočí v hlavě a stáhne vás s sebou do hlubiny...

„Nemůžu se hnout,“ řekl jsem. „Nedá se nic dělat, prostě se nemůžu hnout.“

Sem a tam cupitaly po kmeni stovky mravenců. Celé mravenčí národy. Rojily se po svých mravenčích dálnicích i vedlejších cestách, všemožnými prasklinami a puklinami, někteří dokonce zkratkou přes mé ruce. Pozoroval jsem je, jak se trmácí do kopců mých palců a na druhé straně zase sklouzávají dolů. Sledoval jsem, jak se prodírají džunglí mých chloupků na rukou, a věděl jsem, že jakmile od nich jen na moment odtrhnu zrak, zřítím se dolů na skály pod sebou...

„Tak teda dobře, zůstaň si tady! Zůstaň si tu a třeba tady shnij!“

Dědek nakonec ztratil trpělivost. Přelezl přese mne a po čtyřech překonal ty poslední dva metry do bezpečí. Slyšel jsem Portu, jak na mne povykuje ze břehu, ale ztratil jsem sílu k jedinému pohybu. Už jsem ani nebyl schopen zvednout hlavu, abych se na ně podíval. Pak větve náhle zapraštěly pod novým a mnohem těžším tělem, než bylo Dědkovo. Natáhly se ke mně dvě svalnaté ruce, odtrhly mne z mého hřadu a chvíli mne držely zavěšeného v prostoru.

„Fajn,“ ozval se Drobečkův hlas. „Už ho držím, zmet-ka. Vytáhněte ho.“

Ze všech stran se ke mně natáhly další ruce a vylo-vily mne jako leklou rybu. V okamžiku, kdy jsem se ocitl na pevné zemi, se na mne snesla hotová bouře. Už žádné přátelské úsměvy a povzbudivé pokřiková-ní. Teď na mne odevšad pršely nadávky, proklínání a rozzlobené štluce. Jen Barcelona, kterého museli ta-ké zachraňovat, se na mě soucitně a trochu stydlivě ušklíbl.

Najednou se z druhé strany propasti ozval výstřel. Já i se svou bídnou slabostí jsem byl okamžitě zapo-menut a všichni se zahleděli na děsivé drama, které se odehrávalo na opačném břehu.

Podplukovník nařídil Kulsovi, ať se přes provizorní most vydá jako první, jenže Kuls, ovládaný nekontrolovatelnou panikou, kterou jsem sám dobře chápal, vytasil revolver a začal po svém trýzniteli nazdařbůh pálit. Podplukovník mu střelbu hned oplatil, ale minul, takže teď se oba muži přikrčili mezi skalami a začala přestřelka jako z Divo-kého západu, kulky poletovaly všemi směry. Drobeček si vložil dva prsty do pusy a vydal hlasitý, jásavý hvizd, který se ozvěnou rozlehl po celé roklině. Porta začal vyhazovat nohy do vzduchu a výskat. Jedna kul-ka konečně zasáhla Kulse do ramene a srazila ho po zádech k zemi. Vyškrábal se znovu na nohy, aby se pokusil utéct, ale na volné suti mu ujela noha, takže uklouzl a sjel dolů po svahu přímo k okraji útesu a do-lů do zpěněných vod, kde se roztříštilo skály. Chlad-nokrevně jsem přihlížel jeho pádu. Jakmile jeho tělo dopadlo na hroty skal, roztrhlo se ve švech jako loutka vycpaná pilinami.

Podplukovník si vstoje otíral čelo kapesníkem. Zastr-čil revolver zpátky do pouzdra a zvolna se posadil, aby si zul boty. Svázal je dohromady a zavěsil si je kolem krku. Pak znovu vytáhl revolver a začal pečlivě kontro-lovat, kolik mu ještě zbylo nábojů. Na někoho před chvílí ještě tak netrpělivého se nyní zdál až překvapivě nerozhodný udělat první krok po houpajícím se kmeni.

Drobeček s Portou ho začali sborově vypískávat a sám Dědek netrpělivě zavolal:

„Raději už pojd'te, pane!“

Podplukovník si odkašlal.

„Dobře, dobře, četaři,“ zavolal zpět. „Vždyť už jdu.“

Nesměle položil nohu na padlý strom. Udělal sotva půltuctu nejistých kroků, když se náhle rozezněla série vý-střelů. Podplukovník okamžitě ztratil svou vzpřímenou pozici, sklouzl obkročmo na kmen a začal se kupředu su-nout úspěchanými, trhavými poskoky. Z lesa se vynořila horda ruských vojáků. Legionář zaklel a co nejrychleji za-padl za svůj kulomet. Brzy přes rokli sem a tam poletova-lo krupobití kulek a granátů, a nebohý podplukovník byl lapen uprostřed toho všeho. K našemu nesmírnému údivu a nevěře se Rusové, popoháněni jako obvykle svými dů-stojníky, také začali pokoušet dostat na druhou stranu.

„Chudáci pitomí,“ politoval je Gregor. „Zatracení chudáci pitomí.“

Vykračovali si nicméně překvapivě jistou nohou a houpání i výkyvy kmene je zanechávaly dočista chlad-nými, přestože si museli být vědomi toho, že kráčí vstříc téměř jisté smrti. Svou palbu jsme byli připraveni ome-zovat jen do té doby, než se odtud dostane podplukov-ník, ale okamžiku, kdy dosáhne bezpečí, nebudeme váhat a sundáme je dolů jednoho po druhém, jakmile se přiblíží k našemu břehu.

Podplukovník však do bezpečí nikdy nedorazil. Do-stal do hlavy zásah ruskou kulkou a byl mrtev pravděpo-dobně dávno předtím, než dopadl na skalnaté zuby čně-jící z vody o sedmdesát metrů níže.

„Tak,“ prohlásil Dědek řízným tónem, který značil, že alespoň jeden problém teď máme z krku. „Odpalte ten most a padáme odsud.“

Zatímco většina z nás zaměstnávala nepřítele, svázali Porta s Drobečkem, kryti Barcelonou, dohromady něko-lik tankových min a uvázali celý hrozen na konec kmene. O několik vteřin později se ozvala ohlušující exploze, která nejenže vyhodila do povětří kmen borovice i se zá-stupem ztřeštěně odvážných blížících se Rusů, ale navíc utrhla také několik značně velkých kusů útesu a zapříči-nila pořádný sesuv úlomků skal a balvanů. To byl také konec všem nepřátelských pokusů o překonání propasti.

Znovu jsme vyrazili na cestu. Čekal nás další únavný pěší pochod se všemi obvyklými nebezpečnostmi a úskalími rozmoklé krajiny, který trval hodiny a hodiny. Kože-né opasky a ramenní řemeny se nám zařezávaly do roze-draných pozůstatků kabátů i košil a zakusovaly se nám až hluboko do živého masa. Chodidla bez ponožek jsme měly v rozpadávajících se botách rozedřené do krve. Do-šlo nám jídlo i pití a my neměli sebemenší představu, kdy nebo kde, a dokonce ani jestli vůbec dohoníme ustu-pující vojska. Dvakrát jsme byli nuceni zalehnout na bři-cha do páchnoucích příkopů u silnice, když se z mraků nad námi vynořily letky ruských jků.

Jak se blížil soumrak, začal se mi do duše vkrádat po-cit zoufalství. Trápil mě jako bolavý zub, hlodal ve mně, duněl mi hlavou jako rány kladivem. Kam vůbec pocho-dujeme a proč vlastně? Co budeme dělat, až se tam ko-nečně dostaneme?

No vážně, co budeme dělat? Odpověď byla nasnadě: nebudeme dělat nic. Už nezbývalo kam jít. V podstatě jsme nikam nepochodovali, v podstatě jsme jen prchali před Rusy. Ale nemohli jsme přece prchat stále. Válka byla u konce, všichni jsme to věděli. Německo bylo po-raženo, Adolfův čas se nachýlil a rozprášené zbytky pře-slavné německé armády byly pronásledovány po celé Evropě a zaháněny do kouta.

Nic už nemělo smysl. Proč trávit svůj život bezcílným pochodováním z místa na místo, když můžete jednoduše zůstat stát tam, kde zrovna jste, a nechat se v poměrném pohodlí zamordovat právě tam?

„Já na to kašlu!“ prohlásil jsem.

Odhodil jsem kulomet a sesunul se vedle cesty, kde jsem si udělal pohodlí a pozoroval míjející nohy. Blázni. Pokračovali dál a dál ve svém nekonečném pochodu, po věčné cestě směrem k neexistujícímu cíli. Ubozí, pošeti-lí blázni.

Náhle mne za vlasy uchopila cizí ruka a bolestivě mne vytáhla na nohy. Jiná ruka mi vrazila do náruče mou zbraň. Zezadu jsem schytl mocný kopanec do zad-nice. Rozhořčeně jsem se otočil a spatřil Portu, jak se na mne šklebí jedním ze svých škodolibých úsměvů.

„Na co si sakra stěžuješ?“ zeptal se. „Ježíš taky musel vláčet svůj kříž, tak ty zase poneseš kulomet. Podle mě je to tak jedině fěr.“

Než jsem stačil vymyslet nějakou případnou odpo-věď, zaslechli jsme zprědu ze silnice nějaký výkřik. „Ha!t! Wer da?“

Ať to byl kdokoli, nenamáhal se čekat na odpověď. Zaburácel výstřel a Barcelona, který šel v tu chvíli náhodou v čele, se skácel k zemi s prostřeleným ra-menem. Pravděpodobně jsme dohnali své ustupující druhy.

„Co je to tam za cvoka?“ rozeřval se Dědek.

Zpoza stromu se nejistě vynořil snad šestnáctiletý mladík v uniformě SS. V ruce mu volně visel samopal, jako by to byla jen nějaká dětská hračka.

„Zešilel jsi, nebo co?“ obořil se na něj Dědek. Chlapec svěsil hlavu.

„Já myslél, že jste Rusové,“ zamumlal.

„Rusové!“ zvolal rozhořčeně Gregor. „Copak vypadá-me jako nějaký podělaný Ivani?“

Poklekl vedle Barcelony a roztrhl cáry jeho uniformy.

Paže byla celá zkrvavená, ale kost kulka minula. Vlastně ho potkalo nesmírné štěstí: než bude znovu schopný ak-tivní služby, bude už jistě po válce. Sám bych si nechal takovou prostřelenou paži líbit.

Objevil se neznámý Oberscharführer, následovaný skupinkou mladých pěšáků od SS. Vypadali spíš jako školáci než jako vojáci.

„Co se to tu děje?“ zeptal se Oberscharführer. „Kdo jste? Odkud jste se tu vzali?“

„Z tamhletěch kopců!“ odsekl Dědek. „Měli jsme tam takovej čajovej dýchánek s Rusákama, kterým jsme zdrhli s těma nejlepšíma stříbrnýma přiborama nacpanýma do zadku. „ Co na tom sakra záleží, odkud jsme se tu vzali?“ vztekal se. „Máte tu všichni ve zvyku pálit po svejch vlastních lidech?“

Oberscharführer pokrčil omluvně rameny.

„Co můžu dělat?“ řekl a kývl na své hejno cherubínů s dětskými tvářičkami. „Dorazili sem teprve včera. Vy-tahujou je rovnou z kolíbký a čekají, že s nima vybojuje-me válku. Marnost nad marnost. Vždyť to ani nerozezná jeden konec pušky od druhýho.“

„No, jen se tu ještě chvíli poflakuje,“ odvětil Dědek pochmurně, „a brzy dostanou příležitost na to přijít.“

Rusové jsou na cestě a nic bych za to nedal, že nás můžou dohnat každou minutu.“

„Rusové? Na cestě sem?“

„Přesně tak,“ potvrdil Dědek.

Oberscharführer si rukávem ustrašeně otřel obličej. Jednu tvář měl zcela bez svaloviny a levé oko svrašťelé jako seschlá švestka.

„Mají tanky?“ zajímal se.

„No určitě se neprodírají lesem na trakařích, to mi věřte!“

Na scénu teď přibyl ještě hauptsturmführer. Vykráčoval si lhostejným krokem, jako by byl na obchůzce svým panstvím. Když zaslechl Dědkovo hlášení, nevlídně se zamračil.

„Proč se vaše rota nestáhla společně se zbytkem divize?“

„Nikdy jsme nedostali rozkaz se stáhnout,“ odvětil Dědek krátce. „Bylo nám řečeno, ať čekáme na signál. Jenže signál nepřišel.“

Hauptsturmführer se ihned začal zajímat o veškeré podrobnosti, včetně jména velitele naší divize, generála von Weltheima s klavírním křídlem, který byl za de-bakl zodpovědný. Drobeček s Portou se nijak nesnažili skrývat svou škodolibou radost. Vyhlídku, že by pan-děratý generál konečně mohl být pohnán k zodpovědnosti za svou trestuhodnou nedbalost, skutečně zahřála u srdce.

Barcelona byl bezpečně dopraven do ambulance, která se právě chystala k odjezdu do Varšavy, nicméně nevypadalo to na nějak obzvlášť příjemnou vyjížďku. Vůz byl přeplněný k prasknutí a Barcelona se musel podělit o nosítka s mužem, kterého s největší pravděpodobností čekala smrt ještě dávno předtím, než dorazí na místo. My ostatní jsme se vydali na další cestu asi o hodinu později a zařadili se na konec dlouhého kon-voje nákladních vozů a ambulancí směřujících do Varšavy. Průvod navíc doprovázely skupinky polských utečenců, kteří si veškerý svůj majetek nesli v náručí zamotaný do prostěradel nebo ho tlačili před sebou na rozhrkaných kárách.

Nešli jsme ještě nijak zvlášť dlouho, když se z oblaků s duněním snesla stará známá letka jaků a zamířila směrem k nám. Vůz, v němž jsme seděli, začal se skří-potem brzdit a sjel z vozovky do příkopu, kde se pře-vrhl. Vyškrábali jsme se ven, ještě než stačil chytnout plamenem, a co nám síly stačily, jsme upalovali po polích, která silnici lemovala, až jsme zapadli do úkrytu za živý plot. Rozezněl se zvuk výbuchů, jak jaky přes-ně mířenými ranami zasahovaly jednotlivé vozy kon-voje. Za vrcholem kopce, na opačné straně polí, se náhle vynořil KW-2 doprovázený několika T-34. Sle-dovali jsme, jak si tanky prorazily cestu přímo středem jednoho hloučku pěšáků a nevzrušeně pokračovaly dál. Nahoru k nám zamířila skupinka ženistů. Se zárá-žející svižností všude kolem nás rozestavěli bazuky a bleskurychle se ztratili z dohledu na druhé straně sil-nice. Dědek se na svých dlouhých, křivých nohách při-blížil bokem jako krab k nám s Gregorem a poklepal nám na rameno.

„Takže, Svene. Ty si vezmi na starost ten první T-34. Gregore, ty ten druhý. Portu nechám, aby se vypořádal s tím KW a Drobeček si poradí s tím posledním. Nikdo nevystřelí, dokud...“

Jeho slova byla však utáta náhlým a předčasným vý-střelem z bazuky kdesi vpředu v řadě. Granát prosvíš-těl vzduchem přesně na vedoucí tank, neškodně se od-razil od jeho střelecké věže a odlétl se sykotem opodál, kde se rozprskl jako při ohňostroji. Dědek se obrátil na patě, obličej stažený vzteky.

„Kdo to byl, sakra?“

Ať to byl kdokoli, úspěšně nás připravilo veškerou výhodu překvapení. Tanky o nás. teď věděly. Zlomek vteřiny zaváhaly, jako by potřebovaly nabrat dech, pak se seřadily do útočné formace a za střelby z děl vyra-zily směrem k nám. Cestou smetly menší konvoj am-bulancí a skupinku zdravotníků s nosítky. Z ambulancí zbyly jen vyhořelé vraky. Ranění leželi poházení v blátě. Ti z nich, kteří se dostali tankům pod pásy, by-ly pochopitelně rozmaširováni na kaši. Zahlédl jsem jednoho zdravotníka, jak sedí na svých vlastních no-sítkách a s tupou nechápavostí si zírá na nohy, které měl ve výši stehů čistě odříznuté a ležely teď na zemi před ním.

Vedoucí T-34 se blížil a já pevně sevřel bazuku. Ce-lých osmdesát tun KW-2 sebou při každém výstřelu z děla trochu trhlo dozadu. Předek měl tank pomalova-ný, aby vypadal jako otevřená tlama lidožravého žralo-ka, se všemi zuby pečlivě vyvedenými v oslnivě zlaté barvě. Několik granátů, které po něm jakýsi příliš dych-tivý blázen předčasně hodil, se mu neškodně odrazilo od trupu. Pokoušet se pálit na vzdálenost kratší než dvacet metrů bylo marné; granáty neměly šanci těžký ocelový pancíř prorazit.

Upřel jsem pohled do hledáčku. Pořád dobrých třicet metrů. Moc daleko. Přinutil jsem se zůstat v klidu a obr-nil se trpělivostí. Když lidi okolo vás ztrácejí hlavu, vždycky vás to láká se připojit a začít zběsile řídit s ni-mi. Dědek držel ruku vztyčenou, připravený dát signál k palbě.

První T-34 zachytil pásem dvojici mužů a odhodil je, již bez údů, do vzduchu. Letmo jsem zahlédl ruského důstojníka, který nenuceně vyhlédl ven z otevřené věže, ale zmizel zpátky dovnitř dřív, než jsem stačil vzít do ru-ky pušku.

Někdo mi před nedávnem řekl, že Rusové využívají v tankových posádkách radistky místo radistů.

Upřeně jsem hleděl na blížící se T-34, na svůj jediný předurče-ný terč, a v duchu jsem přemýšlel, zda za okamžik ne-sprovedím ze světa nějakou nebohou ženu. Ne že by mi na tom zas tak záleželo. Když se na vás valí šedesátitý-nový kolos, nezbyvá příliš místa na sentiment. Ale po-kud tam uvnitř skutečně nějaká žena byla, doufal jsem, že to není Táňa. Táňa mi kdysi zachránila život a já ji proto nechtěl připravit o ten její.

Táňa zachránila životy mnoha mužům. Byla to mladá chirurgka, kapitánka Rudé armády, která pracovala jako válečná zajatkyně v naší divizní nemocnici v Charkově. Měli tam nedostatek doktorů, a byla to proto právě Tá-ňa, kdo se staralo největší počet naléhavých operací. A právě ona ze mě tehdy tak trpělivě vytahala všechny střepiny šrapnelu, který mi vybuchl přímo pod nohama a málem mě zabil. Ztratila se neznámo kam jedné noci během ruské invaze do města. Obcházela všechny sály a třesoucícma se rukama se loučila se všemi pacienty a přála jim hodně štěstí, pak vyklouzla ven do temnoty a lze předpokládat, že se úspěšně vrátila zpět ke své straně. Často jsem přemýšlel nad tím, jak to s ní asi dopadlo. Rusové jí jistě jen nelehko odpouštěli, že se sta-rala o německé raněné. Dost dobře by v tomto okamží-ku mohla být právě v tomhle T-34, zbavena hodnosti a poslána na frontu na smrt...

„Pal!“

Pole před námi zmizelo pod šířící se vlnou plame-nů. Zasáhl jsem vedoucí tank do horní poloviny stře-lecké věže, přesně kam jsem mířil - čistě pro případ, že by tam uvnitř skutečně byla nějaká taková dívka ja-ko Táňa. Chtěl jsem jí dát aspoň jakousi naději na pře-žití. Důstojníka, kterého jsem zahlédl před chvílí, vy-mrštila exploze do vzduchu. Vyletěl několik metrů vysoko, sedě obkročmo na ohromném modrém ohni-vém jazyku. Plameny se s hukotem vypjaly do výše, kde se rozevřely do širokého černého paraplete, jež záhy zakrylo celou oblohu. Tři z tanků byly vyřazeny z boje, ale čtvrtý zůstával nedotčený. Drobeček na něj zůstal rozezleně zírat. Zdálo se sotva uvěřitelné, že ze všech lidí právě on minul svůj terč. Zlostně nakopl ba-zuku, jako by za to mohla jediné ona, popadl magne-tickou minu a rozběhl se směrem k tanku. Nic se ne-stalo: mina selhala.

Odhozenou bazuku sebral seržant z pomocných oddí-lů a zvedl si ji k rameni. Jakmile stiskl spoušť, zbraň mu explodovala do tváře. Plamenný jazyk dlouhý kolem dvaceti metrů vyšlehl místo kupředu dozadu, načež se otočil kolem nebohého seržanta, který se s křikem zkroutil do příkopu. Nikdo už pro něj nemohl nic udělat. Během několika vteřin připomínal spíš kus spáleného steaku než lidskou bytost. Syrové maso odpadlé od kostí a děsivý zápach spáleniny. A přesto bylo stvoření na-prosto neuvěřitelně dosud naživu. Nadzvedlo se v příko-pu a natáhlo k nám své pokroucené pařáty. Nevidoucícma očima usazenýma v neexistujícím obličejí jako by nás prosilo o slitování. Znechuceně jsem couvl, až jsem na-razil do Gregora, který stál přímo za mnou. Odstrčil mne loktem opět dopředu.

„Udělej něco,“ hlesl. „Udělej sakra něco.“

Vytasil jsem revolver a odjistil ho, pak jsem váhavě pokročil k té věci v příkopu. Než jsem však stačil za-mířit, chňapla mi po zbrani holými kostmi svých prstů a obrátila ji směrem do černého otvoru, který zel v místě, kde kdysi mívala ústa. Ozval se výstřel a já v tiché hrůze sledoval, jak z kostry odpadly poslední pozůstatky zuhelnatělého masa a to, co ze stvoření ješ-tě zbylo, se sesunulo na dno příkopu, aby to konečně vypustilo duši.

Poslední T-34 se zatím neúprosně valil kupředu.

Opustili jsme své pozice a dali se na úprk, jenže jakmile jsme se z úkrytu za živým plotem vynořili, vrhla se na nás letka bojových letounů. Přehnal se nízko nad poli a kropily střelami všechno v dohledu. V těsném závěsu je následovaly jaky se zápalnými bombami.

Celý svět jako by byl v jednom ohni. Pole hořela, sil-nice hořela, dokonce i nejvrchnější větve těch nejvyš-ších stromů byly v plamenech. Muži, ženy a děti, vojáci i civilisté se uprostřed tohoto inferna

zděšeně míchali mezi sebe. Ti na okrajích snad ještě měli nějakou šanci, tedy za předpokladu, že byli dostatečně mladí a při zdraví, aby všudypřítomným plamenům utekli. Ti příliš mladí nebo příliš starí, nemocní a ranění, zůstávali po-zadu napospas pohřební hranici. Zahlédl jsem nějakou rolnici, jak se plazí po zemi s rozpáraným břichem. Spatřil jsem matku shrbenou nad malým děťátkem, je-muž výbuch utrl obě ruce. Viděl jsem muže, kteří se svíjeli na zemi s šaty v plamenech.

Jaky se nám přehnaly nad hlavou podruhé a jakýsi svobodník, kterého jsem v tu chvíli viděl prvně v životě, mi náhle vytrhl z ruky bazuku a namířil ji proti nebi.

„Neblázni!“ křikl jsem na něj. „S tímhle nic nadoká-žeš! „

„Chceš se vsadit?“

Kdyby na to byl čas, byl bych se pravděpodobně klidně vsadil. Nikdy jsem neviděl, aby někdo sundal letadlo bazukou. Jenže jaky si v té chvíli už přespřiliš věřily. Míhaly se vzduchem a vrhaly se střemhlav dolů jako vlaštovky v honbě za mouchami, až se jeden z nich dopustil té chyby, že přiletěl příliš blízko k mé-mu příteli s bazukou. Triumfálně jsme oba vykřikli ra-dostí, když se pak letadlo zřítilo mezi stromy a roztrhlo se tam na kusy.

„Vážně skvělý,“ ozval se Dědek. „Ted’ jste, doufám, spokojený.“

Vyčítavě jsme na něj pohlédli.

„Právě jsme sundali nepřátelskej letoun,“ řekl jsem.

„To je sice možný,“ odsekl Dědek, „ale zatímco jste si tu nazdařbůh pálili po nepřátelským letectvu, možná vám uniklo, že kolem probíhá hromadnej ústup!“

Postrčil nás oba kupředu a my, náhle nakažení vše-obecnou panikou, jsme vzali nohy na ramena a připoji-li se k prchajícím. Na silnici lemované bezútěšně roz-troušenými, opuštěnými troskami lidí a vyhořelými vozidly jsme se drželi celé tři hodiny. Mrtví i umírající byli ponecháni na starost Rusům. Neměli jsme čas po-máhat těm, kterým už pravděpodobně stejně ani pomo-ci nebylo. Ti ranění, jež měli to štěstí, že se jim podaři-lo upoutat pozornost, byli v rychlosti sbíráni a jeden přes druhého nakládáni do armádních vozů a ambulan-cí. Marně však očekávali nějaké obvazy, masti nebo morfium. Museli se spokojit s tím, že je nenechali ležet u cesty.

Náhle se před námi odnikud vynořila rota T-34 s hordami Sibiřanů přichycených na jejich korbách ja-ko mouchy na mucholapce. Naše kolona se okamžitě rozpadla a všichni prchali do úkrytu. Někteří však pře-ce jen nebyli dostatečně rychlí. Tanky se vrhly přímo do našeho středu a jediným zničujícím úderem vyma-zaly z povrchu zemského bezmála celou rotu. Já sám jsem dostal jakousi zbloudilou kulkou zásah do krku a hned jsem se poklusem vydal hledat volné místo v některé z ambulancí. Krev ze mě crčela proudem a já si jasně uvědomoval, že mi kulka uvízla těsně vedle obratlů, takže mi každým okamžikem může ochrnout celé tělo. Zdravotník, který mne ošetřoval, byl ob-hroublý, neohrabaný chlápek bez sebemenších lékař-ských znalostí.

„Kulka?“ zeptal se. „Já žádnou podělanou kulku nevi-dím. Je to jen normální drobný škrábnutí.“

„Drobný škrápnutí?“ nevěřil jsem svým uším. „Zeši-lel jste, člověče? Mám zaraženou kulku v krku, a jestli mě pěkně rychle nedostanete do nemocnice, za chvíli vám v náručí zůstane viset mrtvola!“

Na to jen pokrčil rameny. Očividně ho to ani v nej-menším nezajímalo.

„Do nemocnice!“ uchechtl se. „To je vážně dobrý!“

„Tak podívejte,“ naléhal jsem na něj, „hodláte nebo nehodláte s tím zraněním něco dělat?“

„Ne,“ odvětil. A mrkl na mne. „Příště si, synku, zkus nechat ustřelit celou hlavu. Pak budeš mít mnohem větší šanci.“ Obrátil se na dalšího raněného, který seděl hned vedle způsobně na zemi se zakrvavenými pahýly na mís-tě bývalých chodidel. „U tohohle je to třeba jasný jak facka,“ prohlásil zdravotník zvesela. Vytáhl ze stohu po svém boku červený formulář a zašklebil se na mě. „Tak-hle se na to musí,“ poradil mi. „Ale já si nemůžu ani sundat helmu!“ namítl jsem. „Nemůžu hnout hlavou!“

„Německej voják hlavou hejbat nepotřebuje.“ Zvedl gumové razítko a otiskl ho na formulář. „Ten má hledět jen přímo před sebe.“

Očividně nemělo smysl se s tímhle tupcem o něčem dohadovat. Sklouzl jsem pohledem k hromádce formu-lářů. Jedno červené lejtstro s razítkem, nic víc jsem nepo-třeboval... Pomalu jsem začal natahovat ruku.

„Hej, na to vůbec nemysli!“ Zdravotník se obrátil rychle jako blesk, takže mne přistihl při činu. „Mazej

odsud a nech se nejdřív pořádně rozsekat na kusy, pak si to možná rozmyslím. Ale teď vypadni a přestaň mě ota-vovat. Jestli sis nevším, tak tu na mě čeká spousta sku-tečně raněnejch lidí.“

Dva seržanti mne popadli mezi sebe a násilím vyvedli ven. Hodili mne na zem a kývli na opodál stojícího vo-jenského policistu.

„Hej, vy! Dejte tu pozor na tohohle ufnukanýho parchanta. A dohlídněte, ať nedělá žádný vylomeniny.“ Vztekle jsem se vyškřábal na nohy, ovšem jen proto, abych se ocitl tváří v tvář zející hlavní automatické puš-ky.

„Tak vylomeniny, jo? Tys to tam na ně zkoušel, vid’?“

„Nic jsem nezkoušel!“ odsekl jsem rozlíceně. „Mám kulku těsně u míchy a ta svině mě odmítá poslat do ne-mocnice! „

„To je směla,“ on na to. „To je vážně zatracená smě-la. .. Počítám, žeš chtěl štípnout jednu z těch červenejch propustek na pohodlnou dovolenou, co?“

Zvedl jsem oči od hlavně pušky a spatřil, že ten muž je desátník. Trochu se mi ulevilo. U desátníků má člověk aspoň jakous takous šanci. Někdy se s nimi dá dokonce mluvit jako s normálními lidmi.

„Připadá mi, že bych na ni po pěti letech války poma-lu už mohl mít i právo,“ odvětil jsem.

Na chvíli se rozhostilo ticho. Za tohle by mne mohl klidně zastřelit, pomyslel jsem si. Všechno záleželo na tom, jestli je to nějaký Prušák, nebo někdo jako třeba Porta. Pomalu sklonil pušku k zemi.

„To máš asi pravdu,“ připustil. „Jenže problém je v tom, kamaráde, že všichni mají tentýž nápad. Ty jsi jen za poslední hodinu čtrnáctej, co to tady zkusil... Můžu ti ale říct, že kdybych si myslel, že mám aspoň nějakou nepatrnou naději, hned bych to zkusil sám. Jenže takovou naději nemám. Absolutně žádnou.“

„Hajzlové,“ ulevil jsem si. Opatrně jsem si sáhl na otvor v krku. S povděkem jsem zaznamenal, že dosud krvácí. „Počítám, že bych se měl asi nejspíš vrátit ke své rotě,“ řekl jsem. „Ačkoli si nejsem jistej, jestli se mi to vůbec podaří. Nejspíš se mi do toho dá sněť ještě před-tím, než se tam dostanu.“

Desátník si přehodil pušku přes rameno a vykročili jsme společně.

„Budeš moct mluvit o štěstí,“ podotkl, „budeš moct mluvit o štěstí, jestli budeš žít dostatečně dlouho na to, abys nějakou sněť vůbec stihl dostat. Odsud až do Varša-vy se to jen hemží vojenskýma policajtama. A je ti jasný proč? Aby stříleli dezertéry.“

„Ale já nejsem dezertér,“ ohradil jsem se.

„Dneska je dezertér každej. Čapnou tě, jak se takhle sám procházíš po kraji a zastřelí tě, než se stačíš roz-koukat. Tak to chodí. Střílet, jak někoho uvidíme, přes-ně tak to máme rozkázáný. Vypadá to, jako kdyby se polovina týhle všivý armády hnala špatným směrem. Ale i tak...“ Přimhouřil oko a potměšile se na mě usmál. „Nemusíš mít strach, brácho. Se mnou nemusíš mít strach. Já už se o tebe postarám.“

Kráčeli jsme tedy po silnici společně, v celkem dob-ré náladě. Dokonce nás ani nepřiletělo vyrušovat žádné nepřátelské letadlo. Šlapali jsme takhle skoro půl hodi-ny, stále ve stopách ustupující armády. Cestou jsme míjeli pozůstatky krveprolití a pustošení. Na kulku, která se mi tlačila na páteř, jsem skoro zapomněl. Chvíli jsme si mezi mrtvými těly a vraky vozidel čutil kamenem a řehtali se u toho jako malí kluci, když jdou domů ze školy. V jedné chvíli nás vyrušil konvoj ná-kladních vozů. Z kabiny mohutného kruppu, páchnou-cího po benzinových výparech, se vyklonil netrpělivý seržant a zaječel na nás, ať koukáme uhnout z cesty. Při pohledu na vojenského policistu však okamžitě stáhl hlavu zpátky dovnitř a v oblacích prachu vyrazil s vo-zem kupředu.

„Dezertéri,“ podotkl můj společník; pak jen s nezá-jmem pokrčil rameny. „Nikdy se jim to nemůže podařit, bláznům. Kus vpředu je silnice zablokovaná. Nemají nejmenší šanci.“

Usadili jsme se pod živý plot, abychom nechali odpo-činout nohám. Desátník vytáhl tři balíčky camelek a tr-val na tom, že si je musím vzít.

„Jen ber,“ přesvědčoval mě. „Já jich můžu mít spous-ty...“

Neměli jsme důvod někam se o překot hnát. V klidu jsme seděli, pokuřovali a klábosili skoro hodinu, dokud se před námi nevynořil zástup tanků SS a neohodil nás sprškou bláta a oleje z rozježděné silnice.

„Parchanti,“ odplivl si desátník. „Však až dojedou k zátarasům, dostanou, co jim patří...“

Během třiceti minut jsme k nim dorazili i my. Vozov-ka se jen rojila vojenskými policisty. Přistoupil k nám kapitán s tenkými rty. Díky zásahu desátníka jsem byl touto předsíní smrti hladce propuštěn a mohl nerušeně pokračovat v cestě. Viděl jsem však, že mnozí jiní tako-vé štěstí neměli.

Když jsem se octl na druhé straně, ještě jsem se otočil, abych svému dosavadnímu průvodci zamával na rozloučenou. Zaujal zatím pozici za barikádou. Jenže náhle už to nebyl tentýž muž, s nímž jsem kouřil, povídal si a hrál fotbal, proměnil se ve vojenský stroj na za-bíjení. Přesto jsem zvedl ruku na pozdrav. Očima se mu mihl slabý náznak, že mne poznává, ale můj pozdrav neopětoval. Pokračoval jsem tedy v cestě pod hrozivě šedou oblohou sám.

„CELÝ ŽIVOT ŽIJEME V TĚSNÉ BLÍZKOSTI SMRTI. PROČ TEDY TUTO SKUTEČNOST NEOBRÁTIT VE VLASTNÍ VÝ-HODU? NAUČME SE, JAK TOHO SPRÁVNĚ VYUŽÍT... POKUD MÁ BÝT ZAJIŠTĚNA BUDOUCNOST GERMÁN-SKÉ RASY, JE TŘEBA DALŠÍ MÍSTO PRO JEJÍ EXPANZI: JE TŘEBA VYČISTIT EVROPU OD PODŘADNÝCH NÁ-RODŮ...“

Himmler v projevu ke generálům SS
ve Výmaru, 12. prosince 1943

„Je to skvrna na tváři německé armády, že ve Varšavě dosud přežívá tolik Poláků!“ Himmler se s chladným vztekem obrátil na obergruppenführera Bergera. „Proč jste nevykonal mé rozkazy? Copak jsem vám nenařídil zlikvidovat je do posledního muže, ženy a dítěte? No! Jak to, že se tak dosud nestalo?“

Berger si chvějící se rukou otřel silně zpocené čelo.

„Udělalí jsme, co bylo v našich silách, reichsführere.

Ztráty jsou děsivé. Povstání ve Varšavě už nás stálo životy dvou tisíc německých vojáků...“

„Nemluvte mi o ztrátách! Vaše kňourání mě nezajímá. Jediné, na čem záleží, jsou výsledky. Myslíte si, že by se ce-lá vlast měla posadit na zadek a ronit slzy za každého vo-jáka, který padne v bitvě? Právě naopak! Měla by být hr-dá, že jsou její synové ochotni položit za svou zem život!“

„Jistě, přesně tak, reichsführere, jenže...“

„Jenže! Nechci slyšet žádné jenže!“ Himmler zaťal ru-ku v pěst a udeřil jí do desky stolu. „Vydal jsem rozkaz a očekávám, že se ten rozkaz bude plnit! Srovnajte Varša-vu se zemí! Vymažte jí z mapy světa! V Německé říši pro ní není místo. Na takovou čest dávno pozbyla nároku! Vyjádřil jsem se dostatečně jasně? Protože jestli ne,“ uzavřel Himmler s ledově chladným úsměvem, „dá se kdykoli zařídit, abyste byl převelen na ruskou frontu. V řadách SS nemají muži, kteří se bojí prolít trochu krve, co dělat. Krev, můj milý Bergere, to je jediné skutečné platidlo války. A jediné z potoků krve se rodí silné ná-ro-dy... Dobře si to zapamatujte a jednejte podle toho.“

Reichsführer opustil místnost. Berger odložil kapesník a spěšně přešel k telefonu.

„Dirlewanger? Tady Berger. Proč jste u všech všudy neprovedl mé rozkazy? Myslím, že jsem vám jasně naří-dil, ať srovnáte Varšavu se zemí! Jak to, že se v té věci nic neděje?“ Nastala obezřetná odmlka.

„No tak?“ štěkl Berger.

„Drahý příteli,“ odvětil Dirlewanger, „ujišťuji vás, že jsme dělali, co jsme mohli. Možná se vám

nedoneslo, že jsme během pokusů o vyhlazení toho místa utrpěli deva-desátiprocentní ztráty?“
„Vaše ztráty mě nezajímají! Pokud se domníváte, že ten úkol přesahuje vaše schopnosti, mohu kdykoli zařídít, abyste byl převelen na ruskou frontu. V opačném případě vám na dokončení té práce dávám osmačtyřicet hodin. Po uplynutí této lhůty očekávám, že bude Varšava s konečnou platností smazána z mapy světa...“

U POHOSTINNÉ KOZY

VARŠAVA. Gregor s Portou se rozvalovali na vraku vypá-leného stalinského tanku. Navzájem se střídali o láhev vodky. Porta měl nenuceně přehozené nohy přes zuhel-natělé ostatky ruského majora a Gregor využíval vyvrá-cené ruky jiného mrtvého místo opěradla na loket.
„Je všeobecně známo,“ prohlásil Porta, „že Churchill má seznam všech nacistů v zemi. Zapřisáhnul se, že bu-dou všichni do jednoho viset.“
„Co se mě týče, může je klidně zaživa stáhnout z kůže a vykuchat jim střeva,“ odvětil Gregor pomstychtivě.
„To by jim jedině prospělo.“ Převzal od Porty láhev a zamysleně do ní zašilhal. „Co ale nechápu,“ dodal, „proč musí Adolf tu Anglii pořád popichovat.“
„Nemůže vystát Churchilla,“ vysvětlil Porta. „To je obecně známá skutečnost.“
Gregor do sebe hodil další deci neředitelé vodky.

„Bůh Angličany potrestá,“ prohlásil přesvědčeně. „Aspoň císař pán to tak říkal.“

„Adolf si nejspíš myslí, že je sám Bůh,“ podotkl Porta. Opřel se dozadu s rukama za hlavou. Pak si přehodil nohu přes nohu, přičemž nechtěně urazil mrtvému majoro-ovi chodidlo. Gregor nevzrušeně sledoval, jak se kutálí dolů do bahna.

„Viš ty co?“ nadhodil.

„Co?“ zeptal se Porta se zavřenýma očima.

„Myslím, že až tohle všechno skončí, proklatě se mi uleví,“ řekl Gregor.

Porta pokrčil rameny.

„Komu ne? Konečně si užijem trochu klidu a pokoje.“

Gregor zvedl v prstech použitou patronu a mrzoutsy ji odhodil na zčernalé pozůstatky chodidla v bahně.

„Třeba teď, když nás nakopali do prdele po celý Evro-pě, už nebudou mít náladu se s náma dál zabíjet.“

„Chceš se vsadit?“ otázal se cynicky Porta. „Všechny ty tahanice mají na svědomí ti páprdové, co seděj naho-ře. Je to jasný jak facka. Oni se s někým rozhádají, ale všechnu špinavou práci za ně odbydeme my. Oni sotva vezmou na vědomí, že je tu někde válka.“

Gregor zvedl další patronu.

„Je to všechno hnusnej podvod,“ prohlásil.

„To máš recht,“ přitakal Porta. „Celej život je jeden obrovskej hnusnej podvod, no není to tak?“

Ve čtvrti Praga právě probíhala na náměstí Adolfa Hitlera bitva o komandaturu, kde se usadila Armija Kra-jowa se svými partyzány. Povraždili veškerý personál, a teď se sami ocitli v divoké uzavírací palbě německých jednotek, které se posledních několik hodin neúspěšně pokoušely je odsud vystřnadit. Poláci opětovali střelbu zbraněmi zajatých Němců, a jak jsme tak slyšeli, boj za-čínal nabírat na intenzitě. Šrapnely už dopadaly nepří-jemně blízko nás. Porta se náhle posadil a zaklel, neboť se mu do tváře zabodla drobná letící střepina.

„Začíná tady bejt nezdravo,“ po stěžoval si. Vytrhl Gregorovi z rukou drahocennou láhev vodky, přehoupl se přes okraj vraku tanku a vydal se ulicí směrem pryč.

„Pojďte,“ vybídl nás.

Přešli jsme sotva tucet kroků přes náměstí, když nás krupobití kulometné palby zahnilo do úkrytu nejbližší-ho průchodu. Nahrnuli jsme se dovnitř a začali si razit cestu nánosem mrtvých těl, jev v této oblasti nijak neob-vyklý.

Kolem proběhly dvě mladé dívky, sukně jim vlály vy-soko nad kolena. Drobeček, přestože tím dával v sázku život, vystřčil hlavu ven ze dveří a zahvízdal na ně. To okamžitě vyprovokovalo další proud kulek z opačné strany náměstí.

„Padej zpátky, zatraceně!“ křikl na něj Dědek.

Spěšně jsme se stáhli za hradbu z mrtvol, které nám posloužily místo pytlů s pískem..

„No mě z toho klepne,“ zvolal Porta, když se na nás zřítíla polovina stropu a pokryla všechno šedým popraš-kem. Křečovitě sevřel v ruce svou láhev vodky. „Ale stej-ně tu nemůžeme zůstat celej den. Není tu nic k jídlu.“

Dědek po něm loupal očima.

„Zůstaneme tady tak dlouho, dokud neřeknu, že jde-me pryč!“

Ozvala se nová salva kulometné dávky. Portova láhev při ní vzala za své. Rozlíceně zaječel, ale jeho křik zani-kl v bolestivém záupně desátníka od pomocných sborů, který se k nám přidalo něco dříve téhož dne. Otočil jsem se právě včas, abych ještě zahlédl, jak mu z úst tryská pramen husté, nachově rudé krve, načež se po hlavě skácel na hradbu z mrtvol.

„To přestává bejt sranda,“ zavrčel Porta a odhodil roz-tříštěnou láhev na ulici.

„Vychází to z toho domu tamhle naproti,“ ukázal jsem.

„Když víš, odkud to vychází, proč se sakra nesebereš a nejdeš s tím něco udělat, místo abys tady postával jak solnej sloup?“

„Jen jsem se snažil pomoci,“ odvětil jsem.

„Prej se snažil pomoci, no to mě podrž! Kdybys tu vůbec nebyl, byl bys nám mnohem užitečnější!“

„A co si jako představuješ, že bych měl asi tak dělat?“ zeptal jsem se chladně. „Dojít tam k nim a poprosit je, jestli by s tím nechtěli přestat?“

Než jsme však s Portou stačili naši situaci ještě zhoršit tím, že bychom si chladnokrevně začali navzájem usilovat o život, vytáhl Drobeček nečekaně z kapes pár granátů a přešel přes provizorní barikádu rovnou na ulici, kde se skryl za převrženým autem. Jakmile to udělal, vyletěl z jednoho okna domu granát a přistál přímo před ním. Drobeček ho bez rozmyšlení sebral a poslal ho vzduchem nazpět. Ozvala se mohutná exploze a celé průčelí budovy se zřítilo k zemi. Z trosek se vyhrabali tři na první pohled nezranění muži a pokusili se vzít do záječích, ale Legionář je všechny tři složil jedinou dávkou ze samopalu.

„A padáme odsud, lidi!“ zvolal Gregor.

Vyběhli jsme z domu a zabočili za roh náměstí do úzké uličky přeplněné kouřem a zápachem spáleného masa. Muži z SD tu vyhodili do povětří věznic i se všemi vězni. Varšava musí být vymazána z mapy světa. Každý muž, každá žena i každé dítě odstraněno...

Porta si stěžoval na žaludek. Uběhly už skoro dvě hodiny od chvíle, kdy naposledy jedl, a dokonce i Dědek souhlasil s tím, že se po něm sotva může chtít, aby pokračoval dál bez nějaké zastávky na občerstvení. A ve Varšavě existovalo jediné místo, kam se člověk mohl za takovým účelem vrátit, totiž U Pohostinné kozy. Tenhle podnik Porta objevil už během první hodiny po našem příjezdu do města. Bylo tu těsně, špinavě, hlučně, neustále narváno a páchlo to tu potem a nemytými nohama, ale Portovi se podařilo uzavřít jakousi dohodu s Petrem, robustním, rudovousým Ukrajincem, jemuž to tu patřilo, a ten se zavázal, že se nám dostane toho nejlepšího, co má na skladě.

Usadili jsme se u neotřené stolu pokrytého plesnivými zbytky věrejších jídel. Petr se u nás zastavil pro objednávku.

„Myslím, že dneska bychom mohli zkusit kachnu,“ prohlásil Porta.

Vojenský policista u vedlejšího stolu trhl hlavou naším směrem, v očích jasně patrnou jiskru podezření. Vůbec se však nemusel obtěžovat. Z kachny se vyklubala pouhá vrána, vařená tak dlouho, dokud nezískala nezměnitelnou chuť starého hadru na nádobí. Podávána byla se psí kotletou, načež následovala ještě roztodivně vonící uzená ryba. Všechny tyto delikatesy jsme splachovali silným červeným vínem. I to patřilo k Portově finanční dohodě s Petrem. Jak se mu takovou dohodu podařilo uzavřít, to jsme se nikdy nedozvěděli. Vždy jsme kolem podobných témat zachovávali diskrétní mlčení. Nikdy se nevyplatilo do Portových finančních záležitostí příliš strkat nos, obzvláště pokud z nich měl člověk sám užitek. A rozhodně nelze pochybovat o tom, že vařená vrána a psí kotlety nám přišly k duhu mnohem líp než třeba potkaní řízek nebo myší stehno.

Nedaleko nás seděl armádní kaplan. Chvilí si nás prohlížel, ale zdálo se, že jej mnohem víc než my zajímá důstojník, který se v rohu u kamen hrbil nad pivem. Kaplanovy oči se stále znovu a znovu vracely jeho směrem, až nakonec nevydržel, vstal a k muži přistoupil.

„Promiňte, kapitáne...“ Přitáhl si židli. „Nebude vám vadit, když si přisednu?“

Důstojník vzhledl od své sklenice. Vršek hlavy a jedno oko měl ukryté pod vrstvou krve nasáklých obvazů. Polovinu tváře mu zdobila nehezka popálenina s kůží rudou a sraštělou, čímž se stíraly všechny rysy. Uniformu měl celou potřesanou a rozedranou, pokrytou blátem, krví a olejem. Ruka, v níž držel pivo, se mu třásla. Kaplan se s jemným, zbožným úsměvem posadil.

„Chtěl bych se zeptat,“ pronesl, „zda bych vám nemohl nějak pomoci?“

„Pomoci mi?“ Kapitán do sebe hodil poslední lok piva a zavolal na Sofii za barem, ať mu načepuje další. „Jak byste mi u všech všudy mohl pomoci?“ otázal se.

„Tedy pokud čistou náhodou nemáte pluk, který byste mi mohl nabídnout?“

„Nemyslel jsem takový druh pomoci, můj synu...“

„Ne?“ odvětil kapitán. Zkroutil rty do jakési parodie na úsměv. „Tak tedy novou tvář? Co byste říkal nové tváři? Tu starou jsem někam založil. Chápu, že to bylo ode mě poněkud nedbalé. Proto mi teď taky nechtějí dát novou, chápete. Člověk fasuje jen jednu jedinou tvář na celý život. Záleží čistě na něm, jak se o ni bude starat. Souhlasíte se mnou?“ Pozvedl svou sklenici. „Na vaše zdraví, otče. Ať vás vaše krása nikdy neopustí.“

Kaplan potřásl zasmušile hlavou.

„Krása není záležitostí vnějšího vzhledu,“ odvětil. „Náš Pán nehledí na to, jak kdo vypadá. Nesoudí člověka podle hodnoty jeho těla, nýbrž podle hodnoty jeho duše.“

„Proboha, ušetřete mě těchhle sentimentálních žvástů, dělá se mi z nich zle!“ Kapitán udeřil sklenicí do stolu. Otřel si rukou ústa a trochu nejistě se zvedl na nohy.

„Běžte a žvaňte si někde jinde! Tímhle svým zbožným tlacháním mě jedině urážíte. Běžte ven a nechte si ustřílit hlavu, pak se vraťte a můžete mi vyprávět, jak se cítíte. To snad budu o něco ochotnější vás poslouchat.“

Vypotácel se z baru a práskl za sebou dveřmi. Kaplan zůstal několik okamžiků tiše, pak se i on zvedl k odchodu. Zběžně požehnal všem v místnosti znamením kříže.

„Bůh s vámi,“ zamumlal a následoval kapitána na ulici. „Pitomej starej kozel,“ hlesl Porta.

Natáhl se přes stůl pro láhev vodky, ale než ji stačil zvednout, ozvala se ohlušující rána a všechna světla rázem zhasla. Dveře byly nárazovou vlnou výbuchu vytrženy z pantů a odhozeny přes celou místnost. Stoly i židle převržené, okna roztržena a lidé srazeni na podlahu.

Chvíli jsme jen leželi, kam jsme popadali. Ze stropu na nás pršely sádrové vločky a prkna podlahy se pod námi nepatrně chvěla. Pak se dým s prachem pomalu začal rozptylovat. Opatrně jsme se vyhrabali na nohy a rozhlíželi se kolem po způsobených škodách. Petr stanul za barem jako nějaký duch, hlavu i ramena celá pokrytá sádrou. Jedním vymláceným oknem bylo přes ulici vidět na radiotelegrafní stanici. Polští partyzáni umístili na střechu minomet a půl tuctu německých vojáků právě šplhalo po stěně budovy nahoru k němu. Vytahovali se vzhůru po dlouhých lanech, která měli uchycená k zábradlí jednoho balkonu.

Zatímco se Petr s Dědkem snažili zasadit dveře zpět do pantů, my ostatní jsme začali zvedat stoly a židle a snažili se odhadnout škody na rozbitých sklenicích a lahvích. Drobeček vylezl ven, aby měl lepší výhled na pokroky horolezců, ale po chvíli se vrátil zpět se sdělením, že jim někdo přeřezal lana a na chodníku se teď válí šest mrtvol.

„Co se stalo s tím kaplanem?“ prohodil Dědek. „Musel vpadnout přímo doprostřed toho všeho.“

Petr si teatrálně plácl dlaní do čela.

„Měl jsem ho varovat! Ve tři hodiny odpoledne každý den, pravidelně jako hodinky. Je to vždycky to samý, hrozná šlupka!“ Udeřil pěsti do nejbližšího stolu, který se okamžitě zřítíl. „Měl jsem ho varovat.“

„No dobře, ale kde je?“ zeptal se Dědek. Obrátil se k Drobečkovi. „Neviděl jsi ho?“

Drobeček pokrčil rameny.

„Nedíval jsem se po něm. Tam venku se děje spousta zajímavějších věcí.“

„Už je to pryč.“ řekl Petr. „Pro dnešek skončili. Teď už znovu nezačnou. Aspoň ne tak dlouho, dokud se tu neobjeví armáda a nezačne je otravovat.“

Seběhli jsme po schodech, abychom se porozhlédli po kaplanovi, a našli jsme to, co zbylo z jeho těla, v louži krve jen několik metrů opodál. Vzpomněl jsem si na kapitána se znetvořenou tváří a krvavými obvazy.

„Na vaše zdraví, otče. Ať vás vaše krása nikdy neopustí...“

Ale Bůh nesoudí člověka podle hodnoty jeho těla, nýbrž podle hodnoty jeho duše...

„Přesně tak,“ řekl jsem, když jsem tak hleděl dolů na ty znetvořené pozůstatky.

„Co přesně tak?“ zeptal se Dědek, který se právě shýbal nad tělem, aby je prohledal kvůli vojenské osobní známce a soukromým dokladům.

„Přesně tak,“ vysvětlil jsem, „že Bůh na vzhled člověka moc nekouká.“

Dědek se zamračil.

„To není vtipný!“ odsekl.

„Ani to nemělo být,“ řekl jsem.

Náhle před námi s hlasitým skřípáním brzd zastavil kübel. Vystoupil z něj major, následovaný malým desátníkem s krysím obličejem.

„Co je to?“ zeptal se a ukázal vycházkovou hůlkou na pozůstatky kaplana roztroušené po silnici.

Desátník se opatrně přiblížil.

„Je to tělo, pane.“ Sehnul se, aby si je prohlédl z větší blízkosti. „Nějaký kaplan, pane, aspoň myslím.“

Major se zdál být tím sdělením silně zasažen.

„Kaplan?“ opakoval. „Bože, copak Ti už vůbec nic není svaté?“

Nenuceným krokem přešel přes vozovku a začal tu a tam rýpat špičkou své vycházkové hole. Hlava a kus trupu se skutálely přímo před něj. Chvilí bylo ticho. Pak zvedl major oči a nepřítomně se zadíval směrem k Visle. Všiml jsem si, jak mu poskočil ohryzek. Odkášlal si a sevřel vycházkovou hůlku v podpaží.

„Desátníku,“ řekl. „Zůstaňte tu a dohlédněte, ať se to-mu muži dostane důstojného pohřbu. Nemůžeme přece nechat kaplana povalovat se takhle po silnici. Nedělá to dobrý dojem.“ Nastoupil zpět do kúbelu a sám se usadil za volantem. „Svěřuji to do vašich rukou, desátníku. Po-starejte se o to, ať jsou mé rozkazy splněny.“

„Ano, pane.“

Desátník řízně zasalutoval a kúbel vyrazil po silnici. V okamžiku, kdy zmizel za zatáčkou, spustil desátník ruku dopředu před tvář a počastoval odjíždějící vůz vul-gárním gestem.

„Řádnej pohřeb, jo, ty kokote! Půjde do země stejně jako každéj jinej, nic víc, nic míň.“ Odvrátil se a odplivl si do bláta. „Pokryteckej starej mizera! Co je mi do něja-kýho podělanýho kaplana!“

Drobeček udělal několik kroků kupředu a odstrčil muže z cesty.

„Uhni, kámo,“ řekl. „Já se mu o ten řádnej pohřeb po-starám. Ty můžeš klidně vypadnout.“

Posbíral roztroušené pozůstatky nebohého velebníčka a odtáhl je dolů k řece. Ozvalo se hlasité šplouchnutí, pak ticho. O několik vteřin později se Drobeček vrátil s párem bot v jedné a krucifixem v druhé ruce.

„Kdes to sebral?“ zeptal se ho podezřívavě Dědek. „Myslíš tohle?“ odvětil Drobeček. „Našel jsem to, ne? Objevil jsem to dole u řeky...“

Vydali jsme se na cestu, abychom se znovu připojili ke své rotě, jenže Poláci teď zahájili silnou ofenzivu na Momorském mostě, takže jsme se nemohli dostat na dru-hou stranu. Byli jsme donuceni zalézt na chvíli do příze-mí jednoho opuštěného domu, protože všude kolem vy-buchovaly šrapnely. Věž nedalekého kostela dostala přímý zásah a s rachotem se zřítila k zemi. Dědkovi se jen s největšími obtížemi podařilo zadržet Drobečka, kte-rý se chtěl vydat zjistit, jestli jeho nový krucifix náhodou není ze zlata. Po explozi dvou šrapnelů se sesula vedlejší budova a nám opět spadl na hlavu strop. Horní patro bylo v jednom plameni a hrozilo, že se každou chvíli zřítí. Na-konec nás ven stejně vypudil kouř. Ulice všude kolem nás hořely. Celou oblast kropilo těžké dělostřelectvo a budovy se s rachotem bortícího se zdiva jedna za dru-hou hroutily k zemi.

Nakonec jsme se ke své rotě přece jen dostali, nicmé-ně našli jsme všechny ve stavu naprostého zmatku.

Rota se měla sešikovat pod velením nadporučíka Löwe-ho, který měl jednu ruku celou zafačovanou a tvář po jedné straně popálenou hořícím benzinem.

Z bitevní oblasti nás stáhli teprve následujícího dne v poledne, abychom si na pár hodin vydechli. Muži nemysleli na nic jiného než na jídlo a společně s Dro-bečkem a Portou jsme byli v druhé četi zvoleni za ty nešťastníky, kteří se ho měli vydat sehnat. Polní ku-chyně stály někde nesmírně daleko, a abychom jich dosáhli, museli jsme se ve vlastních stopách vrátit přes území, jež se právě nacházela pod nepřetržitým bombardováním.

Pobrali jsme několik ešusů a vytratil se s nimi zpět do změti vybuchujících granátů a hvízdajících kulek. Těsně před námi náhle vyšlehla ze země hučící ohnivá stěna, takže jsme rychle s kašlem zapadli zpět. Jakmile jsme za-bočili do jedné z vedlejších ulic, zaslechli jsme, jak na střeše nedaleké budovy přistál šrapnel. Museli jsme se okamžitě schoulit k zemi, abychom unikli lavině padají-cího zdiva. Hned za dalším rohem na nás pak čekalo kru-pobití kulometných kulek. A jen o několik kroků dál si nás vzal na mušku odstřelovač usazený na střeše.

„Pro rány boží!“ zařval Drobeček, téměř bez sebe vzteky. „Nemůžeš se na to na chvíli vysrat?“

K našemu údivu střelba skutečně okamžitě ustala. Po-hlédl jsem na Drobečka s novou úctou.

„To musíš někdy vyzkoušet znovu... Zajímalo by mě, jestli by to zabralo taky na T-34.“

Na Viselském náměstí stály tři polní kuchyně. Tři pol-ní kuchyně a tři fronty, každá bezmála kilometr dlouhá. Zařadili jsme se na konec jedné z nich a nabručeně jsme se oddali čekání, až se dostaneme na řadu.

„Co je dneska na jídelním lístku?“ křikl Porta. „Nadí-vaná fusekle s knedlíkem?“

Kuchař se na něj podél řady kysele zadíval. Byli to s Portou staří nepřátelé.

„Uvidíš, až se sem dostaneš,“ křikl nazpět.

Kdosi se k nám otočil a poskytl nám informaci, že má být bujabéza. Zvedl se výsměšný chechtot.

Bujabéza byl jen slušný termín, kterým se popisovala směs shnilých rybích kostí plovoucích v mastné, šedé tekutině. Pořád to však bylo lepší než Portova nadívaná fusekle s knedlí-ky, oficiálně přezdívaná hovězí ragú. Po téměř čtyřia-dvaceti hodinách bez kousku žvance se člověku sbíhaly sliny už při hnilobném zápachu ryb.

Pomalý postup směrem k čelu fronty byla hotová Tan-talova muka. Porta nám začal vyprávět o skutečné buja-béze, kterou kdysi ochutnal ve Francii. Popisoval ji tak detailně, až nám po bradě stékaly sliny, s mučivou roz-vleklostí se zastavoval u každého sousta, že jsme doslo-va cítili, jako bychom ji právě teď polykali. Zavřel jsem oči a vychutnával si, jak mi pomalu klouže krkem do vděčného žaludku. Dokonce ani vzpomínka na tak vy-branou krmí, jakou byla Petrova vařená vrána s psími kotletami nedokázala naši neodolatelnou touhu utěšit.

Ze zasnění mne vytrhl až ostrý zvuk výbuchu. Otevřel jsem oči a zjistil, že je všude kolem kouř. Muži s prázd-nými ešusy pobíhali zmateně z místa na místo.

„To zatracený jídlo nám vyletělo přímo před nosem do vzduchu!“ zvolal Porta.

Uprostřed náměstí přistál zbloudilý šrapnel. Portův nepřítel, kuchař, byl teď už v Pánu. Ale čert ho vem - na čem skutečně záleželo, to byla bujabéza. S očima vy třeš-těnýma děsem jsme zírali ke svým nohám. Po celém ná-městí se do bahna rozléval proud mastné, šedé tekutiny, v němž sem tam plavaly kousky tlejících rybích kostí...

„INTELEKTUÁLNI METODY VÝCHOVY PRO MNE PO-STRÁDAJI VEŠKEROU PŘITAŽLIVOST. PODSTATNÉ JE TO, ŽE BYCHOM MĚLI MLÁDEŽ TLAČIT AŽ K HRANI-CÍM JEJÍ VÝDRŽE, BA DOKONCE ZA TYTO HRANICE, ABYCHOM Z TĚCH, KTERÍ PŘEŽIJÍ, ZÍSKALI NÁROD MUŽŮ A ŽEN, JEŽ SE NAUČILI PŘEKONÁVAT BOLEST A OVLÁDAT STRACH ZE SMRTI...“

Himmler v dopise profesoru K. A. Eckhardtovi
ze 14. května 1938

V ruinách ghetta dosud bojoval elitní kedyvský pluk. Ge-nerál Bór-Komorowski vydal rozkaz, že ghetto musí být udrženo za každou cenu, jelikož to bylo jediné místo ve středu města, kde mohl přistát generál Sosabowski se svými britskými parašutisty.

Pluk se nepřestával bránit, přestože byla tato bitva už předem ztracená. Nebude to generál Sosabowski s výsadkáři, kdo přijde město osvobodit, budou to pol-ští komunisté z Moskvy. Bór-Komorowski byl i se svými muži předem odsouzen k smrti; a to nejen Himmlerem v Berlíně, ale zároveň i Stalinem v Kremlu. Němci dláždili svými masovými vraždami Rusům cestu a Sta-lin si mohl dovolit jen sedět se založenýma rukama. Ni-kam nespěchal. Jen at' reichsführer dovede svůj de-struktivní plán až do konce. Pak přijde ten správný čas udeřit.

Bór-Komorowski v zoufalství, že Sosabowského výsa-dek selhal, poslal jednoho ze svých plukovníků

do Moskvy za ruským generálem Rokossovským. Skoro půl druhé hodiny obhajoval plukovník polské partyzány. V srdce-ryvných detailech popisoval jejich vážnou situaci. Rus však naslouchal jeho slovům ponořen v zaryté mlčení.

„Jediné, o čem vás žádáme, je, abychom směli použít podpory svých vlastních dvou divizí. Propust'te je a nechte je jít s námi! To je přece něco úplně jiného, než kdybychom vás prosili o vaše vojska... Proboha, copak nikdo nepohne ani prstem, aby nám pomohl?“

Ne, nikdo. Ani Britové, ani Rusové. Mise selhala.

Plukovník se cestou zpět do Varšavy ztratil neznámo kde. Nikdo se nikdy nedozvěděl, co se s ním stalo. Bór--Komorowski čekal na dvě divize, o něž požádal, úplně zbytečně; stejně jako Sosabowski s britskými parašutisty nikdy nedorazily.

V NEVĚSTINCI

KDO JINÝ mohl vést masový útok po schodišti Císařovy noční čapky než Porta s Drobečkem? Hluk jejich bot du-něl temnotou na holém schodišti, jako by se tudy hnalo stádo divokých buvolů.

V prvním patře už na nás čekala madam Zoša Klusin-ská, majitelka jednoho z nejelegantnějších nevěstinců mezi Volhou a Rýnem. Stála tu s rukama zkříženými přes mohutné, vzdouvající se poprsí, výraz v její tváři doslova naháněl hrůzu.

Drobeček překonal posledních několik schodů a na-hoře zavrával, takže vrazil do stěny. Váza s květinami, jež tu stála na skřini, přepadla přes zábradlí a zřítíla se dolů do přízemí. Zaznělo to jako výbuch pumy. Gregor sebou okamžitě mrskl k zemi a zakryl si hlavu rukama. Byli jsme všichni opilí jak zákon káže, nicméně Gregor z nás byl asi nejvíc.

Madam si nás přeměřila pohledem, z něhož bylo patr-né, že by nás nejraději vynesla v zubech.

„Byla bych vám vděčná, pánové,“ řekla, „kdybyste se vynasnažili dělat co nejméně hluku.“

Heide si přitiskl prst na rty. Gregor se pokusil přitáhnout nahoru po zábradlí, jenže to jeho váhu nevydrželo a velký kus dřeva následoval vázu do přízemí.

„Pššt!“ zasyčel Heide, celý rudě flekatý vzteky.

„Do hajzlu!“ ulevil si Gregor.

Po schodech se vydrápal po všech čtyřech a nahoře se pokusil dostat na nohy tak, že se zapřelo stěnu skříně. Ta se však zhoupla a převrhla na zem. Gregor se křečovitě zachytil první věci, která mu přišla pod ruku. Naneštěstí to náhodou bylo jedno z madaminých mohutných řader.

„Kde jsou holky?“ zahuhňal na ni ztěžklým jazykem.

Madam mu zkušeně zarazila špičatý loket do žeber. Gregor se pozadu odpotácel na Drobečka.

„Kde jsou holky?“ opakoval svou otázku. „Já sem přišel za holkama. A co je zač tahle hnusná babizna? To doufám není jedna z nich, nebo jo?“ Podařilo se mu na-přimit a vytrhnout Portovi z ruky lístek.

„Koukněte,“ prohlásil, když ho madam strčil pod nos, „zaplatil jsem dvanáct set podělanejch zlotejch, abych se do týhle díry dostal, a vy mi teď odmítáte poskytnout to, na co mám právo! Chci tady okamžitě vidět holky!“

Madam si nevzrušeně zasadila ruskou cigaretu do dlouhé špičky.

„Na všechno dojde, pánové. Na všechno dojde.“ Za-vedla nás do rozlehlého pokoje plného nákladných tre-tek. „Tohle je podnik pro vyšší třídy, chápejte. Obsluhu-jeme jen zákazníky s vybraným vkusem a společenským taktem.“

„Přiveďte sem holky!“ zařičel Gregor.

Madam si povzddechla. Přešla k sekretáři a vyndala z něj dvě rozměrná alba, která položila před nás na stůl.

„Snad byste se chtěli nejprve podívat, abyste si mohli vybrat podle chuti?“ navrhla nám. „Ačkoli je vám jistě jasné, že všechny ty mladé dámy nebudou momentálně k dispozici.“

„Žvásty!“ odsekl Porta a smetl obě alba na zem. Madam si ho změřila mrazivým pohledem. „Jak prosím?“ zeptala se.

„Povídám, že jsou to žvásty!“ rozkřikl se Porta. „Gregor má naprostou pravdu! Koukej sem přivést holky, ať se do nich můžeme pustit!“ Objal madam kolem pasu a silně ji plácl přes zadek. „Jestli máš prdelku tak velkou jako kozy,“ dodal, „skoro bych měl chuť rozdat si to i s tebou...“

Heide, bezmála tak opilý jako Gregor, objevil klec s jasně červeným papouškem a hned do něj začal dlou-bat skrz mříže. Pták odskočil a zuřivě ho sekl drápem do prstu.

„Ty mrcho!“ zaječel Heide.

„Ty mrrrcho!“ zaskřehotal papoušek v odpověď. „Ty mrrrcho jedna prrotivná, ať se smažíš v pekle!“ Heide zvedl klec a zatřásl s ní.

„Podělanej pták! Podělanej židák! Koukněte na ten jeho frňák, je to podělanej žid!“

Odhodil klec přes celou místnost. Dopadla mi přímo do náruče, tak jsem tam s ní zůstal stát a zvažoval, jestli se tu zrovna hraje nějaká hra, nebo je to granát, který mi každou chvíli vybuchne do obličeje.

„Polib mi prrrdel!“ ozval se papoušek.

Postavil jsem klec na podlahu. Gregor se teď snažil zapálit svíčky, které stály ve stříbrném svícnu na

stole. Právě to zkoušel potřetí, přičemž oba předešlé pokusy skončily tím, že si opálil vlasy - naštěstí ho Drobeček vždy včas zachránil vodou ze sifonové láhve.

„Jste nechutní,“ prohlásila madam. Odmrštila Portu stranou a jako bitevní křižník si začala majestátně razit cestu k oknu. „Zavolám policii,“ řekla. „Zavolám policii a nechám vás všechny zavřít.“

Chvilku zápolila s okenní zástrčkou, a když ta nehod-lala přes její snažení kapitulovat, rozhodl se Drobeček galantně, že jí trochu vypomůže, a vrhl přes pokoj svou sifonovou láhev. Ta prorazila okno a zanechala po sobě jen spršku třísek a zubatý otvor v rozbitém okně.

„A je to,“ prohlásil. „Teď můžeš tu svoji palici klidně vystrčit.“

Heide, který se zatím sesunul k podlaze, neboť už ne-byl schopný udržet se na nohou, se připlazil k papouško-vi. Zdál se jím být dočista fascinován. Chvilí si ho pro-hlížel, potom vytvaroval prsty obrys jeho zobáku. Druhou rukou si ohmatával vlastní nos a oba tvary po-rovnával.

„Je to žid,“ usoudil. „Máme tady špinavýho židáka. Já ho oddělám.“

Otevřel dvířka klece a pokusil se sevřít obě ruce ko-lem papouškova krku a zaškrtit ho. Papoušek však na-táhl dráp a vysekl Heidemu po tváři odshora až dolů rudý šrám.

„Deset ku jedný na papouška,“ zaječel Gregor, jehož to očividně začínalo bavit.

Sehnul jsem se dolů pro prázdnou klec a s nejasným záměrem být nějak užitečný jsem se pokusil natlačit Heideho dovnitř. Než jsem si uvědomil, co vlastně dě-lám, už jsem ležel na zemi, Heide seděl na mně a snažil se mi zuby roztrhnout hrdlo.

„Deset ku jedný na papouška!“ hulákal Gregor, za-tímco proháněl ptáka po pokoji.

Z ničeho nic se rozrazily dveře. Papoušek, bez ustání vyřváváje z plných plic rozličné sprost'árny, odcupital ven. Pak se do stropu zaryla kulka. Dorazil Uule Heikki-nens púltuctem svých finských partyzánů.

„Tak co, stará! Kdepak je schováváš?“ Místností probzučela druhá kulka a usadila se v protější stěně. Všichni se okamžitě vrhli do úkrytu. „Chceme svý zbo-ží, ty stará děvkařská šmelinářko! Zatímco ty sis tady seděla na tý svý tlustý, vypasený prdeli a hrabala prachy, my jsme nasazovali životy proti Rusákům... Jsem pře-svědčenej, že si teď, když jsme se konečně vrátili do ci-vilizace, zasloužíme náký to povyraženíčko, ty si to snad nemyslíš?“

Madam se vynořila ze své skrýše. Celá se třásla jako obrovský kus růžového suku, ale připadalo mi, že spíš vztekem než strachy.

„Vypadněte odsud!“ vrískla. Její hlas už ztratil veške-ré pozlátko vlídnosti, byl ostrý a pronikavý a mohl by stejně tak patřit kterékoli staré couře z nejbližší ulice. „Vypadněte odsud, vy smečko špinavejch trhanů! Niko-ho z vás nenechám na žádnou ze svých holek ani podí-vat! Vás bych nepustila do postele ani k praseti!“

Uule zaklonil hlavu a vděčně se rozesmál. Porta zvedl jednu nohu vysoko do vzduchu a upšoukl si.

„Že se nestyďš,“ prohlásil Drobeček. „Tohle je pod-ník pro vyšší třídy.“

„Vedenej doslova prvotřídní paničkou,“ dodal Gregor, načež si položil ruku před ústa a vydal zvuk, který pře-konal dokonce i předešlý neomalený projev Portův. Prvotřídní panička ho za to vztekle nakopla do slabin. Gregor ji popadl pod krkem a přitáhl těsně k sobě. V druhé ruce držel nůž, jehož špičku tlačil do tučného převisu jejího břicha.

„Tak co? Co si vybereš, ty stará sůvo? Sebe, nebo hol-ky?“ Zašklebil se jí do tváře. „Seš sice hnusná jak prdel, ale vždycky ti můžeme přehodit pytel přes hlavu.“ Ob-rátil ji dokola, abychom se na ni podívali. „Co říkáte?“ zeptal se. „Kdo si zamlouvá první číslo?“

Heide, dosud rozvalený na podlaze, vyvrhl přímo do papouščí klece kupku zvratků.

„Můžou klidně dva najednou,“ řekl pak. Posadil se a otřel si rukávem ústa. „Jeden zepředu a druhěj zezadu. Mohli bysme o to třeba losovat.“

„Nejdřív se mrkneme, jak to tam vůbec vypadá,“ pro-hlásil Drobeček. Vykročil kupředu a vrazil madam ruku mezi sudovitá stehna. „Díra jak vjezd do pískovny,“ oznámil. „Vůbec nejsem proti tomu si to s ní rozdat.“

Madam se vytrhla z Gregorova sevření. Popadla dýku z výzbroje SS, která tu ležela na krbové římse.

„Jen přes mou mrtvolu!“ zvolala.

Uule se hned dychtivě naklonil kupředu, revolver se mu v ruce jen cukal.

„To se dá snadno zařídít!“

Zaburácel výstřel. Madam vykřikla a skácela se na zá-da. Zůstala ležet na podlaze jako ohromná kopa třesoucí-ho se masa a Heide se hned začal plazit k ní, aby ji pro-hlédl. Pak se posadil na paty a užasle se po nás rozhlédl.

„Víte, co vám povím?“ řekl. „Tuhou ženskou jsem te-da ještě nikdy neobdělával.“

„Ani já ne,“ přidal jsem se.

Gregor tu rosolovitou hmotu nakopl.

„Vidíš, jaký máš dneska štěstí?“ ušklíbl se. „Je celá tvoje, brácho! A vítěj mezi nás.“

Heide zkusmo zasunul madam ruku pod sukni. Ozva-lo se pobouřené zaječení, mrtvola se posadila a uštědřila vyjevenému Heidemu pořádnou šupu pěstí mezi oči.

„Dej ze mě ty pracky pryč, ty slizkej fašoun!“

Heide padl s krvavým nosem na zadek. Madam byla v mžiku znovu na nohou. Na někoho obtěžkaného tako-vými faldy sádla si počínala překvapivě mrštně. Popadla květináč s kaktusem a vyrazila přímo k Uulovi. Než se zmohl na nějakou obranu, roztránila mu ho o temeno. Uule se zvolna svezl na podlahu a madam už se divoce rozhlížela kolem po nějaké nové zbrani.

„Tak to by snad stačilo, šaťenko!“

Jeden z Finů, ohromný chlap, snad ještě mohutnější než Drobeček, postoupilo krok kupředu a chytil ji za zá-hyby kůže pod krkem. Oběma rukama jí sevřel hrdlo a začal tisknout. Madam pomalu měnila barvu ze slabě načervenalé do nachova. Oči jí počaly lézt z důlků. Tělo jí zvláčňelo.

„Fajn,“ řekl Porta. „Už ji nech. Pusť ji. Myslím, že by teď mohla začít trochu víc spolupracovat.“

A měl naprostou pravdu. Madam pohlédla dvakrát krátce po sobě smrti do tváře a uvědomila si, že to mys-líme opravdu vážně. Posadila se na bobek, chvíli se sama fackovala po tváři a nalila do sebe půl láhve brandy. Pak konečně pokorně odklopýtala, aby přivedla své dívky. A že to čekání skutečně stálo za to. Tohle nebyly žádné obyčejné, pouliční šlapky. Tohle bylo něco speciálního, hotová sme-tánka mezi prostitutkami, děvky par excellence. Madam také náležitě dmula svá objemná řadra pýchou, když nám je představovala. Obsadila teď sama sebe do role generála, a zatímco se její vojsko stavělo do řady k pře-hlídce, vykračovala si jako páv a celá se vypínala. Pak se vydala podle řady od jedné dívky k druhé a mezi noha-ma se jí přitom motal papoušek pokřikující své obvyklé sprost'árny. Madam ho nacpala zpět do klece, přes níž přehodila ubrus, aby zůstal zticha.

„Tak tedy, pánové,“ prohlásila. Přejela po nás příkrým pohledem. Oči se jí na chvíli zastavily na Heidovi s rozbitým nosem, pak sklouzly k Uulemu, jenž se dosud válel na podlaze s kusem kak-tusu na hlavě, nato ještě k Drobečkovi, Portovi a Grego-rovi. Bahno nižších šarží. Tělem jí proběhl nepatrný třes.

Místnost už připomínala spíš bitevní pole. Vypada-lo to tu, jako by se sem vřítelo stádo prasat přímo z chlívků...

„Tak tedy, pánové,“ řekla znovu. „Mohu doufat, že žádné další problémy už nebudou?“

Nikdo na její poznámku nereagoval, neboť pozornost všech se plně upínala na dívky. Heide s Uulem se nejis-tě zvedli na nohy. Nastal okamžik tíživého ticha, který přerušil až Drobeček svým hlasitým radostným zavý-sknutím, po němž se okamžitě vrhl kupředu. Popadl nejbližší dívku kolem pasu a zajel jí rukou pod sukni. Dívka tiše vykřikla směsí pobouření a rozkoše. Madam se na Drobečka vrhla jako rozlícená tygřice. Začala do něj bušit oběma pěstmi, kopat ho do holeně a zasypá-vat ho obscénnostmi, o jakých se ani zdejšímu papouš-kovi nesnilo. Drobeček se otrásl jako pes, když si vy-klepává vodu z kožichu. Madam se rozběhla k oknu. Vystrčila hlavu pro raženým otvorem ve skle a začala z plných plic ječet pro policii. Uule se tomu hlasitě rozchechtal. Přešel přes pokoj a vtáhl madam zpět do-vnitř.

„Ženský s trochou elánu v těle mi vůbec nejsou proti srsti,“ řekl a znovu se rozřehtal, když se mu chtěla brá-nit. Čím víc škrábala, kousala a proklínala ho, tím větší potěšení to Uulovi činilo. „Mítri, mitri!“ zvolal.

„Jen se vydováděj, ty vzteklá stará ropucho! Dokud s tebou ne-budu hotovej, tak tě stejně nepustím!“

Dívky stály s brebentěním a švitořením jako řada ukvokaných slepic. Když si jedna všimla, že ji pozorují, hned se rozchichotala. Papoušek pod ubrusem si začínal stěžovat na nedostatek vzduchu.

„To je teda něco!“ prohlásil Gregor a už se hmul vpřed.

Drobeček vysadil svou oběť na horní desku koncertní-ho křídla a ojížděl ji tak náruživě, jako by posledních šest měsíců strávil ve svěrací kazajce. Dívka nejevila se- bemenší známky, že by se jí takové

zacházení přičilo.

Madam zabořila zuby Uulovi do hrdla a s buldočí zar-putilostí na něm zůstávala viset. Heide si otíral nos do ubrusu a připravoval se na nadcházející akci. Dívka, kte-rá se na mě prve chichotala, teď pohlédla na madam a dostávala hotové záchvaty smíchu. Zrovna jsem k ní chtěl vykročit, abych ji prohlásil za svůj osobní majetek, když se venkovní chodbou rozlehl zvuk těžkých kroků. Ve dveřích se objevila dvojice vojenských policistů.

„Co se to tu děje? Kdo tu na nás před chvílí volal z okna?“

Celá orgiastická scéna okamžitě ztuhla. Madam pusti-la z čelistí Uulův krk. Heide zůstal stát s otevřenou pu-sou a ubrusem omotaným kolem těla. Odkrytý papoušek se zdál být příliš překvapený, aby se zmohl na slovo. Chichotající se dívka si přikryla ústa dlaní. Jediný Dro-beček nerušeně dál pokračoval v rozdělané práci.

Jeden z policistů postoupilo pár kroků dovnitř do místnosti.

„Někdo volal pro policii,“ prohlásil. „Chci vědět, kdo to byl.“

„Odsud to nebyl nikdo,“ odvětila madam. Přenesla se po koberci s lehkostí poněkud tělnaté lesní víly.

„Mám obavu, že jste se musel splést, důstojníku. Tohle je soukro-mý pokoj v soukromém domě.

Pořádám tu s několika přá-teli večírek. Podobná neohlášená vyrušení si vyprošuji.“

Muž přimhouřil oči. Jeho ruka se svezla k pouzdru s revolverem, ale ještě než stačil zbraň vytasit, přistoupil k němu Uule.

„Slyšel jste tuhle dámu. Tohle je soukromá párty a ona si podobný vyrušení vyprošuje... Tak vypadněte!“

Na okamžik jsem si myslel, že z toho budou problé-my, ale policisté si to nakonec zřejmě rozmysleli.

Ono se stačilo podívat na Uuleho s jeho širokou hrudí posá-zenou stužkami a vyznamenáními. Nebo na šest party-zánů seskupených hrozivě za jeho zády. Moudře se tedy spokojili s několika výhrůžnými gesty a varováním, že bychom si v budoucnu měli radši dvakrát rozmyslet, než si začneme zahrávat s policií.

Pak s dusotem seběh-li dolů po schodech a my jen zaslechli, jak za nimi za-padly hlavní dveře. Madam se k nám hned obrátila s ná-ručí roztaženou ve velkorysém gestu.

„Udělejte si pohodlí, pánové. Náš podnik je vám plně k dispozici.“ Popadla Uuleho za ruku a koketně se na něj usmála. „Ty pojď se mnou,“ řekla, „ukáži ti cestu.“

Ložnice v dalším poschodí vypadaly každá jako sa-mostatný palác. Přebíhali jsme z jedné do druhé, po-vykovali, smáli se a tahali dívky na své okružní pro-hlídce za sebou. Postupimský pokoj měl mramorovou podlahu a postel, která plavala ve vodním jezírku. Gregor ji hned vyzkoušel, ale stěžoval si na mořskou nemoc a brzy se přesunul vedle do Tureckého pokoje, v němž byly rozvěšeny temně šarlatové draperie, a sladce voněl po kadidle. Porta skončil v Pokoji sed-mi zahrad, v němž bylo do každé stěny zabudováno bludiště vyvýšených akvárií s duhově zbarvenými ryb-kami, jež trhavými pohyby proplouvaly z jedné nádrže do druhé.

Na vzdáleném konci chodby, na místě upraveném do podoby rozlehlého stanu, jsme objevili pářeček důstoj-níků SD s jejich děvčaty. Vyhnali jsme je dolů po scho-dišti a vyrazili je nahé na ulici. Měli vůbec štěstí, že jsme se uvolili hodit jim z okna uniformy. Což se pocho-pitelně stalo teprve poté, když jsme jim důkladně proša-covali kapsy a rozdělili si mezi sebe jejich peníze i ostat-ní majetek.

Jedno z opuštěných děvčat si nás popořadě všechny prohlédlo, načež přistoupilo ke mně a vyzývavě mi ovi-nulo ruce kolem krku.

„Proč jste se k těm mužům chovali tak hrubě?“ optala se vyčítavě.

Lhostejně jsem pokrčil ramenem.

„Protože to byli důstojníci... protože patřili k SD... protože se nám nelíbili... protože jsme opilí...“ Táhl jsem ji zpět do pokoje ve tvaru stanu. „Vyber si, co se ti z toho líbí nejvíc,“ uzavřel jsem.

Svůdně se na mne usmála.

„Zajisté,“ zamumlala.

Mluvila německy se silným ruským přízvukem. Zdála se být mnohem inteligentnější než ostatní a já si byl na-prosto jistý, že tu dělá špeha. Nepochybně si mne vybra-la jakožto nejmladšího a největšího zelenáče, a tedy to-ho, koho nejsnáze přiměje k řeči, ale to mne v té chvíli, ani v nejmenším nezajímalo. Během první půlhodiny jsme tak jako tak neměli ani jeden příliš mnoho příleži-tostí k hovoru. Byly tu mnohem

důležitější věci, jimž bylo třeba se věnovat...

Teprve po tom všem, když jsme se na čas vyčerpaní rozložili uprostřed široké kruhové postele, kouřili ciga-rety a popíjeli vodu, si zřejmě připomněla své poslání.

Podepřela se loktem a usmála se na mne, dlouhé vlasy jí spadaly přes ramena a lechtaly mne na krku.

„Je to zvláštní,“ prohlásila, „ale zdá se mi, že jsme se už někde potkali... Nemáš ten pocit?“

„Ne,“ odvětil jsem. „To vážně nemůžu říct. Ale snad jsem si jen pořádně nepřčetl svůj scénář...“

„Svůj scénář?“

Pokrčil jsem ramenem.

„Vypadá to, že jsem trochu vypadl z role.“

„Ach...“ Znovu se usmála a přejela mi rukou po steh-ně. „Jsem si naprosto jistá, že jsme se už někde museli potkat. Kde jsi byl v poslední době? Kde jsi byl, než jsi přišel do Polska?“

„Kde jsem nebyl?“ odtušil jsem. „Prakticky všude vy-jma jižního pólu.“

„Co v Rusku?“

„Jistě,“ řekl jsem. „Byl jsem i v Rusku.“

„Líbilo se ti tam?“

„Nádhera,“ odpověděl jsem. „Tamní zákopy patřily k těm nejskvostnějším, co jsem kdy viděl. Můžu je vřele doporučit.“

Trochu se ušklíbla, ale hned si usrkla vodky, jako by to chtěla zakrýt.

„Kde bydlíš?“

„Bydlím? Nebydlím nikde. Žiju s armádou. I když to- mu se dá sotva říkat život.“

„Ale kde ses narodil?“

Típl jsem cigaretu a natáhl se pro další.

„Já se nenarodil,“ odvětil jsem. „Mě smontovali. Dali mě dohromady kousek po kousku jako Frankensteinovo monstrum. Já nejsem člověk, jen stroj.“

„Stroj!“ zvolala. Zapálila dvě cigarety a jednu mi vlo-žila mezi rty. „Jsi od tankového pluku?“

„Tankový pluk?“ zděsil jsem se. „U Armády spásy žádný tankový pluky nemáme!“

Zůstali jsme spolu v té velké kruhové posteli pod sněho-vě bílými nebesy celou noc. Za úsvitu jsme se probudili a vykoupali se ve vonné lázni. Válečná jatka se v té chvíli zdála nesmírně daleko. Ušní bubínky už mi nerozdíral křik raněných a krev umírajících se nezdála tak rudá jako dřív.

„Přál bych si v tomhle pokoji zůstat navždycky,“ řekl jsem.

Dívka vystoupila, ještě celá mokrá, z vany. Položila se na posteli na mne, ovinula mi paže kolem krku a pro-pletla nohy s mýma.

„Ale neměl bys místo toho útočit na Varšavu?“ zepta-la se.

„Jak to mám vědět?“ zamumlal jsem. „Jsem jen stroj, už jsi zapomněla? Nerozhoduju se sám za sebe. Musím čekat, až mě někdo naprogramuje.“

Přejela si jazykem po zubech a při tisku se ke mně. „Já tě naprogramuju,“ zašeptala.

O pět minut později otrásl budovou výbuch. Nebesa postele se zborčila přímo na nás a postel sama odskočila přes celou místnost. Slyšeli jsme rachot padajícího zdiva a staccato praskajících plamenů. Vymotali jsme se ven ze záhybů baldachýnu, který nás celé zavalil. Dívka se rozběhla ke dveřím, jež byly celé nahnuté ke straně, vytržené z pantů. Popadl jsem vedle vany své šaty a vyrazil za ní. Jakmile jsme vběhli do chodby, propadl se za námi strop. Na postel se zřítily ohromné kusy sádry, následované dřevěným trámem, který už na obou koncích hořel. Povlečení okamžitě chytlo, ale my se nehodlali vracet, abychom plameny hasili. Chodba byla plná nahých dívek a poloooděných mužů. Zahlédl jsem Portu, jak peláší, co mu nohy stačí, a nemá na sobě nic než ponožky.

V čele prchajícího davu nebyl nikdo jiný než samotná madam v plném lesku, oblečená do třešňově červených saténových nedbalek, jež s úspěchem odhalovaly vše, co mohly. Nižší podlaží nebylo dosud v tak špatném stavu, neboť se sem zatím nepropracoval oheň. Snažili jsme se z trosek zachránit, co se dalo, vyhazovali jsme z oken pl-né náruče šatů, sbírali koberce z podlah. Každý si nalo-žil, kolik byl schopen dolů ze schodů do bezpečí unést. Drobečkovi s Uulem se podařilo dopravit ven i koncertní křídlo. Porta šmejdil po kuchyni. Já zachránil papouška. Madam stála před domem na chodníku a kontrolovala vše, jakmile to dorazilo, ostřížím zrakem sledovala, aby se jí někdo nepokusil odcizit ani

kousek stříbra.

„Hej, ty kozo lakomá,“ oslovil ji Porta. „Tumáš...“ Ponořil ruku do kapsy a vytáhl ven hrst čerstvě vyražených rublů. „Pozornost od účastníků večírku. Až přijedou Rusáci, ještě se ti budou hodit.“ Mrkl na ni. „Jen ještě jednu věc,“ dodal. „Než je někomu dáš, trochu do nich hryzni. Dělá to lepší dojem. Každýmu pak hnedka není všechno jasné... Chápeš, jak to myslím?“

Madam dychtivě hrábla po hrstce nezákonného plátidla. Pak lapila Portu do záhybů svých mohutných ňader a rozplakala se nad ním jako matka nad dítětem.

„Je mi tak líto, že musíte odejít takhle brzy! Kéž bys-te jen mohli zůstat ještě další noc. Tak nádherně bychom si to užili!“

„Ani tuhle noc to nebylo nejhorší,“ podotkl jsem tiše a mrkl na papouška v kleci.

„JSEM ZASTÁNCEM TĚCH NEJTVRDŠÍCH TRESTŮ: JE NEZBYTNĚ NUTNÉ, ABY VE VŠECH NAŠICH ŠKOLÁCH PANOVALA PŘÍSNÁ DISCIPLÍNA. CHYBY JE TŘEBA NA-PRAVOVAT, SLABOSTI ODBOURÁVAT, ABY NĚMECKÁ MLÁDEŽ POD MÝM VEDENÍM POVSTALA A DOBYLA SVĚT...“

Hitler v projevu k důstojníkům SS na pedagogickém institutu v Tölzu, 18. února 1937

Generál Zygmunt Berling byl vrchním velitelem dvou polských divizí, které bojovaly společně s ruskou armádou na východní hranici své nešťastné vlasti. Po nezdaru plukovníkovy mise k Rokossovskému se generál Zygmunt obrátil na maršála sám, s prosbou, zda jemu a jeho mužům povolí překročit Vislu a vrátit se do Polska, kde by chtěli přispět na pomoc proti útočícím Němcům. I on obdržel zamítavou odpověď.

„Nět,“ rozhodl Rokossovskij nekompromisním tónem. Odklepl popel z papirosy a v zahloubání se obrátil k mapě Evropy, již měl pověšenu na zdi. Generál Berling na okamžik zaváhal, pak se však z náhlého podnětu odhodlal přistoupit k jeho boku.

„Proboha, Konstantine!“ řekl. „Vždyť se spolu známe už takovou dobu. To mi tuhle laskavost skutečně nemůžeš prokázat? Jak by ses cítil, kdyby v sázce byla tvá vlastní země? Dej mi volnou ruku,“ naléhal.

„Po-kud se něco nevyvede, vezmu celou odpovědnost na sebe. „

Rokossovskij zvedl špendlík a zabodl jej do mapy.

„Nět,“ opakoval, aniž by se namáhal být se jen otočit k němu tváří.

Generál udělal prudce čelem vzad a opustil místnost. Vrátil se zpět ke svým dvěma divizím, vstříc netrpělivým dotazům plukovníka Lisevky, náčelníka štábu.

„Odpověď,“ prohlásil Berling,“ zní nět. Plukovník Lisevka se zamračil.

„A důvod?“ otázal se.

„Důvod žádný,“ odvětil Berling. „Prostě nět... „

V jednu hodinu ráno překročily obě polské divize Vis-lu a vydaly se pochodem zpět do Polska. Doprovázel je ruský pluk složený z Ukrajinců z Charkova, pod velením plukovníka Rilského. Všichni tři muži, Berling, Lisevka a Rilskij, věděli, že pokud jejich pokus selže, jako by si předem podepsali rozsudky smrti. Nicméně věřili, že ko-nají správnou věc, takže se rozhodli riskovat a pokračo-vat kupředu.

Štěstí při nich však nestálo. Po dvouhodinovém ost-rém pouličním boji zdecimoval Theodor Eicke se svou divizí SS jak polské partyzány, tak Rilského Ukrajince.

Eickeho muži byli na osobní souboje v ulicích skuteční experti. Poláci byli zahnáni do plání, jež se táhly až k obzoru a ještě za něj. Neměli nejmenší šanci. Padly jich na pravém břehu Visly celé tisíce. Muži leželi v blá-tě, topili se v potocích vlastní krve. Polsko se opět muse-lo vzdát naděje na osvobození.

HŘBITOV VE WOLE

BOJOVALI jsme bez ustání už tři dny, polními lopatkami, bajonety a dokonce jen holými pěstmi, v ulicích obklo-pujících hřbitov ve čtvrti Wola. Nespočet mužů položilo pro ten hřbitov život. Už přinejmenším podvacáté jsme ho vyrvali z rukou partyzánům Armije Krajowe, a teď bylo opět na nich, aby zahájili útok a získali jej zpět. Měnil držitele s pravidelností, jež se už pomalu začínala stávat monotónní, a po každém útoku i protiútku zůstá-valy v ulicích ležet nové hromady mrtvých těl. Bylo

tře-ba vykopat další hroby. Jenže hřbitov se nacházel na strategicky významném místě, tyčil se nad celou Pra-gou, a kdyby pro něj měl zemřít i ten poslední partyzán, i ten poslední německý voják, musela, být tahle bitva do-vedena ke svému hořkému, marnému konci.

Za přístřeší nám sloužila vypálená kaple posetá těly mrtvých. Gregora zasáhla jedna kulka do hlavy, takže ji teď nosil zabalenou ve špinavých, zakrvavených obva-zech jako mumie. Všichni jsme ostatně byli nějak raně-ni, více či méně vážně, ale jen na Gregora zatím sáhla smrt. Stačilo, aby ho kulka trefila o centimetr níž, a už by se tu nerozvaloval po podlaze a nestěžoval by si na pouhou bolest hlavy.

Ve vchodu do kaple se náhle objevil major z generál-ního štábu a začal na nás štkat sled naprosto nesmysl-ných rozkazů. Zírali jsme na něj strnulými pohledy. Ten muž byl očividně vyšinutý, nicméně měl hodnost majo-ra. Rozmrzele, otráveně jsme se vyškrábali na nohy a následovali ho do pekla běsnícího v ulicích. Naštěstí pro nás, než jsme se dostali nějak zvlášť daleko, padla majorovi do očí skupinka ostrostřelců z Říšské divize SS a on usoudil, že se pro jeho záměry budou hodit lépe než sebranka slabozrakých, apatických vojáků od tanko-vého pluku. Odpochovali s ním směrem k řece a my upalovali jako zajíci zpátky do útočiště své pobořené kaple s hradbami z mrtvých těl.

Na chvíli nám teď dali všichni pokoj, čehož jsme vyu-žili ke krátkému spánku. Byl to první odpočinek po dva-asedmdesáti hodinách. Poslední dva dny jsme navíc ne-vzali nic do úst a už více než týden uběhl od chvíle, kdy jsme si naposled mohli sundat boty. Dokonce i Heide už začínal páchnout.

Kolem půlnoci nás vyhnali do Wolské ulice, abychom tu v přízemí vybombardovaného domu založili kulomet-né hnízdo a drželi celou ulici pod kontrolou.

Krátce po úsvitu do ní zabočily první osoby z dlouhé-ho zástupu civilistů. Byly obojího pohlaví, všech věko-vých skupin, starci stejně jako děti, invalidé i těhotné že-ny, mrzáci tlačeni na pojízdných křeslech. Mnohé z nich očividně vytáhli přímo z postelí, neboť se klepali zimou jen v nočních úborech. Někteří měli čas si zabalit kufrы nebo tomy a vláčeli je teď buď na zádech, nebo táhli za sebou. Ostatní měli jen síťové tašky a hnědé papírové balíčky, které obsahovaly těch pár cenných věcí z jejich majetku, jež se jim podařilo popadnout, když ve spěchu opouštěli své domovy.

„Kam to jdou?“ zeptal jsem se. „Tahle ulice vede jen ke hřbitovu.“

„Potom je, myslím, naprosto zřejmý, kam jdou,“ od-větil suše Dědek.

Chvíli bylo ticho. Pohlédl jsem znovu na dav zubože-ných lidí. Zahlédl jsem muže, kterého museli nést na po-domácku vyrobených nosítkách. Zdálo se mi, že umírá.

„Proč by ale měli chodit na hřbitov?“ chtěl jsem vědět.

Dědek pokrčil rameny.

„Proč lidi většinou choděj na hřbitov?“

Celý dav neustále popoháněli Dirlewangerovi muži z SS. Z jedné boční ulice sem zabočilo policejní auto a zařadilo se do čela průvodu. Jakmile zapraskal tlam-pač, vyklonil jsem se z okna, abych lépe slyšel.

„Pozor, pozor! Důležité upozornění pro všechny! To-to území je z vojenských důvodů třeba vyklidit.

Máte pět minut na opuštění svých domovů. Je nám líto, že jsme se museli uchýlit k tomuto nezbytnému opatření, ale polští komunističtí zrádci nám nedávají na vybranou. Tato oblast se stává vojenskou zónou, a pokud zde zůstanete, ocitnou se vaše životy ve vážném ohrožení. SS obergruppenführer von Bach-Zalewski vás osobně ujist'uje, že o vás bude až do doby, kdy se budete moci vrátit do svých domovů, dobře postaráno. Budete pod plnou ochranou německé armády. Máte povoleno vzít si s sebou veškerý osobní majetek, který jste schopni unést, je však nezbytné, aby evakuace proběhla během pěti minut... Pozor, pozor! Toto území je z vojenských důvodů třeba vyklidit...“

Vůz odbočil do další postranní uličky a řvavé tóny tlampače postupně utichly v dálce. Po celé délce Wolské ulice se otevírala okna a dveře a rozrušení občané prou-dili ven, aby se připojili k

procházejícímu průvodu. Dir-lewangerovi muži pokřikovali všemi směry, nabízeli ujistění i útěchu. Viděl jsem, jak se jeden z nich sehnul, aby sebral hračku, která upadla malému dítěti. Další po-dával pomocnou ruku staré ženě. Třetí se usmíval -a když jsem spatřil tohle, celý jsem se otrásl a musel jsem se odvrátit. V pohledu na příslušníky SS, kteří se chovají jako normální lidské bytosti, bylo cosi podezře-lého, cosi nesmírně zlověstného. Uvědomil jsem si, že se chystá něco hrozného.

Šouraly se kolem nás další kroky. Stovky a stovky no-hou, některé v botách, jiné v domácích pantoflích, další jen v hadrech. Spousta dětí byla bosá. A teď se podél cesty vynořily hrozné šedé obrysy

Kaminského eses-manů. Stáli tu jako sochy, bez pohybu, bez emocí. Jen tu stáli a hleděli na lidi, kteří je mījeli.

Znovu se objevil policejní vůz, tlampač dosud vrískal.

„Pozor, pozor! Tato oblast bude vybombardována. Opakuji, tato oblast bude vybombardována. Máte půl minuty na její opuštění. Kdokoli se zde zdrží déle, bude považován za nepřítele německého lidu a na místě za-střelen. Toto je naše poslední varování... „

Auto opět zmizelo. Ze dveří vyběhlo několik posled-ních nerozhodných obyvatel a zařadili se do průvodu.

Kaminského muži začali prohledávat domy. Nemocní byli popravováni na lůžku. Jednoho staříka, kterého na-lezli, jak se schovává na půdě, vyhodili ven z okna, tak- že se dole na chodníku roztříštil na kusy. Dopadl na ma-lou holčičku, která pochopitelně také nepřežila.

Příslušníci SS odložili rukavičky. Začínali se chovat, jak u nich bylo zvykem. Lidé pocít'ovali stále rostoucí nejistotu. Museli je pohánět kupředu kopanci a strká-ním, někdy je bylo třeba povzbudit dloubnutím revolveru do zad.

Zástup přesto postupoval jen velmi zvolna. Ze stovek nohou se staly tisíce. Pochodovaly po Wolské ulici do mírného svahu směrem ke hřbitovu, který od chvíle, kdy jsme ho opustili, již opět dvakrát změnil okupanty, a teď ho měli znovu v rukou Němci. Momentálně nad ním převzala velení Dirlewangerova brigáda, která si zřídila hlavní stan v kapli sv. Mikuláše. Oltáře využíva-li jako karetního stolku a Dirlewanger sám byl jako ob-vykle opilý.

První z průvodu už dorazili k Visle a nikam dál tedy jít nemohli. Když se zastavili, bylo jim nařízeno, ať zů-stanou, kde jsou, a prohlížejí si náhrobky. Kaminski do-razil ve svém obojživelném volkswagenu a přeměřil si je pohrdavým pohledem.

„Proč jsou ještě naživu?“ otázal se. „Už měli být dáv-no mrtví.“

„Však budou,“ slíbil Dirlewanger.

Oba muži stáli proti sobě v hřbitovní zahradě. Byli to věční rivalové v surovosti, žárlili navzájem na pověst to-ho druhého.

„Tohle všechno,“ prohlásil Kaminski a svá slova do-ložil opovržlivým máchnutím rukou, „tohle všechno je úplně nic v porovnání s Minskem.“

„Minskem?“ zeptal se Dirlewanger, jako by o tom místě slyšel prvně v životě.

„Kompletní likvidace,“ vypjal prsa Kaminski. „Vy-čistil jsem celou tamní oblast.“

„Jen od partyzánů,“ namítl jemně Dirlewanger. „Jen od partyzánů... Až já skončím s Varšavou, nezůstane tu kámen na kameni. Jako by tohle město nikdy ani neexi-stovalo. Reichsführer vydal rozkazy, že má být zlikvido-ván každý muž, žena i dítě.“

Dole u řeky už bylo sotva místa k hnutí. Lidé tu stáli natěsnáni rameno na rameni, a každou vteřinou přibýva-li další. Dlouhá kolona nákladních vozů osazených ku-lomety byla už hodnou chvílí na místě a očekávala roz-kaz k palbě.

„Škoda,“ posteskl si Kaminski, „že se nedalo připra-vit něco rafinovanějšího.“

Dirlewanger pokrčil ramenem.

„Tohle úplně postačí,“ prohlásil netečně. „Na nic komplikovanějšího nebyl čas...“

Poslední z davu byli natlačeni na hřbitov a hlavní brá-na zavřena. Dirlewanger pozvedl megafon a shromáždě-riím se rozhostilo vyčkávavé ticho. Ted' se snad dozvedí, co se s nimi má stát. Ted' se jim snad dostane té ochrany, jež jim byla přislíbena.

„Pozor!“ ozval se Dirlewanger - a mávl rukou na zna-mení k palbě.

Z jedné strany spustily kulomety; Kaminského muži z druhé. Nebylo úniku. Ti, které nezasáhly kulky, byli ušlapáni. Křesla invalidů a dětské kočárky padaly z břehu do řeky, kde se jejich osazenstvo utopilo. Malé sku-pince mužů se podařilo obsadit jeden z nákladních vozů, ale byli granáty vyhozeni do vzduchu dřív, než stačili ujet několik metrů.

Když spolu kráčeli směrem ke kapli sv. Mikuláše, po-plácal Dirlewanger Kaminského přátelsky po rameni.

„Spolupráce, můj drahý příteli, to je ta správná cesta. Jak jste právě sám viděl... Oni budou spolupracovat s námi, my spolu navzájem, a do Vánoc, to vám slibuji, budeme mít vyčištěné celé

Polsko.“

Jakmile kulometry dokončily svůj úkol, bylo celé ví-těžné pole polito benzinem a zažehnuta ohromná po-hřební hranice. Mnoho lidí bylo dosud naživu a při pl-ném vědomí, když je plameny pohltily. Co chvíli se ze z hromady mrtvých těl zvedl nějaký ohnivý přízrak a v šílenství chvíli pobíhal v kruzích, dokud se navždy nesesul k zemi. Odpudivý zápach spáleného masa visel nad městem po mnoho následujících dní. Druhého rána obsadily hřbitov dvě brigády pod vele-ním generála Michala Karaszewicz-Tokarewského a po-bily celý jeden německý prapor. Jako pomstu shromáždil Kaminski všechny Poláky, kteří mu přišli pod ruku, ne-chal je pověsit za nohy a zemřít pomalou smrtí. Rozhoř-čená armáda podala proti takovému barbarskému naklá-dání s civilisty oficiální stížnost samotnému führerovi, ale ten ji ignoroval a naopak udělil Kaminskému další vyznamenání. Další medaile pro Kaminského, další polí-ček generálům wehrmachtu. SS opět triumfovala a sadis-mus se vyhoupl na další stupínek hrůzy. Příslušníci SS vycházeli po nocích znásilňovat a vraždit stejně, jako se ostatní vydávali za jídlem nebo za pitím. Ti, kdo dávali přednost roli diváků, neměli potíže najít si místo, kde mohli být svědky pěkného mučení - vždy se něco našlo. Poslední módou byla smrt pomalým utopením. V rukou skutečně zručného kata to mohlo trvat třeba i celou noc.

Drobeček se jednoho rána vydal na „speciální misi“, jak to on sám důležitě nazýval. Vrátil se o půlhodinu později a táhl za sebou jednoho Dirlewangerova unter-scharführera.

„Mohl jsem ho oddělat na místě,“ chvástal se, „ale myslel jsem si, že byste z toho třeba taky chtěli něco mít.“

„Kde jsi ho sebral?“ chtěl vědět Parta.

Drobeček si poklepal na nos.

„Tak aby bylo jasno,“ odvětil pak, „to, kde jsem ho sebral, je čistě moje věc.“

„Tak proč jsi ho sem přivedl?“ zeptal se Dědek.

„Dobře víš, že ho nemůžeme jen tak bezdůvodně za-střelit.“

„Bezdůvodně?“ ohradil Drobeček rozhořčeně. „Co-pak nestačí, že je to esesák?“

„To pochopitelně nestačí. Nedělej ze sebe pitomce. Buď ho koukej pustit, nebo mi řekni aspoň jeden pádný důvod, proč si zasluhuje, abysme ho zastřelili.“

Drobeček nesouhlasně vyšpulil spodní ret.

„Protože sakra loupil, ne?“

„Loupil ?“

„Jasně. Načapal jsem ho, jak leze ven z klenotnictví...“

Dědek si povzdechl. Pak natáhl ruku.

„Ukaž,“ přikázal.

Drobeček s bručením vyprázdnil kapsy. Měl v nich aspoň padesát kilo prstýnků a hodinek. Všichni shro-máždění se rozchechtali.

„To je snad slušnej důkaz, ne?“ nadhodil Drobeček.

Dokonce ani Dědek nepotřeboval, zvláště pokud šlo o člena Dirlewangerova vražedného komanda, žádné další přesvědčování. Drobeček dychtivě vytasil dýku.

„Tak co to bude?“ zeptal se. „Oči nebo střeva?“

„Vykastruj ho, zmetka,“ naléhal Gregor.

„Až pak,“ usadil ho Drobeček. „S očima je větší sran-da. Ty půjdou na řadu první.“

„Dokud jsi pod mým velením, tak se tu nic takovýho dít nebude!“

Práskly dva výstřely a unterscharführer se skácel k zemi. Dědek zasunul revolver zpět do pouzdra. Kývl zachmuřeně na Drobečka.

„Jsi v armádě, jasný? Ne u SS.“

Když jsme se vydali na pochůzku, abychom prohle-dali řadu opuštěných domů, našli jsme na jednom sto-le dosud ležet zbytky něčí snídaně. Suchý chleba s pánví plnou fazolí. Chleba byl už zelený a fazole scvrklé a tvr-dé, ale my se přesto usadili ke stolu a všechno spořádali. Bylo to první jídlo, které jsme za posledních čtyřia-dva-cet hodin dostali do žaludku.

Porta právě lítostivě olizoval poslední drobty chleba, když do dveří vrazil mladý kapitán a ohlásil nám, že jde na druhou stranu ulice obsadit centrální elektrárnu. Měl jsem sto chutí se ho zeptat, co to má

společného s námi, jenže naneštěstí jsem znal odpověď až moc dobře předem. Jakmile totiž řekl, že jde přes ulici, bylo nadmíru jasné, že ve skutečnosti jdeme přes ulici my...

Za pomoci skupiny ženistů se nám podařilo prorazit si cestu do přízemí budovy. Než jsme však mohli učinit nějaké další pokroky, ocitli jsme se pod zběsilou palbou polského pluku z Jeny a museli se dát spěšně na ústup. Elektrárna zůstala pevně v rukou partyzánů.

Na několik dní panovalo ve městě cosi jako příměří, poté se však začala německá síť zvolna stahovat. Síly maršála Rokossovského zůstávaly nevysvětlitelně u Magnuszewa a nehýbaly se odsud, což dávalo Němcům příležitost odvezt z ruské fronty tolik potřebná vojska k totálnímu obklíčení Varšavy. Naše řady se rozrostly o sedm tankových divizí, devět divizí pěchotních a spoustu specializovaných jednotek, včetně po-mocných sborů a ženistů. Postavili jsme dvě těžká děla, která po celý den i noc střílela v desetiminutových intervalech šrapnely na střed města, jenž měl být srovnán se zemí. Celé město se pomalu, ale jistě blížilo k nevyhnutelné záhubě.

Proti německým strojům v plné síle nemohl polský vrchní velitel Tadeusz Bór-Komorowski nabídnout bez-mála nic, vyjma fanatického odhodlání. Skupina jeho věrných partyzánů byla odhodlána bojovat až do úplné- ho konce, nicméně ten se už nezdál být nijak zvlášť da-leko. Co se výzbroje týče, museli vzít zavděk vším, co se jim podařilo uzmout Němcům nebo si svépomocí vy-robit. Jejich nejúčinnějšími zbraněmi byly zápalné bomby, plamenomety zkonstruované z dlouhých trubek a ruční granáty vytvořené ze starých plechovek. Výbuš-nou směs si obstarávali ze spousty nevybuchlých ně-meckých šrapnelů, které se povalovaly všude po uli-cích. Byli bezesporu velice vynalézaví, byli bezesporu velice nebezpeční, nicméně dříve nebo později jim zá-soby musely tak jako tak dojit.

Zatím však byli stále schopni pořádně nám za naše vlastní peníze zatápnout. Obsadili telefonní centrálu v Zil-né ulici, a aby na likvidaci německých jednotek neplýt-vali drahocennou municí, vyházeli je z oken nejvyššího patra. Ovládali však budovu sotva dvacet minut, když se na scéně objevily naše pomocné sbory a začaly z úkrytu za obrněnými vozy metat výbušniny. Poláci měli sotva čím útoku vzdorovat, ale drželi se na místě zuby nehty až do doby, kdy se ústředna nakonec zřítla ve změti ci-hel k zemi. Nikdo z nich nevyvázl živý.

Za podpory útočné baterie jsme zahájili ofenzivu na policejní ředitelství, ale partyzáni, kteří je bránili, bojo-vali jako hotoví zplozenci pekel, a když jsme se obrátili ke spěšnému, ponižujícímu útoku, ještě nás přilehlými ulicemi kus pronásledovali.

Jedna polská jednotka dokázala zaměstnat pět stovek letitých německých četníků, kteří dosud okupovali kříd-lo ministerstva vnitra. Tito Němci byli vyhrabáni ze sta-rého železa, ve kterém vězeli až po kolena už od roku 1918, a postaveni přímo doprostřed podivného stylu vál-čení, který jim nedával sebemenší smysl. Poláci se rojili po střeších budov, boje se vedly v chodbách, na scho-dištích, tváří v tvář přes úřednické stoly, a těch zbylých pár čet přeživšího četnictva vyklidilo v panice bitevní pole okamžitě, jakmile dorazily dvě roty SD pod vele-ním ruského plukovníka z Kaminského brigády, aby za- hnaly troufalé Poláky nazpět. Partyzáni, rozjařeně opilí německou krví, je však lapili do průhledné pasti. Bez se-bemenšího viditelného odporu je vpustili do budovy, na-čež pohotově vyskákali ze svých úkrytů a obklíčili je. A tentokrát, aby svou pomstu nějak vylepšili, každého předtím, než ho vyhodili z okna, zapálili. Pak se s rykem vrhli do ulic, aby ručními granáty, jež jim shodila brit-ská letadla, vyřídili poslední zbytky z oněch pěti set čet-níků.

Četníci, kteří přežili, si našli úkryt v chrámu Ducha svatého, ne že by vkládali nějakou naději do toho, že Po-láci neznectí bojem svůj svatostánek, ale čistě proto, že kostel patřil k posledním budovám, které v celé oblasti dosud stály.

Tři německé pěchotní pluky, které jim byly poslány na pomoc, musely nejprve zkrátit kordy s plukovníkem Karolem Ziemskim-Wachnowskim a jeho partyzány, a prohrály. Do kostela pak vniklo sebevražedné polské komando s výbušninami připevněnými na záda. Ten půl-tucet četníků, kteří masakr přežili, byl postříkán benzi-nem a v plamenech vypuštěn do ulic.

SS obergruppenführer von dem Bach-Zalewski nařídil nový útok. Za údernými oddíly pochodovaly kreatury Dirlwangerovy SS, ale ještě než se stačily dostat k velké fontáně na Královském náměstí, celý zástup se poplašeně zastavil pod nápoem krupobití zápalných bomb a ruč-ních granátů. Poláci běsnili jako šílení, panoval naprostý zmatek. Dirlwangerovi gangsteři patřili k prvním, kteří se otočili a dali se na

útěk.

Plukovník Ziemski-Wachnowski okamžitě poslal své muže za nimi a rozdivočelí Poláci se pustili úzkými uličkami za přehající armádou, rozdupávají pod noha-ma raněné.

Dirlewangerovi s Kaminským se mezitím podařilo dostat své jednotky znovu alespoň pod jakousi kontrolu. Himmler pro ně měl dávno připravené rozsudky smrti, na nichž chyběl už jen jeho podpis. Ten hodlal doplnit, pokud Varšava nebude srovnána se zemí během čtyřia-dvaceti hodin. S touto hrozbou nad hlavou obrátili tedy oba své vojáky a poslali je nazpět. Tentokrát s nimi měla jít i armáda, aby je podpořila. Dostali jsme rozkaz pálit po každém, kdo na sobě nemá německou uniformu. Ať je to muž, žena nebo dítě. Ať je mladý nebo starý. Himmler odsoudil k záhubě celý polský národ, a my měli být jejími katy.

Když jsme se vynořili na Napoleonově náměstí, za-slechli jsme náhle přes všechen hluk střelby a výbu-čů hudbu. Hudba na takovém místě, v takovou chví-li? Nesla se k nám z domu na severní straně náměstí.

Polský kapitán tu hrál na klavír, nijak nedbaje faktu, že kolem něj zuří boj. Při zaslechnutí těch tónů Ka-minski dočista jako by se pomátl. Vyslal přes náměstí celý prapor, aby udělali hudbě konec, a ječel za nimi, že toho, kdo mu přinese kapitánovu hlavu nabodnutou na bajonet, povýší.

Prapor urazil teprve několik metrů, když plukovník Wachnowski vrhl do útoku svou Janislavskou brigádu. Tvořili ji především ženy, dívky a mladí chlapci, ale ne-byli o nic méně neohrožení než muži. Bojovali po stylu všech partyzánů, jako šilenci omámení chutí krve...

Podpůrné oddíly za našimi zády začaly vrhat kouřové granáty, které vypouštěly ohromná oblaka nezdravě ze-lené mlhy. Většina Poláků neměla plynové masky a dala se zmateně na ústup. Tento druh dýmu byl používán pro maskovací účely, a jako válečný nástroj byl tedy napros-to legitimní. Kdokoli v něm zůstal lapen déle než dvacet minut, sice zahynul bolestivou smrtí, nicméně to se patr-ně bralo jako součást hry.

Nastala krátká přestávka, neboť obě strany se stáhly. Pak se Poláci, očividně rozhodnutí tak jako tak zemřít, vrhli do rozvířené mlhy a s jekem a vytím se vynořili na naší straně, k tělům připoutané balíčky výbušnin. Ka-minského a Dirlewangerovy oddíly SS byly takřka do posledního muže zlikvidovány hned první vlnou.

Daleko odsud, v Berlíně, Himmler zatím ulehl s ho-rečkou na lůžko. Dokonce i sám Hitler váhal, zda ho má zpravovat o současném stavu událostí, neboť dr. Kirstein prohlásil, že reichsführerův život je ve vážném nebezpečí. Když zaslechl novinky z Varšavy, prodělal několik nervových šoků. Poláci zničili osm set Tigerů a vyhladili tři divize. Mají teď ve svých rukou celý střed města. I přes svou nemoc v sobě Himmler našel dostatek sil, aby podepsal rozsudek smrti nad gauleiterem Fische-rem, zrádcem, který původně vydal Varšavu nepříteli. Gauleitera vlácel ulicemi Tiger z Eickeho třetí tankové divize a jeho hlavu poslali Himmlerovi v krabici. Gene-rál Rainer Stahel, varšavský velitel, byl taktéž odsouzen k smrti, s možností omilostnění, pokud znovu dobude starou čtvrť města. Naneštěstí padl do rukou partyzá-nům, dřív než mohl požadovaný úkol splnit.

Za úsvitu jsme byli napadeni jízdními oddíly, které se hnaly ulicemi se šavlemi nad hlavou jako horda povyku-jících kozáků. Kopyta duněla po dlažbě, po srážkách křemene s železem odletovaly spršky jisker. Koně byli celí flekatí od pěny, šavle zarudlé krví. Mnoho bylo mu-žů, kteří se nestačili nájezdu včas uhnout, a byli udupáni k smrti. Mnoho bylo těch, kteří se příliš pozdě vrhli k zemi, a hlava se jim skutálela z ramenou.

Já sám jsem prchal jako o život s Portou po boku. Hnali jsme se jeden vedle druhého, šavle nám svištěly kolem uší, na zádech jsme cítili horký, nasládlý dech ko-ní. Doběhli jsme na Pilsudského náměstí, kde se na hro-madách vršila mrtvá těla. Porta klopýtl a upadl, a já se mu nestačil vyhnout. Natáhl jsem se přes něj s vědo-mím, že tohle znamená pro nás oba konec.

A pak, z ničeho nic, se na opačné straně náměstí roze-zněly kulomety. Blížící se Poláci narazili na pluk SS zvaný „Der Führer“. Muži i koně byli rozstříleni na kusy. Ti, kdo mohli, se obrátili a přehli, ale mnohem víc jich zůstalo na hřbitově Pilsudského náměstí. Jeden kůň i s jezdcem dopadli přímo před místo, kde jsme se s Por-tou choulili mezi mrtvými. Minuli nás jen o pár centi-metrů, ale my se pak za nimi mohli pohodlně skrýt před poletujícími kulkami.

Následujícího dne se obloha nad Varšavou zatáhla bombardéry. Byly to wellingtony, opožděně vyslané na pomoc Polákům v jejich těžké hodině. Ale sotva deseti-na ze všech zbraní a zásob, které shodily nad městem, se dostala do rukou obléhaným partyzánům Bór-Komo-rowského. O zbytek se rovným dílem podělili Němci a Rusové.

Poté, co jsme se připojili ke 104. granátnickému plu-ku, zahájili jsme útok na Pivní ulici ve snaze osvobodit severní čtvrt' města, jež se v nepřátelských rukou nacházela teď už déle než měsíc. Pro německou armádu měla velký strategický význam, takže aby se ujistili, že se svého úkolu zhostíme pořádně, poskytli nám dokonce tanky typu P-IV.

„Tanky kupředu!“ nařídil plukovník Hinka vysílačkou. Tanky se zvolna rozjely do svahu Pivní ulice.

„Vzdálenost čtyři sta metrů,“ ozval se Dědek. „Nabít a připravit k palbě.“

Znovu jsme zapadli do staré rutiny. Uplynula už pořádně dlouhá doba, co jsme naposled seděli v tanku, v posledních měsících jsme proti nim spíš sami co chvíli stáli. Teď jsme se však konečně zase dostali, kam jsme patřili, totiž, dovnitř, místo abychom stáli venku. A připadalo nám, jako bychom snad nikdy jinde ani nebyli.

Drobeček zas znovu a znovu nabíjel se svou obvyklou neselhávající pravidelností. Dokonce se mu čas od času podařilo loknout si vodky nebo uhryznout kus salámu, aniž by přitom vypadl z rytmu. Přitom mu absolutně nezáleželo na tom, na co jsme zrovna mířili. Terčem mohlo být cokoli od hloučku nevinných přihlížejících až po nepřátelské kulometné hnízdo. Drobeček si hleděl jen toho, aby stroj zůstal neustále v chodu tím, že jej on bude ustavičně krmit ze zásob granátů, jak je jeho úkolem.

V cestě nám stála řada malých domků s terasami. Prolomili jsme se jimi, jako by byly z lepenky, náhle se však ozvala exploze, celý tank se otřásl, naklonil a po dalším zběsilém otřesu zůstal stát na jediném pásu.

„Magnetická mina,“ utrousil Heide se sevřenými rty.

„Pravej pás je v kýblu.“

Na vteřinu se rozhostilo ticho, pak Porta zaklel a vyskočil na nohy. Kývl hlavou na Drobečka.

„Opravařská četa ven. Jdeme na to.“

Drobeček se pohodlně uvelebil na podlaze a nacpal si plná ústa salámu.

„To si děláš prdel,“ podotkl.

„To tady chceš sedět a čekat, až nás rozstřílejí na kousky?“ obořil se na něj rozzuřeně Porta.

Drobeček pokrčil rameny.

„Pořád je to lepší než lízt ven, aby tě dostali tam,“ odvětil.

Než se Porta zmohl na odpověď, byli jsme zasaženi podruhé. Do vnějšího pancíře udeřil šrapnel a vybuchl v kouli plamenů. Nezpůsobil žádnou větší hmotnou škodu, jen na našich nervech. Všechny tanky naší jednotky mezitím zmizely. Poslední zásah jsme dostali zezadu a střeleckou věž jsme museli otočit ručně, protože mina vyřadila z provozu elektrický obvod. Ozvala se třetí exploze, a tentokrát jsme přišli o celou zadní osu. O vyslání opravářské čety už nemohla být ani řeč. I kdyby se jim nakrásně podařilo to inferno, jež venku zuřilo, přežít, zadní osu stejně vyměnit nemohli.

Dědek vydal neochotně rozkaz k opuštění vozidla. Nepohyblivý tank je tím nejsnazším terčem. Každým okamžikem jsme mohli vyletět do povětří, takže zůstávat nadále vevnitř by se rovnalo sebevraždě.

Otevřely se všechno poklopy a já zahlédl mizet změt' rukou a nohou svých druhů. Měl jsem za úkol zůstat uvnitř poslední a zničit, co z tanku ještě zbývalo.

„Uvidíme se tam nahoře,“ rozloučil se Porta a poslal mi vzduchem polibek.

Sledoval jsem, jak se škrábe ven. Počkal jsem, dokud neuvidím podpatky jeho bot, pak jsem spustil sebe-destruktivní mechanismus a vrhl se k nejbližšímu poklopu. Odmítl se otevřít. Zapadl pevně nazpět a zasekl se. Oka-mžitě mne zachvátila panika. Tank za okamžik vybuchne a já budu stále uvnitř. Zbývalo mi pár vteřin. To se nedalo stihnout. Se zoufalým vzlykotem jsem marně za-bušil na zavřený poklop.

Nejspíš ho takhle zarazil výbuch toho šrapnelu a teď se ani nepohne. K jeho otevření bylo třeba víc síly, než kolik jí v mých titěrných úderech zbylo, a k tomu, abych se vrhl k jinému východu, bylo zas třeba víc rozumu, než kolik ho zbývalo v mém strašném ochromeném mozku.

Náhle jsem před sebou spatřil denní světlo. Natáhly se ke mně dvě ohromné ruce velikosti cestovních brašen. Vytáhly mne ven z věže a společně s Drobečkem jsme se od zmrzačeného tanku okamžitě vrhli

co nejdál.

„Pitomče pitomá!“ zavrčel Drobeček. Švihl mi jednu za ucho, jen to mlasklo. „Mohli jsme bejt oba v Pánu, uvědomuješ si to?“

Pak ho přerušil hluk výbuchu. Odhodil nás přes celou silnici, kde jsme vletěli přímo do okna nejbližšího do-mu. Dokonce i Drobeček byl příliš ořesený na to, aby se zmohl na něco víc, než jen ležet na podlaze a lapat po dechu. Pak se na nás pomalu začala kácet jedna ze stěn, takže jsme se bleskurychle přesunuli zpátky ven na chodník.

Přidali jsme se k jedné pěchotní rotě a zaútočili s ní na Buhlský palác, někdejší šlechtické sídlo, momentálně však v rukou partyzánů. Nehodlali se vzdát bez boje. Pro-bojovávali jsme se z místnosti do místnosti, po schodiš-tích z patra do patra, galeriemi a zahradami, dokud celé místo nepřipomínalo kasárna - všechna jeho nádhera zni-čena, všechna pýcha pokořena. Partyzáni se stáhli a my se díky tomu stali jedinými vlastníky celého paláce. Po zuří-vém boji působilo náhlé ticho tíživě. Šlechtické sídlo se stalo bezútěšnou zříceninou, a ani když jsem natáhl své nemyté, rozlámané tělo na postel s nebesy, v místnosti, kterou kdysi obývala samá knížata, nepřineslo mi to žád-né pohodlí. Drobeček si očistil boty damaškovým přeho-zem, Porta se zabalil do aksamitových závěsů a usnul sto-čený do klubíčka jako pes ve své boudě. Na několik hodin jsme se stali šlechtici a pány paláce zdevastovaného vál-kou. S přicházejícím úsvitem jsme však byli vyhozeni zpět do bahna, kam jsme patřili, zahnáni na útěk speciální jednotkou Wachnowského krvežíznivých partyzánů. Oka-mžik naší slávy rychle pominul.

Celé město jako by se najednou partyzány jen rojilo. Byli jsme nuceni hledat si úkryt ve stoce. A zůstali jsme tam, deset metrů pod zemí, po pás v páchnoucí špíně, po větší část následujících čtyř dní. Když jsme se pak koneč-ně znovu odvážili ven, obalení slizem a zpola oslepení ja-sem denního světla, byli jsme sebráni jednou rotou Říšské divize SS a bez nějakých průtahů nacpáni do Tigeru. Co na tom, že jsme byli po čtyřech dnech bloudění varšav-skými stokami zesláblí hlady, SS potřebovala muže k ří-zení tanku, a my byli první nešťastníci, na které narazili.

Přece jen však mohli mít dost rozumu na to, aby do Varšavy, kde zuřily především pouliční boje, neposílali tak velký a neohrabaný tank jako Tiger. V úzkých, křivo-lakých uličkách s ním nebylo možno manévrovat, takže netrvalo dlouho a špatně jsme skončili, s oběma pásy roztrhanými dělostřeleckou palbou. Dědek vydal rozkaz k opuštění a zničení vozidla a opět jsem to byl já, kdo musel uvnitř zůstat jako poslední, aby se o vše postaral.

Netrpělivě jsem vyčkal, až všichni zmizí, pak nastavil odpočet a bez dechu se vrhl k poklopu. Tentokrát se ne-zasekl. Vyrázil jsem ven a pryč přes ulici za svými dru-hy. Skrčili jsme se za skořápkou vyhořelého nákladního auta a čekali na výbuch.

Jenže ten se neozval. . .

Jistý SS unterscharführer mi pohrozil zastřelením namísto, pokud se okamžitě nevrátím a nenapravím svou chybu. Několik momentů jsme se pořádně ostře hádali, či chyba že to vlastně je, zda moje, nebo sebedestrukční-ho mechanismu, nicméně, ať to byl ten nebo ten, dobře jsem věděl, že stejně nemám na vybranou a musím se vrátit, abych svou práci dokončil. Na Tigery se dosud po-hlíželo jako na tajné zbraně. Za žádných okolností ne-směl některý z nich padnout do rukou nepříteli. I kdyby underscharführer můj život ušetřil, nepochybně bych ne-přežil následný vojenský soud.

Celý nervózní jsem překlíčkoval přes ulici. Heide mne zezadu kryl, jenže po střeších bylo odstřelovačů jako na-seto. Všichni si jistě byli dobře vědomi mého poslání a pevně rozhodnutí mi v něm zabránit. Skutálel jsem se pod břicho tanku, zatímco vozovku všude kolem mne roz-rývaly kulky. Pokusil jsem se otevřít spodní poklop, ale nedalo se jím hnout. Musel jsem se dovnitř dostat věží.

Zhluboka jsem se nadechl, odjistil kouřový granát a hodil ho přes ulici. Pak jsem se, skryt vzdouvajícími se žlutými oblaky, hbitě vyšplhal na věž. Uvnitř tanku jsem zjistil, že všechny výbušniny jsou na svém místě. Skle-něný detonátor však praskl a spustit ho teď mohl sebe-menší pohyb. Vojenský soud nebo ne, nehodlal jsem se k němu přibližovat. Vyrázil jsem zpátky ven z věže a pe-lášil ulicí jako vyplašené kuře. Odstřelovači se zatím ne-vzdali, ale co je to za nebezpečí pár poletujících kulek ve srovnání se sedmdesátitunovým tankem, který hrozí každým okamžikem vybuchnout. Zapadl jsem do úkrytu mezi ruinami vybombardované budovy a poslal směrem k poškozenému Tigeru pár ručních granátů. První se ne-škodně odrazil od vnějšího pancíře, druhý však zmizel přímo ve věži. Přikryl jsem si hlavu rukama a

čekal.

Vteřiny pomalu odtikávaly. Každá minuta se zdála ja-ko hodina. Opatrně jsem zvedl jednu ruku. Vyndal jsem z torny další granát a odjistil ho. Jakmile jsem se napřá-hl, že ho hodím, tank vybuchl.

Nárazová vlna mi granát vytrhla z dlaně. Nad silnicí prosvítl ocelový pancíř. Tiger se ztratil v moři hučí-cích plamenů a dlouhé dělo vyletělo kupředu jako šíp vystřelený z luku. Zarazilo se přímo do okna domu, v němž před chvílí zaujala pozici jedna četa německé pěchoty. Nečekal jsem na jejich komentáře. Vzal jsem nohy na ramena a upaloval, jako by mi za patama hoře-lo, za Dědkem a ostatními.

Bitva o Varšavu pokračovala s neutuchající krutostí. Zatímco jsme bojovali o ovládnutí Jeruzalémské aleje, dorazil jeden z Dirlewangerových praporů. Byly známy pod eufemistickým pojmenováním „čisticí čety“. Himmler nechával všem podobným oddílům SS napros-to volnou ruku. Jejich úkolem bylo vyčistit město tako-vým způsobem, jaký se jim samotným bude zdát nej-účinnější. A podle toho také loupili, znásilňovali, pálili a vraždili od jednoho konce Varšavy k druhému. Jejich poslední zábavou bylo přihrávat si nemluvnaty po uli-cích jako fotbalovými míči tak dlouho, dokud bylo do čeho kopat. Matkám, které v sobě našly odvahu si stěžo-vat, zapálily šaty a nechaly je před hlavními pušek bě-hat v kruzích. To vše za doprovodu výbuchů řehotu po-bavených důstojníků, z nichž většina patřila k bývalým velitelům koncentračních táborů.

Podplukovník, pod jehož velením jsme se dočasně ocitli, podle zdání způsobům SS příliš neholdoval. Byl to postarší muž, až do této chvíle se mu pravděpodobně dařilo procházet válkou s klapkami na očích. Teď je však měl naopak do široka otevřené a s hrůzou i neocho-tou něčemu takovému uvěřit zíral na batole, které bylo vyhozeno vysoko do vzduchu a při zpětném pádu dolů zachyceno na špičku bajonetu. Předvolal si hauptsturm-führera, který byl za tuto zábavu zodpovědný, a nařídil mu, ať se i se svou hordou barbarů okamžitě klidí. Hauptsturm-führer ho přejel od hlavy až k patě pohledem plným chladného opovržení.

„Očividně si neuvědomujete, pane, že tohle je třetí prapor Dirlewangerovy brigády a že spadáme pod přímé velení samotného reichsführera. Pokud vám můžu radit, tak se do našich věcí vůbec neplet' te.“ Odstrčil podplukovníka z cesty pažbou revolveru a odvedl svou bandu rozdováděných divochů pryč ulicí v honbě za novými obět' mi. Podplukovník se třásl po ce-lém těle. Obličej měl šedý a svraštlý, plet' kožovitou. Oči jako by se mu během několika minut propadly kam-si hluboko do lebky.

„Dobrý Bože,“ povzdechl si. „Dobrý Bože, jaký jen je tohle způsob vedení války...“

Stará pruská škola už se skutečně dávno ztratila. Zmizela společně s poctivými, velkými generály, kteří tvrdě dbali na disciplínu. Teď jsou na řadě malí muži. Malí muži jako Heinrich Himmler, reichsführer SS, vrchní velitel ozbrojených sil, ministr vnitra, ministr spravedlnosti, hlava vrchního policejního komisariá-tu... Malí muži v černých uniformách a brýlích se zla-tými obroučkami. Muži, ze kterých má strach i samotný Hitler, a ne bezdůvodně.

Domy v ulici plály. Lidé uvězněni ve vyšších pat-rech otevírali okna a volali o pomoc, ale nikdo neměl čas se jimi zabývat. Ani stahující se Poláci, ani postu-pující Němci. Byli odsouzeni k upálení. Celá Varšava se zmítala v plamenech. Ulice Chlodná hořela od jed-noho konce k druhému a Němci společně s Poláky tu zůstali lapeni jako v pekle a usmaženi zaživa. Masivní stěnou z plamenů nemohl nikdo uniknout. Asfalt na silnicích nám prskal pod nohama, voda ve fontánách byla tak horká, až z ní stoupala pára. Varšava byla spa-lována na popel.

Zalezli jsme na chvíli do chladné hlubiny jednoho sklepa, abychom si trochu vydechli, ale byli jsme tam sotva deset vteřin, když se ve vchodu objevila zarudlá tvář štábního četaře, který nás okamžitě honil zase ven.

„Kvůli čemu si sakra myslíte, že tu jste? Abyste ně-kde vysedávali na těch svejch tlustejch prdelích? Ma-zejte odsud ven, než vás do jednoho postřílím, vy mez-kové líní!“

S namířenou puškou nás hnál před sebou dolů ulicí, jenže pak zkrřížil cestu letícímu granátu a přišel o hlavu.

„To mu jediné prospělo,“ usoudil Drobeček, který se uprostřed deště kulek hned automaticky zastavil, aby mrtvému prošacoval kapsy.

Náš podplukovník seděl v nádrži jedné z vařících fon-tán a prozpěvoval si hymny. Obklopovala jej hradba ne-posedných plamenů, takže bylo zhola nemožné se k ně-mu dostat.

„Jemu snad přeskočilo,“ zůstal na něj fascinovaně hledět Gregor. „Jemu vážně totálně přeskočilo...“ Chvilí jsme stáli a ten výjev pozorovali, až jakýsi zbloudilý šrapnel trefil fontánu přímým zásahem a pod-plukovníka pohřbily kusy zdiva.

Už poiksté přišly rozkazy, že se máme pokusit obsadit Poniatovský most. Z obsazování Poniatovského mostu na mne šla hrůza. V duchu jsem se modlil k Bohu, ať už tu proklatou věc jedna nebo druhá strana vyhodí do po-větrí. Pak, až už by nebylo co obsazovat, by nás snad ko-nečně nechali na pokoji. Bez nejmenšího nadšení jsme se pustili do útoku, ale Ziemski-Wachnowski se svými partyzány nás opět zahnal nazpět. Poláci si teď nebrali žádné servítky. Každý Němec, který jim padl do rukou, byl buďto zaživa upálen, nebo ubit k smrti. Zahlédl jsem nějakého majora, jak za sebou táhne roztržštěnou nohu a pomalu se plazí k ruinám fontány. Poláci si ho všimli také. Přitáhli hadici a postříkali ho benzinem. Pak na něj se smíchem hodili rozškrtnutou sirku. Když plameny odumřely, zůstala na tom místě jen zuhelnatělá kostra majora, dosud v pozici na všech čtyřech, jak se snažil dosáhnout úkrytu mezi troskami fontány. Během noci jsme se dostali na Kraszinského náměstí a připojili se opět ke své rotě - nebo přinejmenším k tomu, co z ní zbylo. Jakýmsi zázrakem se jim tu podařilo zbudovat polní kuchyni. Nepodávalo se nic než chlebové kůrky a špinavě šedá polévka, která vypadala, jako by někdo vyždímal špinavé hadry na podlahu a trochu to ohřál.

My však měli v té době už takový hlad, že bychom klid-ně jedli i fricassée z kravinců a věřili, že je to pečené ho-vězí.

Společně s Gregorem nás pověřili hlídkou na konci Kraszinského ulice, zatímco zbytek roty se uložil na noc ve sklepení jedné z mála dosud stojících budov. Brzy po jedenácté hodině se spustil déšť. Z podzimní noci na nás přšel chlad a přes náměstí vála melancholie, kolem rohu ulice a nám přímo do tváří. Stáli jsme tu s nahrbenými rameny, zasmušile zírali před sebe, nemluvili, voda nám stékala vzadu po krku a prosakovala rozedranými pod-rážkami bot. Když se Gregor po chvíli pohnul, zaslechl jsem, jak mu v nich čvachtá. Zaklel. Vyzul si obě boty a s vážnou tváří z nich vylil vodu. Pak si je znovu obul.

„To ti asi hodně pomůže,“ podotkl jsem.

Gregor si povzdechl.

„Mojí matce by to zlomilo srdce,“ prohlásil, „kdyby mě tu takhle viděla.“

„Bud' rád, že ještě máš matku,“ odvětil jsem zahořkle.

„Co ta se kolem všeho navyváděla,“ pokračoval dál Gregor, jako by mou poznámku přeslechl. „Jak mi ně-kde ukápla kapka krve, hned dělala scény...“ Tvář mu roztáhl hloupý, sentimentální úsměv, pak si toužebně povzdechl. „Jednou jsem spadnul do řeky,“ rozpomínal se. „Když jsem přišel domů, voda ze mě jen crčela. Má-ti z toho málem klepalo. Okamžitě mě zahrnala do postele a začala nosit teplý mlíko a aspiriny. Bála se, abych ne-dostal rýmu.“ Znovu se usmál. „Abych nedostal rýmu! To je dobrý, co?“

„Vážně směšný,“ odvětil jsem.

Noc byla tichá, pomineme-li neustávající pleskání de-šť-ových kapek. Ten klid se po dnech a týdnech trvalého bombardování zdál být až nepřirozený, téměř zlověstný. Teď je možná na chvíli přestávka, ale zítra to začne na-novo. Zemře dalších pár tisícovek lidí, dalších pár mostů vyletí do vzduchu, dalších pár budov padne do rukou opačné straně. Všichni pěšci v rozehrané partii se přesu-nou, budou posláni na jiná políčka ve hře, aby je vysoko postavené mozky mohly použít k dalšímu tahu.

Nadešel čas střídání hlídek, jenže nikdo nepřicházel. A my s tím nemohli nic dělat. Museli jsme s proklíná-ním zůstat na svém místě, dokud si někdo někde neuráčí na nás vzpomenout. Déšť zvolna ustal, a když se kousek opodál rozezpíval pták, vyděsilo nás to k smrti.

„Zatracený ptáci,“ ulevil si Gregor.

Déšť teď vystřídala smrdutá žlutá mlha, která se po-malu plazila ulicemi směrem k nám. Roztahovala se ja-ko tlustý koberec po celé Lazienowské ulici a ještě zhor-šila utrpení bezpočtu raněných, kteří leželi schouleni na polorozpadlých schodech kostela sv. Alexandra. Z mís-ta, kde jsme stáli, jsme viděli tři mrtvá těla, dva Poláky a jednoho Němce. Němec ležel v blátě s ustřelenýma oběma nohama. Jeden z Poláků byl natažený na ostna-tém drátu, visel ochable a splaskle jako loutka, z níž se vysypaly všechny piliny. Druhý se chouilil jako embryo v kráteru po granátu plném krve. Příštího večera už bu-dou tahle těla pokryta zelenožlutými skvrnami a budou napuchlá téměř k prasknutí. Zůstanou na místě, kde pad-li, tak den dva, než budou při dalším útoku rozdupáni pod nohama a rozprsknou se jako přezrálé ovoce.

Kdy-by je jen viděly jejich matky. Ta hrdinská smrt, kterou zemřeli za svou vlast...

„To bys nikdy neřekl,“ ozval se Gregor, jako by sledoval mé myšlenkové pochody, „to bys nikdy neřekl, že je na světě tolik lidí na zabíjení, co? Člověk by myslel, že teď už nemůže pomalu nikdo zbejvat.“

„Lidi na zabíjení bude zbejvat pořád dost,“ odvětil jsem. „I kdyby se měli pěstovat jen speciálně pro tenhle účel.“

„Což už se vlastně pěstují,“ podotkl Gregor.

Konečně nás přišli vystřídat, skoro s hodinovým zpožděním. Tři motocyklisti ze 104. pluku, kteří měli snad ještě horší náladu než já s Gregorem. Už měli po krk války, po krk strany, po krk führera; po krk podělaných Britů, po krk podělaných amíků, po krk podělaných židů, po krk podělaných Ivanů...

„A co Poláci?“ nadhodil jsem.

„Podělaní Poláci, podělaní Taliáni, podělaní Francko-vé, podělaní...“

„Víte, co vám řeknu?“ prohlásil Gregor. „Já bejt na vašem místě, už si dávno proženu kulku hlavou.“

S povděkem jsme se vrátili do budovy, kde zbytek naší roty chrápal jako stádo kanců. Gregor klopýtl o jedno tě-lo, čímž onoho spáče probudil, a vodopád nadávek, který následoval, pak probral za sna i všechny ostatní. Každý bez výjimky se posadil a začal nám nadávat hlasem, z ně-hož číselna nenávisť a odpor. Věděl jsem, jak se cítí. Spá-nek je pro vojáka jedním z nejcennějších zboží, protože se mu ho dostává skutečně hodně pomálu. Dokonce i když je mu povolen luxus pěti nebo šesti hodin neruše-ného odpočinku, je to na tvrdé podlaze s plynovou mas-kou místo polštáře a ošoupaným kabátem místo deky. Vklouzl jsem mezi Portu s Drobečkem. Zůstala mezi nimi úzká mezera a já se v ní vrtěl tak dlouho, dokud jsem se do ní těsně nevmáchl. Tady bylo nejen teplo, ale zároveň i bezpečno, takže jsem mohl po celý krátký zbytek noci spát v poměrném klidu a pohodlí.

Za úsvitu nás probudil nikoli nevídaný lomoz z polní kuchyně. Okamžitě a velice naléhavě jsem si uvědomil, že účinky včerejšího vývaru z hadrů na podlahu už dáv-no odezněly a stěny žaludku se mi v zlostném protestu opět třou o sebe naprázdno. Mechanicky jsem ze sebe sesbíral asi půl tuctu vši a rozmáchl je mezi palcem a ukazováčkem. Porta s Drobečkem už byli na nohou, v rukou svírali ešusy a vaky na zásoby. Jakmile spolyka-jí svůj díl parodie na snídani, kterou nám tu vydávají, vyrazí hledat nějakou výživnější krmí; a nepochybně se nevrátí s prázdnýma rukama.

„Jdem se našťouchnout,“ řekl Porta a postrčil Drobeč-ka nahoru po schodech ze sklepení. „Lepší to mít v so-bě, než dorazí hlavní vlna nenažranců.“

Porta patřil k přirozeným přírodním příživníkům. Mohli jste ho vysadit úplně nahého na vor uprostřed At-lantského oceánu a on byl schopný s naprosto nevzruše-ným klidem dorazit o tři hodiny později do nejbližšího přístavu, oblečený jako korvetní kapitán, ládoval by se čerstvými ústřicemi a zapíjel je lahvi toho nejlepšího bí-lého rýnského. Ve Varšavě uprostřed bitvy se pochopi-telně nedalo k ústřicím a bílému rýnskému přijít, přinej-menším se však vrátí s koňskou kýtou a láškou vodky.

Byli oba pryč skoro dvě hodiny, a když se vrátili, nes-li mezi sebou půlku prasete. Bylo zabalené v prostěradle a nechávalo za sebou krvavou stopu.

„Kde jste to sakra sebrali?“ zajímal se zneklidněně Dědek. Jenže v tuhle chvíli neměl ani jeden z nich chuť holedbat se svými hrdinskými činy. Přinesli mnohem zajímavější novinky.

„Na tom teď houby záleží,“ odbyl Dědka Porta. „Zato až vám řeknu, co jsme při tom viděli, budou vám vstávat vlasy na hlavě.“

„Jo? A co to bylo?“

Když Dědek spatřil výraz ďábelského uspokojení na Drobečkově tváři, okamžitě zbystřil.

„Tak co jste viděli?“ zeptal se.

„Dorna,“ odpověděl Drobeček očarovane, jako by se z toho štěstí ještě teď nemohl pořádně vzpamatovat.

„Dorna jsme viděli, Dorna v celý jeho nádheře.“

„Dorna z Torgau?“ nevěřil Gregor svým uším. „Přesně toho,“ potvrdil Porta. „Pana řezníka Dorna osobně.“

„Vyšňorenýho od hlavy až k patě,“ dodal Drobeček. „Kožený boty, helma, P-38, všechno úplně nový a nablejs-kaný, prostě jako ze škatulky.“

Nastalo ohromené ticho. Dorn z Torgau tady ve Varšavě? Cad Dorn, torgauský kat, že bojuje na frontě? To-mu se dalo těžko uvěřit. Jestli byli do boje vrženi už i ta-koví lidé jako Dorn, pak je válka svému konci blíž, než jsme si mysleli.

„Zrovna když jsme zařezávali tohle čuně,“ vysvětlil Drobeček, „viděli jsme ho vycházet za rohem.“ Otočil se a začal napodobovat Dornovu sebevědomou chůzi. O nějakém omylu nemohla být řeč. To skutečně musel být Dorn. Po tvářích se nám zvolna začaly roz-prostírat triumfální úsměvy. Carl Dorn poslán na frontu, v německé armádě nebylo vojáka, který by nad takovou novinou nezavýskl radostí.

„Doufám, že si vás jen tak čirou náhodou nevšiml?“ zeptal se, dosud ne zcela uklidněný Dědek.

„To si piš, že všimnul!“ opáčil Drobeček.

„Přece když potkáš na ulici starýho známýho, tak ho nenecháš přejít bez povšimnutí,“ dodal Porta.

„Pochopitelně jsme se otočili a zamávali mu, to je snad jasný, ne?“

Jejich zamávání si dokážu živě představit. Jasně vi-dím ten vztyčený prostředník a posměšky i pošklebová-ní, jež ho doprovázely. Dědek si je očividně dokázal představit také. Přejel si hřbetem ruky po čele.

„Uvědomujete si, doufám,“ řekl, „že první věc, kterou teď udělá, bude, že se po vás půjde poohlídnout?“

„No a co?“ odbyl to Drobeček lhostejným mávnutím ruky.

„No jen, že se řítíte do pořádnýho průseru!“ štěkl Dědek. „Zkus taky čas od času používat mozek, proboha! Co hodláš dělat, až se tady vynoří s plnou hubou nemístnejch otázek o osudu půlky prasete, kterou mu někdo šlohnul?“

„Narvem mu granát do prdele,“ navrhl Porta. „Utopíme ho v kýblu blítek,“ přidal Drobeček. „Pověsíme ho za koule...“

Dědek je se stoickým klidem nechal vymluvit.

„Už jste skončili?“ zeptal se pak.

„Ještě bysme na něco určitě přišli,“ odvětil Porta. „Ale tohle by prozatím mohlo stačit.“

„Jestli to všechno přežije,“ potvrdil Drobeček, „vždycky jsme schopný vymyslet něco dalšího.“

„To vám v těch vašich ptačích mozcích vážně ruplo?“ okřikl je netrpělivě Dědek. „To si vážně představujete, že je Dorn takovej pitomec, aby se tu ukázal bez celýho od-dílu svejch ochránců? Vážně si myslíte, že by se k tako-vým hrdlořezům, jako jste vy dva, přiblížil na deset kilo-metrů, aniž by si byl stoprocentně jistě svým bezpečím?“ Varovně na ně pokýval hlavou. „S Dornem je lepší si nic nezačínat,“ prohlásil. „Taky by vám to nemuselo vyjít.“

Chvíli bylo ticho, pak si ti dva vyměnili pohledy a jen pokrčili rameny. Porta s Drobečkem byli sice zákonem sami pro sebe, jenže Dědek nebyl žádný blázen, a oni si museli dobře uvědomovat, že má ve všem svatou prav-du. Dorn možná mohl být vytažen ze svého útulného místa v Torgau a poslán bojovat na frontu, nicméně pořád to byl vrchní seržant spojený s generálním štábem a jako takový spadl do kategorie vysoce privilegova-ných osob.

„Stačí, abyste Dornovi zkrřivili vlasek na hlavě,“ řekl Dědek, „a brzo vám někdo švihne takovou, že se vám to otočí kousavým dozadu.“

„Tím chceš jako naznačit, že máme nechat toho všivá-ka vyváznout bez jedinýho škrábnutí?“ zvolal rozhořče-ně Drobeček. „Že ho nesmíme ani nakopat do prdele?“

„Snad někdy jindy,“ odvětil Dědek. „Snad někdy jindy.“

„Tak na to ti zvysoka seru!“ odsekl Drobeček. Popadl krvavou hromadu masa a přehodil si ji přes rameno. „Jest-li se na to díváš takhle, můžeme si vždycky najít někoho jinýho, kdo si s náma bude chtít dát do nosu,“ uzavřel.

Pak se vytratil po schodech, následován sebejistým Portou. To bylo na několik dní naposled, co jsme je oba spatřili, a dočista naposled, co jsme spatřili ono prase, po němž tu zbylo jen několik kapek krve na podlaze, aby nám mučivě připomínaly, o jakou pochoutku jsme se připravili.

Sotva několik vteřin po Drobečkově a Portově odcho-du jsme na chodníku před domem zaslechli další kroky, načež se ve dveřích objevil nadporučík Löwe, doprová-zený Dornem, vrchním četařem Hofmannem a třemi vo-jenskými policisty. Všech šest jich sestoupilo do sklepe-ní. Löwe se tvářil znuděně a cynicky dokonce ještě dřív, než vůbec začal mluvit. Hofmann na nás vykukoval Dornovi přes rameno. Dorn sám jako obvykle překypo-val vlastní důležitostí. Byl oděn do úplně nové unifor-my,

dosud bez poskvmky a nijak nepomačkané, jeho malá, zlostná, hluboko posazená očka pátrala bez mrk-nutí po kořisti, která se mu vypařila před nosem.

„Četaři Beiere,“ začal Löwe. „Vrchní četař Dorn mi podal hlášení, že časně zrána spatřil dva vaše muže, jak zařízli a odnesli prase, na které neměli žádné právo.“

„Prase?“ opakoval nechápavě Dědek.

Löwe se obrátil na Dorna, aby se pro jistotu přeptal.

„Říkal jste prase, vidíte?“

„Půlku prasete,“ odvětil Dorn.

Löwe se omluvně otočil zpět na Dědka.

„Půlku prasete,“ opravil se.

Chvilí bylo ticho.

„To je velice vážné,“ prohlásil pak Dědek. „Skutečně velice vážné.“

„To nepochybně je,“ přisvědčil Löwe. „Krádež je možno potrestat i smrtí.“ Obrátil se opět na Dorna.

„Nu-že, vrchní seržante? Jste s to ty dva muže identifikovat?“

Dorn postoupil kupředu. Očka se mu vyčítavě zúžila.

„Nejsou tu,“ řekl.

„A to prase?“

„Půlka prasete, pane.“

„Půlka prasete, promiňte. Vidíte tu někde půlku pra-sete?“

„Samozřejmě že ne!“ odsekl Dorn, kterému náhle do-šla trpělivost. „Patrně ho někam schovali!“

Löwe pohlédl se zdviženým obočím na Dědka.

„Četaři Beiere, musím vám položit závažnou otázku: schováváte tu někde půlku prasete?“

„Ne, pane,“ odvětil Dědek.

„Ani žádnou jinou část prasete? Vepřovou kýtu? Vep-řové nožičky? Vepřový bok?“

„Ne, pane.“

„V tom případě, seržante, se omlouvám, že jsme vás zdržovali. Přeji vám hezké dopoledne. Půjdeme, pánové?“

Dorn k němu zlostně přistoupil.

„To nemyslíte vážně, že vám prostě stačí jeho slovo?“

„Proč ne? Nemám důvod o poctivosti četaře Beiera pochybovat.“

„Ale ten člověk lže! Je to prachšproská lež! Jasně jsem je viděl, jasně jsem je viděl, jak ho sem nesou!“

Löwe si zhluboka povzdechl a podíval se na hodinky.

„Vrchní četaři Hofmanne,“ řekl „vy už četaře Beiera také nějaký čas znáte. Měl jste někdy důvod pochybovat o pravdivosti čehokoli, co jste od něj kdy slyšel?“

Hofmann hleděl upřeně před sebe, na Dorna ani nemrkl. „Nikdy, pane,“ odpověděl.

„V tom případě pojd’me,“ uzavřel Löwe. Vyšel po schodech, nahoře se ještě zastavil a obrátil. „Kdyby se tu někde objevila půlka nebo jakákoli jiná část prasete, neprodleně mě informujte,“ dodal ještě.

Potom nadporučík, následovaný celým svým dopro-vodem kromě Dorna, opustil budovu. Dorn zůstal chvíli stát a upřeně hleděl na podlahu. U nohou mu ležela lou-žička čerstvé krve. Pak zvedl oči k Dědkovi a triumfálně zkrivil své tenké rty, čímž odhalil ostré žluté řezáky.

„Vidím, že jste tu měli nějakou ošklivou nehodu,“ po-dotkl. „Raději o tom zpravím nadporučíka. Mohlo by ho to zajímat. Moc zajímat.“

S voláním se rozběhl do schodů. Napadlo mne, jestli za sebou Drobeček s Portou nechali krvavou stopu přes celou Varšavu.

„Pečený vepřový,“ zasténal Gregor, zhoupł se na pa-tách a rukama si objal břicho. „Kdyby toho pitomýho parchanta neposlali na frontu, mohli jsme se teď přežírat pečeným vepřovým! Proč si ho sakra nenechali v Tor-gau, tam, kam patří? Proč ho museli poslat sem, aby nám tu otravoval život? Proč...“

Zmateně se zarazil, neboť ve dveřích se v té chvíli ob-jevil stín. To se vrátil nadporučík. Zatímco sestupoval dolů po schodech, stáli jsme v naprostém tichu. Zamyš-leně si prohlédl loužičku krve. Pak vzhlédl a jeho oči se zastavily na Heidovi, jehož tvář jako jediného z nás vi-děla za poslední týden břitvu.

„To jste se musel nepěkně pořezat, četaři,“ pronesl Löwe. „Měl byste si příště dávat lepší pozor.“

Nesmíte být přece tak neopatrný, člověče, to vážně nesmíte...”

„NEZÁLEŽÍ NA TOM, KDE BOJUJEME. NEZÁLEŽÍ NA TOM, PROTI KOMU BOJUJEME. V ZÁJMU VLASTI BY-CHOM MĚLI ZABÍJET, KDYKOLI JE TO TŘEBA, A ZMA-ŘENÍ LIDSKÉHO ŽIVOTA BY PRO NÁS NEMĚLO ZNA-MENAT VÍC NEŽ PORAŽENÍ DOBYTKA... JEN S TAKOVOU FILOZOFIÍ ZA ZÁDY SE MŮŽEME BEZE STRACHU VYDAT PO CESTĚ K VÍTĚZSTVÍ.“

Himmler v projevu k cizinecké pobočce SS

Čehokoli se mužům z Dirlewangerovy a Kaminského bri-gády nedostávalo ohledně přísné vojenské disciplíny, to bohatě nahrazovali chutí, s jakou si svého válečného taže-ní plného hrůzy a muk hleděli. Na postupu Varšavou je provázelo zhářství, loupení, znásilňování, vraždění, zůstá-vala po nich široká stopa smrti a zmaru. Zabíjeli téměř bez rozdílu. Polák nebo Němec, mladý nebo starý, muž, žena nebo dítě - kdokoli jim zkrřížil cestu, toho odstranili.

Generál Hans Guderian, velitel štábu německých sil v Polsku, zděšen zločiny, jež tu byly dennodenně páchá-ny, naznačil nijak nejasnými slovy Hitlerovi, že pokud se obě brigády okamžitě nestáhnou z Varšavy a jejich velící důstojníci nebudou postaveni před vojenský soud, může očekávat jeho rezignaci.

Ve stejnou dobu, kdy generál Guderian podal své uliti-mátum, informoval Hitlera velitel Fegerleinské brigády SS, příbuzný Evy Braunové, führerovy milenky, že muži, které Dirlewanger a Kaminski rekrutují, nejsou nic než kriminálníci a psychopati, a že hrůzovláda ve Varšavě navždy poskví čest vlasti. Hitler se zdráhavě a příliš pozdě rozhoupal k nějaké-mu činu. Nařídil Himmlerovi stáhnout obě brigády a na-hradit je jednou z obyčejných divizí waffen SS. Pak, a je-dině pak, přistoupil generál Bór-Komorowski ke kapitulaci. Kaminski byl 23. prosince 1944 zastřelen - téměř jistě na příkaz reichsführera, přestože se to nikdy nepodařilo prokázat. Co se Dirlewangera týče, toho koncem února 1945 unesli polští partyzáni a v jejich rukou také našli smrt.

KONEC DLOUHÉ POUTI

SHROMÁŽDILI jsme se před Kraszinského divadlem, po-noření v rozjímání nad fotografií dvou nahých dívek, když tu se k nám ulicí vzrušeně přihnul Drobeček.

„Hej! Koukněte, co mám!“ volal na nás.

Neochotně jsme odtrhli oči od fotografie. Drobeček ne-sl za volnou kůži za krkem dvě vřeštící, prskající kočky. „Bašta!“ zajásal Porta s rozzářeným obličejem. „Hovno bašta,“ usadil ho Drobeček. „Tyhle kočky ne-jsou k jídlu. Jsou to závodní kočky.“

„Blbost,“ ozval se Gregor a hned po jedné z nich nata-hoval ruku. „Proč z nich nestáhnout kůži a neprodat je esesákům jako králíky? To bysme se poměli.“

„Na to zapomeň!“ zavrčel na něj Drobeček.

Kočka vytáhla drápy a zlostně sekla Gregora do tváře. Všichni jsme se spěšně o několik kroků stáhli.

„Tak co s nima chceš dělat?“ dotazoval se vztekle Porta. „K čemu je máš, když je nesmíme ani sníst, ani prodat?“

„Dyť ti to povídám,“ odvětil Drobeček, zatímco si str-kal obě zvířata do podpaží. „Jsou to závodní kočky, chá-peš? Byly k tomu speciálně vycvičený.“

„Kdo ti zas tohle nakecal?“ rozesmál se Porta. „Koč-ky přece vůbec nezávoděj, na to jsou moc chytrý, ty pi-tomče! Uvěříš taky hnedka každý kravině. Tobě kdy-bych nakukal, že Adolf je celej uplácanej z nevyzrálého sejra, tak mi to sežereš... Závodní kočky, panenka ská-kavá! Taková zhovadilost!“

Znechuceně se odvrátil zpět k nahým dívkám a my ostatní jeho příkladu následovah. Chvilí bylo ticho, ale pak začal Drobeček znovu.

„Já je totiž viděl,“ prohlásil vážně. „Viděl jsem je, jak to dělaj.“

„Co jak dělaj?“

„Závoděj,“ odtušil Drobeček. „Stačí jim vrazit pod prdel dynamit a už si to metelej. Skáčou přes překážky a vůbec, úplně jak závodní koně.“

Pomalu jsme se k němu opět otočili. S chabým zá-jmem jsme si kočky prohlíželi.

„Tahleta,“ kývl Drobeček hlavou směrem k prašivě šedivému stvoření s ušima jak karfióly, „ta trhá všechny rekordy na čtyři sta metrů.“

„Jo? A co ta druhá?“ zeptal se Porta s nelibým pohle-dem na prskající chomáč oranžové srsti, který před chví-lí rozsekl Gregorovi tvář.

„No, tahle,“ pustil se do vychvalování Drobeček, „tahle je hotovej sprintér od přírody, tý vyhovujou kratší trati. Na stovku je jako stvořená. Tím víc to z nich bude tahat prachy. Jsou obě hodně vyrovnaný, takže...“

„Počkej chvíli,“ zarazil ho Porta. „Počkej chvíli... O čích prachách to mluvíš?“

„Těch, co si na ně budou sázet, ne?“ vysvětlil Drobe-ček prostě.

Rozhostilo se zadumané ticho, zatímco si Porta, od-chovanec obchodního cvrkotu, dloubal špinavým

nehtem do svého posledního zubu a zvažoval všechny možnosti.

„Jo, fajn,“ prohlásil nakonec. „Fajn, vyzkoušíme to. Něco by na tom mohlo být.“

Odebrah jsme se do parku, kde byl dočasně klid ode všech šarvátek, a začali vyklízet prostor kolem sochy Napoleona. Postavili jsme skvělou závodní dráhu, plnou všelijakých přeskoků a jiných překážek, a připravili zvířata ke zkušebnímu běhu. Dva z nás je drželi, zatímco druzí dva jim k ocasům přivázali prázdné plechovky a při výstřelu ze startovní pistole zapálili rozbušku. Ne-bohá stvoření se těsně vedle sebe prohnala celou dráhou s plechovkami rachotícími a rachotícími jim za patama.

„Vidíte?“ holedbal se Drobeček. „Svištěj jak torpéda.“

Během dalších příprava několika zkušebních koleček se kolem shromáždil slušný dav potenciálních sázkařů. Porta je několikrát obešel a sebevědomě vyzval ke složení sázek na první závod.

Brzy začalo být zřejmé, že pokud máme mezi diváctvem udržet zdravý zájem a soutěživost, budeme potřebovat víc než jen dva běžce. Drobeček s Gregorem byli proto vysláni pátrat do ulic, ovšem mezitím se dobrovolně přihlásil jeden nebo dva lidé se svými vlastními zvířaty, celí dychtiví postavit své svěřence proti našemu prašivě šedému a prskajícímu oranžovému kocourovi.

Kdosi přitáhl obrovskou černou potvoru, která vypadala, jako by to byl kříženec kočky s potkanem.

Sázky na to-hoto favorita jen pršely, jenže zvíře se nakonec ukázalo jako naprosto nesportovní typ.

Jakmile jsme zapálili rozbušku, s šíleným kočičím vztekem se otočilo a začalo se zuby i drápy potýkat s plechovkami. A když se mu pak nakonec podařilo vyprostit, vyrazilo dráhou v proti-směru, čímž způsobilo naprostý zmatek mezi ostatními závodníky. Okamžitě jsme ho diskvalifikovali a jeho majiteli napařili pokutu.

Drobeček s Gregorem se vrátili s jedním strakatým kocourem a maličkým bílým chundelatým stvořeníčkem, které dokázalo vyvinout až překvapivou rychlost.

Jeden četař z pomocných sborů, který se o našich dosti-zích doslechl od svého přítele, vážil cestu přes půl měs-ta, aby mohl proti našemu prašivě šedému běžci postavit svou ulízanou, žlutohnědě žíhanou kočku. Byla to ital-ská kočka a doprovázela ho celou cestu až z Monte Ca-sina. Jeho péče byla vskutku až dojemná. Přinesl si s sebou krabičku páchnoucích sardinek, kterými zvíře neustále krmil, a přibližně v polovině prvního závodu, když se žíhaná hnala nejméně dvě délky před zbytkem pole, začal náhle vykřikovat cosi o krutém zacházení s bezbrannými tvory a muselo mu být násilím zabráněno vběhnout do trati, aby svého miláčka zachránil. Byl to hranatý, robustní habán s ostrými rysy v obličeji, který by pro pětník nepochybně podržl vlastní matku, ale je-ho kočka pro něj znamenala všechno na světě a po prvním závodu ji navzdory všem výhrůžkám a protestům stáhl ze startovního pole, vzal ji do podpaží a vykřikoval, že prvního, kdo se na ni opováží jen sáhnout, na místě zastřelí.

Zvláštní, jak si i ti válkou nejzocelenější muži doká-žou vypěstovat podobně vášnivé vztahy k všemožným tvorům. Jednou jsem se seznámil s desátníkem, který ve váčku na munici nosil místo patron ropuchu.

Každý den jí dělal nové pohodlné hnízdečko z čerstvých vlhkých listů a čas od času, v pauzách k odpočinku, vylézala žá-ba ven a sedávala mu na rameni jako chrlič. Bylo to od-porné malé stvoření celé pokryté ohavnými bradavice-mi, nicméně když jednou utekla a skočila pod náklad'ák, plakal desátník jako malé děcko.

Jinde jsme zase, jak si vzpomínám, zajali ruského motocyklistu, který u sebe měl ochočenou kysu.

Vel-kou, černou vodní kysu, jež se chovala úplně jako pes a následovala svého ruského pána, kamkoli se hnul. Do-konce společně jídali tatáž jídla z jednoho ešusu a spali v jednom spacáku. Nakonec jsme je nechali oba utéct. Byl to jediný způsob, jak zabránit, aby krysa nepadla do cizích rukou a neskončila v hrnci na večerní guláš. Rusovi by to zlomilo srdce.

Poté co byla žíhaná kočka odebrána z programu, začali jsme mít potíže se sázkaři. Velký strakatý kocour porazil třikrát po sobě našeho prašivě šedého favorita a to už se ozývaly výkřiky, že fixlujeme.

Kdosi tvrdil, že viděl Drobečka, jak šedivákovi dává za Napoleono-vou sochou šlukovat opiovou cigaretu. S největší prav-děpodobností to byla pravda a měli jsme velké štěstí, že právě v tom okamžiku ukončila náhle závody ne-přátelská dělostřelecká palba, která ut'ala Napoleonovi hlavu, čehož se prašivě šedý kocour tak lekl, že vy-střelil Drobečkovi z náruče a mazal pryč, jako by mu za patama hořelo. To nás patrně zachránilo před zlyn-čováním.

Zábavné intermezzo bylo u konce. Období klidu skončilo a na jeho místo se opět vrátila realita války. Té

noci jsme byli vysláni na rajony, sbírat raněné a po-hřbívat mrtvé. Raněné jsme nosili do polního lazaretu zbudovaného ve čtvrti Sadyba. Mrtvé jsme rovnali do řad v hromadných hrobech. U spousty těl už se dalo sotva rozeznat, že se kdysi jednalo o lidské bytosti. Ně-ktará byla ohryzaná od krys. Některým chyběla hlava nebo údy. Vztyčili jsme rampu a těla spouštěli dolů do jámy, kde jsme se všichni střídali v jejich zachytávání a rovnání. Nejhorší případy neznamenal ti, co byli ješ-tě teplí nebo dosud vlhčí nezasklou krví, ale ti, kteří po několik dní leželi neobjeveni ve sklepeních a sute-rénech budov, a teď byli celí zelení a nadmutí. Kdo byl dostatečně chytrý, nakládal s nimi s maximální obe-zřetností. Jeden nepozorný pohyb, jeden uspěchaný moment hrubého zacházení a nateklá kůže se protrhla jako přezrálá švestka a její obsah vyhřezl ven. Každý, koho podobná hnilobná záplava postihla, si s sebou její zápach nosil celé dni, ne-li týdny - ulpěla mu ve vla-sech, usadila se pod nehty, prosákla hluboko do pórů kůže. Krátce po úsvitu nás vystřídali, ale ani teď nám neby-lo dopřáno ani chvíle spánku. Usadili jsme se v bledých podzimních slunečních paprscích na moment na polo-rozpadlém mostě, poslouchali obvyklý ranní rachot střelby a bombardování, pozorovali vodu, která pod ná-mi proudila s nákladem mrtvých těl. Několik kroků od nás se postarší podplukovník z lékařských sborů vyklá-něl přes zábradlí a prázdnýma modrýma očima hleděl proti proudu.

„Pitomej starej kozel,“ odfrkl si Porta. „Jestli si nedá pozor, brzo mu někdo ustřelí šišku.“

Ještě nedomluvil a už se ozval výstřel. Kulka se za-kousla do postranní zdi mostu. Podplukovník se ještě o kus narovnal, jako by chtěl nepřátelským odstřelova-čům ulehčit práci.

„Hej, ty!“ křikl na něj Porta z bezpečí svého úkrytu za zrezivělým železným zábradlím. „Jestli máš chuť spáchat sebevraždu, nic proti tomu, nechtěl by sis to jít odejít někam jinam? Na jednu noc už jsem viděl mrtvol až dost.“

Podplukovník pomalu otočil hlavu. Přeměřil si Portu s neskrývaným překvapením.

„Mluvíte snad ke mně, dobrý muži?“

„Přesně tak,“ potvrdil Porta.

Podplukovník se narovnal podle nejlepších pruských způsobů, záda jak podle pravítka, prsa vypnutá dopředu.

„Máte ve zvyku často oslovovat důstojníky tímto způ-sobem?“ zeptal se mrazivým tónem.

Porta pohlédl na jeho bílé vlasy a kruhy kolem očí, a najednou jako by mu toho muže bylo líto.

„Podívej, dědo,“ prohlásil. „Je to jediné pro tvý dob-ro. Radši trochu uхни od toho kraje, než ti někdo vystřelí mozek, platí? Budem ti všichni vážně vděčný. Celou noc jsme se bavili tím, že jsme zahrabávali nebožtíky pod zem, a máme toho fakt až po krk. Tak buď od tý dobroty, dědo, a udělej, co ti říkám.“

„To je neslýchané!“ zaječel podplukovník. „S takovou drzostí jsem se za celý život nesetkal! Copak ten svět už dočista zešlél?“ Udělal krok směrem k Portovi a právě v tom okamžiku zazněl druhý výstřel.

Podplukovník vy-dal ostrý výkřik a zavrával zpět k zábradlí. Než jsme ho stačili zachytit, přepadl přes okraj a zřítíl se do roz-bouřených vod Visly. Další přírůstek do zvlněného moře mrtvých těl. Porta potřásal hlavou.

„Blboun jeden stará,“ povzdechl si.

Podplukovníkovo tělo se pomalu ztratilo po proudu. Odstřelovač se spokojeně stáhl. Usadili jsme se zpátky za zábradlí. Ale v klidu jsme dlouho nezůstali. Bitva o Varšavu pro nás ještě neskončila. Pátá rota byla vyslána zpět do hořící Woly, kde se v blátě vršila mrtvá těla a z každého stromu a každé pouliční lampy visely cáry lidského masa.

Časně následujícího rána podnikli Němci plný útok proti zbývajícím polským pevnostem, které se táhly od Kasimírné ulice až k Wilsonovu náměstí. Na starou čtvrť města se snášel déšť kulek. Osmadvacet baterií bylo v akci nepřetržitě už pět hodin. Mickiewiczovou ulicí mířily k Wilsonovu náměstí tři tankové pluky. Po-slední polský odpor utonul v oceánu krve a generál Bór-Komorowski ještě téhož večera věděl, že nadešel čas, kdy se musí sklonit před nevyhnutelným. Němec-ké síly ho co do počtu silně převyšovaly. Zůstalo mu jen pár mužů a zbraní ještě méně. Británie i Rusko Var-šavu odepsaly. Pomoc nepřicházela a jemu tedy nezbý-valo než kapitulovat.

V mercedesu, z něhož vlála bílá vlajka, odjel do Oza-rowského zámku, aby vyjednal podmínky. Němci sou-hlasili, že se všemi válečnými zajatci bude nakládáno podle pravidel ustanovených v Ženevské dohodě.

Ráno 3. října, v osm třicet přesně, dospěla bitva o Varšavu ke svému konci. Na hořící město se snesla opona ticha. Nebylo slyšet nic než neustávající praskot plamenů a čas od času rachot bortícího se zdiva, jak se k zemi poroučela další budova. Wilsonovo náměstí, ještě před nedávnem přeplněné tanky a vojáky, bylo teď zcela opuštěné. Nikde ani človíčka, ani psa, jediné živé duše. Ulice zely prázdnotou. Nad planoucí dům se ve větru vznesl kus papíru. Chvilí tam tak visel v prázdnu, pak se zatřepotal a spadl přímo do výhně, kde jej pohltily hla-dové jazyky plamene. Svrastělé kousky popela, které si dosud uchovávaly původní tvar, se pak zlehka snesly na vyhořelý vrak tanku, kde polovinou těla uvnitř střelecké věže a polovinou venku dosud ležela ohavně pokrouce-ná parodie lidského těla z kůže a kostí, jež kdysi bývala vojákem...

Dole ve sklepení, kam jsme se ubytovali na noc, jsme leželi schoulení strachy z tíživé hradby ticha, která ob-klopovala město. Zvukům války jsme už přivykli, zato ticho nás naplňovalo děsivým strachem z neznámého.

„To přece nemůže být konec,“ zašeptal jsem. „To pře-ce nemůže být konec...“

Nikdo mi neoponoval. Konec jistě musel přijít, ale mohl tohle být skutečně on? To ticho, ta prázdnota, ten pocit nicoty... Bylo to opravdu tohle, co měli všichni na mysli, když mluvili o konci?

„Každou chvíli to začne nanovo,“ hlesl Dědek důvěři-vě. „Radši zůstaneme tady a počkáme na rozkazy.“ Každou chvíli to začne nanovo. To byla utěšující myšlenka. Všechno začne nanovo a my se vrátíme k normálu. Zatím zůstaneme tady a počkáme na rozka-zy. Tak to bylo vždycky nejlepší. Někde přece musí být někdo, kdo bude vědět, co se děje.

„To přece nemůže být konec,“ řekl jsem. „To stopro-centně nemůže být konec...“

„Je to léčka,“ prohlásil Drobeček. „Snažej se nás při-nutit, abysme si mysleli, že je to všechno za náma.“ Minula další hodina. A ještě jedna. Na ulici byl stále klid jako v hrobě. Ticho velice zvolna začaly zaplňovat zvuky dávno zapomenuté minulosti. Vrzání stromů, zpěv ptáků, tikot hodinek - všechny ty drobné, nepatrné zvuky, které zůstávaly po tak dlouhou dobu utopeny v chaosu války.

Když se v domě naproti přes ulici propadla střecha, vyděsilo nás to tak, že jsme všichni málem dostali srdeč-ní záchvat. Drobeček vypálil dávku z kulometu a Gregor pozvracel celou podlahu. Třesoucí se rukou si otřel ústa.

„Kristepane, tohle už dál nesnesu,“ postěžoval si. „Jdu to ven omrknout. Rozhodně tu nezůstanu, a nene-chám se chytit do pastí jak krysa.“

„Jenže v tom je právě ta léčka,“ namítl Drobeček. „To je přesně to, co chtějí, abys udělal.“

Gregor vykročil ke schodům.

„A přesně to taky udělám.“

Dědek se ho jediným pohybem nepokusil zadržet. Zů-stali jsme na místě, každý sval napjatý a připravený k okamžité akci.

„Dáme mu pět minut,“ rozhodl Dědek. Olízl si rty ja-zykem. Nikdy jsem ho neviděl takhle nervózního.

„Pět minut a pak jdeme za ním.“

Než jsme ho však mohli následovat, Gregor se vrátil sám. Slyšeli jsme ho blížít se ulicí, řval a hulákal jako ší-lenec. Rozběhl se po schodech do sklepa, v patách za ním Uule se svými Finy. Všichni mi připadali silně opilí.

„Tak jak?“ zeptal se Dědek. „Co se tam děje?“

„Mír!“ zaječel Gregor a sletěl po hlavě z posledních šesti schodů.

Zůstali jsme na něj zírat a nezmohli se na slovo. Když se dolů do sklepení dostal i Uule, podal Dědkovi láhev vodky.

„Je to tak,“ potvrdil. „V osm třicet ráno podepsali ka-pitulaci. Je po všem.“

„Po všem?“ nechápal jsem. Chvilí jsem si připadal, jako bych dočista přišel o rozum. Najednou mi sebrali můj smysl života a byl ze mě člověk bez užtku. „Po všem?“ nevěřil jsem. „Ale to přece nejde! To nejde! Ne po tom všem... To přece nejde!“

Ale očividně už to tak bylo. Mír konečně přišel a já to nedokázal pochopit. Nechápal jsem, proč se Drobeček s Portou najednou objímají a výskají a jásají z plných piic. Nechápal jsem, proč se najednou nikdo nestará o nic jiného než o odhazování výzbroje, strhávání od-znaků, odkopávání helmy po podlaze.

„Je po všem!“ jásal Dědek. Obrátil se a šťouchl mne do žeber. „Je po všem!“ vykřikl a Finové se k němu při-dali sborovým povykováním

„Miri, miri!“

Odkudsi z ulice k nám dolehly hlasy, vyvolávající v němčině i polštině:

„Je po všem! Je po všem!“

„Spokoj! Spokoj!“

A tu náhle i mne zachvátila všeobecná radost a vyběhl jsem za Uulem a jeho Finy po schodech ven do denního světla. Heide dosud umíněně svíral pušku a Uule měl v botě zasunutou dýku. Všichni ostatní byli neozbrojení. Připadal jsem si, jako bych kráčel městem dočista nahý.

„Miri, miri!“ provolával Uule, ale v ulici v té chvíli nastal nějaký rozruch, a já opět zapochyboval, zda válka už skutečně skončila.

Zdálo se, že jsme jedinými tvory, kteří se odvážili vy-lézt ven. Kolem bylo stále ticho, jen plameny hořících budov neustále praskaly. Kdyby teď Poláci vylezli ze svých skrýší, byla jim pátá rota vydána na milost. Jaký to konec války.

„Héj, Stanislas!“ zvolal Porta. Přiložil si ruce k ús-tum a hulákal, až se jeho hlas ozvěnou odrážel prázdný-mi ulicemi. „Héj, Poláci! Vylezte ven a ukažte se! Válka je pryč!“

Z hromady ruin asi dvacet metru daleko se opatrně zvedli na nohy tři polští vojáci ve francouzských hel-mách a vstoje čekali, co se bude dít. Dva z nich svírali v rukou automatické pušky. Porta na ně cosi gestikulo-val. Chvilí váhali, ale pak přece jen upustili pušky na zem a se smíchem se rozeběhli směrem k nám. Najed-nou město ožilo lidmi. Rojili se ven z každého sklepa, z každého suterénu, vojáci i civilisti, muži, ženy i děti, smáli se, plakali, tančili v ulicích. Poláci stejně jako Němci odkládali zbraně a všiml jsem si, že na mnoha uniformách chybí nacistické orlice. Z celé páté roty jen Heide neviděl důvod, proč se radovat. Mrzutě se usadil na okraj vyhořelého tanku, z jehož střelecké věže kou-kala polovinou těla zuhelnatělá mumie. Stále pevně sví-ral v rukou pušku a v zachmuřeném tichu sledoval, jak si někdejší nepřátelé v ulicích Varšavy podávají ruce a společně se smějí.

A pak se náhle, uprostřed toho všeho, ozvala silná de-tonace. Hned poté se na nás sneslo krupobití granátů. Tank byl roztrhán na kusy, Heide odmrštěn přes ulici. Že-ny s dětmi se s křikem běžely ukrýt. Muži, kteří se ještě před několika vteřinami objímali jako bratři, se teď opět rozdělili, proklínaje sami sebe pro svou lehkověrnost.

Ulicí se ke mně přihnul Drobeček a společně jsme zapadli po schodech do nejbližšího sklepa.

„Já ti to povídal!“ vydechl. „Všechno to byl jen trik!“

Zprvu jsme si mysleli, že za střelbu musí být zodpo-vědné německé dělostřelectvo. Nějakou dobu nám trva-lo, než jsme si uvědomili, že to jsou Rusové. Pokračova-li v bombardování zničeného města něco přes hodinu, ve snaze vyřídit jak Němce, tak Poláky. Podařilo se jim to-ho dne povraždit mnoho tisíc lidí.

Naše pátá rota se dala opět dohromady a vyrazila do terénu. Uule se svými Finy se kamsi vypařil a už jsme je nikdy neviděli. Následujícího dne nás poslali do Kraszinského ulice, abychom dohlédli na polskou kapi-tulaci a zkontrolovali, zda byly náležitě odevzdány všechny střelné i jiné zbraně. Když nás dlouhý zástup vojáku na své cestě do zajetí tiše míjel, necítili jsme žádné nadšení. Bojovali skutečně dobře a my jim nepřá-li nic špatného.

Tak to nakonec skutečně všechno dospělo ke konci? Ne zcela. Ještě ne. Psychopati z Dirlewangerovy a Ka-minského brigád měli předvést ještě jednu krvavou ri-tuální orgii.

Téhož večera se začalo s popravami. V zoufalé snaze zachránit si vlastní kůži se přítel obracel proti příteli, soused proti sousedovi. Tenhle muž byl komunista, tam-ten žid; tahle žena spala s Rusem a o tamté se vědělo, že s Rusy alespoň sympatizuje. K odsouzení člověka stači-lo jediné slovo. Sbíráním dukazů se popravčí nijak ne-zdržovali.

Podmínky kapitulace se vztahovaly jen na vojáky řád-né polské armády. S tisíci ostatních, kteří pozvedli zbraň proti německému uchvatiteli, se nakládalo podle Himm-lerových instrukcí - stáli mimo zákon a neměli žádné právo se odvolat. Stříleli se proto bez soudu.

Tu trochu civilního obyvatelstva, která tu po nočních masakrech ještě zbyla, sehnali dohromady jako dobytek do obrovského koncentračního tábora umístěného na se-verozápadě Varšavy. Tam byli drženi

bez jídla a bez vo-dy, v naprosto nedostačujících hygienických podmín-kách, bez jakéhokoli zaopatření starých a nemocných, dokud nebyl zorganizován transport, který by je převezl do Německa. Propastná většina z nich cestou zahynula.

Zatím byly všemi směry rozeslány roty ženistů, aby se pustili do plnění úkolu naprosté destrukce, kterou na-řídil Himmler. Teprve koncem ledna byly ruiny Varšavy ponechány, ať se v pokoji dál rozpadají samy. Už nezby-lo co pálit, co demolovat. Všichni lidé byli povražděni, všechny budovy strženy k zemi. Himmlerův rozkaz byl splněn s typickou pruskou důkladností. Každý muž, že-na i dítě, každý pes a každá kočka, každá ulice i každá budova...

Konečně se to podařilo. Varšava byla vymazána z ma-py světa.